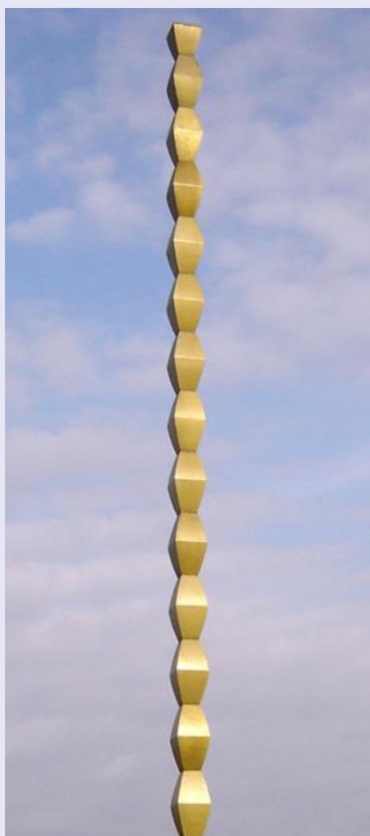
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Istoria începe de oriunde *o privești* (vol. 4)

Teologie pentru azi
București
2014

1. Lucian Blaga vorbind despre sine

Liviu Rusu i-a trimis *un chestionar* lui Lucian Blaga, cu douăzeci de întrebări, la care acesta i-a răspuns.

Și în care Blaga a spus că a scris *primele versuri* la vârsta de 13 ani, *primele aforisme* la 16 și *primul eseu filosofic*, despre Bergson, la 18 ani[1].

Când era mic, el modela animale din lut și „din nisip jilav clădeam biserici”[2]. Pe la 13 ani desena după natură și dorea să devină *pictor*[3].

De pictură *s-a lăsat* dar nu și de *caricatură*[4].

În primele clase i-a plăcut Geografia, la liceu: Fizica, la facultate: Biologia[5].

De la 13 ani a început pasiunea sa „indescriptibilă” pentru lectură[6].

Autorii preferați: Odobescu și Sadoveanu. Mai apoi l-au impresionat romanele lui Tolstoi și Dostoievski[7].

Blaga considera că are „un somn creator”[8]. Adică îi veneau ideile în timpul somnului.

---

[1] Liviu Rusu, *De la Eminescu la Lucian Blaga. Și alte studii literare și estetice*, Ed. Cartea Românească, București, 1981, p. 223. Cartea are 506 p.

Despre autor a se vedea:

http://ro.wikipedia.org/wiki/Liviu_Rusu_%28literat %29.

[2] Idem, p. 224.

[3] Ibidem.

[4] Ibidem.

[5] Ibidem.

[6] Idem, p. 225.

[7] Ibidem.

Manuscrise sale sunt pline de corecturi[9]. Nu crea pentru „gustul public”[10]. Asimila organic și prin asociere de idei[11].

Vorbind despre copilăria sa, Lucian Blaga spune: „ca copil mic eram *de-o religiozitate sfioasă*, dar nespus de intensă. Ceasuri întregi mi le petreceam în rugăciuni, *singur în tăcere*”[12].

Metafizica era ocupația sa preferată[13].

Iar soția sa a jucat „un rol deosebit” în dezvoltarea conștiinței sale critice[14].

2. Însemnările lui Dudu Velicu

Arhivele Naționale ale României, în 2004[15] și 2005[16], în două volume, au publicat

---

[8] Idem, p. 226.

[9] Ibidem.

[10] Idem, p. 227.

[11] Ibidem.

[12] Ibidem.

[13] Ibidem.

[14] Idem, p. 228.

[15] Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice, vol. I, 1945-1947*, cu studiu introductiv și note de Alina Tudor-Pavelescu, Arhivele Naționale ale României, București, 2004, XII + 315 p.

Downloadată de aici:

http://www.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/Dudu%20Velicu%20vol.%20I.pdf. Pe care o vom cita: *Velicu 1*.

[16] Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice*, *vol. II, 1948-1959*, cu studiu introductiv și note de Alina Tudor-Pavelescu, Arhivele Naționale ale României, București, 2005, VI + 285 p.

Downloadată de aici:

http://www.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/Dudu%20Velicu%20vol.%20II.pdf. Pe care o vom cita: *Velicu 2*.

însemnările „teologului Dudu Velicu, *secretar* al patriarhului Miron Cristea”[17].

Dar despre care Alina Tudor-Pavelescu spune că a fost și secretar personal „al șefului SSI, Eugen Cristea (1943-1944)[18]”[19], *SSI* însemnând *Serviciul Special de Informații*.

Însemnările *primului volum* încep cu ziua de 1 aprilie 1945, o zi de duminică[20].

PS Antim Nica[21] a locuit pe strada Popa Soare, nr. 20, în București[22]. Stareț la Mănăstirea *Sfântul Antim* era PS Atanasie Dincă, în urma demisiei Arhim. Vasile Vasilache[23].

---

[17] A se vedea: http://fototecaortodoxiei.ro/2114-teologul-dudu-velicu-secretar-al-patriarhului-miron-cristea. De unde este preluată și fotografia autorului, care e din 1939.

[18] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Eugen_Cristescu.

[19] *Velicu 1*, p. XI.

[20] Idem, p. 1.

[21] A se vedea: http://ro.orthodoxwiki.org/Antim_%28Nica%29_al_Tomisului_%C5%9Fi_Dun%C4%83rii_de_Jos.

[22] *Velicu 1*, p. 1.

[23] Idem, p. 2.

La Mănăstirea Cernica stareț era Arhim. Partenie Bușcu, mănăstirea având 100 de monahi în 1945, dintre care 30 erau basarabeni[24].

Cimitirul Cernicăi este „cimitirul Sfântul Lazăr"[25].

Pe 29 mai 1945, discutând cu ÎPS Nifon Criveanu, fost *al Olteniei*, autorul află că mitropolitul îl considera pe PFP Nicodim Munteanu drept *autorul* desființării Mitropoliei Olteniei[26]. *Actul de desființare* al Mitropoliei Olteniei a fost publicat în *Monitorul Oficial* din data de 20 aprilie 1945[27].

În 1945, Ion Bălan era redactor la *Scânteia*[28].

Pe 11 iulie 1945, Velicu nota că Preotul Oancea este *directorul* Tipografiei Cărților Bisericești[29].

Pe 16 iulie 1945, autorul afirmă că patriarhul Nicodim avea trei *potrivnici* în Sinod: pe mitropoliții Nifon Criveanu, Tit Simedrea și Nicolae Bălan[30].

Patriarhul Nicodim a fost *decorat* de regele Mihai I[31].

La întrunirea Sfântului Sinod din 30 iulie 1945 au fost prezenți 17 sinodali și au lipsit 7[32].

---

[24] Ibidem.
[25] Idem, p. 3.
[26] Idem, p. 5.
[27] Ibidem.
[28] Idem, p. 15.
[29] Idem, p. 16.
[30] Idem, p. 19.
[31] Idem, p. 20.

Petru Groza era președintele Consiliului de Miniștri[33].

Preotul Ioan Marina devenea episcop cu titlul de *Vasluianul*[34]. Pe când „Preotul Petrescu de la Biserica Visarion din Capitală *a divorțat* de soția sa, după o căsătorie *pașnică* de peste 25 de ani, pentru ca să devină *episcop*"[35].

În finalul p. 32: „Preotul Ioan Marina este *expresia* voinței Guvernului în noul post de arhiereu la Iași, cu un scop bine determinat, după care Mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei, din *bolnav*, urmează să fie *pensionat*". Căci Velicu știa că Marina va deveni *mitropolitul Moldovei*[36].

PFP Nicodim Munteanu *a desființat* seminarul monahal de la Cernica, care fusese *înființat* de PFP Miron Cristea[37].

Pe 20 august 1945, autorul își nota faptul că noul episcop Justinian Vasluianul a fost primit „*cu indiferență* de unele cercuri clericale și laice locale"[38].

Pe 30 septembrie 1945, o zi de duminică, PS Antim Nica a slujit la Biserica *Mântuleasa* din București[39].

În p. 54, el amintește de *Partidul Social-Democrat*.

---

[32] Idem, p. 27-28.
[33] Idem, p. 28.
[34] Idem, p. 29.
[35] Ibidem.
[36] Idem, p. 33.
[37] Idem, p. 34.
[38] Idem, p. 40.
[39] Idem, p. 46.

Vaticanul încerca *să înființeze* o facultate de teologie romano-catolică la București. Asta în octombrie 1945[40].

În p. 56 e amintit pastorul Wurmbrand[41], care a subliniat „*necesitatea* trecerii la creștinism a evreilor”.

Cum? Cu forța? Afirmație la care șef-rabinul Șafran a vrut să părăsească sala[42].

Exista în 1945, în România, și *Frontul Plugarilor*[43].

Pe 24 octombrie 1945, Dudu Velicu afirmă că pastorul Wurmbrand *s-a botezat ortodox* în Transilvania[44].

La Biserica Cuibul cu Barză din București, în 1945, slujea Pr. Prof. Dr. Marin Ionescu[45]. ÎPS Nifon Criveanu locuia pe strada Antim, nr. 2[46].

Pe 27 octombrie 1945, autorul își notează că Biserica *Stavropoleos* din București „nu va mai fi parohie” (la care slujea Părintele Iliescu-Palanca) ci „*Capelă patriarhală*, la dorința Ministerului Cultelor”[47].

Groza *mărește* salariile preoților[48]. Părintele Popescu-Argeș slujea la Biserica

---

[40] Idem, p. 55.
[41] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Richard_Wurmbrand.
[42] *Velicu 1*, p. 56.
[43] Ibidem.
[44] Idem, p. 57.
[45] Ibidem.
[46] Idem, p. 60.
[47] Ibidem.
[48] Idem, p. 61.

Domnița Bălașa și era inspector la Ministerul Cultelor[49].

Despre incendiul produs la Mănăstirea Căldărușani în p. 85. Părintele Haralambie Popescu e numit preot la Biserica Sfinții Voievozi din București[50].

Pe 3 ianuarie 1946, autorul ne spune că PFP Nicodim Munteanu avea un cocoș și o pisică[51]. Pe cocoș îl punea să cânte „pe o tavă curată, care strălucește"[52], pe când, pe pisică, o punea să facă acrobația de a „trece prin cercul brațelor" sale[53]. Patriarhul având pe atunci 80 de ani[54]...

Din p. 101 aflăm că Părintele Ioan Kulîghin, „celibatar", se afla la București și locuia la Alexandru Mironescu. El conlucra cu Sandu Tudor, pe atunci *ziarist*, la traducerea din rusă a cărții *Povestirile unui pelerin*[55].

Despre *Rugul aprins* vorbește în începutul paginii 102.

Și în ianuarie 1946, din *Rugul aprins*, făceau parte Părintele Ioan Kulîghin, Arhim. Vasile Vasilache, Sandu Tudor, Arhim. Dr. Benedict Ghiuș, Ion Marin Sadoveanu „și un general. Ședințele se țin duminica, de la orele 16 la 18"[56].

---

[49] Idem, p. 71.
[50] Idem, p. 86.
[51] Idem, p. 92.
[52] Ibidem.
[53] Idem, p. 93.
[54] Ibidem.
[55] Idem, p. 101.
[56] Idem, p. 102.

Pe 31 ianuarie 1946, arhiepiscop romano-catolic de București era Alexandru Cisar[57].

Părintele C. Burducea, ministrul, „cu despotismul și exclusivismul lui, *terorizează* funcționarii prin măsurile sale arbitrare”[58].

Pe PS Iosif Gafton al Argeșului *îl sprijineau* Ana Pauker și Dr. I. Parhon[59].

Despre „extravaganțe patriarhale intolerabile”[60].

Regina mamă, Elena, pe 2 aprilie 1946, a fost în vizită la Mănăstirea Sfântul Antim. Într-o zi de marți[61]. Mănăstirea se afla *în renovare*[62].

Din p. 134 aflăm că Arhim. Benedict Ghiuș era, în aprilie 1946, *asistent* la facultate, la București și că *a renunțat* la propunerea de a fi făcut *episcop de Bălți*.

Pe 2 mai 1946, autorul sublinia faptul că *Institutul Biblic* al Patriarhiei Române produce „mari venituri” din cărți și obiecte liturgice[63].

Biblia de la 1944 s-a făcut cu banii mareșalului Ion Antonescu, care a plătit 10 milioane de lei pentru editare[64].

PS Eugeniu Laiu, când a fost *demis* de la conducerea Institutului Biblic, în 1944, a

---

[57] Ibidem.
[58] Idem, p. 110.
[59] Idem, p. 111.
[60] Idem, p. 129.
[61] Idem, p. 130.
[62] Idem, p. 131.
[63] Idem, p. 141.
[64] Idem, p. 153.

lăsat un kilogram de aur la Patriarhie și o avere „de un miliard de lei”, punând pe picioare *Institutul*, în 1940, fără niciun leu din partea Bisericii[65].

În finalul p. 153, autorul afirmă că PS Atanasie Dincă era „amantul” Maicii Magdalena, stareța Mănăstirii Plumbuita.

Pe 6 iunie 1946, Dudu Velicu își notează: „executarea mareșalului Ion Antonescu a produs *consternare* în rândurile clerului, care avea credința că Regele *îl va grația*”[66].

Din p. 156 aflăm că exista obiceiul ca preoții *să boteze* casele credincioșilor în prima zi a fiecărei luni. Pe când, din pagina următoare, că un parastas costa 6.000 de lei în 1946, pe când o înmormântare 20.000 de lei.

Președintele *Frontului Plugarilor* era prim-ministrul Petru Groza[67]. În p. 161 se amintește de „secta tudoristă” și, tot în aceeași pagină, despre existența revistei *Lumina*, în 1946, care era „un organ semioficios al clerului ortodox român” și care era *proprietatea* Părintelui Vasile Ionescu din București. Așa că *Lumina* de azi, ziarul Patriarhiei Române, *continuă* o marcă a secolului trecut.

Însă după câteva numere apărute și un conflict al Părintelui Ionescu cu ministrul Cultelor, revista *Lumina* s-a numit, mai apoi, *Lumina creștină*, fiind redactată de Părintele

---

[65] Ibidem.
[66] Idem, p. 155.
[67] Idem, p. 157.

Ion Huștiu, consilier de presă la ministerul Cultelor[68].

Părintele Gheorghiu de la Biserica Flămânda a făcut studii la Paris[69].

Pe 31 iulie 1946, autorul își nota că „*s-au prăvălit* turlele și acoperișul bisericii vechi din Mănăstirea Cernica, din cauza *neglijenței* starețului”[70], pe când o doamnă din București a donat pentru reparații *500 de milioane*[71].

Atelierul de țesătorie de la Mănăstirea Țigănești[72]. S-a făcut o comandă de piele, de peste 3 milioane de lei, pentru a fi *îmbrăcate* cărțile traduse de patriarh. Ele vor fi *dăruite* patriarhului Alexei al Rusiei[73].

Pensionarea, „din oficiu”, a ierarhilor la vârsta de 70 de ani[74].

Pe 4 octombrie 1946, într-o zi de vineri, patriarhul Nicodim merge la Timișoara pentru ca *să sfințească* catedrala[75].

Pe 23 noiembrie 1946, într-o zi de sâmbătă, autorul află de la Diac. Marinescu, că PS Justinian Marina i-a declarat, la întoarcerea din Rusia, că s-a „vindecat de comunism”, după ce a văzut „mizeria” de acolo[76].

---

[68] Idem, p. 162.
[69] Idem, p. 164.
[70] Idem, p. 166.
[71] Ibidem.
[72] Idem, p. 168.
[73] Idem, p. 175.
[74] Idem, p. 179.
[75] Idem, p. 181.
[76] Idem, p. 197.

În 1946, Emil Bodnăraș era „*secretar general* la Președinția Consiliului de Miniștri”[77].

Pe 2 ianuarie 1947, Velicu își nota despre Părintele Chiriac, noul „redactor responsabil al revistei *Lumina creștină*”, că este „un cleric socialist bine pregătit, însă are *fumuri filosofice* din lulele germane”[78].

În p. 215 e amintit Ierodiac. Grigore Băbuș.

Pe 23 aprilie 1947, Velicu amintește de un anume *Gică Petrescu*, „consilier la Curtea de Apel” și „unul din intimii Patriarhului”[79].

În p. 220: „[PS] Justinian [Marina] *se autoizolează* de cler”.

Patriarhul Nicodim decade din punct de vedere fizic și psihic[80].

Pe 25 aprilie 1947, într-o zi de vineri, autorul își notează *vizita* monseniorului Vladimir Ghica[81] la Sfântul Antim, în care s-a întâlnit cu Arhim. Vasile Vasilache[82].

În mai 1947, Părintele D. Cristescu, *directorul* Tipografiei Cărților Bisericești, se afla în *imposibilitatea de plată* pentru angajații săi[83]. În p. 243 sunt amintiți profesorii Gala Galaction și Nichifor Crainic.

Dezorganizare în altarul Catedralei patriarhale la vizita Patriarhului Alexei al

---

[77] Idem, p. 199.
[78] Idem, p. 201.
[79] Idem, p. 217.
[80] Idem, p. 222.
[81] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Ghica.
[82] *Velicu 1*, p. 234.
[83] Idem, p. 237.

Rusiei[84]. Pe când Patriarhul Nicodim a primit „suma de *cinci miliarde de lei* din partea Guvernului, pentru *cheltuielile* în legătură *cu vizita* Patriarhului Alexei al Rusiei. Dejunul dat în cinstea acestuia duminică, 1 iunie [1947], în Palatul patriarhal, a costat *patru sute de milioane lei*”[85].

Pe 7 iunie 1947, o zi de sâmbătă, aflăm că Prof. I. D. Ștefănescu și Arhim. Vasile Vasilache sunt cei care *editează* revista *Biserica Ortodoxă Română*[86] și că revista „excelează *prin iregularitate* în apariție și prin *materialul slab*, ceea ce *revoltă* clerul, care este *obligat* să o *aboneze* [să se aboneze la ea] pentru parohii, deci *din fondurile* Bisericii”[87].

Pe 14 iunie 1947, autorul își notează vestea primirii *a 20 de burse de studii*, pentru Facultatea de Teologie din București, de la „*Consiliul Mondial Creștin* (condus, în realitate, de protestanți)”[88]. Bursele erau pentru America, Anglia, Franța și Germania[89].

Patriarhul Nicodim nu mai putea să mănânce. Vomita până și laptele...Însemnare din 30 iunie 1947, o zi de luni[90].

Pe 17 iulie 1947 își notează *demisia* ÎPS Irineu Mihălcescu[91]. Pe când, pe 5 august

---

[84] Idem, p. 246.
[85] Idem, p. 247.
[86] Idem, p. 248.
[87] Ibidem.
[88] Idem, p. 250.
[89] Ibidem.
[90] Idem, p. 257.
[91] Idem, p. 260.

1947, faptul că ÎPS Irineu s-a retras la Mănăstirea Agapia, împreună cu un ucenic al său, monah[92].

Medicii de la Iași, în frunte cu Dr. Enescu, constată că Patriarhul Nicodim suferă de *uremie*[93].

Pe 22 septembrie 1947, autorul își notează *îngrijorarea* monahilor de la Mănăstirea Cernica cum că statul ar dori *să desființeze* mănăstirile[94].

Pe 30 septembrie 1947, o zi de marți, nota autorului începe cu *salariile* preoților, pe care protoieriile vor începe *să îi vireze* prin CEC[95].

PS Justinian Marina dorește să fie *patriarh*[96]. Părintele Burducea *îl asigură* pe autor că PS Justinian „va fi patriarh *în mod sigur*"[97]. Afirmație făcută de Burducea în timpul mesei, la el acasă, în ziua de 6 noiembrie 1947, o zi de joi[98].

Al 10-lea punct din convorbirea cu Burducea a fost acela că „Biserica [e] *antisemită*"[99]. Pe 23 noiembrie 1947, Velicu vorbește despre „Mitropolitul Marina" al Moldovei[100]. Părintele Benedict Ghiuș, care

[92] Idem, p. 262.
[93] Idem, p. 269. A se vedea: http://www.sfatulmedicului.ro/Afectiuni-ale-rinichilor/uremia_6512.
[94] Ibidem.
[95] Idem, p. 270.
[96] Idem, p. 272.
[97] Idem, p. 280.
[98] Idem, p. 279.
[99] Idem, p. 280.
[100] Idem, p. 289.

preda la București cursul de *Teologie Mistică*, primește să predea la Paris pentru anul universitar 1947-1948[101].

Pe 3 decembrie 1947, autorul ne anunță că Patriarhul Nicodim „și-a făcut testamentul”[102]. Pe când, pe 4 decembrie 1947, o zi de joi, că ÎPS Justinian Marina, când era văduv, ar fi avut „*amantă* o învățătoare foarte frumoasă”[103].

„Mihail Wieder, *fost rabin* în Ardeal și trecut de mai mulți ani la Ortodoxie”, a avut drept *naș de Botez* pe ÎPS Irineu Mihălcescu[104].

Pe 30 decembrie 1947, într-o zi de marți: „Regele Mihai I *a abdicat* de la tron”[105]. Pagina 296 e *ultima filă* cu însemnări din volumul 1.

Volumul al doilea de însemnări al lui Dudu Velicu începe în ziua de joi, 1 ianuarie 1948[106].

Firmilian Marin ajunge *arhiepiscop al Craiovei*[107]. Părintele Dumitru Fecioru preda la facultate în februarie 1948 și era preot la Biserica *Cuțitul de Argint*[108].

ÎPS Nifon Criveanu avea o pensie de 10.700 de lei pe lună. Însemnare din 25 februarie 1948[109].

---

[101] Idem, p. 290.
[102] Idem, p. 291.
[103] Ibidem.
[104] Idem, p. 292.
[105] Idem, p. 296.
[106] *Velicu 2*, p. 1.
[107] Ibidem.
[108] Idem, p. 18.
[109] Idem, p. 20.

Vineri, 27 februarie 1948, autorul anunță *moartea* Patriarhului Nicodim Munteanu[110]. Patriarhul a murit în această zi, la ora 17. 45[111]. Boala din cauza căreia a murit: *pneumonie*, contractată în timpul unei vizite la Mănăstirea Cernica[112]. Însă moartea patriarhului „a avut un ecou *aproape șters*"[113] în presă. Săparea mormântului în catedrală[114]. ÎPS Justinian Marina devine *locțiitor de Patriarh*[115].

Credincioșii vin la catafalcul Patriarhului. Joi, 4 martie 1948[116]. Panegiricul e rostit de Mitropolitul Justinian, despre care autorul spune că *nu el l-a scris*[117].

Joi, 1 aprilie 1948, Velicu vorbește despre *acțiunea* a 7 clerici din Turnu-Severin, a câtorva din Caracal, împreună cu câțiva cântăreți bisericești, care „au pus bazele *Sindicatului clerului și cântăreților bisericești din Arhiepiscopia Olteniei*"[118].

Însă ÎPS Firmilian i-„*a demis* pe cei în cauză"[119]. Adică pe cei care se constituiseră într-un sindicat.

Așa că încercarea preoților, tot din Oltenia, din 2008[120], de a-și face *un sindicat*

---

[110] Idem, p. 22.
[111] Ibidem.
[112] Idem, p. 23.
[113] Ibidem.
[114] Idem, p. 24.
[115] Idem, p. 25.
[116] Idem, p. 27.
[117] Idem, p. 28.
[118] Idem, p. 43.
[119] Ibidem.

al lor a fost o încercare *de reactualizare* a gestului din 1948.

Pe 6 aprilie 1948, într-o zi de marți, Velicu își notează că preoții din București fac *muncă voluntară* pe Dealul Patriarhiei, sădind pomi[121].

Deși în primul volum a vorbit cuviincios despre *Rugul aprins*, în ziua de vineri, 23 aprilie 1948, spune că la Mănăstirea Antim există „un cerc mistic”, care nu e *străin* de francmasonerie[122].

Alegerea celui de-al 3-lea Patriarh al României s-a făcut în luna mai, a anului 1948[123]. Pe 25 mai[124].

PFP Justinian Marina a fost ales patriarh cu 383 de voturi[125]. Noul patriarh vorbește între 13. 50-14. 10. După el vorbește Petru Groza: 14. 10-14. 15[126].

În p. 70 apare numele celui de-al 5-lea patriarh al României. Ca *Arăpaș* și nu *Arăpașu*, după cum am văzut, în vol. al 3-lea al cărții de față, că îl numește și ÎPS Bartolomeu Anania.

În p. 80: „Popii *se acoperă* și *mușamalizează* afacerile”. Pe 1 iulie 1948, autorul afirmă că în vol. al III-lea din

---

[120] A se vedea: http://jurnalul.ro/stiri/observator/curtea-europeana-drepturile-omului-sindicat-preoti-romani-647397.html.

[121] *Velicu 2*, p. 46.

[122] Idem, p. 54.

[123] Idem, p. 56.

[124] Idem, p. 61.

[125] Idem, p. 68.

[126] Idem, p. 69.

scrierile Patriarhului Justinian nu e nimic „inedit”[127].

Preoții de la sate au fost *ostili* guvernului Petru Groza[128].

Relațiile dintre preoții coliturghisitori: „ură, invidie, ceartă”[129]. Autorul nu ne-a propus nicio imagine pozitivă, niciun om de admirat până acum. Totul e *cernit*…

Pe 30 iulie 1948, Velicu notează că „patriarhul este acela care *a insistat* ca seminariile teologice să fie *desființate*”[130].

Părintele Ilie Imbrescu, de la Biserica *Boteanu* din București, a primit o condamnare de 15 ani. A mărturisit că a fost *legionar*[131].

Pe 13 august 1948, autorul notează că un preot din București nu a vrut *să boteze* un copil pentru că nașa vroia să îi pună copilului numele *Soare*[132]. Pentru acest lucru preotul a fost…*arestat*[133].

Patriarhul Justinian a dat *două milioane de lei* pe o nouă mobilă pentru palatul patriarhal și a îmbrăcat scaunele *în pluș roșu*[134]. Părintele Ilie-Palanca a fost condamnat la 25 de ani de închisoare[135].

Pe 4 septembrie 1948, o zi de sâmbătă, Patriarhul Justinian pleca *în concediu* la Băile

---

[127] Idem, p. 85.
[128] Idem, p. 89.
[129] Idem, p. 91.
[130] Idem, p. 97.
[131] Ibidem.
[132] Idem, p. 101.
[133] Ibidem.
[134] Ibidem.
[135] Idem, p. 103.

Herculane[136]. Slujbe fără chitanță[137]. Prozelitismul sectar prin predici, cântece și broșuri[138].

În toamna lui 1948, preoții ortodocși nu au mai fost chemați *să sfințească* școlile la început de an școlar[139]. În ianuarie 1949, PFP Justinian a fost la Sinaia[140].

În 1949 existau 300 de preoți *recăsătoriți* în Mitropolia Ungrovlahiei[141].

Pe 21 februarie 1949, autorul vorbește despre *minuni recente*: femeia transformată în *măgăriță*, un copil născut *cu cap de miel*, în com. Jilava, jud. Ilfov[142] și despre cei care au vrut să omoare pe cineva și *au împietrit* cu topoarele ridicate[143].

Pensionarea preoților la 60 de ani[144]. Se aprobă tipărirea revistei *Ortodoxia*[145]. Șoferul Meca îl conduce pe patriarh la Craiova[146].

Părintele Dumitru Stăniloae e amintit în p. 151. Făcea parte dintr-o comisie de corectare a tezelor[147].

Pe lângă *Ortodoxia* apare și revista *Studii Teologice*, ca a 3-a a Patriarhiei Române. Însemnare din 31 martie 1949[148].

---

[136] Idem, p. 104.
[137] Idem, p. 110.
[138] Idem, p. 112.
[139] Ibidem.
[140] Idem, p. 120.
[141] Idem, p. 126.
[142] Idem, p. 138.
[143] Idem, p. 139.
[144] Idem, p. 145.
[145] Idem, p. 148.
[146] Idem, p. 149.
[147] Idem, p. 150.
[148] Idem, p. 151.

Tot *Arăpaș* e și în p. 157. Studenții ieșeau în oraș cu *bilet de voie*[149]. Pe 11 iunie 1949, autorul își notează că Părintele Benedict Ghiuș „a suferit o paralizie facială”[150].

Părintele Sârbu, de la Biserica *Sfinții Constantin și Elena*, parohia *Vergu*, a venit la patriarh și i-a spus că „*a văzut* chipul Maicii Domnului pe una din ferestrele bisericii sale”[151]. Însemnare din 17 iunie 1949[152].

Despre *tudoriști* și în p. 162. ÎPS Firmilian Marin *bea bere* cu viitorul Patriarh Iustin[153]. În p. 166: despre *arestarea* Arhim. Bartolomeu Anania.

Pe 12 septembrie 1949, Dudu Velicu spunea că preoții *contemporani* cu el sunt „întârziați”, „atei”, „dezorientați”, „stângaci”, „stăpâniți de mania persecuțiilor și de suspiciune”, „anacronici”[154].

Părintele Pistol, de la Biserica *Icoanei*, a murit din cauza unui cancer la creier[155].

Pe 2 octombrie 1949, autorul a fost în vizită la PS Emilian Antal, care locuia pe *Bulevardul Republicii*, nr. 72, et. 2, ap. 6, colț cu *Calea Moșilor*, și acesta l-a făcut pe Patriarhul Justinian „țigan” și a spus că are *peste 3.000 de lei* salariu pe lună[156].

În octombrie 1949, Părintele Ciceu slujea la Biserica Sfântul Ilie-*Gorgani* iar

---

[149] Idem, p. 158.
[150] Idem, p. 160.
[151] Idem, p. 161-162.
[152] Idem, p. 161.
[153] Idem, p. 164.
[154] Idem, p. 184.
[155] Idem, p. 185.
[156] Idem, p. 187.

Părintele Ilie Băcioiu la Biserica *Stavropoleos*[157]. *Parohul* Bisericii *Ruse* din București, în 1949, era Părintele Stasov[158].

Pe fiul patriarhului îl chema Ovidiu Marina. El a scris cartea *30 de zile în URSS*, un exemplar fiind vândut cu 1.000 de lei, preț pe care Dudu Velicu îl consideră „exagerat”[159].

În p. 196, autorul vorbește despre Părintele Constantin N. Galeriu.

Pastorala nativității din 25 decembrie 1949, a PFP Justinian Marina, a fost socotită de preoți drept „*foarte slabă*; o rușine pentru el, lipsită de nerv și oportunistă”[160].

Vineri, 2 noiembrie 1956, Velicu își notează că în luna precedentă *s-a căsătorit* fiica lui Arghezi la *Catedrala patriarhală*[161].

Părintele Nițișor Cazacu, de la Biserica *Batiștei*, a primit „o carte poștală ilustrată” de la Părintele Andrei Scrima. Scrisoarea a fost trimisă pe 28 noiembrie 1956 de la Belgrad și a ajuns la București pe 7 decembrie 1956[162].

Tudor Vianu era în China[163]. Iar un volum de articole al Părintelui Grigore Pișculescu (Gala Galaction) era în lucru[164].

„Stiliștii *se agită* și *activează intens*”[165].

---

157 Idem, p. 189.
158 Idem, p. 190.
159 Ibidem.
160 Idem, p. 197.
161 Idem, p. 210.
162 Idem, p. 212.
163 Idem, p. 213.
164 Ibidem.

PS Galaction Cordun, după ce a fost *depus din treaptă*, a devenit *mitropolitul stiliștilor* din România și a hirotonit un arhiereu sau doi din rândul monahilor[166].

Pe 26 decembrie 1956, autorul spune că „Episcopul Antim Nica e *cel mai bogat* dintre ierarhi. Are 18 engolpioane grele, foarte valoroase"[167].

În p. 217: „Consistoriul [bisericesc este] o grozăvie; tarabă de afaceri".

Pe 31 decembrie 1956 găsește, în sfârșit, cuvinte *bune* despre cineva: „La Tipografia Cărților Bisericești, l-am vizitat pe preotul Olimp Căciulă, *un distins teolog* și acum *corector*. Acolo era și preotul Nicolae Șerbănescu (Biserica *Albă-Postăvari*), *bun ostenitor* în domeniul istoriei"[168].

Părintele Benedict Ghiuș *a refuzat*, în mai multe rânduri, să devină *episcop*[169].

În ianuarie 1957, Biserica *Domnița Bălașa* din București era *închisă*, pentru că era *în renovare*[170]. Părintele Iancu Petrescu, de la Biserica Sfântul Visarion din București, a obținut din partea Academiei pensia de 1.000 de lei lunar, ca *muzicolog*[171].

Pe 27 mai 1957, într-o zi de luni, autorul își notează că Părintele Gala Galaction „e de

---

165 Idem, p. 215.
166 Ibidem.
167 Idem, p. 216.
168 Idem, p. 218.
169 Idem, p. 220.
170 Idem, p. 224.
171 Idem, p. 228.

mult paralizat; nu poate articula un cuvânt"[172].

Din p. 230 aflăm că Părintele Stăniloae își punea problema *viitorului* catedrei de *Dogmatică* de la București, după moartea lui Chițescu. Nu vedea teologi „pregătiți" pentru această catedră, care cere „și cunoștința multor limbi"[173].

Din p. 231 înțelegem că Dudu Velicu cunoștea limba rusă.

Despre un monah homosexual[174].

În octombrie 1957, autorul vorbește despre *Oastea Domnului* ca despre o asociație „dizolvată"[175].

Despre păcatele ierarhilor și ale patriarhului în p. 239.

Pe 10 ianuarie 1958, autorul spune că Părintele Liviu Stan, de la Biserica *Albă-Popa Dărvaș, „l-a spovedit* și *împărtășit* pe dr. P.[etru] Groza, care a lăsat cu limbă de moarte să fie slujit de 3 preoți: preotul Liviu Stan, preotul Iliescu Gh.-Izvoarele...[și de] preotul Alexandru (Alecu) Ionescu"[176]. Însă PFP Justinian nu a fost de acord și l-a slujit el, împreună cu alți ierarhi[177]. Dr. Ovidiu Marina, fiul Patriarhului Justinian, se va căsători cu „nepoata de fiică" a ÎPS Tit Simedrea. Însemnare din 26 iulie 1958[178].

---

[172] Idem, p. 229.
[173] Idem, p. 230-231.
[174] Idem, p. 233.
[175] Idem, p. 234.
[176] Idem, p. 241.
[177] Ibidem.
[178] Idem, p. 244.

Preotul Dragomirescu Țicu, de la Biserica *Amza*, *s-a spânzurat* în clopotnița Bisericii, pe la ora 13[179].

Pe 29 octombrie 1958, autorul vorbește despre *judecarea* Părintelui Stăniloae și a celor din lotul lui[180].

Pe când în p. 254 se termină și *al doilea volum* de însemnări al lui Dudu Velicu.

3. Descântătoarea citea cărți

N. Al Mironescu a scris articolul *O descîntătoare din Hangu (Influențe cărturărești în practica descîntecelor)*[181] după ce a cunoscut-o pe descântătoarea Glicheria Ion Timuș, în vârstă de 71 de ani și născută în 1887[182]. Locuia de 20 de ani în satul Hangu[183], din regiunea Bacăului[184], fiind „țigancă de origine”[185].

Stând de vorbă cu ea, autorul și-a dat seama că descântătoarea și-a fundamentat ocultismul pe câteva cărți citite.

Prima despre care vorbește: *Viața Sfântului Antonie cel Mare*, din care îi spune despre cei 12 demoni, care te fac *să crezi* în

---

[179] Idem, p. 246.

[180] Idem, p. 250.

[181] N. Al Mironescu, *O descîntătoare din Hangu (Influențe cărturărești în practica descîntecelor)*, în *Revista de Folclor*, anul III, nr. 3, București, 1958, p. 53-54.

[182] Idem, p. 53.

[183] Ibidem.

[184] Idem, p. 53, n. 1.

[185] Idem, p. 53.

necuratul[186]. Citise ediția apărută la Piatra Neamț, în 1936, care avea 32 de pagini[187]. Adică *un rezumat* al cărții Sfântului Atanasie cel Mare.

A doua carte citită: *Descrierea Moldovei* a lui Dimitrie Cantemir, ediția de la București, din 1956[188]. Din ea a învățat că *se poate descânta* de deochi unui cal[189].

De la cal a trecut la câine și *i-a descântat* laptele câinelui *Ducu*, care se trântea și făcea spume la gură...și „l-a vindecat"[190].

Întrebând-o de unde a învățat *să dea în bobi*...Ghicheria i-a arătat cartea *Oracolul sau noua ghicitoare*, a lui George Cațafanis[191]. După care i-a arătat o carte despre *hipnotism*, apărută la Bârlad, în 1906, două cărți de „științe oculte" (una apărută la Bârlad și alta la Câmpina), plus încă două[192].

Cunoștea *Epistolia Maicii Domnului*[193] dar și povestea lui Alexandru Machedon[194] sau *Alexandria populară*.

Și pe baza acestor surse, alături de scornelile ei și de ce a mai auzit pe la alte descântătoare, Glicheria descânta „profesionist".

4. Monumente evreiești în București

---

[186] Ibidem.
[187] Idem, p. 53, n. 3.
[188] Idem, p. 53, n. 4.
[189] Idem, p. 53.
[190] Idem, p. 54.
[191] Ibidem.
[192] Idem, p. 54, n. 5.
[193] Idem, p. 54, n. 6.
[194] Idem, p. 54.

Potrivit *listei*[195] existente pe *Judaica. ro*, în București sunt *4 monumente*.

Primul e *Templul coral* (sec. XIX-XX) din strada Sfânta Vineri, nr. 9. Al doilea: *Templul mozaic* (sec. XX), din str. Toneanu Vasile, nr. 48. Al 3-lea: *mormântul Dr. Iuliu Barasch* și al 4-lea: *Monumentul eroilor din 1916-1918*, din Bld. Ion Mihalache, nr. 87.

5. Înainte și după Auschwitz II

Evreul Adler Otto, născut la Cluj în 4 mai 1929[196], a fost închis la *Auschwitz II*[197]. Adică la *Birkenau*[198].

Și el mărturisește: „Când am intrat în lagăr aveam *60 de kilograme* și tata avea *110 kilograme*, iar când am ieșit din lagăr eu avem *29 de kilograme* și tata *36 kilograme*, că ne-au cântărit americanii”[199].

6. *Monografia* lui George Poboran despre orașul Slatina

Are 507 pagini în ediția a doua. Publicată în 1909 (potrivit copertei întâi) sau 1908 (potrivit paginii de titlu a cărții)[200].

---

[195] A se vedea: http://www.judaica.ro/files/tabel-1.xls.

[196] Smaranda Vultur și Adrian Onică (editori), *Memoria salvată II. Cine salvează o viață salvează o lume întreagă*, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2009, p. 15.

[197] Idem, p. 22.

[198] Idem, p. 18.

[199] Idem, p. 24-25.

[200] G.[eorge] Poboran (directorul Scoalei de băeți No. 1 Ionașcu din Slatina), *Istoria orașului Slatina*, edițiunea II,

Cuvântul *Slatina*, într-o primă accepțiune, vine din limba latină și se crede că s-a format din *s + latina*[201]. Sau de la denumirea tribului latin *Stelatin*. Sau de la cuvântul *saltus*. Sau de la latinescul *Saline*/ *Satine*. Sau de la *Stelatina* = steaua latină[202].

Există însă și varianta că numele e de origine slavonă și că înseamnă *mlaștină* sau *pământ sărat*[203].

Și autorul tinde să creadă că *Slatina* e *cuvânt slavon*, pentru că în jurul orașului există și alte localități cu nume slavone: Obrocari, Grădiștea, Clocociov, Brebeni, Milcov, Dobrotinet, Teslui, Sopot[204]. Prima atestare a orașului e din sec. 16[205].

Venită din partea scriitorului ungur din Transilvania, Laurentius Topeltinus, care scria în latină, și care a spus că în sec. al 8-lea după Hristos, locuitorii din *Slatina* purtau cojoace lungi de oaie și căciuli drepte în cap iar în picioare purtau opinci[206].

Orașul e așezat pe dealul *Grădiștea*[207]. Gârlița din partea de nord a orașului se numește *Valea Muierii*[208]. Slatina se află la altitudinea de 167, 49 m. deasupra nivelului mării[209]. *Marca* județului Olt este *un turn*[210].

Tipografia de Lux Costica[ă] Constantinescu & Fiu, Slatina, 1909 [1908], 507 p.

[201] Idem, p. 16.

[202] Ibidem.

[203] Idem, p. 19.

[204] Idem, p. 20.

[205] Idem, p. 21.

[206] Ibidem.

[207] Idem, p. 44.

[208] Idem, p. 45.

[209] Idem, p. 47.

[210] Idem, p. 50.

În 1698, Ilie era *pârcălab* [*primarul* în Evul mediu] de Slatina[211]. În 1723, Iane și Pantazi erau *vel* [mari] *căpitani* de Slatina[212].

În 1752, într-un hrisov al lui Grigore Vodă Ghica I, se vorbește despre *viile* de pe Dealul Slatinei[213].

Într-un act din 1797 se amintește de *Biserica Maicii Domnului* din Slatina[214].

Nicolae Iorga vizitează Slatina în 1904[215]. La 1863 exista în Slatina *hanul lui Sisilică* cât și *heleșteul lui Pârvan*[216].

Există și un cimitir evreiesc în Slatina[217].

După statistica oficială, pe baza recensământului din 1899, populația orașului Slatina era de 8.028 locuitori[218]. Dintre care 4.563 erau bărbați și 3.465 femei[219]. Peste 70 de ani erau 41 de bărbați și 42 de femei[220].

Alături de români, în Slatina erau, la sfârșitul secolului al 19-lea, și evrei, bulgari, sârbi, nemți, greci[221].

Potrivit aceleiași statistici din 1899, în Slatina erau 4.537 de bărbați și 3254 de femei de credință ortodoxă. Catolici: 92 de bărbați și 91 de femei. Mahomedani: 7 bărbați și 7 femei. Mozaici: 106 bărbați și 113 femei. Și un

---

[211] Idem, p. 58.
[212] Idem, p. 59.
[213] Idem, p. 60.
[214] Ibidem.
[215] Idem, p. 118.
[216] Idem, p. 121.
[217] Idem, p. 125.
[218] Idem, p. 129.
[219] Ibidem.
[220] Ibidem.
[221] Ibidem.

bărbat: de *altă* religie. Nu ni se spune *de care*[222]...

Tot în 1899, 2.212 bărbați și 1.088 femei *știau carte* în Slatina, pe când 2.351 bărbați și 2.377 femei nu știau[223].

La începutul secolului al 20-lea, în Slatina existau 1.276 de case, învelite cu tablă, șindrilă sau țiglă, multe având două etaje și doar una având trei[224].

Casele boierești erau *adevărate cetăți*[225] și fiecare avea *câte o Biserică*[226].

În 1530 trăia în Slatina *judecătorul* Vintilă, care va ajunge *domn*[227] între 1532-1534[228].

În toamna lui 1886, regele Carol I a fost în Slatina[229].

Orașul a fost afectat de *ciuma* în anii 1737, 1744-1748, 1758-1761, 1761-1763, 1770-1774, 1792-1793, 1795, 1813, 1828-1830[230].

Între 1776-1783 populația Slatinei a suferit din cauza lăcustelor, a secetei, a pietrei, a bolilor de vite[231].

Ani de foamete din cauza iernilor lungi: 1458, 1603, 1709, 1813, 1871[232]. Ani de foamete

---

[222] Ibidem.
[223] Ibidem.
[224] Idem, p. 130.
[225] Ibidem.
[226] Idem, p. 131.
[227] Idem, p. 136.
[228] Idem, p. 137. A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Vlad_Vintil%C4%83.
[229] Idem, p. 158.
[230] Idem, p. 164-165.
[231] Idem, p. 165.
[232] Idem, p. 169-170.

din cauza secetei: 1784, 1788, 1809, 1866, 1899[233].

Incendii mari: 30 martie 1793[234] și 1833. În 1833 „orașul arde aproape jumătate”[235].

Mari cutremure: 6 octombrie 1802 (a ținut 4 minute), 11 ianuarie 1838 (două minute și jumătate), 1904, 1906, 1908[236].

Celor din Slatina li se mai spune și *găvăuneni*, pentru că orașul e situat într-o văgăună[237].

În 1503, Slatina avea relații comerciale cu Brașovul[238]. Iosif Gardo a fost *primar* al orașului în 1871[239].

Pe când se scria cartea, în Slatina erau 4 Mănăstiri și 7 Biserici ortodoxe[240].

Mănăstirea Clocociov are hramul *Sfântul Arhanghel Mihail* și e făcută de jupân Diicu, care era *vel agă* la 1645[241].

Biserica *Ionașcu* e *catedrala* orașului[242]. Fiind construită de Ionașcu Cupeț în anul 1782, în timpul domniei lui Alexandru Ipsilanti[243].

La 1763 exista o școală la o mănăstire ortodoxă din Slatina[244].

---

[233] Idem, p. 170.
[234] Idem, p. 172.
[235] Idem, p. 176.
[236] Ibidem.
[237] Idem, p. 179.
[238] Idem, p. 231.
[239] Idem, p. 312.
[240] Idem, p. 329.
[241] Ibidem.
[242] Idem, p. 364.
[243] Ibidem.
[244] Idem, p. 374.

Mitropolitul primat Ghenadie Petrescu avea *case* în Slatina[245].

7. *Jurnalul* lui Lev Tolstoi

Vom cita ed. 2005, în două volume, de la Ed. Ideea Europeană[246].

Și *Jurnalul* începe cu ziua de 17 martie 1847, la Kazan[247].

Era în spital de 6 zile din cauza unei gonoree[248] și își dă seama că *dezorganizarea* tinereții se datorează „unei pervertiri sufletești timpurii”[249].

Pasiunea pentru știință[250]. Să le spui oamenilor ceea ce crezi despre ei[251]. Și acesta e *primul jurnal* pe care îl ține[252].

Prima zi din 1850 despre care scrie e ziua de 14 iunie[253]. Pe 17 iunie 1850 citea o carte de Montesquieu[254]. Pe 8 decembrie 1850 era la Moscova[255].

---

[245] Idem, p. 496.

[246] Lev Tolstoi, *Jurnal*, vol. 1, trad. din lb. rusă de Janina Ianoși, studiu introd. și note de Ion Ianoși, ed. a III-a, revăzută, Ed. Ideea Europeană, București, 2005, 558 p. (îl vom cita *Tolstoi 1, p.*) și Lev Tolstoi, *Jurnal*, vol. 2, trad. din lb. rusă de Janina Ianoși, cu note, tabel cronologic și indice de nume de Ion Ianoși, ed. a III-a, revăzută, Ed. Ideea Europeană, București, 2005, 529 p. (îl vom cita *Tolstoi 2, p.*).

[247] *Tolstoi 1*, p. 74.

[248] Ibidem.

[249] Ibidem.

[250] Idem, p. 75.

[251] Ibidem.

[252] Ibidem.

[253] Idem, p. 79.

[254] Idem, p. 80.

[255] Idem, p. 81.

Pe 25 ianuarie 1851 își punea problema dacă este *îndrăgostit*[256].

Îngâmfat la o înmormântare[257]. Trist. Prima raportare la Dumnezeu[258]. Cunoștea limba franceză[259]. Lenevia și „poftele lascive”[260]. Pe 28 august 1851, Tolstoi împlinea vârsta de 23 de ani[261].

În ziua de 30 mai 1852, autorul găsea că *nu are* talent literar aidoma „literaților ruși contemporani”[262]. Nu ne dă niciun termen de comparație.

Suferea de reumatism[263]. Mergea la vânătoare cu pușca[264]. În ziua de 28 august 1852, la împlinirea a 24 de ani, se plângea că *nu a realizat* încă nimic[265]. Pe 19 octombrie 1852 își nota: „simplitatea este *principala condiție* a frumuseții morale”[266].

Pe 26 decembrie 1852 îl citea pe Lermontov[267].

Avea un cal numit *Sultan*[268].

Pe 27 iulie 1853 citea *Povestirile unui vânător*, a lui Turgheniev[269]. Guturai și

---

[256] Idem, p. 86.
[257] Idem, p. 90.
[258] Idem, p. 94.
[259] Idem, p. 95.
[260] Idem, p. 99.
[261] Idem, p. 105.
[262] Idem, p. 120.
[263] Idem, p. 126.
[264] Idem, p. 128.
[265] Ibidem.
[266] Idem, p. 131.
[267] Idem, p. 134.
[268] Idem, p. 138 și Idem, p. 138, n. 9.
[269] Idem, p. 142.

dureri în gât în luna lui decembrie[270]. Pe 4 februarie 1854 își notează și *dusul* la Biserică[271].

Pe 14 martie 1854, Tolstoi scria din București în *Jurnalul* său, începând „un caiet nou de jurnal”[272].

De la Chișinău a venit la București, era de 3 zile în orașul nostru și „am fost foarte fericit în tot acest răstimp”[273].

Lermontov și Goethe pe 6 iulie 1854[274].

Pe 30 iulie 1854 era la Râmnicu Vâlcea. Pe 31 iulie 1854 la Focșani[275].

Pe 1 august 1854 citea din Schiller[276]. Pe 24 august 1854 era la Vaslui[277]. Și a fost în Țările Române pentru că era *înrolat* în armata rusă.

Pe 27 august 1854 scrie de la Iași, pe 7 septembrie de la Călărași[278], pe 16 septembrie era la Chișinău[279], pe când pe 2 noiembrie 1854 era la Odessa[280].

Pe 8 februarie 1855 își notează că a pierdut 200 de ruble de argint la cărți[281].

Pe 10 februarie 1856 se afla la Oriol, pentru că fratele lui, Dmitri, era „pe

---

[270] Idem, p. 153.
[271] Idem, p. 161.
[272] Idem, p. 162.
[273] Ibidem.
[274] Idem, p. 166.
[275] Idem, p. 174.
[276] Idem, p. 175.
[277] Idem, p. 177.
[278] Idem, p. 178.
[279] Idem, p. 179.
[280] Ibidem.
[281] Idem, p. 184.

moarte”[282]. A aflat că a murit pe 2 februarie 1856[283].

Însă, potrivit notei 2, din p. 195, Dmitri Nikolaievici Tolstoi, fratele lui, a murit la 21 ianuarie 1856. Moartea lui va fi *descrisă* de Lev Tolstoi în romanul *Anna Karenina*[284], în capitolul despre moartea lui Nikolai Levin.

Tot pe 2 februarie 1856, autorul mărturisește că principalele sale *defecte* sunt „obișnuința de a trândăvi, dezordinea, senzualitatea și patima jocului”[285]. Se referă la *jocul de cărți*.

Pe 7 februarie 1856 *se ceartă* cu Turgheniev și avea la el în casă „o muiere”[286].

Din n. 5 a p. 197, aflăm că Turgheniev *s-a certat* cu Tolstoi, pentru că „în timpul unui dejun la Nekrasov, Tolstoi a exprimat o serie de *aprecieri triviale* și *grosolane* la adresa lui George Sand[287], care i-au indignat pe toți cei prezenți”.

Pe 13 mai 1856 face gimnastică și servește la masă „ciorbă de varză acră, lapte acru, șampanie, costiță afumată aurie, în manieră rusească”[288].

---

[282] Idem, p. 195.

[283] Ibidem.

[284] În limba română, în două volume, poate fi downloadat de aici: http://www.scribd.com/doc/31271595/Ana-Karenina-vol1 și de aici: http://www.scribd.com/doc/31271503/Ana-Karenina-vol-2.

[285] *Tolstoi 1*, p. 195.

[286] Idem, p. 197.

[287] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/George_Sand.

[288] *Tolstoi 1*, p. 199.

Pe 3 iunie 1856 citește *Don Juan* al lui Pușkin[289]. A doua zi a avut „gânduri oribil de erotice”[290]. Pe 10 iunie 1856 citește *biografia* lui Pușkin[291].

Pe 3 iulie 1856 cântă la pian[292]. Pe 7 iulie 1856, în drum spre Turgheniev, „m-a încercat până la lacrimi *un sentiment religios*”[293].

Doarme prost în noaptea de 1 ianuarie 1857. Și își notează *părerea de rău* că a ascultat „prea multă muzică” în ultimele zile[294].

În aprilie 1857 citește Sfintele Evanghelii[295]. Pe 17 august 1857 citește *Iliada*[296]. Pe 1 ianuarie 1858 era la Moscova[297].

Pe 15 septembrie 1858 era tot la Moscova și scria următoarele lucruri grave: „Vara asta am îmbătrânit îngrozitor și mi s-a urât de viață. Deseori mi se întâmplă să mă întreb cu spaimă: *ce-mi place* mie de fapt? Nimic. Efectiv, nimic”[298]. Pe 1 ianuarie 1859 își propune *să se însoare*[299]. Pe 1 februarie 1860 are *insomnie* până la 5 dimineața[300]. Pe 20 mai 1862 scria de pe vapor[301].

---

[289] Idem, p. 202.
[290] Ibidem.
[291] Idem, p. 203.
[292] Idem, p. 205.
[293] Ibidem.
[294] Idem, p. 216.
[295] Idem, p. 224.
[296] Idem, p. 231.
[297] Idem, p. 236.
[298] Idem, p. 245.
[299] Idem, p. 247.
[300] Idem, p. 250.
[301] Idem, p. 261.

Pe 9 martie 1865: a citit *Faust* de Goethe[302]. Pe 4 aprilie 1870 citește „istoria lui Soloviov”[303].

În anul 1873 scrie doar despre 4 zile[304]. În 1878: despre două zile[305]. În ultima însemnare pe 1881 spune despre Soloviov: „Soloviov, sărmanul, condamnă Creștinismul *fără să-l fi înțeles* și vrea să inventeze *ceva mai bun*. Vorbărie, vorbărie fără sfârșit”[306].

Din n. 11, p. 294, aflăm că Tolstoi *l-a cunoscut* pe Soloviov[307] pe 5 octombrie 1881.

Singura însemnare pe 1882 e din 22 decembrie[308] iar singura din 1883 e din ziua de 1 ianuarie[309]. În ambele dăți era la Moscova. Pe 31 martie 1884 îl citește pe Confucius și își ia notițe[310]. Pe 5 iunie 1884 *cosește* și vorbește despre o prisacă[311].

Pe 8 iunie 1884 citește din Sfântul Augustin[312]. Singura însemnare din 1885 e de pe 5 aprilie[313].

Trei însemnări pe 1886[314], una pe 1887[315] iar anul 1888 îl începe în ziua de 23 noiembrie[316].

---

[302] Idem, p. 278.
[303] Idem, p. 285.
[304] Idem, p. 286-287.
[305] Idem, p. 288-289.
[306] Idem, p. 294.
[307] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Soloviov.
[308] *Tolstoi 1*, p. 295.
[309] Idem, p. 297.
[310] Idem, p. 302.
[311] Idem, p. 313.
[312] Idem, p. 314.
[313] Idem, p. 328.

Pe 25 noiembrie 1888, la finalul însemnării: „Dacă ar veni Hristos și ar da Evanghelia la tipar, doamnele s-ar strădui să primească de la El *un autograf* și nimic mai mult. Ar trebui să încetăm să mai scriem, să mai citim, să mai vorbim; trebuie *să facem*”[317].

Tolstoi îi calcă pe urme lui Soloviov și pe 16 decembrie 1888, la Moscova, scrie: „Cărțile Bibliei și Evangheliile sunt *mai proaste* decât *ar fi putut să fie*. Apostolii și Biblia au introdus *confuzie* [în mintea oamenilor]. Și totul *rezidă* doar în asta”[318].

Pe 22 decembrie 1888 n-a putut să doarmă toată noaptea din cauza durerii de ficat[319].

Pe 11 ianuarie 1889 spune că a citit „*Biblia mormonilor* și *Viața lui* [Joseph] *Smith*, și m-am îngrozit. Într-adevăr, religia, religia propriu-zisă, este o creație a înșelăciunii, a minciunii cu scop generos. Ilustrarea acestui lucru e evidentă, extremă, în înșelăciune: *Viața lui Smith*; dar la fel și în celelalte religii (religiile propriu-zise), numai că în diferite grade”[320].

Pe 13 ianuarie 1889 arată că a fost *impresionat* de cele două scrieri mormone și ajunge la concluzia nefastă, cum că religia e

---

[314] Idem, p. 330-331.
[315] Idem, p. 332.
[316] Idem, p. 333.
[317] Idem, p. 335.
[318] Idem, p. 340.
[319] Ibidem.
[320] Idem, p. 243-344.

formată din „născociri conștiente”[321]. Dar nu unele „reci” ci născociri „poetice și entuziaste”[322].

Îl pune pe Sfântul Pavel în categoria lui Mahomed: „*născocirea* aceasta există la Mahomed și la Pavel”[323].

Iar *născocire* el numește *religia*. Însă, din câte ne lasă să înțelegem, Tolstoi se referă, mai degrabă, la *vederea mistică/ extaz* decât la religie. Pentru că Sfântul Pavel nu a creat *religie* dar a avut *vederi mistice*. Pe când Mahomed a creat *o falsă religie* bazată pe *o falsă descoperire*.

Și Tolstoi continuă: „La Hristos nu e [ideea de *religie*]. Ea i-a fost *lipită*. De altfel, din El nici nu s-ar fi făcut o religie, dacă n-ar fi fost *născocirea învierii*, iar principalul *născocitor* e Pavel”[324].

Așadar, Tolstoi *îl acuză* pe Sfântul Pavel că „a inventat” Învierea Domnului și, totodată, că „a făcut” din Creștinism *o religie*.

Pe 11 martie 1889, el își notează că a citit *Învățătura celor XII Apostoli* a lui Soloviov[325]. După care spune: „Cât de *inutile* sunt *cugetările savante*!”[326].

Pe 17 martie 1889, după ce sparge lemne dimineața devreme...a citit Cehov, despre care spune că „nu e *bun*, e *mărunt*”[327].

---

321 Idem, p. 344.
322 Ibidem.
323 Ibidem.
324 Ibidem.
325 Idem, p. 354.
326 Ibidem.
327 Idem, p. 355.

Pe 5 aprilie 1889 scria la *Sonata Kreutzer*[328].

Visul cu *luarea în armată*[329]. Dureri de picioare[330]. De Sfântul Ilie s-a dus *să se scalde*[331]. Pe 24 iulie 1889 încă scria la *Sonata Kreutzer*[332].

Pe 10 august 1889 *ară* „până noaptea târziu"[333]. Pe 16 august 1889 citește opiniile lui Schopenhauer despre artă[334].

Pe 21 septembrie 1889 trăiește o *depresie*. Vrea să moară[335]. În ziua de 29 septembrie 1889, dimineața, s-a gândit la faptul că sunt „*îngrozitori*...oamenii care duc *o viață animalică*, deși *au darul* gândirii și al cuvântului"[336].

Pe 1 octombrie 1889 coase cizme[337]. Bea cafea[338]. Începe anul 1890 cu *corectura* făcută textului comediei *Roadele învățăturii*[339].

Pe 21 august 1890 citește drama *Rosmersholm* a lui Ibsen[340]. Dureri în capul pieptului[341].

---

328 Idem, p. 358. A se vedea: http://www.polirom.ro/catalog/carte/sonata-kreutzer-si-alte-povestiri-4596/.

329 Idem, p. 365.

330 Idem, p. 370.

331 Idem, p. 375.

332 Idem, p. 376.

333 Idem, p. 380.

334 Idem, p. 381.

335 Idem, p. 388.

336 Idem, p. 389.

337 Idem, p. 390.

338 Idem, p. 398.

339 Idem, p. 405 și Idem, p. 405, n. 1.

340 Idem, p. 432 și Idem, p. 432, n. 56.

341 Idem, p. 435.

Pe 22 noiembrie 1890 considera că Biserica *nu îi ajută* pe oameni să se mântuiască: „Biserica este *perdeaua* care *ascunde* poarta salvării, deschisă de Hristos. Oamenii care n-o văd *se zbat ca dispe-rații*”[342].

În timp ce familia făcea bradul de Nașterea Domnului, Tolstoi îl citea pe Renan, pe care îl găsea „remarcabil de inteligent”. 25 decembrie 1890[343].

Din p. 452 deducem că autorul știa și limba engleză.

Îl citește pe Diderot[344]. Pe 6 iunie 1891 a ajuns la concluzia că „femeia nu crede în rațiune”[345].

Pe 5 mai 1893: „teribil când te gândești că n-am mai scris din 6 noiembrie 1892, deci de o jumătate de an fără o zi”[346]. Se referă la faptul că nu a mai scris aici, în *Jurnal*, pentru că atunci scria la cap. 12 din tratatul *Împărăția lui Dumnezeu se află în voi*[347].

Pe 5 octombrie 1893 ajunge la concluzia că *„știința este o introducere în pușcă-riologie”*[348] și că există „două feluri de inteligențe: o inteligență *logică*, egoistă, în-gustă, lungă, și alta – *delicată*, compătimi-toare, largă, scurtă”[349].

---

342 Idem, p. 442.
343 Idem, p. 445.
344 Idem, p. 457.
345 Idem, p. 464.
346 Idem, p. 483.
347 Idem, p. 483, n. 1.
348 Idem, p. 496.
349 Ibidem.

Pe 11 iulie 1894 scria după 4 zile de boală[350]. Împlinea *66 de ani* în ziua de 28 august 1894[351].

Pe 27 martie 1895, la Moscova, își începea însemnările zilei cu mărturisirea: „dragostea de Dumnezeu *nu mă părăsește*”[352]. Însă în aceeași zi își începe *ciorna* testamentului său. Dorește să fie îngropat acolo *unde va muri*, „în cel mai ieftin cimitir” și „în cel mai ieftin coșciug”[353].

Fără flori, coroane și discursuri la înmormântarea sa[354]. „Dacă se poate, *fără preot* și *fără prohodire*. Dar dacă acest lucru *le e penibil* celor care mă vor înmormânta, atunci fie, să mă înmormânteze după datină, cu slujbă, dar *cât mai ieftin* și *mai simplu*”[355].

Dorea ca jurnalele lui din viața de burlac „să fie distruse”[356]...dar noi tocmai le-am citit. Iar în ceea ce privește „restul” scrierilor sale, „îi rog pe cei ce se vor ocupa de *trierea* lor, *să nu publice totul*, ci doar ceea ce poate fi *folositor* oamenilor”[357].

Bolnav de friguri[358]. Pe 13 iunie 1895: „fierea îmi umple stomacul și-mi provoacă greață”[359]. „Tuse și guturai foarte violent”: 8 septembrie 1895[360]. Pe 23 septembrie 1895

---

[350] Idem, p. 510.
[351] Idem, p. 514.
[352] Idem, p. 534.
[353] Idem, p. 535.
[354] Ibidem.
[355] Ibidem.
[356] Ibidem.
[357] Ibidem.
[358] Idem, p. 542.
[359] Idem, p. 545.
[360] Idem, p. 550.

împlinea *33 de ani de căsnicie*[361]. *Volumul 1* se încheie cu însemnarea din 24 decembrie 1895, Tolstoi fiind la Moscova.

Volumul al 2-lea începe în ziua de 23 ianuarie 1896[362]. Pe 27 februarie 1896, Tolstoi considera arta „una din manifestările vieții spirituale a omului"[363].

Despre Marx și capitalismul care te învață „invidia, lăcomia, egoismul"[364].

„Principalul *țel* al artei…e acela de *a scoate la iveală*, de a spune adevărul despre *sufletul* omului, de a spune taine care nu pot fi cuprinse în simple cuvinte. […] [Pentru că] arta e *un microscop* care-l conduce pe artist la tainele propriului său suflet și le arată oamenilor aceste taine comune tuturor"[365].

Pe 28 mai 1896 își notează faptul că toate marile talente, ca Goethe, Shakespeare, Beethoven, Michelangelo „au produs, pe lângă lucruri minunate, nu doar lucruri *mediocre*, ci și *respingătoare*"[366]. Și își motivează opinia în acest fel: „Artiștii mediocri produc pe măsură *mediocritate*, și niciodată ceva cu totul *respingător*. Geniile recunoscute însă produc fie într-adevăr *opere mărețe*, fie *o totală mizerie*"[367]. „*Minciuna față de tine* însuți este întotdeauna *o denaturare* a adevărului, *o dare înapoi* de la

---

[361] Idem, p. 551.
[362] *Tolstoi 2*, p. 5.
[363] Idem, p. 7.
[364] Idem, p. 9.
[365] Idem, p. 12.
[366] Idem, p. 14.
[367] Ibidem.

cerințele vieții"[368]. Însemnare din 30 iulie 1896[369].

Pe 20 decembrie 1896, Tolstoi considera *muzica bisericească* drept *lucru bun*, pentru că „a fost *accesibilă* maselor. *Incontestabil bun* e numai ceea ce *este accesibil tuturor*"[370].

Pe când în ultima însemnare din 1896, făcută în ziua de 26 decembrie, autorul mărturisea: „am înțeles *poziția mea filială* față de Dumnezeu – *fraternitatea* și *relația față de întreaga lume* s-a schimbat"[371].

Pe 5 ianuarie 1897 scrie: „diavolul nu mă părăsește"[372]. „Somnul după muncă e folositor, necesar"[373]. Pe 25 februarie 1897 citește din Aristotel[374]. Pe când în luna mai a aceluiași an: „am șters, am ars ceea ce am scris la mânie"[375].

Pe 29 aprilie 1898 citește din Boccaccio[376].

Pe 17 iulie 1898 citește din *Dobrotoliubie*[377], adică din *Filocalia rusească*.

De unde își notează, pe scurt: „intențiile duc la visuri, visurile la pasiuni, pasiunile la diavoli"[378].

---

[368] Idem, p. 18.
[369] Idem, p. 17.
[370] Idem, p. 30.
[371] Idem, p. 32.
[372] Idem, p. 33.
[373] Idem, p. 36-37.
[374] Idem, p. 40.
[375] Idem, p. 44.
[376] Idem, p. 63. A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Boccaccio.
[377] Idem, p. 67.
[378] Ibidem.

Pe 3 august 1898 vorbește despre două greșeli fundamentale ale marxiștilor[379].

Prima: „greșeala marxiștilor (și nu numai a lor, ci a întregii școli materialiste) constă în faptul că ei nu văd că viața oamenilor e pusă în mișcare de *creșterea conștiinței*, de *mișcarea religiei*...și nu de *cauzele economice*”[380].

A doua: „principala carență de gândire, greșeală, a teoriei lui Marx e presupunerea potrivit căreia capitalurile *vor trece* din mâinile persoanelor particulare în mâinile guvernului și, de la guvernul reprezentând poporul, în mâinile muncitorilor.

Guvernul *nu reprezintă* poporul, ci e constituit din aceleași persoane particulare, care au puterea, întrucâtva deosebite de capitaliști, dar parțial coincizând cu ele.

De aceea guvernul nu va preda niciodată muncitorilor capitalul. Că guvernul *reprezintă* poporul e o ficțiune, o înșelăciune. Dacă ar exista o asemenea orânduire, în care guvernul să exprime într-adevăr voința poporului, atunci un asemenea guvern n-ar mai avea nevoie de violență, n-ar mai fi nevoie de guvern în sensul puterii”[381].

Tot pe 3 august 1898, Tolstoi nega Dumnezeul revelației: „Eu susțin că Dumnezeul, Care a creat lumea în șase zile și Și-a trimis Fiul, și chiar și acest Fiu – *nu e Dumnezeu*, dar că Dumnezeu este *ceea ce e*

---

379 Idem, p. 68.
380 Ibidem.
381 Idem, p. 68-69.

unic, acel Bine suprem, principalul a tot și a toate; împotriva mea se spune că *Îl neg* pe Dumnezeu”[382].

„Arta e o *activitate contagioasă*, și cu cât e arta mai contagioasă, cu atât e ea mai bună”[383].

Pe 2 noiembrie 1898 scria la *Învierea*[384].

Pe 14 noiembrie 1898 considera închinarea la Sfintele Icoane drept „o înșelare”[385].

Și tot în aceeași zi, considera că *singura raportarea* a lui Dumnezeu la noi e la nivelul conștiinței: „Dumnezeu Se manifestă în noi prin conștiință. Câtă vreme nu e conștiință, nu e Dumnezeu. Doar conștiința îți dă posibilitatea binelui, a abstinenței, a slujirii, a sacrificiului”[386].

Referindu-se la moarte, autorul spune că ea este „o *schimbare* a conștiinței, schimbarea faptului că eu pot să fiu conștient de sine. De aceea, *teama de moarte* e o *superstiție îngrozitoare*. Moartea este *un eveniment fericit*, aflat la sfârșitul fiecărei vieți”[387]. Numai că lucrurile stau altfel: e *fericit* doar cel care vede că merge spre Împărăția lui Dumnezeu.

Pe 2 ianuarie 1899: *arta* e ca *sosul* la mâncare[388]. Pe 20 decembrie 1899 se declară

---

[382] Idem, p. 69.
[383] Ibidem.
[384] Idem, p. 69-70.
[385] Idem, p. 71.
[386] Ibidem.
[387] Idem, p. 72.
[388] Idem, p. 73.

„pregătit de moarte”[389]. În ziua de 1 ianuarie 1900 vorbește despre „tramvaiul cu cai”[390].

Pe 13 martie 1900[391] vorbește despre *virginitate*: „Dacă femeile ar înțelege *întreaga frumusețe* a virginității, măsura în care ea provoacă oamenilor *sentimente mai bune*, ele *și-ar păstra-o* mai des. Dar așa, asiști fără încetare fie la *îngrozitoarea degradare* a neprihănirii în poftele grosolane, cu toată minciuna îndrăgostirii prostești, fie la *remușcarea* față de propria înălțare și frumusețe”[392].

Pe 31 martie 1901, fiind la Moscova, lucrează la *răspunsul* către Sinodul Bisericii[393].

Pe 8 martie 1902 amintește de Bielinski și de Gogol[394].

Pe 20 septembrie 1902 își notează, că oamenii Bisericii, după ce *au corupt* Biserica, acum vor să corupă știința[395].

În ziua de 14 martie 1903 ne spune că a citit *Opinions socialistes* a lui Anatole France[396] iar pe 19 iunie 1903 că *a recitit* pe Francisc de Assisi[397].

Pe 6 iunie 1905 vorbește despre *diferența* dintre el și Rousseau: „Sunt comparat cu Rousseau. Lui Rousseau îi

---

[389] Idem, p. 79.
[390] Idem, p. 80.
[391] Idem, p. 83.
[392] Idem, p. 84.
[393] Idem, p. 109.
[394] Idem, p. 118.
[395] Idem, p. 121.
[396] Idem, p. 129 și Idem, p. 129, n. 5.
[397] Idem, p. 133.

datorez multe și-l iubesc, dar e *o mare deosebite* [între noi doi]. Deosebirea e că Rousseau *neagă orice civilizație*, pe când *eu o neg pe cea pseudocreștină*. Ceea ce se cheamă *civilizație* este *dezvoltarea* omenirii. Dezvoltarea e necesară, nu poți spune despre ea că e bună sau rea. Ea este – în ea constă viața. Ca și creșterea unui copac. Dar cioturile sau forțele vieții care se dezvoltă în ciot, nu-s bune, sunt *dăunătoare*, dacă ele absorb toată forța creșterii. Așa se întâmplă cu pseudocivilizația noastră”[398].

Pe 2 februarie 1906 citește Kant[399]. Pe 8 august 1907 amintește de Darwin[400]. Pe 10 iunie 1908 își aduce aminte de mama lui, „care a rămas pentru mine *un sfânt ideal*”[401].

Însă, după ce se termină filele de jurnal ale anului 1908, de la p. 257 încep filele jurnalului *secret* din 1908. Și aici vorbește despre „murdăria îngrozitoare a masturbării”[402] și despre desfrâul în casele de toleranță din timpul adolescenței[403].

Pe 22 ianuarie 1909 spune că pentru el Sfânta Euharistie este „o *renegare* a sufletului, a binelui, a învățăturii lui Hristos, a lui Dumnezeu”[404]. De aceea nu dorește să fie împărtășit și nici înmormântat cu vreun

---

398 Idem, p. 175.
399 Idem, p. 189.
400 Idem, p. 224.
401 Idem, p. 243.
402 Idem, p. 259.
403 Ibidem.
404 Idem, p. 267.

„fel de așa-zisă *slujbă religioasă*, ci doar să-mi fie corpul îngropat în pământ, ca să nu pută”[405].

Pe 5 martie 1909 citește din Gogol și afirmă: „Gogol e *un talent uriaș*, o inimă minunată și o minte firavă, adică timidă, lipsită de curaj”[406].

Pe 9 noiembrie 1909 a citit din Gorki și a înțeles că are o cunoaștere a poporului de rând și „o limbă minunată”[407] dar, totodată, că are „*o stimă de sclav* față de știință”[408].

Pe 23 noiembrie 1901, Tolstoi afirmă că Gorki „e un scriitor dăunător” ca și Nietzsche[409]. Și în aceeași zi autorul mărturisește: „dragostea de Dumnezeu mi se pare întotdeauna *de prisos*, incomparabilă cu dragostea de aproape[le]”[410]. Motivația lui: dragostea de aproapele e „clară”, pe când dragostea de Dumnezeu ar fi „foarte neclară”[411]. Însă e „foarte neclară” când nu Îl iubești nici pe Dumnezeu și nici pe aproapele. Pentru că numai dragostea de Dumnezeu *naște* dragostea de aproapele.

Pe 25 noiembrie 1909, el își notează că a citit din Dostoievski[412]. E pentru prima dată când găsesc *vreo referire* la Dostoievski.

Pe 30 noiembrie 1909: „prostia omenească *mă îngrozește* din ce în ce mai mult”[413].

---

405 Ibidem.
406 Idem, p. 271.
407 Idem, p. 319.
408 Ibidem.
409 Idem, p. 321-322.
410 Idem, p. 322.
411 Ibidem.
412 Idem, p. 323.

Pe 24 decembrie 1909, seara, a citit din Epictet[414].

Pe 2 martie 1910 amintește de Șestov iar pe 6 martie 1910 de Bulgakov[415].

În ziua de 13 aprilie 1910 își mărturisește *dragostea de Dumnezeu*: „Să-mi ajute, să-mi ajute Cel care e în mine și e în toate și Care există și Căruia mă rog și-L iubesc. Da. Îl iubesc. Acum plâng, iubindu-L. Foarte mult”[416].

Pe 15 septembrie 1910 își notează: „maternitatea nu este pentru femeie *chemarea supremă*”[417].

De la p. 379 începe *Jurnal numai pentru mine*, care are însemnări din 1910. Ultima însemnare a vol. al 2-lea și a întregului *Jurnal* e din 29 octombrie 1910[418].

Din *Tabelul cronologic* care începe în p. 395, aflăm că mama scriitorului, Maria Nikolaievna Volkonskaia, s-a născut pe 10 noiembrie 1790 iar tatăl său, Nikolai Ilici Tolstoi, pe 26 iunie 1794[419].

Autorul, Lev Nikolaievici Tolstoi, se naște pe 28 august 1828, la Iasnaia Poliana, în gubernia Tula[420]. În noiembrie 1852, Tolstoi scrie poezie[421].

---

413 Ibidem.
414 Idem, p. 326.
415 Idem, p. 333.
416 Idem, p. 338.
417 Idem, p. 364.
418 Idem, p. 394.
419 Idem, p. 395.
420 Ibidem.
421 Idem, p. 397.

Pe 9 octombrie 1855 îi scrie Turgheniev pentru prima oară, așa începând relația dintre cei doi[422].

Pe 9 februarie 1857 era la Paris[423]. În iulie 1857 vizitează Germania[424].

În decembrie 1870 studia limba greacă[425]. În ianuarie-aprilie 1872 citește cărți de fizică și astronomie[426]. Pe 9 noiembrie 1873 moare fiul său, Piotr[427].

Pe 20 februarie 1875 moare fiul său, Nikolai[428].

În martie 1876 citește din Pascal[429].

În zilele de 25-27 iulie 1877, împreună cu N. N. Strahov, vizitează Mănăstirea Optina[430].

Pe 20 decembrie 1879 se naște Mihail, cel de-al 7-lea fiu al lui Tolstoi[431]. Pe 31 octombrie 1881 se naște al 8-lea său fiu, Aleksei[432]. Din 8 octombrie 1882 familia sa *se stabilește* la Moscova[433].

Pe 18 iunie 1884 se naște fiica lui, Aleksandra[434].

În ziua de 23 februarie 1895 moare fiul său, Ivan. Avea numai 7 ani[435].

---

422 Idem, p. 398-399.
423 Idem, p. 400.
424 Ibidem.
425 Idem, p. 405-406.
426 Idem, p. 406.
427 Ibidem.
428 Idem, p. 407.
429 Ibidem.
430 Ibidem.
431 Idem, p. 408.
432 Idem, p. 408-409.
433 Idem, p. 409.
434 Idem, p. 410.

Pe 8-9 august 1895, Cehov îl vizitează pentru prima oară[436].

Pe 25-26 februarie 1901, „știrea privind *excomunicarea* lui Tolstoi [de către Biserica Ortodoxă Rusă] provoacă *manifestații de simpatie* la adresa scriitorului în piețele și pe străzile Moscovei”[437].

Pe 2 martie 1910 e vizitat de Lev Șestov[438].

Pe 28 august 1910 împlinea 82 de ani[439].

Pe 6 noiembrie 1910 lui Tolstoi îi slăbește inima la ora două noaptea. Ultimele sale cuvinte: „Adevărul...Iubesc multe...Ei cum [variantă: *Ei toți...*]”[440].

Pe 7 noiembrie 1910, tot noaptea, are un nou atac de cord. I se administrează morfină[441].

Și *moare* la 6 și 5 minute, fără conștiență, în dimineața zilei de 8 noiembrie 1910[442].

Tolstoi a murit *fără să se împace* cu Biserica Ortodoxă[443].

Pe 8 noiembrie 1910 sicriul său e dus la Iasnaia Poliana și pe 9 noiembrie 1910, la ora 15, e înhumat în pădurea Zakaz, „în locul dorit de el”[444].

---

[435] Idem, p. 419.
[436] Idem, p. 419.
[437] Idem, p. 425.
[438] Idem, p. 437.
[439] Idem, p. 439.
[440] Idem, p. 442.
[441] Ibidem.
[442] Ibidem.
[443] Ibidem.
[444] Idem, p. 443.

8. *Pe front* și *în prizonierat* cu George Topârceanu

Topârceanu a editat *Amintiri din Turtucaia. Pentru cei ce s-au mai întors și pentru familiile celor cari au pierit* în 1918[445].

Și în amintirile sale, Topârceanu începe prin a vorbi despre „lagărul întărit" de la Turtucaia[446].

Infanteriștii erau cu toții „rezerviști sau milițieni…în cea mai mare parte oameni trecuți de patruzeci de ani"[447].

„Mieluș țiganul" fusese luat în armată la 6 zile după ce se însurase[448]. Greierii dădeau concert „în pizzicato…ca mii de viori mărunte, risipite prin iarbă. Un murmur discret și cristalin tremura sub fiecare floare"[449]. Însă, pe când „noaptea era de păcură"[450], s-a auzit prima „bubuitură scurtă, înfundată"[451]. Începuse războiul[452]…Vede în depărtare cum oamenii își părăsesc satul incendiat[453].

„Războiul modern" e războiul în care „oamenii se bat cu mașinile – e *o concurență de răbdare*"[454].

---

[445] George Topârceanu, *Evocări de război. Turtucaia. Pirin-Planina*, cu pref. de Nicolae Manolescu, Ed. Scripta, București, 2006, p. 10. Cartea are 230 de p. în format mic.

[446] Idem, p. 11.

[447] Idem, p. 12-13.

[448] Idem, p. 14-15.

[449] Idem, p. 16.

[450] Idem, p. 20.

[451] Idem, p. 21.

[452] Ibidem.

[453] Idem, p. 24.

[454] Idem, p. 29.

Ce se întâmpla când oamenii intrau în panică: „Era *un țipăt sfâșietor*, vaiete de oameni în agonie, gemete de piepturi strivite sub cizme, de oameni cu capul zdrobit sub călcâie, de schilozi cu rana sângerândă, în neputința de a se apăra”[455].

Sângele *gâlgâia* din piciorul lui rănit[456].

Mieluș moare din cauza unui obuz bulgăresc: „intestinele îi atârnau pe jos...[și] cu mâinile tremurânde, el încerca să le adune, să le vâre la loc”[457].

Topârceanu, deși știa să înoate, n-a avut curaj să treacă Dunărea înot, așa cum o făceau cei din jurul lui, în speranța de a scăpa cu viață[458].

Autorul a făcut însemnările *la doi ani* după evenimentele trăite pe front[459].

„*Înfrângerea* de la Turtucaia, oricât de dureroasă, nu poate avea nicio semnificație în privința *însușirilor* neamului nostru, care și-a făcut proba de-a lungul veacurilor”[460].

Topârceanu a publicat *Pirin-Planina. Episoduri tragice și comice din captivitate* în 1937, la editura Naționala-Ciornei S. A.[461].

E vorba despre *captivitatea* sa în Bulgaria[462].

---

455 Idem, p. 40.
456 Idem, p. 45-46.
457 Idem, p. 48.
458 Idem, p. 51-50.
459 Idem, p. 58.
460 Idem, p. 59.
461 Idem, p. 62.
462 Idem, p. 63.

Gloanțele *șuieră* pe lângă el. „Trăim ceasul nesigur dintre două hotare, când vremea însăși parcă *s-a oprit în loc*, rotindu-se ca apa într-o bulboană”[463].

Bulgarii iau prizonieri „peste 25 de mii de plugari români” după înfrângerea de la Turtucaia[464].

Românii captivi „merg...cu ochii în pământ”, având pe fețele lor „aceeași resemnare mocnită”[465].

Îi duc pe jos în Bulgaria: „drumuri lungi în soare, subt arșița verii pe sfârșite”[466].

Pe jos...și 4 zile nu le-au dat nimic de mâncare[467]. Îi oprea și de la apă[468].

Printre românii captivi erau și *răniți*[469].

În pădurea de la Balbunar, captivii români *au fost jefuiți* de bulgarii care conduceau convoiul[470].

Românii captivi ajung la Razgrad[471]. Erau „slabi, murdari, hămesiți, cu fața suptă și cu ochii sticloși, ca de pe altă lume, toți calcă târâș, fără să privească în laturi”[472].

Sunt duși la marginea orașului și lăsați în soare[473]. Primesc, în sfârșit, *câte o pâine*[474].

---

[463] Idem, p. 75.
[464] Idem, p. 79.
[465] Idem, p. 84.
[466] Idem, p. 89.
[467] Idem, p. 90.
[468] Idem, p. 90-91.
[469] Idem, p. 92-93.
[470] Idem, p. 93.
[471] Idem, p. 97.
[472] Ibidem.
[473] Idem, p. 98.
[474] Idem, p. 103.

Dar cei care îi conduc *îi pradă* de mantale[475]. Cu mantalele prizonierilor români *își cumpără băutură*[476].

Sunt urcați într-un tren[477] și ajung la Sofia[478].

Femeia din vagonul de lux. I-a aruncat inelul la picioare[479]. L-a luat, „m-a gratificat de departe cu un zâmbet – și mâna ei albă mi-a făcut un semn prietenesc de despărțire, cu mănușa"[480].

Se întâlnesc cu prizonieri francezi, „prinși pe frontul de la Salonic"[481]. Despre Macedonia: p. 117-118. Prizonierii români au fost aduși ca să lucreze la o linie de cale ferată, făcută sub comandă germană[482].

Autorul începe să învețe limba bulgară[483]. Termină sectorul de cale ferată[484].

Convoiul se pune din nou în mișcare[485], bea o cafea într-un oraș[486], ajung la Pirin-Planina[487].

Capra mâncată la lumina focului[488]. Pinul *bora*, „cu lemnul îmbibat tare de rășină parfumată"[489].

---

[475] Idem, p. 104.
[476] Ibidem.
[477] Idem, p. 105.
[478] Idem, p. 107.
[479] Idem, p. 109.
[480] Idem, p. 110.
[481] Idem, p. 112.
[482] Idem, p. 122.
[483] Idem, p. 136.
[484] Idem, p. 152.
[485] Ibidem.
[486] Idem, p. 156.
[487] Idem, p. 162.

Părăsește lagărul[490]. O noapte cu Caliopi[491]. Ajunge la Sofia cu trenul[492].

20 de zile, pe timpul iernii, stă într-o fabrică de zahăr[493]. Se îmbolnăvește și ajunge la spital[494]. La un spital din Sofia, „instalat într-un hotel”[495].

Priveghează în noaptea de Înviere în jurul unui foc[496]. Cântă *Hristos a înviat*[497]...

Zărește „o siluetă gingașă de fată”[498]. Se privesc amândoi prin binoclu și își fac semne cu batista[499]. Mănâncă de Anul Nou în casă bulgărească[500].

Ajunge cu trenul la Rusciuk[501]. E lângă apa Dunării. O noapte fără stele. Și aude, în Giurgiu, *lătratul* câinilor[502]...

9. Din *Jurnalul* lui André Gide

În 1970, în traducerea lui Savin Bratu, se editau la Ed. Univers, din București,

---

488 Idem, p. 175.
489 Idem, p. 176.
490 Idem, p. 188.
491 Idem, p. 194.
492 Idem, p. 200.
493 Idem, p. 206-207.
494 Idem, p. 207.
495 Idem, p. 208.
496 Idem, p. 217.
497 Idem, p. 218.
498 Idem, p. 219.
499 Idem, p. 220.
500 Idem, p. 226-227.
501 Idem, p. 230.
502 Ibidem.

„pagini alese" din *Jurnalul* lui Gide[503]. Traduse după ediția *Bibliothèque de la Pléiade*, vol. I, 1889-1939 și vol. II, 1939-1949[504].

Anul 1889 începe cu o însemnare de toamnă, Gide fiind un „student sărac"[505].

Mătușa, pe patul morții, care își reamintește de el[506]...și apoi înmormântarea ei[507].

Orgoliu și suferință. Suferea...pentru că oamenii nu-i vedeau „în priviri *opera viitoare*"[508].

Pe 18 martie 1889: „trăiesc *în așteptare*"[509].

Se ferea de „spiritul de imitație" după modelul lui Stendhal[510].

Îndrăznirea de a fi și fără compromisuri[511]. Citește Taine și își propune să citească Stendhal, Swift, Condillac, Aristofan, Shakespeare, Rabelais[512]. Iar la finalul aceleiași pagini scrie: „Am destule lacrimi în sufletul meu ca *să irig* treizeci de cărți"[513].

---

[503] André Gide, *Jurnal. Pagini alese. 1889-1951*, cu pref., trad. și note de Savin Bratu, Ed. Univers, București, 1970, XLI + 799 p.

[504] Idem, p. XL.

[505] Idem, p. 3.

[506] Idem, p. 4.

[507] Idem, p. 5.

[508] Idem, p. 6.

[509] Ibidem.

[510] Idem, p. 10-11.

[511] Idem, p. 11.

[512] Ibidem.

[513] Ibidem.

Pe 17 iunie 1889, Gide i-a scris „o scrisoare foarte lungă” lui Paul Valéry[514]. Prezentul este „*oglinda* în care ne vom recunoaște mai târziu”[515].

Al doilea an al Jurnalului e 1892, început pe 3 ianuarie[516]. Nu știe *ce vrea să fie* dar știe că *trebuie să aleagă*[517]. În ziua de Paști scrie că a citit poezii de Goethe[518].

„Egoismul e…vrednic de ură”[519].

În martie 1893, la 23 de ani, Gide spune: „am trăit până la 23 de ani *pe deplin virgin* și *depravat*; atât de înnebunit, încât în cele din urmă căutam peste tot *o fărâmă de trup* de care *să-mi pot lipi* buzele”[520].

Vrea o morală *fără conștiința* păcatului[521]. Pe 3 iunie 1893 era de părere că „n-are rost să-ți scrii jurnalul zi de zi, an de an; important e ca în cutare perioadă a vieții să fie foarte strâns și scrupulos”[522].

„Marile opere tăcute”[523].

Și când *își recitește* jurnalul nu găsește în el „decât *orgoliu*; orgoliu până și în felul de *a mă exprima* oricând cu o anumită ambiție, fie de profunzime, fie de spirit”[524].

---

[514] Idem, p. 12.
[515] Idem, p. 13.
[516] Idem, p. 15.
[517] Ibidem.
[518] Idem, p. 17.
[519] Idem, p. 18.
[520] Idem, p. 21.
[521] Idem, p. 22.
[522] Idem, p. 23.
[523] Idem, p. 24.
[524] Idem, p. 25.

„Ideea fără imaginație...e o înfrigurare fără virtute”[525].

Pe 13 octombrie 1894, Gide ajunge la părerea că *„gândurile* sunt *ispite*” și că *gândurile-ispită* „se nasc din însăși căutarea lui Dumnezeu”[526]. Numai că Dumnezeu *nu ne ispitește* ci noi ne ispitim, sugestionați de demoni, crezând că vom găsi lucruri „bune” și *în afara* relației cu Dumnezeu.

În aceeași zi, el mărturisește că și-a dorit, odinioară, *să ardă* pentru Dumnezeu dar că „azi *n-o mai vreau*. Vreau *să-L cinstesc* pe Dumnezeu prin orice părticică a mea, să-L caut din toate părțile și să nu distrug nimic în vederea unei exaltări parțiale.

Rugăciunea este laudă adusă lui Dumnezeu; toată viața noastră e această *statornică rugăciune* și nu vreau să știu de vreo alta; poate fi din dragoste, din deznădejde sau din umilință.

Iar inima mea va vorbi, oricum. Rațiunea mea e chemată *să-L cinstească* pe Dumnezeu, precum tot restul ființei mele; oare nu e ea *în funcție* de Dumnezeu? Și nu se apropie de El *în tăcere*?

Și tocmai rațiunea *mi-o ispitește* Dumnezeu; e felul Lui de *a-i vorbi*.

Dacă n-ar fi ispitită, i s-ar părea că Dumnezeu tace; de groază de a nu acționa, ar găsi mijloace *să se ispitească* ea însăși; ceea ce e un fel de *a-L ispiti* pe Dumnezeu”[527].

---

[525] Idem, p. 30-31.
[526] Idem, p. 32-33.
[527] Idem, p. 33-34.

Gide, în 1894, considera că „îndoielile religioase” sunt un semn de „mediocritate”[528].

În 1895: „boala – izvor de neliniște”[529]. În același an: „lenea omenească e *fără margini*”[530].

Pe 10 ianuarie 1902 mărturisește: „nu mi-a plăcut niciodată *să scriu repede*. De aceea vreau *să mă silesc* s-o fac”[531].

Despre călătoria în Germania, din 1903[532]. În Alger (capitala Algeriei) citește vol. 1 din *Corespondența* lui Nietzsche, care *l-a influențat* mult[533]. Când a trecut prin Sicilia era „o vreme oribilă” dar la Roma a avut parte de soare[534].

În martie 1905, Gide amintește despre *Jurnalul* lui Stendhal[535].

Simte că Jurnalul de față *îl trage îndărăt* (zi de miercuri, 1905)[536].

Pe 25 august 1905: „Prea multă noutate *ne înmărmurește*; știm *să gustăm* în ceilalți numai ceea ce *putem recunoaște*”[537].

Citește din Pascal[538]. Din Rimbaud[539]. Pe 1 decembrie 1905 vorbește despre Paul

---

528 Idem, p. 34.
529 Idem, p. 37.
530 Idem, p. 38.
531 Idem, p. 39.
532 Idem, p. 50.
533 Idem, p. 51.
534 Idem, p. 52.
535 Idem, p. 55.
536 Idem, p. 59.
537 Idem, p. 64.
538 Idem, p. 66.
539 Idem, p. 67.

Claudel, pe care nu îl mai văzuse „de peste trei ani”[540].

Știri „consternante” din Rusia[541]. În p. 70 e amintit Auguste Comte. Eseul „uimitor” al lui Hugo despre Voltaire[542]. Pe 3 mai 1906 își notează cu amărăciune: „trupul *se oțărăște mereu* împotriva a ceea ce *îmi propune* mintea”[543].

Lectură din Darwin „cu glas tare”[544].

Pe 2 ianuarie 1907 e vizitat de Giovanni Papini, despre care scrie: „Mai tânăr decât mi-am închipuit, cu fața expresivă și aproape frumoasă. Cam prea agitat; dar nu cât ceilalți italieni pe care i-am cunoscut. *Prea măgulitor*; dar pare, totuși, *să gândească* o parte din ce spune”[545].

Pe 30 ianuarie 1907 s-a întors de la Berlin[546]. Un cer „apăsător” în cimitir[547].

Chopin după Beethoven[548]. „Cred că remușcările pe care le am *se vor mai topi* dacă *le pun* pe hârtie”[549].

Nu se leapădă „de operele din tinerețe; dar n-aș vrea să fie privite *cu aceiași ochi* ca operele unei vârste mai mature. N-am scris nicio carte fără să fi avut *o profundă nevoie*

---

540 Idem, p. 68.
541 Idem, p. 69.
542 Idem, p. 74.
543 Idem, p. 78.
544 Idem, p. 82.
545 Idem, p. 84.
546 Idem, p. 88.
547 Idem, p. 113.
548 Idem, p. 123.
549 Idem, p. 126.

de a o scrie, afară de *Le Voyage d'Urien*; și chiar [și] acolo cred că am pus *mult* din mine și că, pentru cine știe să citească, și cartea asta *e revelatoare*"[550].

În ultima filă din 1911, Gide spune că „și Montaigne a fost *supralicitat*; nu e oricând *plin de savoare*"[551].

Pe 26 iunie 1913: „am uneori impresia că până acum *n-am scris nimic serios*; că nu mi-am înfățișat gândurile decât *ironic* și că, dacă aș dispărea azi, n-aș lăsa despre mine decât o imagine după care *nu m-ar recunoaște* nici Îngerul meu păzitor"[552].

În ultima filă pe 1913, autorul spune despre Beethoven că la el contează „*cantitatea* sunetului", pe când la Chopin „numai *calitatea*" lui[553].

Pe 28 martie 1914 *nu mai are chef* să scrie în *Jurnal*[554]. În p. 168 vorbește despre *traducerile* sale din Whitman, traduceri de care se simțea „mulțumit".

În 1915 anunța „o nouă civilizație"[555].

Pe 24 ianuarie 1916 vrea să scrie un roman care *să lămurească* cuvintele: „Greutatea păcatelor *mă trage la fund*"[556].

Pe 31 ianuarie 1916 citește din Bossuet[557].

---

[550] Idem, p. 128.
[551] Idem, p. 139.
[552] Idem, p. 157.
[553] Idem, p. 160.
[554] Idem, p. 161.
[555] Idem, p. 191.
[556] Idem, p. 198.
[557] Ibidem.

Într-o zi de vineri, în 1916, a fost la Marcel Proust, pe care nu îl mai văzuse din 1892[558].

În perioadele de neliniște vrea să fie doar cu foaia albă în față[559].

Pe 15 iunie 1916 rupe „vreo 20 de file din carnet”[560]. Adică din filele *cu însemnări*. Pagini pe care le numește: „parcă paginile unui nebun”[561].

Pe 19 septembrie 1916 afirmă că e „o mare greșeală” faptul de a-ți face „o imagine romantică” despre diavol[562].

Pentru că el acționează divers[563] și „cu mine [diavolul] s-a făcut *clasic*, când a avut nevoie de asta ca să mă înhațe, pentru că știa că n-aș putea ușor să confund *cu răul* un *echilibru fericit*.

Nu pricepeam că *un anumit echilibru* putea fi menținut, măcar câtva timp, și *prin tot ce poate fi mai rău*. Socoteam drept *bun* tot ce era *în bună ordine*.

Prin *măsură*, credeam că *înfrânez* răul; și, dimpotrivă, tocmai prin această măsură *punea răul stăpânire* pe mine”[564].

Citește în tren[565]. Scria cu stiloul[566]. Pe 11 ianuarie 1917 căuta *un titlu* pentru

---

[558] Idem, p. 201.
[559] Idem, p. 202.
[560] Idem, p. 206.
[561] Ibidem.
[562] Idem, p. 208.
[563] Ibidem.
[564] Ibidem.
[565] Idem, p. 209.
[566] Idem, p. 211.

Memoriile sale[567], pe care le-a scris „pentru a fi acuzat”[568].

Pe 8 martie 1917 gândul morții l-a urmărit toată ziua[569]. Pe 30 octombrie 1917 citea scrisorile lui Keats[570]. Pe 11 mai 1917: „cea mai mare fericire, după aceea de *a iubi*, e *să-ți mărturisești iubirea*”[571].

Pe 14 mai 1917 își dorea să mai trăiască încă 25 de ani[572].

În p. 237: „*orice mare operă de artă* e destul de greu accesibilă. Cititorul care o crede lesnicioasă n-a știut *să pătrundă* în miezul ei”.

În p. 239 admiră două versuri ale lui Baudelaire iar în p. 242 afirmă că „naționalistul e *larg în ură* și *îngust în dragoste*”. Iar „naționalistul își închipuie lesne că Hristos a fost *catolic*”[573].

Pe 6 octombrie 1921 își notează că *nu mai fumează* de 3 zile[574].

Dar pe 10 octombrie 1921 își cumpără țigări și consideră gestul „o lașitate”[575].

În p. 267: „Ce poate fi *mai revoluționar* decât Evanghelia?”.

Și tot aici citează un rând din Alfred de Vigny: „*o viață frumoasă* e un gând al tinereții *înfăptuit* la maturitate”.

---

567 Idem, p. 213.
568 Idem, p. 214.
569 Idem, p. 217.
570 Idem, p. 222.
571 Idem, p. 228.
572 Idem, p. 229.
573 Idem, p. 242.
574 Idem, p. 260.
575 Ibidem.

Pe 27 octombrie 1922: „nu e zi în care să nu pun din nou totul *sub semnul întrebării*”[576].

Pe 7 decembrie 1922, Gide credea că „*arta* înseamnă *prudență*. Când n-ai nimic de spus, nici de ascuns, n-ai de ce să fii prudent. Timorații nu sunt prudenți, ci lași”[577].

Din însemnarea din 15 decembrie 1922 rezultă că *știa să cânte la pian*[578].

În ziua de 2 ianuarie 1923 a cinat la Paul Valéry și spune despre poet că nu mai era în stare „*să-l asculte* pe altul și să țină seama *de ceea ce îi întrerupe* gândul. Vorbirea îi e din ce în ce *mai iute* și *mai neclară*. Uneori mi-e tare greu *să-l înțeleg* și trebuie să-l rog *să repete* fiecare a patra frază”[579].

Pe 13 februarie 1924 își punea problema *editării* jurnalului: „dacă mai târziu mi se va publica jurnalul, mi-e teamă ca el să nu dea *o idee destul de falsă* despre mine. Nu mi l-am ținut în lungi perioade în echilibru, sănătate, fericire; ci în perioade de depresiune, în care aveam nevoie de el pentru *a-mi reveni în simțiri* și în care apar tânguitor, scâncitor, vrednic de milă. De cum răsare iar soarele, mă pierd din vedere și sunt complet ocupat de lucru și de viață. *Jurnalul* meu nu reflectă nimic din toate acestea, ci numai *perioadele de deznădejde*. Prin care de mult n-am mai trecut”[580].

---

[576] Idem, p. 281.
[577] Idem, p. 282.
[578] Idem, p. 283.
[579] Idem, p. 285.
[580] Idem, p. 296.

Citește predicile lui Bossuet și spune ce nu-i place la Bergson[581]. Despre *dadaiști* pe 24 iunie 1924[582]. Pe 29 iulie 1926 trăiește o „foarte apăsătoare oboseală nervoasă”[583].

Pe 19 octombrie 1926 era la Paris, unde era „zgomot mult” și unde simțea că devine „nesociabil”[584].

Pe 4 noiembrie 1927 se referă la Nietzsche. Care l-a „stingherit mult”[585]. Dostoievski, Nietzsche, Blake, Browning l-au ajutat *să-și descâlcească gândurile* și *și-a recunoscut gândirea* în ei[586].

Pe 23 decembrie 1927: „vor să facă din mine *o ființă îngrozitor de neliniștită*”[587]. Nu știm însă *cine*...

Pe 18 aprilie 1928, Gide ne cere să citim cărțile lui *de două ori*. Dacă la prima citire *ne vor descumpăni*, la a doua vom găsi *antidotul* pe care el *l-a ascuns* în ele. Pentru că toate cărțile lui *„nu tulbură* [pe] cât *avertizează*”[588].

Pe 12 iunie 1928, el ia masa cu Julien Green[589]. A trăit de mai multe ori *tentația convertirii*[590].

În p. 358, Gide amintește de Gabriel Marcel. Pe 21 octombrie 1929: *„dragostea de*

---

[581] Idem, p. 297.
[582] Idem, p. 299.
[583] Idem, p. 313.
[584] Idem, p. 318.
[585] Idem, p. 331.
[586] Ibidem.
[587] Idem, p. 333.
[588] Idem, p. 338.
[589] Idem, p. 340.
[590] Idem, p. 357.

adevăr nu e totuna cu *nevoia de certitudine* și e destul de imprudent să le confunzi”[591].

Pe 6 iunie 1930 se referă la Aldous Huxley despre care spune că „e foarte inteligent” dar că nu are idei trăite „în dureri”[592].

Bătălia pentru autenticitate[593].

Pe 25 iulie 1930, Gide caracteriza *bolile* drept „*chei* care *ne pot deschide* anumite uși”[594].

30 aprilie 1931: o „tot mai mare *neîncredere* în mine [însumi]. Până la urmă *n-am să mai îndrăznesc* să scriu nimic”[595].

Pe 30 august 1931 vorbește despre pericolul de a fi *stăpânit* de o idee fixă. Goethe s-a ferit de ea, dar Tolstoi nu[596].

Pe 1 septembrie 1931 vorbește despre *suprarealiști*[597].

Se simte „lugubru” pe 2 ianuarie 1932[598].
Sintaxa particularizantă[599].

În p. 441, Gide vorbește despre Tolstoi...cu o bucurie invidioasă:

„*Renunțarea* lui Tolstoi ca artist se explică și prin *declinul* facultăților sale creatoare. Dacă ar mai fi purtat în sine o nouă *Anna Karenina*, probabil că s-ar fi

---

[591] Idem, p. 364.
[592] Idem, p. 383.
[593] Idem, p. 384.
[594] Idem, p. 385.
[595] Idem, p. 402.
[596] Idem, p. 414.
[597] Idem, p. 415.
[598] Idem, p. 419.
[599] Idem, p. 425.

ocupat mai puțin de dukhobori și că n-ar fi bârfit arta. Dar își simțea cariera literară încheiată; gândirea nu-i mai era umplută de fluxul poetic. Încă *Învierea* indica un declin sensibil. Cine ar putea regreta că nu ne-a dat *și alte opere* ale decăderii?”.

Em. (adică *Emmanuèlle* = Madeleine, soția lui Gide[600]) i-a spus pe 19 iulie 1932 că *i-a scăzut* „forța poetică” odată cu *diminuarea* sentimentelor sale creștine[601].

Pe 11 martie 1933 îi socotește pe *pesimiști* drept „dușmani personali”[602]. Pe 14 aprilie 1933 amintește de Malraux[603].

Opera de artă, ca *să înflorească* în noi, are nevoie de o „minte care nu e *pre-ocupată*”[604].

Trăia „în contratimp”[605].

Vroia să audă „glasul celor nevoiași”, înăbușit până acum, dar nu doar pe el[606].

Pe 16 mai 1936, Gide amintește faptul că *a publicat* pagini din acest *Jurnal*[607].

28 iunie 1937: „văd mai slab și ochii îmi obosesc mai repede. Aud, de asemenea, mai slab”[608].

Traducătorii se îmbolnăvesc de boala de „a disocia *forma* de *fond*”[609].

---

[600] Idem, p. 687, n. 2.
[601] Idem, p. 441.
[602] Idem, p. 452.
[603] Idem, p. 455.
[604] Idem, p. 472.
[605] Idem, p. 479.
[606] Idem, p. 482.
[607] Idem, p. 491.
[608] Idem, p. 497.

Pe 30 octombrie 1937, pe Gide îl frâna de la scris nu *oboseala* ci *dezgustul*[610].

Pe 28 august 1938 joacă tenis. Dimineața[611].

Pe 13 septembrie 1938 scrie că *a ascultat* la radio „discursul lui Hitler la Nürnberg"[612].

Nocturne, al lui Chopin, e *un poem muzical* pentru Gide. 8 ianuarie 1939[613].

A fost în Senegal[614]. Verișoara Olga Caillate[615]. Pe 8 februarie 1939 scrie de la Luxor[616]. Despre vizita la Florența și Roma[617]. Portofelul pe care l-a cumpărat din Congo[618].

Pe 28 august 1939, Gide recitește *Procesul* lui Kafka „cu și mai multă admirație"[619].

„*A colabora* cu dușmanul de ieri nu înseamnă *lașitate*, ci *înțelepciune*; și *a accepta inevitabilul*". 5 septembrie 1939[620].

Pe 9 septembrie 1939 mărturisește: „am fost *mai curajos* în scrierile mele decât în viață"[621].

Pe 1 ianuarie 1943 scrie din Tunis, capitala Tunisiei[622]. Pe 5 ianuarie 1945 era în

[609] Idem, p. 500.
[610] Idem, p. 501.
[611] Idem, p. 512.
[612] Idem, p. 513.
[613] Idem, p. 520.
[614] Idem, p. 524.
[615] Idem, p. 526.
[616] Idem, p. 531.
[617] Idem, p. 533.
[618] Idem, p. 538.
[619] Idem, p. 559.
[620] Idem, p. 561.
[621] Idem, p. 562.

Alger[623]. Pe 22 noiembrie 1946, Gide a împlinit 77 de ani[624].

Pe 9 ianuarie 1948 citea o carte de Sartre[625]. Considera *lumea modernă* o „pădure deasă de probleme insolubile"[626].

Pe 17 mai 1949 citează din *Jurnalul* lui Goebbels[627].

Din p. 649 începe o scriere pentru *fiica* lui, Catherine Jean Lambert. Și îi vorbește despre cum s-a simțit după ce a fost *părăsit* de mama ei[628]. O scriere în apropierea vârstei de 80 de ani[629].

Admitea „toate formele de sfințenie" deși unele *îi întorceau* (?) stomacul pe dos[630] și denunța „*erezia* protestantă, care constă în aceea că judecă iubirea *independent* de recompensa făgăduită"[631].

Dacă *ne îndepărtăm* de „mizeria umană", ea devine o realitate „abstractă" pentru noi[632].

Cunoștea limba engleză[633].

Și *ultimele rânduri* ale *Jurnalului* sunt scrise pe 13 februarie 1951, „cu șase zile înainte de moarte"[634].

---

[622] Idem, p. 584.
[623] Idem, p. 615.
[624] Idem, p. 621.
[625] Idem, p. 632.
[626] Idem, p. 633.
[627] Idem, p. 645.
[628] Idem, p. 650.
[629] Idem, p. 652.
[630] Idem, p. 666.
[631] Idem, p. 666-667.
[632] Idem, p. 669.
[633] Idem, p. 670.

Gide a murit pe 19 februarie 1951, într-o zi de luni, dimineața, „după o scurtă agonie”[635]. Din cauza unei congestii pulmonare. Împotriva voinței lui Gide, înhumarea lui s-a petrecut la cimitirul din Cuverville, pe 22 februarie 1951, fiind înmormântat de un pastor[636].

Biserica Romano-Catolică, pe 24 mai 1952, a inclus *întreaga operă* a lui Gide pe *lista cărților interzise*[637].

10. Despre Mănăstirea Căldărușani

În 1924, pe atunci *ieromonah*, Părintele Damian Stănoiu[638] tipărea 115 pagini despre Mănăstirea Căldărușani[639].

Mănăstirea se află în județul Ilfov, la 30 km. N-E de București[640]. Lacul de lângă Mănăstire atinge „rămășițele fostului schit *Balamuci*”[641], având o adâncime de 8-9 metri[642]. Există în el pești și raci[643].

---

634 Idem, p. 672.
635 Idem, p. 767, n. 13.
636 Ibidem.
637 Ibidem.
638 A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Damian_St%C4%83noiu.
639 Ieromonahul Damian Stănoiu, *Mănăstirea Căldărușani*, cu o pref. de ÎPS Mitropolit Primat al României Dr. Miron Cristea, Ed. Tipografiile Române-unite, București, 1924, 115 p.
640 Idem, p. 9.
641 Ibidem.
642 Idem, p. 10.

Schitul Balamuci exista înainte de 1863, la 3-4 km, spre răsărit, de Căldărușani, fiind *metoc* al Mănăstirii Sărindar din București[644]. Pe ruinele Sărindarului s-a ridicat *Centrul Militar Național*[645].

Pe lângă Mănăstirea Căldărușani exista și Schitul Gruiu cât și Mănăstirea Snagov[646].

Denumirea de *Căldărușani* vine de la *satul Căldărarilor*[647].

Moșia *Căldărușanii de sus* apare într-un hrisov din 1597[648].

Biserica de lemn, închinată Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, a fost ridicată *înainte* de domnia lui Matei Basarab[649]. Aici au venit și s-au nevoit niște *pustnici* de la Mănăstirea Snagov[650].

Domnul Matei Basarab s-a întâlnit la Căldărușani cu Părintele Partenie, *starețul* obștii[651].

Care locuia aici de 29 de ani. Și Părintele Partenie se nevoia cu încă 8 monahi la Căldărușani, atunci când Matei Basarab le-a vizitat Mănăstirea[652].

---

643 Ibidem.

644 Idem, p. 12.

645 A se vedea: http://www.ziarulring.ro/stiri/bucuresti/42284/Un-monument-disparut-Biserica-Sarindar.

646 Ieromonahul Damian Stănoiu, *Mănăstirea Căldărușani*, op. cit., p. 12.

647 Idem, p. 13.

648 Idem, p. 14.

649 Idem, p. 15.

650 Ibidem.

651 Idem, p. 17.

652 Ibidem.

Monahii l-au invitat la masă pe domn...masă la care au avut pâine uscată, ciorbă de lobodă sălbatică, ceapă verde și apă rece[653].

După aceea, Domnul făgăduiește *înfrumusețarea* Bisericii, dacă se întoarce victorios de la luptă[654].

Și pentru că *l-a învins* pe Vasile Lupu, la 1636 se începe, cu banii domnului Matei Basarab, zidirea Mănăstirii[655].

În 1638 s-a terminat zidirea Mănăstirii. Matei Basarab îi face multe danii[656].

Din inscripția de pe Biserică aflăm că s-a început construcția Bisericii pe 10 iulie [1636] și s-a terminat pe 20 octombrie 1638. Anul *1.638 de la Hristos* fiind socotit anul *7.147 de la facerea lumii*[657].

Locul de Mănăstire, dintr-un *act de cumpărare* din data de 2 mai 1637, rezultă că era pământul lui Stan, feciorul lui Andimir Vornicul din Mătășești, ginerele lui Dumitru Logofătul din Căldărușani[658].

După Nicolae Iorga, *primul ctitor* al Mănăstirii Căldărușani ar fi *Radu-Vodă Mihnea*[659].

Paul de Alep scria că la Căldărușani se aflau Sfintele Moaște ale Sfântului Mitrofan,

---

653 Ibidem.
654 Idem, p. 18.
655 Idem, p. 18-19.
656 Idem, p. 19.
657 Idem, p. 21.
658 Ibidem.
659 Idem, p. 22.

Patriarhul Alexandriei, mai precis *craniul său*[660].

Schitul Cârnu a fost *metoc* al Căldărușanilor[661].

La 1696 Mănăstirea îl avea *stareț* pe Părintele Nicodim[662]. Mănăstirile Căldărușani, Snagov și Cernica ajung, în secolul al 18-lea, *metocuri* ale Mitropoliei Ungrovlahiei[663].

Între anii 1775-1778 Mănăstirea e refăcută de Arhim. Filaret, care va ajunge Mitropolit al Ungrovlahiei[664].

Sfântul Gheorghe de la Cernica a fost *stareț* și la Căldărușani[665], pe care autorul îl numește „*cel mai mare stareț* al Căldărușanilor, din 1792 și până în 3 decembrie 1806"[666].

Ieromonahul Macarie, psalticianul, *a condus tipografia* Mănăstirii Căldărușani la un moment dat[667].

Ucenicul Sfântului Gheorghe, Arhim. Dosiftei, a fost *stareț* al Mănăstirii între 1807-1837[668]. Acesta moare pe 28 ianuarie 1837[669]. Starețul Meletie, în 1850, clădește *marea trapeză*[670]. Arhim. Teofilact Dinu a

---

660 Idem, p. 28-29.
661 Idem, p. 32.
662 Ibidem.
663 Idem, p. 33.
664 Ibidem.
665 Idem, p. 36.
666 Idem, p. 37.
667 Idem, p. 42.
668 Ibidem.
669 Idem, p. 43.
670 Idem, p. 44.

fost *stareț* între 1863-18 decembrie 1905[671]. În 1878 acesta aduce în mănăstire o tipografie[672].

Pitarul Mănăstirii, *Fratele Ghiță*, devine *Mitropolitul Ghenadie Petrescu*[673]. Acesta a fost *stareț* al Mănăstirii între 1905-1918[674]. În 1875 devine Episcop de Argeș, unde păstorește 18 ani de zile[675].

În mai 1893, PS Ghenadie ajunge *Mitropolit Primat*[676]. Însă *a fost judecat* de Sfântul Sinod în ziua de 20 mai 1896 și decăzut la treapta de *Monah*[677]. Pe 6 decembrie 1896 sentința *a fost ridicată* iar Mitropolitul Ghenadie *demisionează*[678].

Pe 23 aprilie 1915, Biserica Mănăstirii e *resfințită* de ÎPS Ghenadie[679]. ÎPS Ghenadie Petrescu *adoarme* în ziua de 31 august 1918, la București, în vârstă de 82 de ani și a fost înmormântat în Biserica Mănăstirii[680].

Pe 16 septembrie 1918 a fost ales *stareț* Ierom. Martinian Stoenescu[681]. Acesta demisionează în ziua de 23 iulie 1920[682]. E adus *stareț* Arhim. Antipa Dinescu, de la Schitul

---

[671] Idem, p. 49.
[672] Ibidem.
[673] Idem, p. 50.
[674] Idem, p. 51.
[675] Idem, p. 52.
[676] Ibidem.
[677] Ibidem.
[678] Idem, p. 53.
[679] Idem, p. 58.
[680] Idem, p. 61.
[681] Idem, p. 62.
[682] Ibidem.

Prodromu[683]. Acesta demisionează în ziua de 31 decembrie 1923 și pe 1 ianuarie 1924 e ales Arhim. Iustin Săvulescu[684].

Pe timpul lui Matei Basarab erau 250 de nevoitori la Căldărușani[685]. În 1851 erau 244 monahi, 56 frați și 169 de slugi.

În 1859 erau 3 arhimandriți, 19 ieromonahi, 5 ierodiaconi, 30 de schimonahi, 163 de monahi și 80 de frați. Slugi: 94.

În 1878 erau 140 de monahi și frați iar în 1913 erau 82. În 1919 erau 62 de monahi și 4 argați. Iar la scrierea cărții: 51 de monahi și frați și 13 servitori. Dintre servitori, 4 erau plătiți de la stat și 9 din fondurile Mănăstirii[686].

Autorul numără 29 de stareți de la Matei Basarab până în 1924[687]. În 1924 Mănăstirea Căldărușani avea 50 de stupi[688], Ipolit Căprăruș era *dogarul* Mănăstirii[689], erau 2 brutari și doi bucătari în Mănăstire[690], autorul făcea parte din „consiliul duhovnicesc" al Mănăstirii[691], iar pomelnicul ctitorilor începe cu Domnul Matei Basarab, urmat de Despina Doamna[692].

---

683 Idem, p. 62-63. A se vedea: http://www.sfant.ro/sfinti-romani/arhimandritul-antipa-dinescu-schitul-prodromul-athos.html.

684 Idem, p. 63.

685 Idem, p. 89.

686 Ibidem.

687 Idem, p. 90.

688 Idem, p. 92.

689 Idem, p. 93.

690 Ibidem.

691 Ibidem.

692 Idem, p. 94.

3 arhimandriți, 3 ieromonahi, un arhidiacon și 6 monahi au fost cei care *au dat banii* pentru tipărirea cărții de față. Tipărirea *a costat*: 5.900 de lei[693].

Și volumul de față, în 1924, era vândut cu suma de 45 de lei[694].

11. *Amintiri* și *opinii* ale lui Mircea Vulcănescu

Pe Nae Ionescu l-a întâlnit într-o zi de miercuri. O zi de miercuri a anului 1920, pe când Vulcănescu[695] era în clasa a VII-a de liceu[696].

Pentru că nu l-a găsit pe Vasile Pârvan la curs, autorul a participat la cursul lui Ionescu „despre principiul uniformității în științele naturii"[697].

Dar pe Vulcănescu îl interesa, de fapt, *paralela* dintre Coșbuc și Alecsandri, pentru că dorea să știe „care din ei e *poetul Românismului*"[698]. Mai apoi l-a avut *profesor* pe Nae Ionescu, „timp de trei ani, până prin 1924"[699]. Iar pe Nae Ionescu autorul îl

---

693 Idem, p. 116.

694 Idem, Coperta finală.

695 A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Mircea_Vulc%C4%83nescu.

696 Mircea Vulcănescu, *De la Nae Ionescu la „Criterion"*, ed. îngrijită de Marin Diaconu, Ed. Humanitas, București, 2003, p. 64. Cartea are 442 de pagini.

697 Ibidem.

698 Ibidem.

699 Idem, p. 65.

caracteriza drept „*un mistic*. Un mistic de-o categorie specială, un mistic *zeflemist* și *sceptic*. Spirit vioi și spirit critic ascuțit și analitic, dărâmător iscusit de artificii, vrăjmaș al istoriei filosofiei, în care totuși *se pricepe de minune*”[700].

De la Dimitrie Gusti[701], Vulcănescu a învățat „*cum se citește* o carte, *cum se face o fișă* după o carte citită, *cum se adună* o bibliografie, cum se alcătuiește planul de lucru și cum treptat, din acest plan, apare planul lucrării”[702]. Și „sistemul de gândire al lui Gusti” *l-a influențat* pe autor începând cu anul 1928[703].

Crescut în respectul pentru viață și libertate[704]. În p. 85 se declară *prieten* cu Mircea Eliade și *solidar* cu el. La 10 ani de existență a *Gândirii*, Vulcănescu avea păreri divergente de ale lui Nichifor Crainic[705].

În p. 141, autorul afirmă: „marxismul este *mai viguros misionar* printre ovreii [evreii] de azi decât creștinismul”.

În 1912 s-au sărbătorit *500 de ani de la nașterea* Ioanei d’Arc[706].

Despre America în p. 249: „America este o *regiune de azil*, în care toți dezmoște-

---

[700] Idem, p. 27.

[701] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Dimitrie_Gusti.

[702] Mircea Vulcănescu, *De la Nae Ionescu la „Criterion”*, ed. cit., p. 66.

[703] Idem, p. 67.

[704] Idem, p. 79.

[705] Idem, p. 86.

[706] Idem, p. 222.

niții soartei, toți nonconformiștii spiritului, toți neîncadrații ierarhiei sau moralei sociale europene *și-au dat mâna*, peste toate deosebirile de neam, de datini, de religie, de limbă și chiar de onorabilitate socială anterioară colonizării, în lupta pentru *supunerea naturii* și pentru *obținerea unui nivel de viață acceptabil*”. De aceea, „omul abstract” visat în secolul al 18-lea a devenit azi *homo americanus*[707].

„Cultura americană oficială” e cultura *parvenitismului*[708].

Și „față de european, americanul de azi e un copil teribil, norocos, unul din acei copii care au crescut singuri, departe de părinți, și care au ajuns *totuși bine*: îndrăzneț, naiv, prost crescut, obraznic, vanitos și ipocrit, gata să fie oricărui *sclav*, numai să i se dea *iluzia* puterii și a libertății pe care, în fapt, *n-o prețuiește*”[709].

Rânduri despre America scrise la București, între 15-19 martie 1932[710].

În p. 269-271 avem un alt articol despre America, pe care îl începe cu frazele următoare: „păcatul Americii n-a fost niciodată *materialismul*, ci *ipocrizia* ascunsă sub numele de *idealism*. Generozitatea americană e totdeauna rodul *unui calcul*, implică obligații și face proces-verbal.

Prisosul inimii, gratuitatea închisă în mila daniei românești: „Fă binele și aruncă-l

---

[707] Idem, p. 249.
[708] Idem, p. 252.
[709] Idem, p. 252-253.
[710] Idem, p. 254.

în apă” e pentru american *o imoralitate*, un act necumpătat, o risipă”[711].

Finalul articolului e despre „Rusia Sovietică”[712], pe care o declară „un regim opresiv”[713].

În p. 272, Vulcănescu mărturisește că *nu e comunist* ci are *simpatie* față de țărănimea românească.

În p. 280-289 vorbește despre viața lui Lenin.

„*Sovietul* este sfatul muncitoresc, organ de direcție și de execuție în același timp, principală organizație *de luptă* a maselor muncitorești, ușor de condus de elită, deliberarea lui fiind pusă-n slujba luării de hotărâri imediate, *adaptate* fiecărei situații”[714].

„Fascismul italian” a fost *întrupat* în Benito Mussolini. La București, într-o zi de joi, pe 3 noiembrie 1932, la Fundația „Carol I”, al patrulea simpozion al Asociației „Criterion” a fost dedicat lui Mussolini[715].

Și dictatorul italian vorbea despre *primatul* statului asupra cetățeanului[716].

Despre *barba* lui Nicolae Iorga[717]. Însă Vulcănescu era *dezamăgit* de prestația publică a lui Iorga[718].

---

[711] Idem, p. 269.
[712] Idem, p. 270.
[713] Idem, p. 271.
[714] Idem, p. 283.
[715] Idem, p. 296.
[716] Idem, p. 297.

În p. 317, Vulcănescu credea că *naționalismul românesc* se exprimă prin următorii termeni: *realism*, *autohtonism*, *monarhie* și *creștinism*.

În p. 319 se referă la *nihilismul* lui Emil Cioran și la „dezordinea sa spirituală”.

Din p. 332 a cărții de față, Mihai Bendeac *a plagiat* formula de încheiere la *În puii mei*: „trebuie să fim *cu minte* (nu „cuminți”, cum scrie Noica)”.

12. *Călătoriile* și *portretele* lui Alexandru Rosetti

Cităm ediția din 1977[719]. Iar *Note din Grecia* e dedicată soției sale, Maria Rosetti[720].

În septembrie 1936 autorul vizita Atena, despre care spune:

„Atena, oraș modern, cu străzi și bulevarde rectilinii și o circulație bine dirijată. Casele, de un stil sobru, sunt *bine adaptate* nevoilor moderne, fără a jigni simțul proporțiilor.

Ordinea și sobrietatea anglo-germană au reușit, adaptându-se mediului străin, să facă din Atena *o cetate modernă*, în care totul e *de bun-gust*”[721]. „Măreția templului

[717] Idem, p. 213.

[718] Idem, p. 313-314.

[719] Al.[exandru] Rosetti, *Călătorii și portrete. Note din Grecia, India, Israel, SUA, Albania. Diverse. Cartea albă*, Ed. Sport-Turism, București, 1977, 292 p.

Reproduce ed. 1973, de la Ed. Minerva.

[720] Idem, p. 15.

[721] Idem, p. 17.

grecesc" constă nu *în spațiu* ci „*în armonia* proporțiilor sale"[722].

Partenonul a avut de suferit în 1687, în urma unei explozii[723].

Statuia lui Zeus a fost „pescuită în fundul mării, la Artemision. Străfundurile marine au dat bronzului o patină de un verde-închis inimitabil, bătând uneori în galben"[724].

De la Atena la Delfi, pe șosea, sunt 243 de kilometri[725]. Dar ruinele de la Delfi *îl dezamăgesc*, pentru că nu a găsit acolo „decât urma postamentelor coloanelor ce susțineau acoperișul"[726].

În septembrie, când el a fost în Delfi, *se culegea bumbacul* în Grecia[727].

Coboară în apa Castaliei, „în care *se purifica* odinioară Pithia, prin impunerea apei deasupra creștetului"[728].

De la Delfi a plecat spre Corint[729]. Eleusisul și insula Salamina din vecinătatea Atenei[730]. Corintul avea case *abia reconstruite*. După cutremurul din 1928. Dar arhitectura lui era „de prost-gust", pentru că s-au întrebuințat „materiale ieftine" în construcții[731]. În vechiul Corint s-au găsit

---

[722] Idem, p. 18.
[723] Idem, p. 19.
[724] Idem, p. 21-22.
[725] Idem, p. 23.
[726] Ibidem.
[727] Ibidem.
[728] Idem, p. 27.
[729] Ibidem.
[730] Idem, p. 28.
[731] Ibidem.

obiecte din templul lui Asclepios[732]. De la Corint la Micena[733]. Cetatea Tirint, apoi Epidaur[734]. La Epidaur, în vechime, oamenii se închinau la zeii Apolo și Asclepios[735].

Trece prin „orășelul" Nauplia, pe care îl găsește „pitoresc"[736]. Apoi ajunge în Patras, cu trenul. De la Corint la Patras face 4 ore cu trenul[737].

„Patras, port comercial, cu largi cheiuri și numeroase cafenele și restaurante, înșiruite unele lângă altele, în fața mării, oferă călătorului sosit în cursul serii spectacole pitorești sub lumina electrică a candelabrelor"[738].

Olimpia are „o gară mică"[739]. Templul Herei și cel al lui Zeus[740]. A călătorit cu vaporul de la Pireu la Naxos[741]. Apoi ajunge la Santorin, insulă vulcanică a Cicladelor meridionale[742].

Syra avea un „port primitor"[743]. În Tinos era o Icoană făcătoare de minuni[744]. Pe când „Miconos este unul din locurile *cele mai pitorești* din lume; portul nu prezintă nimic deosebit. Dar morile de vânt și piețele

---

[732] Idem, p. 29.
[733] Ibidem.
[734] Idem, p. 30.
[735] Idem, p. 31.
[736] Idem, p. 32.
[737] Ibidem.
[738] Idem, p. 32-33.
[739] Idem, p. 33.
[740] Idem, p. 35.
[741] Idem, p. 40.
[742] Ibidem.
[743] Idem, p. 41.
[744] Ibidem.

mititele, dalate, ale orășelului din interior și fântânile circulare, zidite, rezervă vizitatorului spectacole de *o gingășie* și *intimitate de pictură olandeză*. Viața este aici fricoasă și umilă, ca o plantă ce de-abia *îndrăznește* să-și facă loc printre pietre”[745].

Spre Delos a mers pe mare[746]. Din statuia lui Apolo de 7 metri, existentă aici, „nu au rămas decât fragmente insuficiente pentru reconstruirea ei”[747]. Muntele Cintos are doar 113 metri și domină insula Delos[748]. La poalele muntelui curge râul Inopos[749].

Se întoarce la Pireu și ajunge la Atena cu mașina[750]. Însemnările referitoare la călătoria în Grecia se termină în p. 45. Și au fost făcute între 1936-1938[751].

Însemnările despre India i le-a dedicat lui Mircea Eliade[752]. Pentru un motiv ușor de înțeles...Descrierile autorului încep din Calcutta[753]. „Tonurile vii” ale Indiei și aglomerația ei, a acestei lumi care „mișună, se agită, cuprinsă parcă de delir”[754].

Vechiul templu al lui Shiva[755]. Gangele și spălatul în apele lui[756]. Paznicul locașului

---

745 Ibidem.
746 Ibidem.
747 Idem, p. 43.
748 Ibidem.
749 Idem, p. 44.
750 Idem, p. 45.
751 Ibidem.
752 Idem, p. 47.
753 Idem, p. 49.
754 Ibidem.
755 Ibidem.
756 Idem, p. 50.

lui Shiva era „un bătrân cu o barbă până la brâu”[757].

„Foaia de betel” se mănâncă „unsă cu diverse uleiuri și presărată cu mirodenii”. Se mănâncă împăturită și „colorează gura amatorului cu roșu aprins”[758]. La resturant se consuma carne de pui, „gătită cu sosuri complicate, în care domină piperul, ardeiul și alte ingrediente”[759].

La Jaipur a întâlnit „un om aproape gol, cu părul și barba hirsută și pielea de culoare cenușie închis, bătând în negru; în această stranie arătare am recunoscut de îndată *chipul Satanei*, așa cum e *înfățișat* în picturile Bisericilor noastre”[760] ortodoxe.

Shiva are mai multe temple în Benares[761]. De la Aurangabad, care face parte din statul Bombay, se poate ajunge la peșterile Ellora și Ajanta[762].

Se consuma *mult ardei* în mâncare și populația era, în mare parte, *vegetariană*[763].

În Bombay e ca „într-un cuptor” datorită căldurii excesive[764].

În 1970 populația Indiei depășea 510 milioane de locuitori[765]. Dintre care 250 de milioane erau hinduși, musulmani erau 94

---

757 Ibidem.
758 Ibidem.
759 Ibidem.
760 Idem, p. 51.
761 Ibidem.
762 Idem, p. 53.
763 Idem, p. 54.
764 Ibidem.
765 Idem, p. 55.

de milioane, jainiști 1.300.000 iar budiști circa 250.000[766].

„Bărbații poartă în genere haine albe: o tunică lungă de pânză, până peste genunchi sau un fel de togă, partea de jos fiind răsucită între picioare.

Femeile poartă în genere *sariul*, care le dă o înfățișare sărbătorească. Sariul e de obicei de mătase fină, bătută cu aur. [...]

Fetele poartă deseori *pantaloni albi*, strâmți și încrețiți, iar mahomedanele uneori *halate negre*, cu capul acoperit de *un văl protector* prevăzut cu *o răsuflare* în dreptul gurii”[767].

Gandhi a fost incinerat la Delhi[768]. Bombayul avea peste 8 milioane de locuitori la acea dată, Calcutta 5 milioane iar Delhi 3 milioane de locuitori[769].

În orașul Hyderabad, din sudul Indiei, se află „magnifica moschee *Mecca Mesjid*, de proporții colosale (poate cuprinde 10.000 de persoane), cu splendida ei colonadă de marmură albă”[770].

Călătoria în India se termină în p. 60 și începe *cea în Israel*, dedicată lui Marcel Iancu[771]. „Drumul de la Tel-Aviv la Ierusalim trece prin *Emaus* (azi Abu-Gosh); un defileu

---

[766] Ibidem.
[767] Idem, p. 57.
[768] Idem, p. 58.
[769] Idem, p. 59.
[770] Idem, p. 60.
[771] Idem, p. 63.

stâncos duce la biserica în pur stil roman, ridicată de cruciați în secolul al XII-lea”[772]: începutul narațiunii despre Israel.

La Emaus e fântâna unde Domnul S-a întâlnit cu Sfânta Fotini și unde *a frânt pâinea* după învierea Sa din morți[773].

În Ierusalim, datorită unei legi anume, nu se pot construi decât *case din piatră*[774].

Muntele Scopus e „piscul cel mai înalt al Ierusalimului”[775].

„*Zidul Plângerii* se sprijină pe zidul de apărare al orașului vechi, dominat de creneluri. Dincolo de zidul de apărare se află *Grădina Ghetsimani*, *Golgotha*, *Via Dolorosa*, *Sfântul Mormânt* și *Moscheea lui Omar*”[776].

În vechiul Ierusalim se intră prin 8 porți. Străzi înguste, bazar cu multe prăvălii[777].

A văzut măgari și cămile pe străzile Ierusalimului[778]. Moscheea lui Omar (sec. 7) „se înalță pe un postament de marmură albă, iar de jur-împrejur, la distanță potrivită, se ridică portaluri cu coloane, care plutesc în lumina aurie a asfințitului”[779].

În 1967, Israelul avea o populație de 2.600.000 de locuitori[780].

---

[772] Idem, p. 65.
[773] Ibidem.
[774] Ibidem.
[775] Ibidem.
[776] Ibidem.
[777] Ibidem.
[778] Idem, p. 66.
[779] Ibidem.
[780] Idem, p. 67.

Lângă lacul Tiberiada a vizitat *Kibbutzul Guinossar* sau *Genezarethul*[781].

În Muzeul Național al Israelului a văzut expuse manuscrisele de la Marea Moartă dar a văzut și *Grădina zoologică biblică*, în care se regăsesc toate animalele citate în Vechiul Testament[782].

Ultima filă despre Israel: p. 69. Prima despre SUA: p. 73. Și descrierea începe de la New York[783].

Turnurile de sticlă ale New Yorkului[784]. În „Muzeul metropolitan de arte din New York"[785] a văzut „un autoportret al lui Rembrandt, două pânze de Vermeer, din care una e o capodoperă, Sfântul Ieronim, de El Greco, o lungă figură meditativă"[786] etc.

În Chicago a găsit zăpadă în aprilie[787].

Universitatea Cornell avea o bibliotecă cu milioane de volume[788]. Iar în „universitățile americane totul e făcut *pentru comoditatea* și *agrementul* studenților. Căminele, de fapt *hoteluri de lux*, au camere individuale, cu baie și toaletă la câte două camere"[789].

Buffalo este „un oraș industrial"[790]. Iar „granița cu Canada nu e departe de Buffalo, precum și cascada Niagara"[791].

---

[781] Ibidem.
[782] Idem, p. 69.
[783] Idem, p. 73.
[784] Idem, p. 74.
[785] Idem, p. 75.
[786] Idem, p. 76.
[787] Idem, p. 77.
[788] Idem, p. 77-78.
[789] Idem, p. 78.
[790] Ibidem.

Dacă la Chicago era zăpadă, când a coborât din avion, în „Seattle, pe coasta Pacificului, [s-a văzut] sub un soare arzător”[792].

Muntele Rainier are peste 5.000 de metri și în vârful lui e un ghețar[793].

Orașul San Francisco „e construit în terase, care coboară până la imensul golf scăldat de apele albastre ale oceanului”[794].

Ultima pagină despre America e p. 80. După care urmează o pagină și jumătate despre Albania, dedicată lui Alexandru Xhuvani, in memoriam[795].

A vizitat Tirana prima oară în 1957. Apoi încă 15 zile, în luna iunie 1972[796]. Și despre Albania spune că este „una din cele mai pitorești țări mediteraneene: munți înalți, văi adânci, râuri mărețe, poieni și livezi, totul acoperit de *o vegetație generoasă*, cu ornamentația verde-argintie a măslinilor și veșmintele întunecate ale chiparoșilor”[797].

A fost în Franța în clasa a 3-a[798]. Despre Transfăgărășan scria în octombrie 1976[799]. În 1946 scrie despre Leningrad[800].

---

[791] Idem, p. 79.
[792] Ibidem.
[793] Ibidem.
[794] Ibidem.
[795] Idem, p. 81.
[796] Idem, p. 83.
[797] Ibidem.
[798] Idem, p. 88.
[799] Idem, p. 94-95.
[800] Idem, p. 99.

Iar Leningradul este „orașul coloanelor”[801]. Tot în 1946 scrie și despre Franța[802]. Considera că limba franceză este o limbă ce permite *formularea* gândirii abstracte[803].

Despre *frumosul* Parisului[804]. Iar „Franța este una din grădinile Europei”[805].

Și despre Londra a scris: în 1946[806]. Numind-o „orașul secret”[807]. Pentru că aici „totul se petrece în șoapte, la mari adâncimi”[808]. Românii care citeau biblioteca Bodleiană[809].

În 1921 vizita Berlinul[810].

Revede Florența „pe o seară ploioasă de toamnă”[811]. În 1972[812]. A fost și în Copenhaga[813]. La *Mănăstirea dintr-un Lemn*[814], după care Roma e un „oraș de pro- vincie”[815].

Călătoriile se termină în p. 118 și în pagina următoare încep *portretele*. Primul portret e al lui Vasile Alecsandri[816]. El „a

---

801 Ibidem.
802 Idem, p. 100.
803 Idem, p. 100-101.
804 Idem, p. 102.
805 Ibidem.
806 Idem, p. 105.
807 Idem, p. 106.
808 Ibidem.
809 Idem, p. 108.
810 Ibidem.
811 Idem, p. 110.
812 Idem, p. 112.
813 Idem, p. 114.
814 Idem, p. 115.
815 Ibidem.
816 Idem, p. 119.

înțeles importanța folclorului pentru literatura noastră”, ne-a dat *Miorița* și *Pastelurile*, „a scris o proză excelentă, de o rară perfecțiune”[817].

Despre Mihail Sadoveanu spune că „este un mare cunoscător al naturii”[818] și „se înscrie printre cei mai desăvârșiți artiști ai cuvântului”[819].

Ion Bianu „suferea de o semisurditate”[820]. Și el este „*creatorul* Bibliotecii Academiei”[821].

Pe Ibrăileanu l-a cunoscut la Iași, prin 1923-1924[822]. Era „sfios, retras, victimă a mediului în care trăia, nepotrivit pentru acest *om superior* care, pus în alte condiții de viață, și-ar fi putut da *întreaga măsură*”[823]. Ibrăileanu își găsise în Marcel Proust „un frate întru suferință...căci Ibrăileanu era și el *un anxios* și își descoperea în fiecare zi o altă maladie”[824].

Pe Paul Zarifopol l-a cunoscut în 1929[825], pe Matei Caragiale în 1919[826] și a fost *prieten* cu Mihail Sebastian[827].

„Sebastian era de o sensibilitate aproape feminină. Frumoasa lui privire reflecta, adeseori, *o anxietate acută*”[828].

---

[817] Ibidem.
[818] Idem, p. 121.
[819] Idem, p. 123.
[820] Idem, p. 124.
[821] Ibidem.
[822] Idem, p. 125.
[823] Ibidem.
[824] Ibidem.
[825] Idem, p. 126.
[826] Idem, p. 128.
[827] Idem, p. 134.
[828] Idem, p. 135.

Mihail Sebastian „ținea foarte mult” la romanul *Accidentul*[829]. Și autorul îl consideră pe Sebastian „*un fenomen în sine*, de inteligență, sensibilitate și talent”[830].

În primăvara lui 1930, Alexandru Rosetti îl cunoaște pe Camil Petrescu[831]. Despre care spune: „scrisul lui Camil Petrescu izvorăște dintr-o înaltă tensiune sufletească. Repejune a trăsăturii, a replicii. Descrierile sale sunt *neobișnuit de vii*, iar versurile *au sclipiri de fulger*”[832].

Vorbind despre *jurnalul* lui Theodor Pallady, Rosetti spune că „*scrierile* lui Baudelaire...au constituit pentru Pallady *fundamentul* crezului său artistic”[833].

Despre Tudor Vianu scrie în p. 148-149. Și spune despre el, că „Tudor Vianu a fost în tot cursul vieții sale *îndrăgostit* de cariera didactică și s-a dovedit *un profesor desăvârșit*”[834].

Mihai Ralea avea „o inteligență vie și clară, un dar excepțional *de expunere* a ideilor, o vastă cultură literară și filosofică”[835].

Pe Ion Barbu îl considera drept „unul dintre marii noștri poeți”[836] dar știa că „gloria lui Ion Barbu e *postumă*”[837].

---

[829] Ibidem.
[830] Ibidem.
[831] Idem, p. 139.
[832] Ibidem.
[833] Idem, p. 146.
[834] Idem, p. 149.
[835] Ibidem.
[836] Idem, p. 152.
[837] Idem, p. 153.

George Călinescu avea „o bibliotecă plină de cărți rare”[838]. Și autorul îl consideră *un om genial*, care a scris *„cel mai cuprinzător studiu* asupra genezei operei lui Mihai Emineescu”[839].

În p. 158, sculpturile lui Brâncuși de la Târgu Jiu au următoarele nume: *Poarta eroilor*, *Masa tăcerii* și *Coloana fără sfârșit*.

Coloana fără sfârșit e formată „din 17 ovoide în patru laturi, de metal brunizat la foc, așezate cap la cap, și terminată printr-un ovoid retezat la mijloc, pentru a da impresia *prelungirii în infinit* (coloana are *30 de metri*). Efectul este *covârșitor*, atât din depărtare, când coloana *plutește* în văzduh, cât și de aproape, când ochiul nu mai e în stare *să măsoare* distanța până la capătul coloanei”[840].

Cartea albă e dedicată lui Eugen Barbu[841] și începe în p. 201.

„Lungi conversații” cu Arghezi[842]. A fost cu Arghezi la Mănăstirea Cernica, acesta i-a arătat chilia unde locuise pe când era monah și „unde mi-a declarat că *ar vrea să fie îngropat* după *ritul călugăresc*”[843]. Vizitează împreună și Mănăstirea Văcărești[844].

L-a văzut pe Macedonski la cafeneaua Kübler[845].

---

[838] Idem, p. 154.
[839] Idem, p. 155.
[840] Idem, p. 159.
[841] Idem, p. 195.
[842] Idem, p. 201.
[843] Idem, p. 202.
[844] Ibidem.
[845] Idem, p. 203.

„Iorga *îl detesta* pe Arghezi și se exprimase de mai multe ori în mod violent împotriva lui”[846].

L-a cunoscut pe Părintele Grigorie Pișculescu[847] dar și pe Părintele Vasile Radu[848].

L-a cunoscut și pe Victor Eftimiu[849], care, la rândul său, l-a cunoscut pe Ion Luca Caragiale[850].

Despre Goga scrie în p. 214-215. Care avea o conversație „strălucitoare”[851].

Ion Barbu i-a fost „coleg de liceu” autorului[852]. Și într-o scrisoare, pe care Barbu o semna *Don Miguel Barbylos*[853], i se adresează autorului cu expresia: „Rosetti, *dragostea mea*”[854].

L-a vizitat de două ori acasă pe Matei Caragiale[855]. Locuia în casa soției sale, născută *Sion*, din strada *Robert de Flers*[856].

Matei Caragiale a murit la vârsta de 50 de ani și a fost îngropat la Bellu. Iarna[857]. Iar soția acestuia era „cu vreo 20 de ani *mai în vârstă* ca soțul ei”[858]. Mama lui trăia, era văduvă și a participat la înmormântare[859].

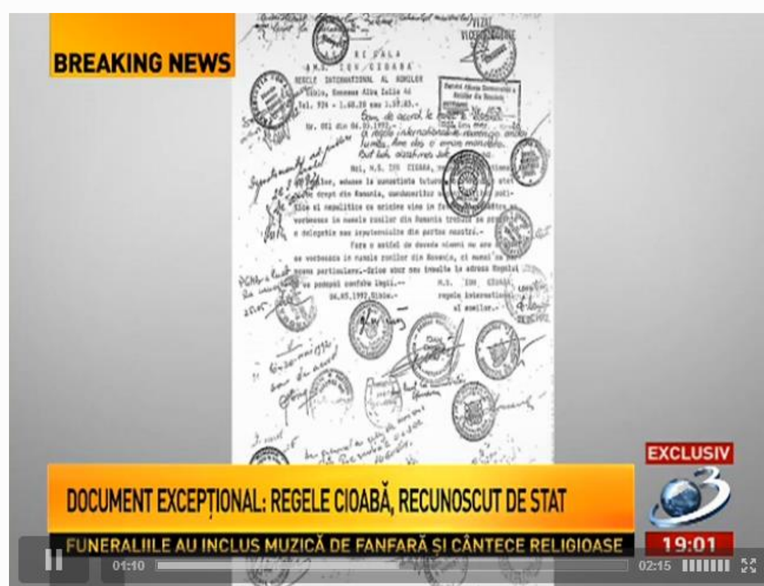
[846] Idem, p. 209.
[847] Idem, p. 210.
[848] Idem, p. 212.
[849] Ibidem.
[850] Idem, p. 213.
[851] Idem, p. 214.
[852] Idem, p. 216.
[853] Idem, p. 219.
[854] Idem, p. 218.
[855] Idem, p. 222.
[856] Ibidem.
[857] Idem, p. 223.
[858] Ibidem.
[859] Ibidem.

L-a cunoscut pe Perpessicius[860], Ion Vinea „era plin de farmec”[861] iar *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu e o carte „de proporții monumentale”[862].

Scriitura lui Hașdeu l-a „încântat întotdeauna”[863]. L-a avut *profesor* la facultate pe Ovid Densusianu[864].

13. Multe ștampile pentru „regele internațional al romilor”

Alessandra Stoicescu, în emisiunea sa, *100 de minute*, de vineri, 23 august 2013, când a avut loc și *înmormântarea* lui Florin Cioabă, a prezentat actul prin care, în 1992, a apărut „regele internațional al romilor”[865].

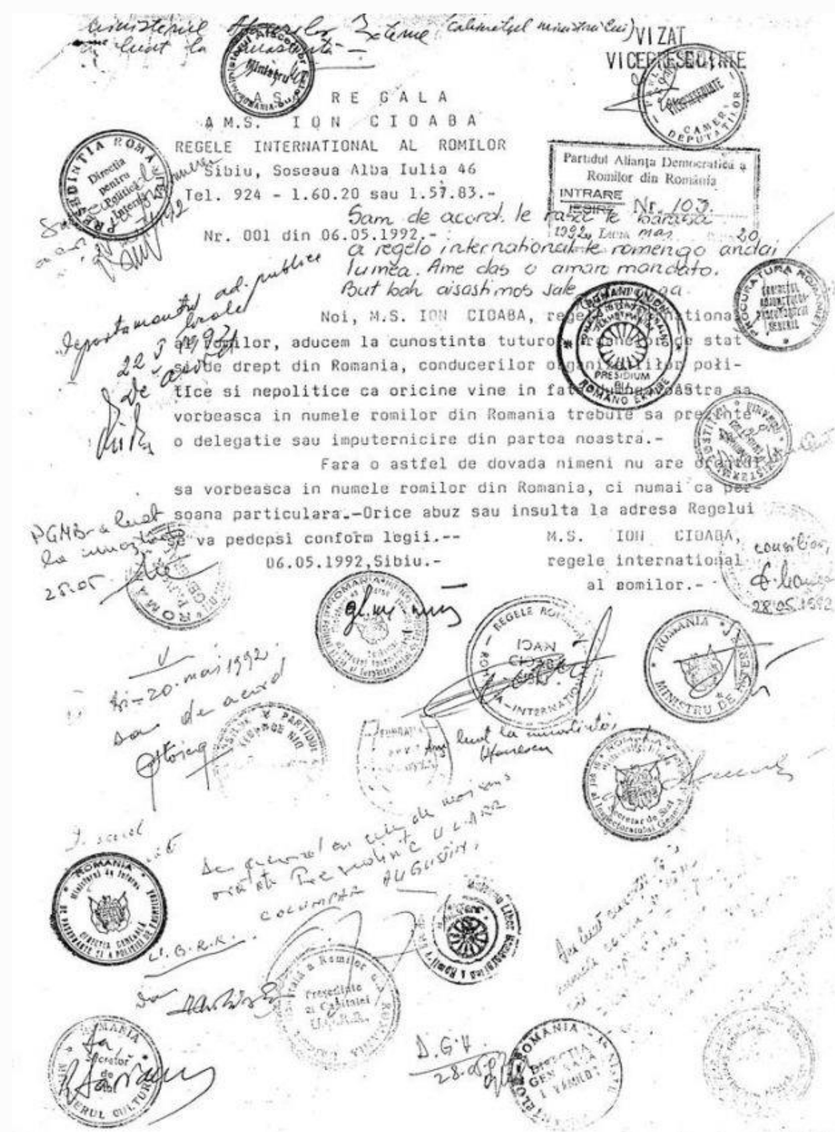

---

[860] Idem, p. 225.
[861] Idem, p. 226.
[862] Idem, p. 240.
[863] Idem, p. 253.
[864] Idem, p. 254.
[865] A se vedea: http://www.antena3.ro/romania/document-exceptional-regele-cioaba-recunoscut-de-fostul-presedinte-ion-iliescu-225540.html.

Documentul i-a fost pus la îndemână de Ciprian Necula (sociolog rom), care l-a publicat pe blogul său[866] de pe platforma *Adevărul*.

El l-a primit în vara lui 2012 de la Florin Cioabă, al doilea autointitulat „rege internațional al romilor”[867].

CASA REGALA
A M.S. ION CIOABA
REGELE INTERNATIONAL AL ROMILOR
Sibiu, Soseaua Alba Iulia 46
Tel. 924 - 1.60.20 sau 1.57.83.-

Partidul Alianța Democratică a Romilor din România
INTRARE Nr. 103
1992, Luna mai 20

Nr. 001 din 06.05.1992.-

Noi, M.S. ION CIOABA, regele international al romilor, aducem la cunostinta tuturor [illegible] de stat si de drept din Romania, conducerilor organizatiilor politice si nepolitice ca oricine vine in fata noastra sa vorbeasca in numele romilor din Romania trebuie sa prezinte o delegatie sau imputernicire din partea noastra.-

Fara o astfel de dovada nimeni nu are dreptul sa vorbeasca in numele romilor din Romania, ci numai ca persoana particulara.-Orice abuz sau insulta la adresa Regelui se va pedepsi conform legii.--

06.05.1992,Sibiu.-

M.S. ION CIOABA,
regele international
al romilor.-

---

[866] Idem: http://adevarul.ro/news/eveniment/documentul-atesta-ion-cioaba-era-agreat-fiind-unicul-reprezentant-romilor-1_52179c70c7b855ff56085eec/index.html.

[867] Ibidem.

Transcrierea documentului îi aparține tot lui Necula:

„Casa Regală
A.M.S. Ion Cioabă
Regele Internaţional al Romilor
Nr. 001 din 06.05.1992

Noi, M.S. Ion Cioabă, regele internaţional al romilor, aducem la cunoştinţă tuturor organelor de stat şi de drept din România, conducerilor organizaţiilor politice şi nepolitice că oricine vine în faţa voastră să vorbească în numele romilor din România trebuie să prezinte o delegaţie sau împuternicire din partea noastră.

Fără o astfel de dovadă, nimeni nu are dreptul să vorbească în numele romilor din România, ci numai ca persoană particulară.

Orice abuz sau insultă la adresa Regelui se va pedepsi conform legii.

06.05.1992, Sibiu

M.S. Ion Cioabă,
regele internaţional al romilor”[868].

Ștampilele aparțin „Preşedinţiei României (Ion Iliescu), Guvernului (Adrian Năstase), Ministerului de Externe, Primăriei generale (Crin Halaicu), Direcţiei Generale a Vămilor, procuraturii și chiar a Ministerului Culturii”[869].

---

[868] Ibidem.
[869] A se vedea:

14. Holera în România. Anul 1893

Dr. I. Felix, „Director General al Serviciului Sanitar”, publica în 1893 o „dare de seamă” despre holeră în Țările Române[870].

Scrierea a fost redactată în 1893, după încetarea epidemiei[871].

În 1892 holera *s-a oprit* la granițele spațiului românesc[872]. Însă *în vara* lui 1893 a apărut holera și în România[873].

În iunie 1893, primele focare de holeră au apărut în Transilvania, aproape de județele Neamț și Bacău[874].

S-au înființat spitale speciale[875].

În iulie 1893, holera a apărut la Brăila. Apoi la Sulina, Cernavodă, Fetești și Galați.

În august 1893 ea s-a extins în Călărași, Brăila, Putna, Ialomița, Prahova, Giurgiu, Dorohoi, Bacău, Neamț, Tecuci, Tulcea[876].

Primul bolnav de holeră din Brăila a fost grecul Dim. Tzumbali, „lucrător în port, îmbolnăvit la 7 Iulie cu vĕrsăturĭ și diareă, mort la 10 Iulie”[877].

---

http://www.antena3.ro/romania/document-exceptional-regele-cioaba-recunoscut-de-fostul-presedinte-ion-iliescu-225540.html.

[870] Dr. I. Felix, Director General al Serviciuluĭ Sanitar, *Dare de seamă asupra epidemiei de choleră din anul 1893, presintată D-lui Ministru de Interne*, Ed. Lito-Tipografia Carol Göbl, Bucuresci, 1893, 34 p.

[871] Idem, p. 3.

[872] Idem, p. 5.

[873] Idem, p. 6.

[874] Ibidem.

[875] Idem, p. 8.

[876] Idem, p. 9.

[877] Idem, p. 10-11.

Marinarul James Hilton, de pe un vapor englezesc, acostat la Brăila, s-a îmbolnăvit de holeră pe 18 iulie și a murit a doua zi[878].

Între 7 iulie-8 octombrie 1893 în Brăila s-au îmbolnăvit de holeră 469 de persoane. 179 s-au făcut sănătoase și 290 au murit. Printre cei morți a fost și un preot[879].

Dintre cei care s-au îmbolăvit la Brăila, 286 erau români, 51 turci, 37 greci, 15 bulgari, 12 armeni, 24 israeliți, 30 germani, 6 unguri, 4 englezi, 2 italieni și 2 polonezi[880].

Primul caz de holeră din Sulina s-a înregistrat în ziua de 22 iulie 1893[881]. Maria Ivanov, rusoaică, se îmbolnăvește pe 23 iulie. Hamalul grec Mihail Vlasopolu se îmbolnăvește de holeră pe 24 iulie 1893[882].

Din iulie până în septembrie 1893 la Sulina mor 155 de oameni din cauza holerei.

Cei care s-au îmbolnăvit la Sulina erau români, ruși, greci, armeni, turci, bulgari, evrei, englezi și polonezi[883].

Primul caz de holeră la Cernavodă s-a constatat pe 23 iulie 1893 iar pe 29 iulie la Fetești, la muncitorii care lucrau la un pod[884]. În ambele localități s-au îmbolnăvit 155 de persoane[885]. Tot 155 de oameni se îmbolnăvesc și la Galați. 9 dintre ei erau

---

[878] Idem, p. 12.
[879] Ibidem.
[880] Idem, p. 13.
[881] Idem, p. 14.
[882] Idem, p. 15.
[883] Ibidem.
[884] Idem, p. 16.
[885] Idem, p. 17.

țigani, 5 ruși ruteni, 10 armeni, 78 de români, 4 englezi, 14 unguri[886].

În orașul Călărași s-au îmbolnăvit 32 de persoane. Dintre care 15 erau români, 9 bulgari și 8 țigani[887].

La Tulcea: 35 de oameni bolnavi de holeră. Dintre care unul era german și altul tătar[888].

În orașul Giurgiu, holera a apărut în zilele de 15-16 august 1893. În timpul bâlciului[889]. Primul care a murit de holeră în Giurgiu a fost Mihai Stoian, mic negustor de grâne, care a murit pe 18 august[890]. În total se îmbolnăvesc 19 persoane în oraș, dintre care 10 mor. Dintre bolnavi, 14 erau români, un german, doi maghiari și doi turci[891].

În județul Dorohoi s-au îmbolnăvit 46 de persoane[892].

În tot Regatul Român, între 7 iulie-octombrie 1893, holera s-a extins în 15 județe, în 21 de orașe și 38 de sate, s-au îmbolnăvit 1.494 persoane de holeră și au murit 872 de persoane[893].

Bolnaviĭ de choleră din tótă țéra aŭ aparținut naționalităților următóre:

Românĭ . .	601	bolnavĭ	din carĭ	aŭ încetat	din viéță	344
Bulgarĭ . .	171	»	»	»	»	94
Turcĭ . . .	157	»	»	»	»	84
Grecĭ . . .	130	»	»	»	»	84
Țiganĭ . . .	104	»	»	»	»	71
Armenĭ .	79	»	»	»	»	45
Rușĭ	63	»	»	»	»	34

886 Idem, p. 20.
887 Idem, p. 24.
888 Idem, p. 25.
889 Idem, p. 26.
890 Idem, p. 26-27.
891 Idem, p. 27.
892 Idem, p. 29-30.
893 Idem, p. 32. Statistica următoare e tot din p. 32.

Israeliţĭ. . .	61	»	»	»	»	37
Germanĭ . .	43	»	»	»	»	28
Ungurĭ . .	28	»	»	»	»	15
Englesĭ . .	21	»	»	»	»	10
Italienĭ . . .	13	»	»	»	»	9
Croaţĭ . . .	10	»	»	»	»	8
Tătarĭ . . .	6	»	»	»	»	6
Sêrbĭ . . .	4	»	»	»	»	1
Polonesĭ . .	3	»	»	»	»	2
Total . . .	1494	»	»	»	»	872

Apa a jucat *rolul principal* în propagarea holerei[894]. Darea de seamă a fost semnată pe 30 octombrie 1893[895].

15. *Dinspre* scriitori...despre criticii literari

Într-un interviu din iunie 2013, Florin Lăzărescu[896] spunea că „unii critici români *nu înțeleg* literatura, că au un mod de abordare *bătrânicios*, provincial, superficial și revanșard”[897].

Antonio Patraş[898]: „scriitorii de succes nici nu mai sunt *interesaţi* de ce *spune* critica”[899].

Dan Lungu[900], la Madrid, spunea:

---

[894] Idem, p. 34.

[895] Ibidem.

[896] A se vedea: http://florinlazarescu.com/.

[897] Idem: http://www.bookblog.ro/interviu/florin-lazarescu-e-prima-data-cand-am-un-personaj-feminin-principal/.

[898] Idem: http://media.lit.uaic.ro/anale/literatura/antonio%20patras.html.

[899] Idem: http://www.revista22.ro/bucurestiul-cultural-nr-106--resurectia-criticii-literare-si-ierarhiile-literare-ntre-canon-si-lupte-generationiste-10656.html.

[900] Idem: http://www.danlungu.eu/.

„Critica literară românească, în afară de literatură, nu știe mai nimic.

Nu știe ultimele trenduri din filozofie, din sociologie, din multe zone conexe, iar eu cred că nu poți să faci critică literară adevărată, profundă, percutantă, fără să ai *un pluralism* al dimensiunilor lumii în care trăiești.

Pentru că realitatea e *cu totul altceva* decât *își imaginează* criticii literari”[901].

Cristina Nemerovschi[902] consideră că „critica literară, în primul rând, nu poate fi *o știință*, ci doar *un element auxiliar* literaturii, care o poate însoți *cu folos* pe aceasta, sau poate abandona cursa și recunoaște că este depășită”[903].

Și tot ea: „Putem vorbi astăzi de *un eșec* al criticii literare românești contemporane? Fără-ndoială.

Până și criticii au ajuns să admită acest lucru, recunoscând faptul că, atâta timp cât nu poate impune valori reale, incontestabile, nume de autori ce vor confirma în viitor, critica *își ratează cu brio* menirea.

Or, evident, nu critica aduce în prim plan în prezent un autor talentat, ci mai degrabă el este *propulsat* în mintea și bibliotecile cititorului printr-un sistem mai complicat, ce reunește promovarea făcută de editura care l-a publicat, autopromovarea, recomandările celor care au citit, articole pe bloguri, în reviste ne-exclusiv literare și

---

[901] Idem: http://egophobia.ro/?p=8039.

[902] Idem: http://cristinanemerovschi.ro/.

[903] Idem: http://egophobia.ro/?p=8039.

multe altele. Cititorul de astăzi, în special cel tânăr și dezinhibat, obișnuit să-și stabilească propriile criterii estetice, nu-i mai acordă *aproape deloc credit* criticului.

Ba, de cele mai multe ori, elucubrațiile criticului și limbajul prețios și prăfuit al acestuia i se par chestiuni *de tot râsul*, menite mai degrabă *să discrediteze* o carte bună, decât *s-o susțină*”[904].

Ruxandra Cesereanu[905] spune că pe lângă „taberele de susținere” ale unui scriitor, inevitabile, „în critica literară românească există, însă, ceva inedit, în sens negativ: mici *tabere de lichidare* a unui scriitor sau altul, în funcție de grupurile de interese”[906].

Bogdan Crețu[907] afirma în vara lui 2012 că „nu există, la ora actuală, în România, nicio voce critică *atât de autoritară* încât *să influențeze* vânzarea de carte – e un adevăr de care nu trebuie să ne temem.

Rostul criticii literare nu este *să vândă* cartea, ci *să stabilească*, în interiorul breslei, *o ierarhie plauzibilă*. De aceea, cred că scriitorul care *se respectă* pune mult mai mult preț pe *receptarea critică* decât pe *succesul de public*”[908].

---

[904] Ibidem.

[905] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Ruxandra_Cesereanu.

[906] Idem: http://tiuk.reea.net/index.php?option=com_content&view=article&id=1641.

[907] Idem: http://media.lit.uaic.ro/anale/literatura/Bogdan%20Cretu.html.

[908] Idem:

Pentru Ignacio Echevarría[909], „rolul criticului e cel *al unui soldat* explorând teritorii inamice, *nu al unei armate invadatoare*.

În postura de critic, eşti mereu *pe teren duşman*, fiindcă jurnalismul şi critica nu sunt niciodată de aceeași parte a baricadei, de aceea trebuie să-ţi schimbi permanent *tipul de discurs*, retorica, poziţia.

Iar uneori ţi se poate întâmpla, ca mie, să-ţi explodeze o mină drept în faţă”[910].

Cristian Cosma susține că „există bloggeri faini în Ro și...nu trebuie să transformăm discuția...într-o răfuială între *criticii literari* și *bloggeri*.

E o pistă falsă. Criticii *au respect* față de bloggeri, în timp ce unii bloggeri se și văd *în rolul* criticii literare. Nuanțe semnificative”[911].

Pentru Al. Florin Țene „critica literară, în general este *o știință*; ea vine să asigure *corespondența* construcției sistemului cu teoria sistemului.

Misiunea criticului literar este *dificilă*, dacă nu este și *scriitor* sau *poet*, căci venind din interiorul acestui univers poate înțelege

---

http://www.suplimentuldecultura.ro/index/continutArticolAllCat/13/7626.

[909] Idem: http://es.wikipedia.org/wiki/Ignacio_Echevarr%C3%ADa.

[910] Idem: http://atelier.liternet.ro/articol/2190/Iulia-Popovici-Ignacio-Echevarria/Ignacio-Echevarria-Rolul-criticului-e-cel-al-unui-soldat-explorand-teritorii-inamice.html.

[911] Idem: http://uncristianblog.wordpress.com/2012/10/03/stiva-cu-carti-de-la-marele-premiu/.

mai bine elementele pe care se întemeiază creaţia literară"[912].

16. Laszlo Alexandru despre Nicolae Manolescu

Citām ediția a 2-a, pusă la dispoziție, online, de autor[913]. În care autorul și-a propus să facă o critică, „pe cât posibil *obiectivă*", pe textele lui Manolescu[914].

Nicolae Manolescu a debutat în 1961 la *Viața românească*[915] și a fost descoperit de George Ivașcu[916].

A fost *lector universitar* până în 1989[917]. Scrie la *Contemporanul* și apoi la *România literară*[918].

I-a oferit lui Alex. Ștefănescu „o rubrică săptămânală în *Luceafărul*", înainte ca acesta să termine facultatea[919].

A condus *Cenaclul de Luni* de la Litere și a descoperit pe mulți dintre scriitorii generației '80[920].

---

912 Idem: http://www.totpal.ro/convorbire-cu-scriitorul-al-florin-tene-presedintele-%E2%80%9Eligii-scriitorilor%E2%80%9D-din-romania/.

913 Laszlo Alexandru, *Criticul literar Nicolae Manolescu*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Paralela 45, Pitești, 2009, 429 p.

Inclusă în *Biblioteca sa online*: http://193.226.7.140/~laszlo/biblioteca.htm.

914 Idem, p. 13.

915 Idem, p. 14-15.

916 Idem, p. 15.

917 Idem, p. 16.

918 Idem, p. 17.

919 Ibidem.

Atitudinea sa *duplicitară* față de comunism[921]. În aprilie 1977 a votat pentru *excluderea* lui Paul Goma din Uniunea Scriitorilor[922]. Autorul se consideră un scriitor *susținut* de Manolescu[923].

Manolescu a fost *senator de Sibiu* între 1992-1996. *A candidat* la președinția României și a fost ales *membru corespondent* al Academiei Române[924].

În iunie 2005 devine *președintele* Uniunii Scriitorilor din România, succedându-i lui Eugen Uricaru[925]. A devenit apoi *ambasador* al României pe lângă UNESCO[926].

Sorin Alexandrescu îl consideră pe Manolescu drept *al patrulea critic*, după Maiorescu, Lovinescu și Călinescu, care *a stabilit* canonul românesc[927].

În p. 25, autorul îl declară pe Manolescu drept „unul din *cei mai perseverenți eseiști* ai literaturii noastre contemporane".

Din 1970, Manolescu publică în *Luceafărul*, la invitația lui Ștefan Bănulescu[928].

Laszlo Alexandru consideră *Temele* lui Manolescu „un uriaș șantier de creație"[929].

---

920 Idem, p. 18.
921 Ibidem.
922 Idem, p. 19.
923 Ibidem.
924 Idem, p. 20.
925 Ibidem.
926 Ibidem.
927 Idem, p. 21.
928 Idem, p. 29.
929 Idem, p. 32.

Titluri provocatoare[930]. „Un superior nonconformism livresc”[931]. Recitirile sale[932]. Paralelisme surprinzătoare[933].

Criticul *are dreptul* să greșească, să ezite, să se răzgândească, crede Nicolae Manolescu[934].

Argumentarea pe bază de paradoxuri[935]. Stilul lui, uneori, vădește „un patetism fad și convențional”[936].

Dorește întregul în detrimentul părților[937]. Se declară *leneș*, *delăsător* și *indecis*[938]. Plăcerea cea mai mare: *cititul*[939]. Are un fiu și îi plac munții[940]. Tatăl său e din *Sibiel*[941].

Autorul remarcă *fuga de realitate* a lui Manolescu din *Teme*[942]. Totodată și faptul, că în monografiile sale Manolescu a insistat pe *latura subiectivă* a celui investigat[943].

A ajuns la concluzia că Maiorescu era *înspăimântat* de singurătate și de aceea avea nevoie de viață socială. De public[944].

---

930 Ibidem.
931 Ibidem.
932 Idem, p. 33.
933 Idem, p. 33-34.
934 Idem, p. 35-36.
935 Idem, p. 37.
936 Idem, p. 38.
937 Idem, p. 40.
938 Idem, p. 41.
939 Idem, p. 42.
940 Idem, p. 43.
941 Ibidem.
942 Idem, p. 44.
943 Idem, p. 49.
944 Idem, p. 50.

Polemică livrescă[945]. Consideră polemica *o ilustrare* a subiectivității[946].

Critica, crede N. Manolescu, este „profund subiectivă”[947]. Și când scrie despre un scriitor al trecutului îl vede *contemporan* cu sine[948].

În *Istoria* sa, Manolescu *și-a reciclat* „vechile virtuozități analitice”[949]. Și „e regretabil că *Istoria critică*...a lui Nicolae Manolescu *refuză să consemneze* realitățile în mijlocul cărora textul artistic și-a făcut loc atât de anevoios, după cum e lamentabil că neglijează, în mod programatic, *să pună pregnant în lumină* complicitățile sau victimizarea unor creatori”[950].

În p. 129, autorul precizează faptul că N. Manolescu a dat „mai multe semne *de verticalitate* și *demnitate* înainte de 1989 decât după aceea”.

Istoria sa „este *neunitară stilistic* și cu o *retorică eteroclită*”[951]. Declară *lamentabile* articolele politice ale lui Călinescu de după 1944[952]. Simpatiile fasciste ale lui Eliade[953].

Istoria lui Manolescu „nu e lipsită de pasaje veninoase, ranchiunoase, unde autorul *plătește polițe* acumulate de-a lungul

---

945 Idem, p. 78.
946 Idem, p. 82.
947 Idem, p. 103.
948 Idem, p. 104.
949 Idem, p. 127.
950 Idem, p. 127-128.
951 Idem, p. 133.
952 Ibidem.
953 Idem, p. 134.

deceniilor. Una din paginile cele mai *frapant falsificatoare* îl vizează pe Paul Goma”[954].

Dar dacă Manolescu *nu și-a cerut scuze* pentru că l-a trădat în 1977 pe Goma și *nu l-a reprimit* în Uniunea Scriitorilor, accentuează autorul, asta „nu scuză paginile de *pamflet vulgar* și *grobian*, pe care fostul disident [Paul Goma] s-a simțit dator să le publice, vizând inclusiv aspecte din viața personală ori sentimentală a actualului demnitar”[955].

L-a tratat cu dispreț pe Goma[956] dar și pe Norman Manea[957]. Acceptă părerea Martei Petreu despre Mihail Sebastian[958].

Manolescu l-a pus la punct pe Alex. Ștefănescu pentru „obediența sa consecventă”[959]. Îi neglijează pe Cernat și Enache[960].

Erori de tipar din *Istorie*[961].

A preluat de la Marin Mincu „*schema diacronică* a poeziei românești:... tradiționalism, modernism + avangardism, postmodernism”[962]. Împotriva cronicilor sale literare au scris Eugen Simion, Valeriu Cristea, Adrian Marino[963]. *Afirmații* lui Manolescu și *tăcerile*

---

954 Idem, p. 139.
955 Ibidem.
956 Idem, p. 140.
957 Idem, p. 142.
958 Idem, p. 144.
959 Idem, p. 145.
960 Idem, p. 146.
961 Idem, p. 146-147.
962 Idem, p. 192.
963 Idem, p. 209.

sale[964]. Din p. 230, autorul începe lista celor *comentați* de către Manolescu.

Trei articole pentru Gabriela Adameșteanu[965], două pentru Agopian[966], 8 pentru Ioan Alexandru[967], 12 pentru Eugen Barbu[968], 12 pentru Ana Blandiana[969], 30 pentru George Călinescu[970], 3 pentru Dinescu[971], 20 pentru Eminescu[972], 8 despre Iorga[973], 4 pentru Octavian Paler[974], 6 pentru Adrian Păunescu[975], 4 pentru Mihail Sebastian[976], 9 pentru Zaharia Stancu[977], 6 pentru Alex. Ștefănescu[978], 10 pentru Tudor Vianu[979].

Din p. 389 începe *bibliografia Nicolae Manolescu*. Referințele critice încep în p. 399.

17. Lăptăria *Arcuda*

În ziarul *Epoca*, ed. a 3-a, seria a II-a, anul al III-lea, nr. 359, de vineri, 24 ianuarie 1897, în p. 4. De la „informațiuni utile" aflăm că lăptăria Arcuda se află lângă Grădina Herăstrău.

---

[964] Idem, p. 221.
[965] Idem, p. 230.
[966] Idem, p. 231.
[967] Idem, p. 232.
[968] Idem, p. 240-241.
[969] Idem, p. 247.
[970] Idem, p. 258-259.
[971] Idem, p. 278.
[972] Idem, p. 284.
[973] Idem, p. 300.
[974] Idem, p. 332.
[975] Idem, p. 336-337.
[976] Idem, p. 358.
[977] Idem, p. 364.
[978] Idem, p. 372.
[979] Idem, p. 383.

Și că de aici se poate cumpăra *lapte de vacă* cu 50 de bani litrul, *lapte de bivoliță* tot cu 50 de bani litrul, „unt superfin" la 5 lei kilogramul și o jumătate de litru de *cremă* la 1 leu. Laptele bătut: 30 de bani litrul. Dar, mai mult decât atât: „*transportul la domiciliŭ* e *coprins* în aceste prețurĭ".

18. *Concluziile* lui Stephen Hawking

În *Scurtă istorie a timpului*[980], Hawking concluzionează faptul că „timpul nu este *complet separat* și *independent* de spațiu, ci se combină cu acesta formînd un obiect numit *spațiu-timp*"[981].

În al 3-lea capitol al cărții, autorul afirmă că soarele „este numai la 8 minute lumină depărtare"[982] de pământ, în timp ce steaua cea mai apropiată de pământ e la „o distanță de circa patru ani lumină"[983].

Autorul acceptă concluzia lui Hubble că „universul...este *în expansiune*; distanța dintre diferite galaxii crește neîncetat"[984].

Prin cartea lui din 1970, scrisă în colaborare cu Penrose, Hawking a populari-

---

[980] Stephen W. Hawking, *Scurtă istorie a timpului. De la Bing Bang la găurile negre*, ed. a III-a, trad. din lb. engl. de Michaela Ciodaru, Ed. Humanitas, București, 2001, 212 p. Despre autor a se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_Hawking.

[981] Idem, p. 37.

[982] Idem, p. 52.

[983] Ibidem.

[984] Idem, p. 57.

zat concluzia cum că „universul a început *cu o singularitate* Big Bang”[985].

Dar în cartea de față, autorul vrea să ne convingă *de contrariul* concluziei de atunci, adică de faptul că „la începutul universului *nu a existat* o singularitate”[986].

În p. 103 a cărții, fără să ne lămurească pe ce se bazează, autorul afirmă faptul că „soarele nostru are probabil *destul combustibil* pentru *încă cinci miliarde de ani*”.

Lorin Fortuna[987] (asta ca *o notă de culoare*) a preluat expresia „stea pitică albă” din p. 104, aceasta fiind, de fapt, expresia savantului rus Lev Davidovici Landau[988].

Din p. 137, aflăm că Stephen Hawking crede în „posibilitatea ca spațiu-timpul să fie *finit* dar *să nu aibă limite*, ceea ce înseamnă că el *nu a avut un început*, un moment al Creației”. Și prin asta s-a întors la perspectiva *păgână* asupra lumii, în care timpul era considerat „etern” și nu *creat* de Dumnezeu.

În p. 160 însă, autorul spune că e doar „o propunere” personală ideea cum că „timpul și spațiul ar trebui să fie *finit fără limită*”.

Deși confecționează tot felul de scenarii imaginare despre univers, despre începutul și extinderea lui, Hawking spune că „este destul de greu să vorbim despre *memoria*

---

985 Idem, p. 70.

986 Ibidem.

987 A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Lorin_Fortuna.

988 Stephen W. Hawking, *Scurtă istorie a timpului. De la Bing Bang la găurile negre*, ed. cit., p. 104.

umană deoarece *nu știm cum lucrează creierul în detaliu*”[989].

Dar dacă nu știm *cum lucrează*... creierul, de ce *fabulăm* despre univers și compoziția lui mai mult decât *raționăm*? Ce rost are *să îți imaginezi* tot felul de lucruri despre univers, dacă nu poți *să le demonstrezi* din punct de vedere practic? Pentru că *știința reală* se ocupă cu lucruri verificabile, *demonstrate* și nu *cu presupuneri*.

În p. 174, autorul admite că *a greșit* în ceea ce privește determinarea „fără limită”. Datorită lui Raymond Laflamme, studentul său, autorul și-a dat seama că el vorbise despre *o continuare* a dezordinii în timpul *contracției* universului[990].

În finalul cărții, Hawking ne spune că „teoria completă” despre univers e *de domeniul viitorului* și că, dacă aflăm *„de ce* existăm noi și universul”, atunci acest răspuns se constituie în *„triumful final* al rațiunii umane – pentru că atunci *am cunoaște* gândirea lui Dumnezeu”[991].

Numai că noi știm de la Dumnezeu *de ce* suntem făcuți și care e *sensul* nostru și al cosmosului și această cunoaștere prin revelație dumnezeiască nu este „triumful final” al rațiunii. Împlinirea întregului om constă *în îndumnezeirea* lui, în umplerea lui de slava lui Dumnezeu și în comuniunea veșnică cu El. Cunoașterea de sine și a

---

989 Idem, p. 170.

990 Idem, p. 174.

991 Idem, p. 200.

universului e *un pas* spre înțelegerea și comuniunea cu Dumnezeu și nu *o centrare* a noastră pe ceea ce e vizibil la modul grosier.

Însă de ce a vorbit Hawking despre Dumnezeu *doar la final*, când, în cuprinsul cărții, Dumnezeu nu e prezent nici măcar în postura de „ipoteză”?

19. Iorga despre evreii din România

Iudaica, 1940[992], în care Iorga îi răspunde Dr. Filderman[993]. La țară, evreii nu merg[994]. Și la țară, românii îi considerau pe evrei: „cârciumari otrăvitori” și „mari arendași”[995].

Evreii au ocupat „locurile goale” din orașele românești[996]. În 1850, blănarii din Botoșani arătau „prin ce mijloace *au fost distruși* de Evreimea năvălitoare”[997].

În p. 12, autorul își apără nația și spune: „românul *poate face orice* și *concura* pe oricine, cu o singură condiție: *să fie ajutat de țara lui* și să n'aibă în față ceia ce represintă de fapt Evreimea la noi: *un stat economic complect*, împlîntat în mijlocul oraganelor de viață ale unei societăți istorice stupid ospitaliere”.

---

[992] N.[icolae] Iorga, *Iudaica*, Ed. „Bucovina” I. E. Torouțiu, București, 1940, 23 p.

[993] Idem, p. 5.

[994] Idem, p. 7.

[995] Ibidem.

[996] Idem, p. 9.

[997] Idem, p. 10.

Evreii au venit din Polonia în pământul românesc, în timpul fanarioților[998]. Însă cei de atunci aveau nume evreiești[999].

Pe când cei de azi, spune Iorga, au nume „*poetice* sau *ridicule*, nemțești: de la, să zicem: Filderman, Rosenbusch, Lustgarten, la denumiri caricaturale și grotesci”[1000].

Evreii veniți din Galiția copiau „grosolan și stîngaciu” pe creștini, nu aveau niciun „meșteșug”[1001], iar „în domeniul micii industrii ei erau *cârpaci*”[1002].

De aceea, în materie de industrie, evreii veniți în România erau niște *plagiatori* iar pentru comerț se constituiau într-un „parasitism”[1003]. Căci *parazitau* comerțul românesc.

Însă de la 1820, evreii, simțindu-se *mulți* în spațiul românesc, și-au dat seama de *rolul* pe care îl pot juca[1004]. Numai că evreii au devenit *puternici* datorită statului românesc *corupt*[1005].

Din p. 17 aflăm că Adolf Stern (despre care am scris în *Istorie 3*[1006]) a fost *deputat*.

---

998 Idem, p. 12-13.

999 Idem, p. 13.

1000 Ibidem.

1001 Idem, p. 14.

1002 Idem, p. 15.

1003 Ibidem.

1004 Ibidem.

1005 Idem, p. 16-17.

1006 A se vedea: Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș, *Istoria începe de oriunde o privești*, vol. 3, Teologie pentru azi, București, 2013, p. 147-151, *cf.* http://www.teologiepentruazi.ro/2013/07/31/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-3/.

Nicolae Iorga vorbește despre evreii din România ca despre *o comunitate ghetoizată* și ca despre o „nație năvălitoare”[1007]. Fapt pentru care se manifestă *discreționar* față de noi, vrând să ne dea „pur și simplu *afară* din țara noastră”[1008].

Evreii „ni zugrumă bisericile, ni înlocuiesc prăvăliile, ni ocupă locurile și, ce e mai pierzător, *ni falsifică* sufletul, ni degradează moralitatea prin *opiul* ziaristic și literar cu care ne încîntă”[1009].

În p. 19 încep „spicuiri” din discursurile lui Iorga din 29 și 30 iunie 1937, de la Iași.

Și el cerea ca în jurul Bisericilor noastre românești să creăm „zone românești”[1010]. Își dorea un Iași nou[1011]. Broșura de față costa 5 *lei* la publicare.

20. Bărbații *din ochii* femeilor

Pentru Brianna Caradja[1012], „bărbații au două mari defecte: *ipocrizia* și *orgoliul*. Ei te invită la cafea nu ca *să bei* cafea, ci ca *să facă sex* cu tine”[1013].

Inexplicabil pentru mine: am publicat vol. al 3-lea, despre care vorbesc acum, fără să fi specificat că e *al 3-lea* pe pagina de titlu. Și, în toată cartea, nu mai există nicio specificare a acestui fapt. Oboseala și-a spus cuvântul...

[1007] N.[icolae] Iorga, *Iudaica*, ed. cit., p. 17.

[1008] Ibidem.

[1009] Idem, p. 18.

[1010] Idem, p. 20.

[1011] Idem, p. 21.

[1012] A se vedea: https://www.facebook.com/brianna.caradja.

[1013] Idem: http://ampress.ro/fapt-divers/marturisirile-unei-printese-barbatii-ma-mai-invita-la-o-cafea-doar-pentru-sex/.

„Deborah Tannen[1014] crede că bărbaţii adesea văd conversaţia ca pe *o întrecere* pe care ei *o pot câştiga* doar dacă *impun* chiar ei *temele de discutat*”[1015].

Într-un articol din 16 martie 2013, Cristina Bazavan mărturisea: „viața mi-a demonstrat că există bărbați care *iubesc mai mult* decît femeile. Mi s-a întîmplat mie”[1016].

Dar totodată crede faptul că „femeile și bărbații sunt *poligami*, în esența lor. Femeile aleg însă sa fie *fidele* pentru că asta *le acoperă* o necesitate de stabilitate, *de siguranță*. Dar dacă sunt oneste, recunosc că, din cînd în cînd, în mintea lor apare tentația. Îi rezistă din educație”[1017].

Sub pseudonimul *Eva*, autoarea spune: „Bărbaţii, în general, nu pot *să înţeleagă* o femeie care nu are *nevoie* de ei, iar ca să faci o relaţie *să meargă* trebuie să le laşi măcar *ideea iluzorie* că *deţin controlul* asupra ta, să le gâdili orgoliul și să le dai impresia fie numai pentru un moment că ești *fragilă* și *dependentă* de ajutorul lor”[1018]. Pentru Ligia Pop[1019], bărbatul „a fost creat să aibă *o femeie*

[1014] Idem: http://www9.georgetown.edu/faculty/tannend/bio.html.

[1015] Idem: http://seductiatrupului.ro/despre-femei/ce-vor-cu-adevarat-femeile-de-la-barbati-dar-in-realitate-nu-le-spun-vreodata.html.

[1016] Idem: http://bazavan.ro/2013/03/3-minciuni-pe-care-si-le-spun-femeile/.

[1017] Ibidem.

[1018] A se vedea: http://journalulevei.wordpress.com/2013/01/24/femei-si-barbati/.

[1019] Idem: http://ligiapop.com/about/.

lângă el"[1020]. Însă bărbații doresc „a avea *cât mai multe* femei"[1021].

Simona Tache ne atenționează că „femeile sunt *înnebunite* după bărbați care *repară*"[1022].

Simona Ioniță consideră că „niciun bărbat *nu vrea* să aibă lângă el *o simplă gospodină* ce duhnește a mâncare. Nu vrea să aibă lângă el o *femeie neîngrijită*. Nu vrea să aibă lângă el o femeie care *nu are o viață socială*"[1023].

Iulia Nicolaie ne amintește că „oricât *de nervos* sau *nemulțumit* ar fi un bărbat, dacă e faţă în faţă cu o domnişoară *drăguţă*, care zâmbeşte frumos, e imposibil să rămână *supărat*. În cazul femeilor, treburile sunt *exact invers*"[1024]. Însă „femeile urăsc femei, bărbaţii urăsc bărbaţi"[1025].

Mihaela Rădulescu, în decembrie 2005, declara: „nu-mi plac *feministele*, mai ales *extremistele*.

Eu cred că bărbaţii *ne sunt foarte necesari* şi ne fac viaţa *mult mai frumoasă*, dacă avem norocul să-i găsim exact pe cei care *ne corespund*"[1026].

[1020] Idem: http://ligiapop.com/2010/01/03/ce-vor-femeile-de-la-barbati-si-vice-versa-partea-ii/.

[1021] Ibidem.

[1022] A se vedea: http://www.simonatache.ro/2013/08/27/faci-doreasca-mult/.

[1023] Idem: http://simonaionita.blogspot.ro/2011/02/transformarea-lui-fat-frumos.html.

[1024] Idem: http://www.iulianicolaie.ro/2012/02/cum-stam-cu-respectul-intre-sexe/.

[1025] Ibidem.

[1026] A se vedea:

Corina Crețu consideră că „femeile au o *sensibilitate socială* mai ridicată decât bărbații”[1027].

Pe când Bogdana Butnar ne spune că „bărbaților le place să vorbească despre *lucruri importante*, despre fuziuni, lansări, viziune. [Pe când] femeile vorbesc despre copii, emoții, gânduri, plăceri”[1028].

Pentru Denisa Bârgău, „un bărbat care își bate nevasta și copiii nu este *bărbat*, [ci] e o *maimuță* care merită să înfunde pușcăria”[1029].

Andreea Burlacu ne vorbește despre *bărbatul ideal*, care e „un domn”[1030]. Și el „*nu se teme* nici de iubire, nici de implicare, nu fuge și nici nu se ascunde, ci stă *să înfrunte*, cu pieptul dezgolit, orice *uragan* îi aduce viața. El *există undeva*, acolo, pentru fiecare femeie, ce are răbdarea *să-l descopere* și *să-l aștepte*”[1031].

Claudia Tocilă îi consideră pe bărbații gay „mai rafinați” în comparație cu ceilalți[1032]. Dunia Tuel ne anunță că „femeile

---

http://www.vipmagazin.md/profil/Mihaela_Radulescu/.

[1027] Idem: http://corinacretu.wordpress.com/2013/03/24/alaturi-de-colegii-din-ardeal/.

[1028] Idem: http://www.bogdanabutnar.ro/femeile-pe-internet/.

[1029] Idem: http://denisuca.com/violenta-conjugala-realitate-romaneasca/.

[1030] Idem: http://andreeaburlacu.ro/2013/02/25/barbatul-ideal.html.

[1031] Ibidem.

[1032] A se vedea: http://claudiatocila.ro/pana-la-urma-ce-aveti-cu-ei/.

vor să trăiască *și viața* bărbatului...[pe când] bărbații vor să trăiască *doar* viața lor”[1033].

Pentru Alessandra Stoicescu, bărbatul *iubit* trebuie „să fie inteligent, vesel și foarte îndrăgostit de mine”[1034].

Într-un interviu din 2008, Gianina Corondan considera că „bărbații [români] nu și-au *actualizat* mentalitatea, mare parte din ei gândesc cum gândeau pe vremuri”[1035].

Simonei Gherghe îi plac „bărbații *atenți la detalii* și *inteligenți*”[1036].

Simona Cristina Ștefania Suhoi (*Simona Sensual*)[1037] consideră că, „uneori, bărbații sunt *mai javre* decât câinii”[1038].

Pentru Valentina Pelinel, bărbatul este „*spatele* femeii, *protecția* ei din umbră”[1039].

Cosmina Păsărin a constatat că „bărbații *te ajută* foarte mult *să vezi* problemele și dintr-un alt unghi, pentru că

[1033] Idem: http://ddunia.wordpress.com/2012/08/01/oameni-sau-feminin-si-masculin/.

[1034] Idem: http://www.taifasuri.ro/taifasuri/la-taifas/1655-alessandra-stoicescu-nu-mi-fac-planuri-traiesc.html.

[1035] Idem: http://www.formula-as.ro/2008/819/asul-de-inima-45/gianina-corondan-legaturile-de-dragoste-nu-se-vindeca-niciodata-9612.

[1036] Idem: http://www.click.ro/vedete/romanesti/Simona-Gherghe-disponibila-barbatii-inteligenti_0_1445255480.html.

[1037] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Simona_Sensual.

[1038] Idem: http://www.cancan.ro/showbiz/showbiz-intern/simona-sensual-cateodata-barbatii-sunt-mai-javre-decat-cainii-129410.html.

[1039] Idem: http://www.apropo.ro/showbiz/de-la-noi/valentina-pelinel-femeia-e-o-carte-deschisa-si-vesnic-obiect-de-studiu-7716198.

vin cu o altă viziune, sunt *mult mai curajoși, mult mai direcți* și vin cu alternative *mult mai îndrăznețe* la problemele care te macină”[1040].

Mariana Moculescu îi vede pe bărbați drept „niște porci obsedați sexual”[1041].

Lorena Lupu consideră că „*autoritarismul* masculin transmite exact ce nu vrea nicio femeie *să vadă* în bărbații din jur: *egoism* și *obtuzitate*”[1042].

Bărbatul *pe inima* Andei Adam e unul *deștept, vesel, cu simțul umorului* și care *îi înțelege* modul ei de viață[1043].

Stela Popescu crede că „femeia este *mai puternică* decât bărbatul, și tocmai de aceea trebuie *să aibă grijă* de el, să-l iubească și să-i arate că-l iubește”[1044].

Iar „bărbatul și femeia trebuie *să trăiască împreună,* pentru că ei duc specia mai departe, iar traiul împreună nu se poate realiza decât *cu iubire*, nu *cu demonstrații de forță*”[1045].

[1040] Idem: http://www.tonica.ro/frumusete/frumoase-si-faimoase/11105-cosmina-pasarin-un-barbat-inteligent-nu-este-intimidat-de-o-femeie-puternica.html.

[1041] Idem: http://www.cancan.ro/actualitate/anuntul-bomba-facut-de-o-vedeta-din-romania-barbatii-sunt-niste-porci-obsedati-sexual-vreau-o-relatie-cu-o-femeie-adevarata.html.

[1042] Idem: http://www.tabu.ro/clisee-care-ne-dor-4-ca-barbat-trebuie-sa-fiu-autoritar/.

[1043] Idem: http://www.askmen.ro/divertisment/vedete/ce-fel-de-barbat-isi-doreste-anda-adam-29630.

[1044] Idem: http://www.larevista.ro/stela-popescu-eu-cred-si-acum-in-dragoste-chiar-daca-am-aproape-80-de-ani/3/.

[1045] Ibidem.

21. Sinodul de la Iași, din 1642

La începutul lunii septembrie, delegația grecească ajunge la Iași și pe 6 septembrie și delegația rutenilor[1046].

Din partea Patriarhiei ecumenice a participat fostul arhiepiscop de Niceea, *Porfirie*, și *Meletie Sirigos/ Sirigul*, dascăl și predicator al Marii Biserici din Constantinopol[1047].

Din partea Mitropoliei Kievului au fost 3 participanți: *Isaia Trofimovici Kozlovski*, profesor de filosofie, primul rector al *Academiei movilene* și egumen al Mănăstirii *Sfântul Nicolae* din Kiev, *Iosif Kononvici Gorbațki*, egumen al Mănăstirii *Teofania* din Kiev și care va ajunge *episcop de Mstislav* și *Ignatie Oxenovici Starușici*, predicator al catedralei Sfânta Sofia din Kiev[1048]. Unii cercetători au afirmat că a participat și Sfântul Petru Movilă la sinod[1049], lucru pe care Părintele Bodogae *îl neagă*, *cf.* n. 1, p. 133.

Nu a participat niciun ierarh din Țara Românească, pentru că domnul Țării Românești era în conflict cu cel al Moldovei[1050]. Din partea Moldovei au participat *Sfântul Mitropolit Varlaam al Moldovei*, *PS*

[1046] Pr. Teodor Bodogae, *Din istoria Bisericii Ortodoxe de acum 300 de ani. Considerațiuni istorice în legătură cu Sinodul dela Iași*, Ed. Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1943, p. 132.

[1047] Ibidem.

[1048] Idem, p. 132-133.

[1049] Idem, p. 133.

[1050] Ibidem.

Evloghie de Roman, *PS Anastasie de Rădăuți*, *PS Gheorghe de Huși* și *Ieromonahul Sofronie Pociațki*, egumenul de la Mănăstirea *Sfinții Trei Ierarhi* din Iași și rectorul colegiului lui Vasile Lupu din Iași[1051].

Ședințele sinodului au fost *secrete* însă au participat și alți reprezentanți la discuții, așa că există și alte mărturii decât ale sinodalilor[1052].

Sinodul a durat *aproximativ 43 de zile*. Între 6 septembrie și 27 octombrie 1642[1053]. Și discuțiile s-au purtat *în limba latină*, pe care o cunoșteau „mai toți participanții"[1054].

Mărturisirea ortodoxă a Sfântului Petru Movilă, trimisă sinodului spre cercetare, a fost scrisă tot în limba latină[1055].

Mărturisirea Sfântului Petru Movilă a fost *amendată* de sinod în două puncte: *epicleza* și *purgatoriul*[1056].

S-a optat pentru *răspunsul* delegației grecești: *prefacerea* Cinstitelor Daruri are loc *la chemarea* harului Duhului Sfânt peste ele iar *foc curățitor/ purgatoriu* nu există ci milosteniile și slujbele celor vii *îi ajută* pe cei adormiți[1057].

Începând cu ziua de 15 septembrie 1642, Meletie Sirigul începe să traducă, în limba greacă vulgară, *Mărturisirea* Sfântului Petru Movilă[1058]. A terminat traducerea întregului

---

1051 Ibidem.
1052 Idem, p. 134.
1053 Ibidem.
1054 Ibidem.
1055 Ibidem.
1056 Idem, p. 136.
1057 Ibidem.
1058 Ibidem.

text pe 27 octombrie 1642 și pe 30 octombrie 1642 i-a trimis traducerea Patriarhului ecumenic, Partenie I, spre aprobare[1059].

Pe 11 martie 1643, Partenie I îi trimitea Sfântului Petru Movilă *Mărturisirea* sa în forma *aprobată*[1060]. Ea era semnată și de PFP Ioanichie al Alexandriei, PFP Macarie al Antiohiei și PFP Paisie al Ierusalimului[1061].

Iar *Mărturisirea îndreptată* a Sfântului Petru Movilă va fi tipărită în Olanda, în 1667, prin grija lui Panaiot Nikussios, dragoman al Porții[1062]. *Prefața* ediției tipărite în Olanda a fost scrisă de PFP Nectarie al Ierusalimului în 1662[1063].

Un exemplar greco-latin al cărții a fost trimis și regelui Ludovic al XIV-lea al Franței și el se păstrează în *Biblioteca Națională* din Paris, sub numărul de inventar 1265[1064].

Ediții greco-latine, românești, rusești, germane, olandeze, englezești, sârbești, maghiare ale cărții sunt amintite în n. 2-4 ale p. 139.

22. *Jurnalul inedit* al lui Vasile Alecsandri

A fost publicat de C. D. Papastate în 1947[1065]. Și e în limba franceză.

1059 Ibidem.
1060 Idem, p. 137.
1061 Ibidem.
1062 Idem, p. 138.
1063 Ibidem.
1064 Idem, p. 139.
1065 Publicat în C.[onstantin] D. Papastate, *Vasile Alecsandri și Elena Negri, cu un jurnal inedit al poetului*, Ed. Tiparul românesc S. A. R., București, 1947, p. 166-319.

Ediția de față e una bilingvă: francezo-română.

Însemnările încep în ziua de 7/19 iunie 1846, când Alecsandri pleacă din Iași spre Roman[1066]. Trece prin Bacău[1067] și se îndreaptă spre Galați[1068].

Își așteaptă cinci ore pașaportul, pe care îl uitase la cucoana Zulnia[1069]. Și împreună cu Alexandru Cuza (pe atunci *colonel*, viitor *domn* al Principatelor[1070]) și Vârnav (Liteanu, fostul soț al Elenei Negri[1071]) face *o plimbare* cu vaporul pe Dunăre[1072]. Discută două ore cu prințesa Mavrogheni și cu fiica ei[1073].

După un paragraf lipsă, Alecsandri ne spune că pe 19 august 1846 a plecat din Constantinopol „cu vaporul englez Montrosa"[1074].

A sosit la Smirna pe 20 august, noaptea și a locuit în hotelul *Mille*. Apoi ajunge în Veneția în luna septembrie a anului 1846[1075].

Ninița sau *Elena Negri*, iubita lui Alecsandri, ajunge la Triest pe 5 septembrie

---

Despre autor a se vedea: http://www.anticariatbazar.ro/autori/C.D._Papastate/.

1066 Idem, p. 167.
1067 Ibidem.
1068 Idem, p. 169.
1069 Ibidem.
1070 Idem, p. 169, n. 8.
1071 Idem, p. 169, n. 9.
1072 Idem, p. 169.
1073 Ibidem.
1074 Ibidem.
1075 Ibidem.

1846, la ora două după amiază[1076]. Se cazează la hotelul *du Prince Metternich*, unde era cazat și Alecsandri[1077]. Aflând că a venit, poetul se duce în camera ei „și *o strâng la piept* cu toată înflăcărarea unui amor exaltat de două luni îndelungate de absență. În acest răstimp amândoi am făcut mai multe sute de leghe ca *să ne întâlnim* unul cu altul”[1078].

Însă Elena Negri, iubita cu care Alecsandri se întâlnea clandestin, era „obosită și suferindă”[1079]. Aici, la Triest, se plimbă pentru prima dată împreună în trăsură[1080]. Mănâncă la vila Murat[1081].

Pe 8 septembrie 1846, îmbarcați pe vapor la 6 dimineața, călătoresc spre Veneția „pe o vreme minunată”[1082].

Se plimbă cu gondola[1083]. Și au locuit într-un apartament *cu 3 camere*, la Veneția, între 11 septembrie 1846 și 8 martie 1847[1084].

Aventura lor italiană a decurs „fără piedici, fără griji; absorbiți cu totul de fericirea noastră și de nebuniile noastre copilărești”[1085]. Mănâncă portocalele cumpărate pentru a face *dulceață*[1086]. Lista de

---

[1076] Idem, p. 169 și Idem, p. 169, n. 11.
[1077] Idem, p. 171.
[1078] Ibidem.
[1079] Ibidem.
[1080] Ibidem.
[1081] Idem, p. 173.
[1082] Ibidem.
[1083] Idem, p. 173, 175.
[1084] Idem, p. 177. În text e o eroare de tipar: în loc de *1847* e *1845*.
[1085] Idem, p. 183.
[1086] Idem, p. 185.

cumpărături din p. 187, cumpărate din piața *San Marc* din Veneția[1087].

„Un cuvânt și-o sărutare, [acesta] este *temeiul* conversației noastre”[1088].

Gondolierul le prezintă palatele Veneției[1089]. Cafea și pipă turcească[1090]. Și îl citează pe Byron cu zisa: „credința înalță pe om la cer, amorul coboară cerul în om”[1091].

În zi de duminică, lume multă și...se cânta muzică militară în piața *San Marc*[1092]. Se foloseau *lămpi de gaz* în Veneția pentru iluminatul public pe timp de noapte[1093].

La Lido au văzut mormintele evreilor și s-au plimbat pe plajă, pe nisipul Adriaticii[1094].

Până la urmă fac și *dulceață de portocale*[1095]. Cumpără *un scaun venețian* pentru Elena pe 11 noiembrie 1846[1096]. Vântul de iarnă[1097]. Și părăsesc Veneția în luna noiembrie a anului 1846[1098], deși anterior vorbise de luna *martie* a anului 1847.

Au aflat *unde* a locuit Byron în Veneția[1099].

[1087] Ibidem.
[1088] Idem, p. 191.
[1089] Idem, p. 197.
[1090] Idem, p. 199-201.
[1091] Idem, p. 203.
[1092] Idem, p. 205.
[1093] Ibidem.
[1094] Idem, p. 209.
[1095] Idem, p. 213.
[1096] Idem, p. 229.
[1097] Idem, p. 233.
[1098] Idem, p. 235.
[1099] Idem, p. 243.

Pe 12 noiembrie 1846 călătoreau către Triest cu un vaporaș[1100]. De la Cilly călătoresc cu trenul, la clasa întâi[1101]. Se cazează la un hotel din Gratz, unde rămân două zile[1102]. Însă la Gratz, Elena are „o tusă [tuse] ce-i sparge pieptul. Are dureri de cap grozave, totuși ca întotdeauna nu o părăsește de fel curagiul [curajul]"[1103].

Pe 18 noiembrie 1846 se îndreptau către Viena[1104]. Cu trenul. Elena a mers la Viena iar Alecsandri a coborât la Bruck[1105] (un oraș austriac[1106]).

Pe 22 noiembrie 1846, poetul era la Salzburg[1107]. Vede casa unde *s-a născut* Mozart[1108]. În p. 267: „un Neamț își pierde mai degrabă *capul* decât *pălăria*". Iar „italianul cântă *printre dinți* zi și noapte"[1109].

Elena vine la Salzburg pe 23 noiembrie 1846. La 6 dimineața, „pe o vreme îngrozitoare: ploaie în două [îndoită] cu zăpadă"[1110]. Aici, la Salzburg, îi citește însemnările sale (adică pagini din jurnalul de față) despre șederea lor în Veneția[1111]. „În cursul acestei

---

[1100] Idem, p. 245.
[1101] Idem, p. 249.
[1102] Ibidem.
[1103] Idem, p. 251.
[1104] Ibidem.
[1105] Idem, p. 255.
[1106] Idem, p. 255, n. 180.
[1107] Idem, p. 259.
[1108] Idem, p. 263. A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Amadeus_Mozart.
[1109] Idem, p. 269.
[1110] Idem, p. 285.
[1111] Ibidem.

citiri, ea a trecut rând pe rând de la lacrimi la râs și de la râs la lacrimi cu *un farmec copilăresc deplin*, cum n'are nimeni alta. Drumul o obosise peste măsură, dar ca totdeauna sărutările mele nu i-au dat *răgaz* să se odihnească"[1112].

Pleacă împreună de la Salzburg pe 24 noiembrie 1846, „pe la ceasurile unu după amiază". Spre München[1113].

Sosesc la München la ora 8 dimineața[1114]. Pleacă din oraș pe 27 noiembrie 1846, la ora 10 dimineața. Cu trenul, îndreptându-se spre Augsburg[1115].

Trec prin Ulm și ajung la Stuttgart, la 8 dimineața, în ziua de 28 noiembrie 1846[1116]. Pe 29 noiembrie părăsesc Stuttgartul, la ora 10 dimineața[1117].

Pe 30 noiembrie sunt în orașul Carlsruhe[1118]. Se opresc în Baden-Baden[1119]. Călătoresc cu trenul spre Kehl, pe o vreme ploioasă...și deplânge Germania, „cu chipurile ei, care îți fac milă, cu oamenii ei caraghioși și cu ghiftuirea și tărăgănelile ei"[1120].

Pe 2 decembrie 1846 ajung în Strasbourg[1121]. Călătoresc *cu caleașca* spre

---

[1112] Ibidem.
[1113] Idem, p. 287.
[1114] Idem, p. 291.
[1115] Idem, p. 297.
[1116] Idem, p. 299.
[1117] Ibidem.
[1118] Idem, p. 301.
[1119] Idem, p. 303.
[1120] Idem, p. 307.
[1121] Ibidem.

Paris[1122]. Pe 5 decembrie ajung la Paris, spre ora 17[1123].

Stau 13 zile la Paris dar aceste zile sunt „cele mai triste și mai nesuferite pe care le-am trăit cândva, deși ne găseam în inima Parisului, în inima desfătărilor”[1124].

Pe 22 decembrie 1846 ajung la Lyon, spre ora 18. Pe 24 decembrie erau la Avignon[1125]. Pe 25 decembrie erau în Marsilia[1126]. Pe 30 decembrie 1846, la ora 10 seara, erau în portul Genua [Genova][1127].

Pe 3 ianuarie 1847 erau la Livorno. Au ajuns la Pisa cu trenul. Au vizitat Domul. Pe 4 ianuarie erau la Neapole, unde au plecat pe 19 ianuarie. Pe 20 ianuarie erau în Palermo[1128].

Tocmai pe 24 martie se întorc la Neapole și pleacă, spre Constantinopol, cu un vapor francez, pe 25 aprilie 1847[1129].

Pe 4 mai 1847, „la orele 3 dimineața”, Elena Negri „moare pe vapor, la intrarea în *Cornul de aur*”[1130].

23. *Viața* Fericitului Mihai Viteazul *în comentariul* Părintelui Niculae Șerbănescu

---

[1122] Idem, p. 311.
[1123] Ibidem.
[1124] Idem, p. 313.
[1125] Idem, p. 315.
[1126] Idem, p. 317.
[1127] Ibidem.
[1128] Idem, p. 319.
[1129] Ibidem.
[1130] Ibidem.

La Târgoviște, în 2011, cu binecuvântarea ÎPS Dr. Nifon Mihăiță[1131], ca *o introducere* la așteptata *canonizare* a primului domn al tuturor românilor, s-a republicat teza doctorală a Pr. Prof. Dr. Niculae Șerbănescu (n. 21 martie 1914, la Negreni, jud. Teleorman și † 25 septembrie 1999)[1132] și un articol al său dedicat morții martirice a Fericitului Mihai Viteazul, într-o singură carte, sub titlul:

Niculae I. Șerbănescu, *Dimensiunea religioasă a personalității domnitorului Mihai Viteazul (1593-1601) – premise și argumente pentru canonizare* – Arhiepiscopia Târgoviștei, Târgoviște, 2011, 344 p.

Teza doctorală a Părintelui Șerbănescu are titlul *Politica religioasă a lui Mihai Viteazul* și e în 8 capitole (p. 11-236) iar cap. al 9-lea al cărții citate supra (p. 237-305) îl reprezintă articolul: Pr. Prof. Dr. Niculae Șerbănescu, *Mihai Viteazul „Domn al Țării Românești și al Ardealului și al Moldovei" – 390 de ani de la martirica sa moarte – (1601-9/19 august 1991)*, în rev. BOR CIX (1991), nr. 7-9, p. 99-140.

Din *Precuvântarea* ÎPS Nifon aflăm că „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a început demersurile *pentru canonizarea*

[1131] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Nifon_Mih%C4%83i%C8%9B%C4%83.

[1132] Idem: http://biserica.org/WhosWho/DTR/S/NiculaeSerbanescu.html.

acestui bun creștin și român"[1133], adică a Fericitului Mihai Viteazul.

În *teza doctorală* a Părintelui Niculae Șerbănescu, cap. al 2-lea se ocupă *cu datele biografice* despre domnul Mihai Viteazul.

Și se începe cu *prima necunoscută*: nu se știe *originea* domnului[1134]. A fost „*bănișor de Mehedinți* prin 1586-1587, după ce, în 1584 *se căsătorise* cu Stanca, văduva lui Dumitru postelnicul din Vâlcănești, care căsătorie îl făcuse stăpân peste multe moșii din dreapta Oltului"[1135].

A fost, pe rând, vel stolnic, vel postelnic, vel agă, ispravnic al marii bănii a Craiovei și mare ban al Craiovei[1136].

Ajutat de unchiul său Iane, de Sigismund Bathory și de Ed. Barton, agentul englez la Poartă, Mihai reușește să primească confirmarea de *domn* pe 8 septembrie 1593.

La sfârșitul lunii octombrie 1593, el ajunge la București și a fost primit „cu vie bucurie de toți locuitorii țării"[1137].

Din 13 noiembrie 1594 începe „răscoala contra păgânilor", care a constat în „*măcelărirea* turcilor din Capitală", din București, după care, în iarna anului 1594-1595, atacă „cetățile de pe cele două maluri ale Dunării", ajungând până în Balcani, unde

---

[1133] Niculae I. Șerbănescu, *Dimensiunea religioasă a personalității domnitorului Mihai Viteazul (1593-1601) – premise și argumente pentru canonizare* – Arhiepiscopia Târgoviștei, Târgoviște, 2011, p. 6-7.

[1134] Idem, p. 37.

[1135] Idem, p. 38.

[1136] Ibidem.

[1137] Idem, p. 39.

i-a învins pe tătari[1138]. Tocmai de aceea în august 1595 a fost *atacat* de Sinan Pașa și are loc bătălia de la Călugăreni, din 13 august 1595[1139].

Mihai se retrage în munți și în octombrie 1595 e ajutat de Sigismund Bathory. Cele două armate unificate îi urmăresc pe turci, în retragerea lor spre Giurgiu și *cuceresc* orașul Giurgiu în ziua de 20/ 30 octombrie 1595[1140].

Pe 9 iunie 1598, la Mănăstirea Dealu, încheie un tratat cu împăratul Rudolf al II-lea[1141].

În toamna lui 1598, Mihai asediază cetatea Nicopole (10 noiembrie 1598) și „pradă ținuturile turcești până în Balcani"[1142].

În octombrie 1599, Mihai „trece cu armata în Ardeal și la 18/ 28 ale lunii se lovește cu armata cardinalului la Selimberg și o zdrobește. La 21 oct./ 1 noiembrie 1599 biruitorul intra *cu alai* în Alba-Iulia. Ardealul *zăcea*, astfel, la picioarele lui!"[1143].

În primăvara lui 1600 intră în Moldova și, în mai puțin de trei săptămâni, țara era în stăpânirea sa[1144]. În martie 1601 e primit de împăratul Rudolf al II-lea. Cu ajutoare bănești de la împărat, împreună cu Gh. Basta, *îl învinge* pe Sigismund Bathory la Gorăslău, în ziua de 3 august 1601[1145].

[1138] Ibidem.
[1139] Idem, p. 40.
[1140] Ibidem.
[1141] Ibidem.
[1142] Idem, p. 41.
[1143] Ibidem.
[1144] Idem, p. 41-42.
[1145] Idem, p. 42.

Însă Basta, dorind să scape de Mihai, în ziua de 9/ 19 august 1601, „trimise ostași de ai săi pe Câmpia Turzii, unde era Mihai, ca *să-l prindă* sau, dacă se opune, *să-l omoare*. Aflând scopul venirii lor, voievodul Mihai caută să se apere. Un valon [ostaș francez din sudul Belgiei n.n.] *îl împușcă*, altul *îi străpunge* pieptul cu sulița, „iară altul – zice cronica Țării Românești – degrab *îi taie capul* și căzu trupul lui cel frumos ca un copaciu, pentru că nu știuse, nici nu se prilejise [își pregătise] sabia în mâna lui cea iute și-i rămase trupul lui gol, în pulbere aruncat””[1146].

Autorul ne spune că Mihai a domnit *8 ani de zile* și mai tot timpul a fost *pe câmpul de luptă*[1147]. Însă nu pentru că era un om „setos de sânge, crud și răzbunător”, ci pentru că era „un cucernic creștin, care și-a pus sabia *în slujba* credinței, apărând cu toată convingerea sufletească Biserica dreptcredincioasă și îngrijindu-se, în mod deosebit, de buna ei stare”[1148].

Mama sa a devenit *Monahia Teofana*[1149].

Despre *evlavia* lui Mihai în p. 46. Rugăciunile sale, de la miezul nopții, dinaintea bătăliei de la Călugăreni[1150].

Mâna Sfântului Nicolae, păstrată astăzi în Biserica *Sfântul Gheorghe Nou* din București, a fost ferecată în aur, cu pietre

[1146] Idem, p. 42-43.
[1147] Idem, p. 43.
[1148] Ibidem.
[1149] Idem, p. 44, n. 95.
[1150] Idem, p. 50.

scumpe, de către Fericitul Mihai Viteazul. Inscripția în limba slavonă amintește numele său, al doamnei Stanca și al fiului lor: *Necula Voevod* și anul *7108* (1600 d. Hr.)[1151].

Mihai a strămutat Mitropolia Transilvaniei în Mănăstirea *Sfânta Treime* din Bălgrad [Alba Iulia][1152].

În București, Mihai a ridicat Biserica *Mihai Vodă*[1153].

În județul Olt a ridicat *Mănăstirea Clocociov*[1154], în județul Mehedinți a ridicat *Mănăstirea Strehaia*[1155], iar Mănăstirea *Sfânta Treime* din Alba Iulia a ridicat-o după *confirmarea* apei sfințite[1156]. Pentru că Sfânta Agheasmă a ortodocșilor s-a aflat *nestricată* după 40 de zile, pe când apa romano catolicilor, deși a fost *sărată*, când a fost desfăcută „a umplut toată Biserica *de miros greu*"[1157].

Însă domnul Mihai a ridicat și Biserica din Ocna Sibiului, Biserica din Lușărdea, din jud. Someș[1158], Biserica din Târgu Mureș și Biserica Mănăstirii din Râmeți[1159].

Prima *danie* a sa față de Mitropolia Țării Românești a fost cea din 28 decembrie 1595[1160]. Mănăstirii Clocociov i-a dăruit *mai*

1151 Idem, p. 89-90.
1152 Idem, p. 139.
1153 Idem, p. 183.
1154 Idem, p. 189.
1155 Idem, p. 191.
1156 Idem, p. 193.
1157 Idem, p. 194.
1158 Idem, p. 200.
1159 Idem, p. 201.
1160 Idem, p. 203.

multe bălți în 1594[1161]. În articolul *alipit* tezei doctorale, autorul spune că Mihai Viteazul a fost martirizat *la vârsta de 43* de ani[1162].

Potrivit lui Mihai C. Cantacuzino (sec. 18), trupul lui Mihai a fost îngropat *la Turda*, acolo unde a fost martirizat[1163].

În 1845, Ioan Heliade Rădulescu, vorbea despre faptul că *s-a găsit* mormântul domnului Mihai și că el *l-a văzut*[1164].

Gheorghe Brancovici dă mărturia că un anume Iuzbașa, căpitan, a dus *capul* Fericitului Mihai la Mănăstirea Dealu, unde a fost îngropat[1165].

Când a început primul război mondial, Iorga *i-a desemnat* pe Părintele Alexandru Dolinescu și pe Teodor Naum, să ducă capul Fericitului Mihai la Iași[1166].

Naum a plecat la Iași ca să-l anunțe pe ÎPS Pimen de venirea Sfintelor Moaște[1167], pe când Părintele Alexandru Dolinescu a transportat craniul cu trenul, într-un geamantan[1168].

Pe 7 august 1917, capul domnului Mihai a fost ridicat în taină de la Iași și încredințat Părintelui Grigore Popescu Breasta și cumnatului său, Prof. Petre Girboviceanu, ca să îl ducă în Kerson, în Rusia[1169].

[1161] Idem, p. 212.
[1162] Idem, p. 237.
[1163] Idem, p. 246.
[1164] Idem, p. 246-247.
[1165] Idem, p. 249-250.
[1166] Idem, p. 258.
[1167] Idem, p. 259.
[1168] Ibidem.
[1169] Idem, p. 265.

A ajuns la Kerson și Părintele Grigore l-a ținut într-o casă de lângă Biserica *Schimbarea la față*, din centrul orașului, după care *sub Sfânta Masă* a Bisericii pomenite[1170].

Pe 5 aprilie 1918 capul Fericitului Mihai s-a întors la Iași[1171]. Pe 23 august 1920, capul său a fost transportat cu un tren special spre Ruginoasa, în urma unei grandioase procesiuni[1172].

Opriri la Pașcani, la Mircești, la Roman[1173]. Apoi trenul s-a oprit la Focșani, Râmnicu Sărat, Buzău, Ploiești, Nucet-Dâmbovița, Târgoviște[1174].

Într-o zi de joi, pe 26 august 1920, la ora 9 dimineața, trenul care aducea capul Fericitului Mihai a intrat în Târgoviște. La ora 11 a sosit în gara de la Târgoviște și regele Ferdinand I, însoțit de generalul Paul Angelescu[1175].

De față erau și ÎPS Miron Cristea, Pimen al Moldovei și Nicolae Bălan al Ardealului[1176]. Și în aceeași zi, capul Fericitului Mihai a fost depus în sarcofagul de la Mănăstirea Dealu[1177], unde e și astăzi.

24. Clienții Varvarei trag cu urechea

[1170] Ibidem.
[1171] Idem, p. 266.
[1172] Idem, p. 287.
[1173] Idem, p. 288.
[1174] Idem, p. 289.
[1175] Ibidem.
[1176] Idem, p. 290.
[1177] Idem, p. 304.

Cartea are 18 capitole și este o *istorie, pe scurt, a comunismului românesc*[1178].

Iar Prof. Stelian Tănase[1179] își numește primul capitol *Vagonul plumbuit*[1180]. E vagonul în care *călătorea* Lenin, trecând prin Germania și Suedia, ca să ajungă în Rusia[1181].

Grupul bolșevic era finanțat de bănci germane[1182]. Lenin ajunge, pe bani germani, în Petrograd și vizează *puterea politică* a Rusiei[1183].

„Revoluția" din octombrie a fost „un complot cu ramificații internaționale"[1184]. Autorul îl numește *„un puci clasic*, nu *o revoluție*" și prin „puciul din noiembrie de la Petrograd și Moscova se încheie revoluția declanșată de abdicarea țarului în februarie 1917"[1185]. Lenin, ajungând la putere, a vrut *să-și mondializeze* puciul, pentru ca „revoluția" sa să nu sucombe[1186].

Cristian Racovski, născut în 1873, în Bulgaria, începând din 1905, devine *„figura dominantă* a social-democrației române vreme de peste zece ani"[1187]. L-a *întâlnit* pe

---

[1178] Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, seria *Istorie*, Ed. Humanitas, București, 2005, 511 p.

[1179] A se vedea blogul autorului: http://www.stelian-tanase.ro/.

[1180] Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, op. cit., p. 7.

[1181] Ibidem.

[1182] Idem, p. 8.

[1183] Ibidem.

[1184] Idem, p. 9.

[1185] Ibidem.

[1186] Ibidem.

[1187] Idem, p. 11. A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Cristian_Racovski.

Friedrich Engels în Elveția, cu care a avut un schimb epistolar, l-a *găzduit* pe Troțki la Mangalia în 1913, iar în 1907, Racovski era „șeful Partidului Social-Democrat [PSD] și principalul lui finanțator, alături de Constantin Dobrogeanu-Gherea”[1188].

În p. 16 autorul citează *memoriile* lui I. Gh. Duca iar în pagina următoare pe cele ale lui Iorga. „Racovski s-a văzut *dictator*, jucând în România *rolul* lui Lenin”[1189].

Gheorghe Cristescu supraveghea sala „cu un ciomag zdravăn în mână”[1190]. Mărturie a lui Panait Istrati[1191].

Mihai Gheorghiu Bujor, în 1920, a „venit în secret, cu misiunea de a organiza *lovitura decisivă* împotriva regimului monarhic” din România[1192]. El *a luat legătura* cu „Alecu Constantinescu, reprezentantul Kominternului, șeful rețelelor clandestine bolșevice”[1193]. Alexandru Dobrogeanu-Gherea și Marcel Pauker aparțineau *extremei stângi*[1194].

Tita Cristescu a fost *Miss România* în 1926. În 1935, de Nașterea Domnului, a fost găsită „în apartamentul ei din bd. Brătianu,

---

1188 Ibidem.

1189 Idem, p. 17.

1190 Idem, p. 30.
A se vedea:
http://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Cristescu.

1191 Idem, p. 30, n. *.

1192 Idem, p. 33. A se vedea:
http://en.wikipedia.org/wiki/Mihail_Gheorghiu_Bujor.

1193 Ibidem.

1194 Idem, p. 35.

nr. 34, *otrăvită cu cianură*. Gheorghe Cristescu face plângere la poliție, acuzându-l *de crimă* pe inginerul Liviu Ciulei.

Ciulei, *francmason*, antreprenor bogat, cu care, de altfel, Cristescu întreținuse foarte bune relații, era *amantul* Titei Cristescu de mai mulți ani. După dorința tatălui ei, Tita Cristescu este înmormântată la Bellu, *fără slujbă religioasă*.

La mormânt o fanfară intonează *Internaționala*. Cristescu ține pe timpul intonării *pumnul ridicat*, [acesta fiind] *salutul proletar* din epocă. Același gest îl va face și în 1960, când asista la incinerarea Anei Pauker. Și pentru fiica lui, Tita, dorise *incinerarea*, dar soția lui s-a opus”[1195].

Tita Cristescu a murit *la 28 de ani*. Și pentru că era „*întreținută* [se prostitua] de câțiva bărbați bogați”, a lăsat în urma ei „o avere evaluată între 3 și 5 milioane de lei, sumă foarte mare, blănuri, bijuterii”[1196].

Gheorghe Cristescu a fost închis la Canal în 1949[1197]. „Reabilitat” de Ceaușescu, Cristescu a ținut un discurs la *Congresul PCR* din 1969[1198].

Moare în 1973 și a fost îngropat în panteonul comunist din *Parcul Libertății*, acum *Parcul Carol I*. După 1990, rămășițele sale au fost *reînhumate* în cavoul familiei de la cimitirul Bellu[1199].

[1195] Idem, p. 57.
[1196] Ibidem.
[1197] Idem, p. 58.
[1198] Idem, p. 59.
[1199] Ibidem.

„*Kominternul*[1200], încă de la formare, devine *principalul centru de recrutare* a spionilor, agitatorilor și teroriștilor, a experților în revoluția proletară și în tot felul de lovituri: înscenări și mistificări organizate peste tot în lume.

La Moscova, ei învață în școli speciale, unde sunt *instruiți* în tehnici puciste, terorism, spionaj, propagandă, diversiuni. Sunt trimiși apoi în țările lor, sau în terțe țări, unde operează *în subterană* pentru răsturnarea regimurilor democratice"[1201].

În 1934, Kominternul „trimite în România *un desant* de câteva zeci de *agitatori antrenați*, în frunte cu Ana Pauker, Șmil Marcovici, Dimităr Ganev"[1202].

Vasile Luca (*Luka Laszlo* de fapt, pentru că era *secui*)[1203] *moare* în închisoarea de la Aiud, pe 23 iulie 1963. A făcut *infarct* dar era *bolnav de sifilis* în fază terminală[1204].

Belu Zilber avea 1, 56 metri și era „vorbăreț, fricos, cu mișcări iuți, mereu grăbit"[1205]. Numele său adevărat: Herbert Zilber, născut în 1901 la Târgu Frumos, bolșevic din adolescență[1206]. Emil Cioran l-a

---

[1200] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Comintern.

[1201] Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, op. cit., p. 71-72.

[1202] Idem, p. 77.

[1203] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Luca.

[1204] Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, op. cit., p. 131.

[1205] Idem, p. 140.

[1206] Ibidem.

considerat drept „cel mai inteligent om" din Bucureștii anilor 30[1207].

Însă Belu Zilber era „agent al Siguranței"[1208]. El însuși a mărturisit că „a devenit *spion sovietic* în 1928, pe când se afla la Viena, unde funcționa conducerea PCdR, la cererea lui David Fabian…și a lui Moscu Cohn (Gheorghe Stoica)"[1209].

A fost arestat în decembrie 1930[1210]. Când a fost judecat avea doar 29 de ani[1211]. E rearestat în 1948, face 17 ani de închisoare, fiind eliberat în 1964[1212].

În p. 176, autorul spune despre Emil Bodnăraș[1213] că „este personajul *cel mai enigmatic* al comunismului românesc".

În mai 1943, Stalin a luat decizia de *a dizolva* Kominternul[1214].

După 23 august 1944, „Bodnăraș este *rezident* al NKVD în România, cetățean sovietic, ca și Ana Pauker, Vasile Luca, Constantin Doncea și mulți alții de la vârful PCdR. El se ocupă de *serviciile speciale*. Înconjurat de spionii sovietici din anii '30, Pantiușa Bodnarenko, Petea Goncearuc, Vania Didenko, Serghei Nikonov, Alexandru

---

1207 Ibidem.
1208 Idem, p. 142.
1209 Idem, p. 143.
1210 Idem, p. 147.
1211 Idem, p. 148.
1212 Ibidem.
1213 A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Emil_Bodn%C4%83ra%C8%99.
1214 Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, op. cit., p. 192.

Nicolski, Serghei Babenco, alcătuiește *nucleul dur* al PCdR, grupat în jurul lui Gheorghiu-Dej. El este „brațul înarmat" și gestionează multe afaceri obscure"[1215].

Între 1948-1965, Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost *dictatorul* României[1216]. A fost recrutat în 1931, la recomandarea lui Ilie Pintilie, lider sindical al CFR de la Socola[1217].

Mihai Gheorghiu Bujor a primit 20 de ani de închisoare și a fost închis la Ocnele Mari, apoi la Doftana[1218].

Alexandru Sahia (numele real: Alexandru Stănescu, născut în 1908) moare în august 1937, înainte de a împlini 30 de ani[1219]. Constantin Noica i-a scris *un necrolog*[1220].

Petre Constantinescu-Iași a fost profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău și era *mason* și *comunist*[1221].

Gelbert Moscovici, născut la Târgu Frumos în 1889, este *executat* în vara lui 1937[1222]. În zi de Paști, pe 22 aprilie 1941, *Siguranța* îi arestează pe Iosif Roitman-Chișinevschi, Gavrilă Birtaș, Teohari Georgescu, Parascheva Abraham Breiner, Melita Sharff[1223].

Ana Pauker, în toamna lui 1938, fiind închisă, află din ziarul *Scânteia*, introdus

---

[1215] Idem, p. 195.
[1216] Idem, p. 199.
[1217] Idem, p. 207.
[1218] Idem, p. 217.
[1219] Idem, p. 222.
[1220] Idem, p. 222-223.
[1221] Idem, p. 244.
[1222] Idem, p. 290.
[1223] Idem, p. 302.

clandestin în închisoare, că „Marcel Pauker *a fost executat* la Moscova. Chiar dacă aveau și copii *din alte legături*, cei doi continuau să fie *căsătoriți*”[1224].

În martie 1940 e *mutată* în închisoarea de la Râmnicu Sărat[1225]. De aici e dusă la Caransebeș, în octombrie 1940[1226]. De aici e readusă la Dumbrăveni[1227], de unde fusese mutată la Râmnicu Sărat. Însă pe 6 mai 1941, Ana Pauker a fost „întâmpinată ca *o eroină*” la Moscova[1228].

Lenin moare în 1924 de *moarte naturală*. Troțki a fost *asasinat* în Mexic, în august 1940, la ordinul lui Stalin[1229].

Radioul *România liberă* anunță, pe 22 mai 1943, *dizolvarea* Kominternului[1230].

Pe 4 aprilie 1944, la ora 14.00, *avioane americane B25*, venite din Libia și Egipt, *bombardează* Bucureștiul[1231]. Sunt *distruse*, doar în câteva minute, cartierul Gara de Nord, Calea Griviței și împrejurimile[1232].

„Cadavrul lui [Lucrețiu] Pătrășcanu[1233] a fost îngropat în aprilie 1954, la oarecare distanță de cimitirul închisorii Jilava. Fără

[1224] Idem, p. 308.
[1225] Idem, p. 309.
[1226] Ibidem.
[1227] Idem, p. 309-310.
[1228] Idem, p. 310.
[1229] Idem, p. 311.
[1230] Idem, p. 314.
[1231] Idem, p. 345.
[1232] Ibidem.
[1233] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Lucre%C8%9Biu_P%C4%83tr%C4%83%C8%99canu.

cruce sau alt semn care *să indice* că s-ar afla acolo. Locul este identificat 14 ani mai târziu, în 1968. Este deshumat, *ars*, iar cenușa depusă” în panteonul comunist din Parcul Carol I[1234].

Nicolae Ceaușescu a fost „un personaj al subteranei”[1235].

Născut în 1918, Ceaușescu a intrat din adolescență *într-o rețea comunistă* și i-a cunoscut *la Doftana* pe Dej, Bodnăraș, Vasile Luca și Constantin Pârvulescu[1236].

După 23 august 1944, el reface UTC-ul[1237].

Dictatura sa a fost asigurată de *regimul polițienesc* pe care l-a dezvoltat și a avut „*preocuparea paranoidă* pentru *imaginea* lui în istorie”[1238].

Mistificările lui Ceaușescu au mers „de la *falsificarea* de documente și fotografii până la *o propagandă masivă*”, cu scopul de *a-i construi* „un trecut eroic”[1239].

Pentru că dictatorul comunist a suferit cronic „de *delir de grandoare*”, care este „*un reflex al periferiei*, al clandestinității din care prove- nea, al condiției lui incerte – nici țăran, nici proletar – care îi dăduse multiple complexe și aberații comportamentale”[1240].

[1234] Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, op. cit., p. 393.

[1235] Idem, p. 489.

[1236] Ibidem.

[1237] Ibidem.

[1238] Idem, p. 491-492.

[1239] Idem, p. 492.

[1240] Ibidem.

25. *Raportările teologice* ale Lect. Dr. Alexandru Mihăilă

Luăm în discuție ed. Nemira, 2011[1241]. Care reprezintă *o culegere de 103 articole* publicate în ziarul *Lumina*.

În articolul introductiv, autorul consideră, în mod just, că trebuie să ni-i asumăm pe Sfinții Părinți ai Bisericii de la început și până *în contemporaneitate*, pentru că *perioada patristică* nu se termină odată cu Sfântul Ioan Damaschin[1242] și *restaurează adevărul* despre Sfinții Augustin și Ieronim, pentru că numai Biserica Ortodoxă Română se poziționează față de ei ca față de *Fericiți*[1243]. Însă cum noi nu îi avem decât pe ei ca *Fericiți* în calendar, e ca nuca în perete această titulatură.

În n. 1, p. 8, Mihăilă afirmă faptul că Theodoret de Cyr nu e *Sfânt*. Însă el e *Sfânt* al Bisericii. Numai la noi poartă titulatura de *Fericit*, ca și Augustin și Ieronim, și *nu apare*, în mod nedrept, în calendarul nostru românesc, după cum *n-a apărut* nici Sfântul Simeon Noul Teolog până acum 2-3 ani.

E corectă raportarea autorului la Origen cât și la edițiile protestante și catolice[1244].

[1241] Alexandru Mihăilă, *(Ne)lămuriri din Vechiul Testament. Mici comentarii la mari texte (vol. I)*, Ed. Nemira, 2011, 582 p.

[1242] Idem, p. 8.

[1243] Idem, p. 8-9.

[1244] Idem, p. 9.

Nu-l interesează „ecumenismul”[1245], după cum nu mă interesează nici pe mine (adică *diluarea granițelor dogmatice* ale Bisericii), și e onest când spune: „*aș pierde* o grămadă de informații de calitate, dacă *aș renunța* la autori neortodocși, doar pentru că *nu aparțin* Bisericii pravoslavnice”[1246].

Își consideră articolele cuprinse în această carte drept articole *de popularizare* a problematicilor vechitestamentare, scrise „într-un stil mai dezinvolt”[1247].

E salutar faptul că d-l Mihăilă separă *metoda istorică-critică* de *metoda teologică*[1248]. Pentru că *a abdica* de la metoda teologică și a ne apuca de criticism înseamnă *a ne distanța* de Sfinții Părinții și de modul lor de raportare la Sfânta Scriptură, adică de *modul ortodox* de a trăi și de a înțelege Scriptura.

Însă când încep articolele cărții, constatăm că autorul folosește metoda critică *în mod preponderent* iar metoda teologică *doar arareori*. Iar în textele sale, concluziile teologice se pierd printre numeroase excursuri filologice, foarte bine documentate, dar care nu sunt *baza* pentru contemplare teologică.

Spre exemplu, în articolul *Vechi și Nou*, al doilea al cărții, concluzia teologică, cum că Ier. 31, 31-34 se referă nu la *un legământ*

[1245] Idem, p. 10.
[1246] Ibidem.
[1247] Ibidem.
[1248] Idem, p. 11.

nou ci *la transfigurarea* celui vechi[1249], vine după explicarea filologică a ce înseamnă *legământ*, fără nicio raportare la dimensiunea *teologică* a legământului.

Concluzia teologică e *scoasă* din joben, pentru că ea *nu rezultă* din explicațiile filologice. Ea era *preștiută* de către autor și nu a fost demonstrată prin ce înseamnă *legământ*.

De aceea articolele Dr. Alexandru Mihăilă au explicații filologice *paralele* cu înțelegerile teologice, textul scriptural ca atare nefiind înțeles prin *contemplație* ci prin *analiză filologică*.

Autorul are dreptate când afirmă că Noul Legământ „interiorizează Legea"[1250].

În p. 33, el se raportează, în mod corect, la *canoanele* Bisericii pentru a afla *numărul* de cărți al Scripturii. Dar constată că nu există *o listă completă* a lor la nivel canonic[1251].

În p. 37, autorul atrage atenția că scriitorii NT nu au folosit *doar Septuaginta* ci, uneori, *și textul masoretic*. Și că „unele variante masoretice sunt *mai mesianice*"[1252] decât cele din LXX. Iar Sfinții Părinți *au folosit* textul masoretic deși *au preferat* Septuaginta[1253].

În p. 43, Mihăilă neagă faptul că textul masoretic a fost *corupt* și susține că „frica

---

[1249] Idem, p. 28.
[1250] Idem, p. 29.
[1251] Idem, p. 33.
[1252] Idem, p. 37.
[1253] Idem, p. 40.

Sf.[ântului] Iustin [Martirul și Filosoful în privința textului masoretic] *nu se justifică*"[1254].

Sunt de acord cu opinia Părintelui Ică jr. cum că *Septuaginta* e *Vechiul Testament* al Bisericii, pentru că astfel *s-au raportat* la ea foarte mulți Sfinți Părinți[1255]. Asta nu înseamnă că *excludem* cu totul raportarea la WTT sau VUL. Lucru pe care îl constată și autorul, atunci când afirmă că Biserica a folosit *ediția lui Theodotion* pentru Daniel și *nu Septuaginta*[1256].

E corectă însă afirmația că „Septuaginta trebuie *recuperată* la nivel liturgic, pentru că lecțiunile vechi-testamentare *îi urmează*"[1257]. Însă nimeni *nu ne obligă* să facem cercetare biblică *doar pe Septuagintă*, lucru pe care autorul îl știe și îl practică[1258].

Da, *Biblia sinodală* a Bisericii noastre e un text „hibrid" și „neștiințific"[1259]! Îmbină foarte multe ediții și nu merge pe niciuna până la capăt. Și e *îngrijorător* că am ajuns în această situație...să nu avem *o ediție științifică completă*.

Însă, din punctul meu de vedere, nici traducerea scripturală coordonată de Dr. Cristian Bădiliță *nu ne duce* la textul LXX, pentru că nu e *o traducere științifică acurată*. Traducerea NEC, în enorm de multe părți, e *infidelă* textului grecesc sau încearcă *să*

[1254] Idem, p. 43.
[1255] Idem, p. 44.
[1256] Idem, p. 47.
[1257] Idem, p. 51.
[1258] Ibidem.
[1259] Ibidem.

îmbine, ca și ediția sinodală, tradiția traducerilor cu evidența textuală, în detrimentul evidenței textuale. De aceea, ea nu „umple *un gol* resimțit de mult”[1260].

Dimpotrivă, textul Scripturii grecești e încă *netradus* în limba română și traducerea lui ar însemna *modificări teologice de substanță*, la nivel teologic și cultual, pe care nu știu dacă suntem în stare, ca Biserică, să le manageriem. Pentru că *diferențele* nu sunt mici...

La fel stă treaba și în ceea ce privește cărțile de slujbă. Dacă pui textul grecesc în față și începi să traduci...diferențele sunt *considerabile* între *ce avem în cult* și ce texte *ar trebui să avem*.

Însă, cum nu avem un program iconografic *deplin-tradițional* în toate Bisericile noastre, și non-fresca sau non-icoana stau alături de pictura bisericească tradițională, tot la fel textul scriptural sau patristic netradus corect stă alături de *traduceri aproximative* ale lor.

Trebuie *să înțelegem* oarecum situația... și să ne punem problema, dacă credincioșii noștri *pot accepta*, așa, deodată, *reveniri bruște* la realitate.

S-a putea întâmpla ca în Rusia, în secolul al 17-lea, unde patriarhul[1261], care a vrut *să corecteze* cărțile de cult, după cele grecești și le-a îndreptat, a fost socotit „cel mai rău” dintre ortodocși.

[1260] Ibidem.

[1261] A se vedea: http://ro.orthodoxwiki.org/Nikon_al_Moscovei.

Adică, din punct de vedere teologic și științific, oricând se poate traduce fidel Scriptura, în mod integral, după textele grecești.

Problema e: *cum explici* credincioșilor noștri diferențele dintre *cum este* și cum *n-a fost bine până acum*? Cum explici faptul că ani și secole la rând, ierarhia Bisericii *a închis ochii* și *a perpetuat traduceri infidele* ale Scripturii și ale cărților de cult? Asta e marea problemă! Și mai devreme sau mai târziu va fi *marea problemă* a tuturor Bisericilor Ortodoxe.

Sunt foarte de acord cu d-l Alexandru Mihăilă în ceea ce privește *needulcorarea* textului biblic: „cred că ar trebui să abandonăm *falsa pudoare* și să adoptăm *varianta literală*”[1262]. Atât la Scriptură cât și în cult cât și în traducerile patristice. „Doar așa cititorului i se dă de gândit” iar „notele de subsol…[sunt] neapărat necesare”[1263].

În p. 64, autorul arată incongruența *limitării* inspirației numai la Scriptură. Citându-l pe Părintele Vasile Mihoc cu *o definiție* a inspirației dumnezeiești, autorul întreabă: „Oare doar *cartea biblică* este *inspirată*, pe când *opera patristică* nu? Dacă doar Biblia este *inspirată*, atunci o operă patristică, *neinspirată*, în ce relație se află cu lucrarea Duhului Sfânt? Dacă opera patristică, *parte* a Sfintei Tradiții, nu este

[1262] Alexandru Mihăilă, *(Ne)lămuriri din Vechiul Testament. Mici comentarii la mari texte (vol. I)*, op. cit, p. 62.

[1263] Idem, p. 63.

inspirată, cum mai poate fi ea atunci „revelație”?!”[1264].

Citând *Patericul egiptean*, autorul observă că un anumit Sfânt este numit „insuflatul de Dumnezeu bărbat”, de unde autorul trage concluzia judicioasă, cum că *insuflarea* nu are de-a face *doar* cu autorii Scripturii[1265]. Pentru că trebuie să fim *inspirați* „pentru a înțelege și interpreta Scriptura”[1266].

Autorul încearcă *să deconstruiască* paternitatea Pentateuhului (p. 68-72) și să spună că nu Moise este „*autorul* [său], ci *autoritatea* din spatele Pentateuhului”[1267]. Însă argumentele sale sunt din spațiul criticii textuale și nu al exegezei patristice.

În articolul fantezist, din care aflăm că *nu* Sfântul David ci Elhanan „l-a ucis pe Goliat”[1268], aflăm totodată că Viețile Sfinților sunt pline de „înflorituri”[1269], adică de minciuni „pioase”. Pentru că *miza* Vieților Sfinților „nu este adevărul *istoric*, ci adevărul *teologic*”. Numai că aceasta e *presupoziția* de la care pleacă avântul demonic al criticii textuale: unele lucruri din Scriptură sunt „basme” și noi vrem „să identificăm” acele lucruri.

Iar identificarea „lucrurilor” înseamnă *minimalizarea* și *excluderea* lor, lucru pe care

---

[1264] Idem, p. 64.
[1265] Ibidem.
[1266] Idem, p. 68.
[1267] Idem, p. 73.
[1268] Idem, p. 86.
[1269] Idem, p. 84.

Martin Luther l-a făcut *paradigmatic* pentru protestantism, atunci când *a exclus* părțile din Scriptură care *contrastau* cu ideologia lui. Urmașii lui recenți nu au făcut decât *să perfecționeze* metoda negării și a destructurării Dumnezeieștii Scripturi.

În articolul *Prețul corect*, autorul mărturisește că a avut parte de „o serie de reproșuri”[1270] la articolul despre David și Goliat. Pe drept cuvânt...

Însă căutând să-și *justifice* demersul, autorul persistă în eroarea sa, aceea de a amesteca *aspectul literal* cu *cel mistic* (numit de autor „metaforic”) al Scripturii[1271].

Lupta dintre David și Goliat însă nu este „o metaforă, o istorie teologizată”[1272], după cum ar vrea autorul, ci *un fapt istoric*. La fel ca cel al trecerii prin Marea Roșie sau al morții Sfântului Moise.

Iar faptul istoric e, mai întâi de toate, *istoric*, chiar dacă orice fapt istoric poate fi interpretat și duhovnicește sau „metaforic” (în limbajul autorului).

Ps. 113, 16, la care Mihăilă se referă, prezintă *o exprimare mistică* dintru început. Iar un om duhovnicesc, care tâlcuiește Scriptura, distinge imediat sensul *realist* de cel *mistic*, de cel duhovnicesc al ei. A transforma totul *în alegorie*, fără fundamente istorice, realiste, nu are de-a face cu erminia patristică. Dumnezeieștii Părinți *nu se joacă* cu sensurile, ci pornesc de la *faptele*

[1270] Idem, p. 86.
[1271] Idem, p. 86-87.
[1272] Idem, p. 87.

istorice ca de la niște *realități*, care pot comporta diverse aprofundări duhovnicești iar când au de-a face cu texte duhovnicești nu încearcă să le considere *evenimente istorice*, pentru că ele vorbesc despre *viața duhovnicească interioară* a credincioșilor și nu sunt relatări *istorice*.

Așa că ține de *interpretarea teologică*, adică de experiența duhovnicească, puterea de *a distinge* între ce e *literalist* și ce e *mistic* în Scriptură.

Și la fel ca în articolul anterior, autorul deconstruiește pe mai departe *Viețile Sfinților*, în același duh negativist al criticismului protestant, pe supoziția că „e puțin probabil" ca Sfinții Mucenici *să fi avut timp* de *predici moralizatoare* în fața torționarilor lor[1273].

Însă dacă Sfinții Mucenici „n-au avut timp" să îi admonesteze pe torționarii lor, autorul nu face altceva decât *să se instaureze* în locul persoanelor sursă, care au scris martirajele și *să le nege* mărturisirile. Adică el „știe mai bine" decât ei. Decât cei care au fost *martori* la chinurile Sfinților.

Căci dacă unele lucruri sunt *false* într-o scriere...toată scrierea e *dubioasă*.

Sau autorul vrea să confunde, în mod neprincipial, *textele sursă* ale martirajelor cu *rescrieri* ale lor ce lasă de dorit. Iar critica textuală, la fel, nu *din dor* de cunoașterea Scripturii se tot muncește *la deconstruirea* ei ci pentru a arăta că Scriptura e *plină* de interpolări, de greșeli, de mistificări, adică „nu

---

[1273] Idem, p. 90.

e credibilă”. De aceea, nici Dr. Alexandru Mihăilă nu îmi mai pare *credibil*, atunci când încearcă *să se lupte* cu evidențele.

Punând problema *vârstei* lui Ismael atunci când a fost circumcis, autorul ne duce la concluzia că Scriptura, contrar a ceea ce cred protestanții, nu e „*complet ferită* de greșeală formală”[1274].

Însă asta e *poziția* Bisericii noastre: Scriptura *nu are greșeală constitutivă*. Tocmai asta înseamnă a fi *revelată*: ea conține adevărurile dumnezeiești ale mântuirii noastre.

De-a lungul istoriei, edițiile Scripturii au suferit diverse *deteriorări* și *inexactități*, la fel și cărțile Sfinților Părinți. Dar acestea nu fac parte din *scrierea primă* ci din *modul istoric de transmitere* a Scripturii.

Tocmai de aceea, ca teolog ortodox, eu *nu mă panichez* și nici nu caut *să găsesc explicații* textuale, atunci când văd „nereguli” în vreo ediție scripturală sau patristică. Pentru că știu că acele *interpolări*, acele *neajunsuri* ale textelor nu pot aparține Scripturii sau Sfinților Părinți în mod constitutiv, asta dacă nu cumva, în mod explicit, pe mărturia a mai mulți Sfinți Părinți sau teologi de seamă, un anume Sfânt Părinte chiar *a avut unele* erori teologice.

Pentru că un teolog ortodox nu se gândește, în primul rând, la faptul că Biserica „vrea să îl mintă” în textele ei, ci că,

---

[1274] Idem, p. 97.

din diverse motive, există sau s-au perpetuat anumite *erori* la nivel de traducere și de transmitere a unui text.

De aceea, a face *exegeză demolatoare* pe texte „șubrede" sau „neclare" din punctul de vedere al transmiterii textuale, spune multe despre *caracterul* acelui teolog.

Pentru că autorul nostru se dovedește un *inițiat* în cunoașterea teologică pe care o dezbate dar nu și *un om de caracter*. El tratează la modul ușor, liberalist teologia Scripturii, preferând, mai degrabă, discuții despre *reale* sau *părute incongruențe textuale* decât despre *consistența teologică* a Scripturii. Despre ea nu are mai nimic de spus. Și tocmai *consistența teologică* a Scripturii e *pâinea înțelegerii* pentru un teolog.

În p. 100, Mihăilă dă credit *ipotezei* criticiste a „redactărilor *succesive* deuteronomiste". Ipoteză pe baza căreia Sfântul Moise e *deposedat* de Pentateuh și cărțile sale sunt puse pe seama *unei școli de redactare*.

Însă sunt de acord cu afirmația sa, cum că „profeția este *mai întâi pedagogie*, abia apoi...*prevestire*"[1275]. Lucru pe care îl concluzionează pe baza cărții Sfântului Iona.

În p. 107, în articolul despre *mit* în Scriptură (paradigma Bultmann), contrar *amestecului* dintre sensul istoric și cel mistic, pe care l-a practicat în cazul articolului despre David și Goliat, autorul *elimină* anumite idei „fictive" din Scriptură, pe care le înșiră pe scurt, fără să dorească *o*

[1275] Idem, p. 104.

abordare mistică a lor. De ce? Pentru că autorul, printre cuvinte, ne dă de înțeles că el e un om „realist”, cu „capul pe umeri” și nu dă atenție „lucrurilor neștiințifice”.

În p. 108 sunt blamați „minimaliștii”. Aceștia sunt desconsiderați de către autor pentru că idolatrizează „o istorie *obiectivă*, care, de fapt, nu există”[1276]. Însă această afirmație e *catastrofală* pentru un om credincios și plin de evlavie, pentru că Mihăilă îi spune acestuia că *nu există istorii corecte*, depline, veridice în Scriptură. Mai pe scurt: că nici măcar Scriptura *nu e obiectivă*.

Pentru ca să facem o paralelă între afirmația *iresponsabilă* a lui Alexandru Mihăilă și *grija* Sfântului Augustin al Hipponei pentru *receptarea evlavioasă* a Sfintei Scripturi, vom cita din *Scrisoarea a 28-a* a acestuia, către Sfântul Ieronim, care va fi cuprinsă în *Traduceri patristice* (vol. 4).

Sfântul Augustin citește *Comentariul la Galateni* al Sfântului Ieronim și ajunge la un pasaj despre care îi scrie: „acest lucru înseamnă pentru mine cea mai *dezastruoasă consecință* care trebuie luată de către credincioșii noștri, cum că s-ar găsi ceva *neadevărat* în conținutul Sfintelor Cărți. Pentru că aici s-a spus, că omul prin care Scriptura a fost dată nouă face *greșeli* în timp ce scrie și ne lasă în acele cărți ale sale ceva *neadevărat*” [S 28, III].

Însă Alexandru Mihăilă nu suspectează Scriptura doar de *o mică eroare* ci de *non-*

[1276] Idem, p. 108.

obiectivitate, lucru care o desființează cu totul. Tocmai de aceea nu a putut să se ocupe de *o exegeză teologică*, pentru că, în adâncul său, autorul nu crede în posibilitatea unei *înțelegeri profunde* și *coerente* a Scripturii. Sau găsește că acest lucru e *mai puțin important* decât jocul filologic pe texte.

În p. 110, Mihăilă afirmă că „relația dintre istorie și teologie este *foarte controversată*". Complet fals. Afirmație făcută după ce îl citase pe Keith Whitelam, care spunea că nu știe *să evalueze istoric* minunea vorbirii măgăriței lui Valaam.

Însă minunile Scripturii s-au petrecut *în istorie*, pentru că Dumnezeu *Își manifestă* prezența Sa în istorie. De aceea, teologia nu are *o relație controversată* cu istoria pentru că ea s-a făcut și se face *în istorie* dar *mai presus de istorie* în același timp. Motiv pentru care istoria este *o auxiliară* a teologiei.

Neînțelegerea minunilor sau *epurarea de minuni* a Scripturii operată de protestantism nu e altceva decât *o destructurare* a Scripturii pe motive fals-raționaliste. Pentru că reduce credința și experiența religioasă la ce se poate *constata* din punct de vedere grosier.

În aceeași pagină, istoricul e văzut de Mihăilă ca un om *neangajat religios*, care se ocupă doar de *fenomene palpabile* (adică ar trebui să fie *un ateu* sau *un indiferent religios pozitivist*), plin de subiectivism, pentru că și

„angajamentul religios” e tot o realitate subiectivă[1277].

Însă *angajamentul religios subiectivist* poartă amprenta vieții protestante și neoprotestante.

Ortodoxia nu pledează pentru *o spiritualitate închisă în sine* ci pentru *o spiritualitate comunitară și liturgică*.

De aceea noi considerăm că *un istoric al Bisericii* are puterea de *a vedea* și *a recunoaște* prezența și lucrarea lui Dumnezeu acolo unde istoricii nereligioși nu văd nimic. Numai din perspectiva experienței eclesiale un istoric poate *să întrevadă* profunda viață a Bisericii și interrelațiile dintre oameni și evenimente.

În p. 111, autorul spune enormitatea că *„goana după obiectivitate* reprezintă un demers modern sau postmodern”, când modernitatea și postmodernitatea sunt ere ale *subiectivismului exclusivist*.

În aceeași pagină, autorul pune semnul de egalitate între *teologie* și *subiectivism*: „teologia nu-și propune să ofere *o imagine obiectivă*, pentru că înțelege cunoașterea ca fiind *un act interpersonal*. Adevărul, inclusiv științific, nu rămâne ceva *obiectiv*, pentru că, în mod surprinzător, Mântuitorul Se identifică tocmai cu aceste categorii *aparent universale* și *obiective*”.

Însă cunoașterea, ca act interpersonal/ comunional, e tocmai ieșirea omului *din subiectivitate*, din subiectivismul exclusivist,

---

[1277] Idem, p. 110.

care își gratulează numai propriile opinii. O cunoaștere interpersonală e *obiectivă* fără ca prin aceasta să nu poată fi înțeleasă *personal*. Dacă nu există *obiectivitate*, atunci niciun eveniment descris de Scriptură sau de vreun istoric nu poate fi înțeles ca *real* ci poate fi pus *sub semnul întrebării*.

În articolul despre Valaam, după ce citează 3 surse patristice, autorul conchide în mod corect: *„profetismul*…este *un dar extraordinar* [primit de la Dumnezeu], care poate fi primit pe moment și în mod *excepțional* și de persoane păcătoase, chiar păgâne, subliniindu-se că la Dumnezeu *totul e cu putință*, El întorcând chiar și blestemul magic al vrăjitorilor în binecuvântări și profeții”[1278].

În articolul despre *darul profetic* primit de regele Saul, Dr. Alexandru Mihăilă face o afirmație, care arată *totala sa neștiință* în ceea ce privește *vederea extatică*: *„manifestările extatice* asociate profeției sunt *influențate* și de muzică”[1279].

Vederea extatică nu e produsă *de muzică*, nici de ce mănânci în acea zi, nici de locul unde te afli etc, ci este *un dar* al lui Dumnezeu, mai presus de fire, prin care te face părtaș *vederii slavei Sale*. La fel ca și primirea darului profeției: extazul se primește *deodată*, e *darul* Lui și *nu are legătură* cu ceva din lumea aceasta.

În cel despre Samson, autorul ajunge la o concluzie corectă: „faptele lui Solomon de

---

[1278] Idem, p. 121.
[1279] Idem, p. 124.

eroism sunt *manifestări directe* ale pogorârii [harului] Duhului lui Dumnezeu”[1280]. Numai că Mihăilă transformă această concluzie corectă într-o *falsă dilemă*: „cum e posibil ca un om peste care *S-a pogorât* Duhul lui Dumnezeu să ducă *o viață imorală*, iar Dumnezeu *să-l asculte* în continuare ca și cum nimic nu s-a întâmplat?”[1281].

Pentru că *pogorârea harului în noi* sau *simțirea harului Treimii* nu exclude *alunecarea noastră* spre păcat. Oricând ne pocăim, oricând ne îndreptăm, Dumnezeu ne face *să simțim din nou* harul Său. Astfel, ceea ce părea a fi *un nod gordian*, este, de fapt, *o falsă problemă*.

Pentru că Sfânta Scriptură nu ne vorbește nimic despre *pocăința* multora dintre Sfinții ei, deși apar, mai apoi, ca Sfinți, în mărturiile Tradiției, pe când, din relatările scripturale, par *mai mult păcătoși* decât *Sfinți*.

A reduce totul la textul Scripturii sau a căuta *o dezlegare* a tuturor faptelor descrise în ea doar pe baza simplei citiri a ei înseamnă a gândi și a te manifesta ca un om lipsit de profunzime eclesială. Pentru că noi citim Scriptura alături de Sfinții Părinți, alături de teologi, alături de diverși martori și interpreți ai istoriei, însă având conștiința în fața lui Dumnezeu că *nu putem înțelege totul*. Înțelegem pe măsura noastră. Iar cercetând astfel textul Scripturii nu mai avem dorința de *a epuiza* un subiect.

[1280] Idem, p. 129.
[1281] Ibidem.

Mai pe scurt: *limitele* exegezei sunt datorate nouă înșine. Puterii noastre *reduse* de înțelegere.

Însă autorul nostru abordează adesea tocmai subiecte pe care *nu le înțelege* și la care, în loc de explicații, ne alegem doar *cu întrebări*. Sau cu *mai multe semne de exclamare*. Ca în cazul lui Samson: „a mers cu porțile cetății în cârcă de la Gaza la Hebron, adică 65 km!!!”[1282].

Dar dacă unui teolog ortodox *îi e greu să creadă* Scriptura *în acest detaliu*, cum poate să creadă că S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu din Fecioară, când, potrivit ironiei sale, acest lucru „e și mai de neconceput” decât cărarea porții? Cum crede în minunile, în vederile extatice și în actele de mare ascetism ale Sfinților, dacă sunt atât de *împovărătoare* aceste detalii pentru mintea sa? Nu e prea mult *scepticism* în teologul nostru?

De aceea, articolele de față nu sunt articole de *popularizare* a teologiei Bisericii ci, mai degrabă, ele inițiază *conflicte interioare* în oamenii credincioși. Dacă dorea și putea să răspundă punctual, ca Sfântul Maxim Mărturisitorul în *Ambigua* la probleme grele, trebuia să meargă *până la capăt*. Să încercuie problema, să arate cum au rezolvat-o alții sau nu și să ne dea propria sa soluție, ca o luminare de la Dumnezeu. Altfel cartea de față e doar o *sumă de întrebări* și de *false dileme*, fără nicio trudă a autorului de *a clarifica* lucrurile.

[1282] Idem, p. 132.

În articolul *Solomon, Sfânt sau păcătos?*, Dr. Mihăilă se întreabă dacă Solomon e *Sfânt* sau *nu*[1283], ca și când nu ar fi știut că e *Sfânt*.

Însă eu înțeleg *sensul* titlului articolului: pe baza Scripturii, doar a ce spune Scriptura despre Solomon, este el *Sfânt* sau *nu*? Numai că noi nu ne reducem opinia despre un om al Scripturii doar la Scriptură, ci ne bazăm și pe tradiția patristică. Iar întrebarea din titlu *nu își avea rostul,* dacă autorul își anunța cititorii despre distincția pe care vrea să o facă: între *ce găsești* în Scriptură despre cineva și *cum e privit el*, de Biserică, punând cap la cap toate datele despre el, care s-au păstrat tradițional.

În *Ura și Scriptura*, el ajunge la concluzia nefericită: „pare că ura și iubirea sunt *alegeri arbitrare* ale Divinității"[1284]. Însă Dumnezeu iubește și urăște ceva *în mod obiectiv*, când e *ceva de iubit* sau *de urât* în om. Alegeri arbitrare, care *nu țin cont* de interiorul omului, face numai Dumnezeul *închipuit* de Calvin: *Dumnezeul predestinației*.

În p. 172 autorul *îl ascultă* pe Sfântul Ioan Gură de Aur și concluzionează: „înseamnă deci că fiecare nume în parte *are o valoare specială*".

În p. 186, Dr. Mihăilă ne mărturisește surpriza pe care a avut-o la contactul cu o afirmație a PS Atanasie Ieftici și anume

---

[1283] Idem, p. 133.
[1284] Idem, p. 145.

aceea că „orice revelație biblică...este *o hristofanie*". Însă aceasta e *o reducție* teologică.

Pentru că orice *revelație dumnezeiască* este *un dar al milostivirii Treimii.* Nu Se revelează doar Fiul ci *întreaga Treime,* pentru că Fiul nu e niciodată *separat* de Tatăl și de Duhul Sfânt.

În p. 212, după un fragment din Sfântul Atanasie cel Mare, autorul concluzionează în mod corect: „Ortodoxia, dreapta credință a Bisericii, devine *norma de interpretare* a textului biblic, iar nu textul biblic, în înțelesul lui *simplu,* trebuie luat în considerare la formularea doctrinei".

Dar pe baza acestei afirmații a autorului, nu trebuie să ajungem la concluzia nefastă cum că textul biblic *nu conține* dreapta învățătură a Bisericii. Scriptura *conține* învățătura ortodoxă dar ea *e înțeleasă* corect, profund, la modul personal și comunitar, numai *în viața* Bisericii și *împreună* cu tâlcuirile Sfinților Bisericii.

E adevărat faptul că „cei care văd în Vechiul Testament exclusiv *o anexă de profeții* pentru Noul Testament, lipsindu-l de *valoarea* lui istorică, omenească, se arată ca fiind adepți ai „monofizitismului" biblic"[1285].

Pentru că *diofizitismul sinergic al Calcedonului* nu e doar *un principiu hermeneutic biblic*[1286] ci *principiul fundamental* al

[1285] Idem, p. 226.
[1286] Idem, p. 227.

experienței eclesiale. Toate le facem *cu* Dumnezeu și *prin* harul Lui.

Căci noi *sfințim* în Biserică toate și *ne sfințim interior* tocmai pentru că istoria *nu e lipsită* de prezența energetică a lui Dumnezeu. Putem să sfințim toate și să ne sfințim pentru că *suntem umpluți* de harul Treimii, prin care Dumnezeu *ne ajută* în fiecare clipă.

În finalul articolului despre Sfântul Isaia, autorul ne invită spre „*miezul teologic* [al Scripturii], la *unitatea* celor două Testamente, la *taina* lui Hristos”[1287]. Dar nu ne propune nicio *exegeză teologică* în acest sens.

Referindu-se la Fac. 17, 22 și Jud. 13, 20, Mihăilă concluzionează în mod corect că „*înălțarea* reprezintă *finalul lin* al teofaniei, care începe inopinat, cu arătarea lui Dumnezeu, atunci când omul nu este pregătit [mai degrabă când *e pregătit*...dar *nu își dă seama* că e pregătit n.n.]. Pe această linie de idei, și epistolele...pauline vor vorbi despre Întruparea lui Hristos ca despre o „arătare” sau „descoperire””[1288].

În *Croncănind către Dumnezeu*, autorul ne pune înainte o realitate existentă în Scriptură și anume *relația* dintre animale și Dumnezeu[1289]. Animalele *strigă* către Dumnezeu și *își cer* de la El mâncarea lor[1290].

În finalul articolului avem *o dezlegare* a problemei din partea autorului, care în altă parte lipsește cu desăvârșire.

1287 Idem, p. 253.
1288 Idem, p. 264.
1289 Idem, p. 334-335.
1290 Idem, p. 335.

Astfel, „animalele *nu au rațiune* ca și omul, ci doar *o cunoaștere*, „nu departe" de cea umană. [...] Rațiunea caracteristică omului, chip al lui Dumnezeu, le lipsește, fapt pentru care și viața veșnică în Hristos nu le poate fi împărtășită. Iar „rugăciunea" lor, croncănitul corbilor, răgetul leilor și strigătul tuturor vietăților poate fi auzit doar de om, care știe că rațiunile lor se urcă spre Creator"[1291].

Înainte de păcat, „omul se considera *gol*, dar era, în realitate, *inteligent*. [...] Șarpele era *inteligent*, însă manifestându-și din inteligență *doar viclenia*, se arăta prin aceasta *gol*, lipsit de adevărata cunoaștere"[1292].

În p. 367, autorul afirmă, pe baza descrierilor extatice ale Scripturii, că „Heruvimii sunt ființe cerești *hibride*, cu corp de taur sau leu, cu aripi de vultur, dar cap de om, semnificând rațiunea".

Numai că vederile extatice ale Sfinților Scripturii au fost văzute *pe măsura* sfințeniei lor. *Aspectul* Heruvimilor dumnezeiești e unul *iconomic* în extaz și nu reprezintă *aspectul lor real*, așa cum sunt ei *cu adevărat*. Așa că alți Sfinți pot vedea Heruvimii *sub alt aspect/ formă*.

Autorul remarcă unul dintre lucrurile *cuceritoare* ale Scripturii: „*familiaritatea* cu care Dumnezeu *i Se adresează* omului"[1293].

[1291] Idem, p. 340.
[1292] Idem, p. 367.
[1293] Idem, p. 438.

Iar El „*aude* orice rugăciune, dar îi oferă omului ceea ce îi este *necesar* și *potrivit*”[1294].

„Vechiul Testament nu este deloc *aniconic*, [pentru] că porunca Decalogului „să nu-ți faci chip cioplit” nu înseamnă *respingerea* oricăror imagini sacre”[1295].

În p. 517, autorul precizează că turnul Babel *se află în Babilon* și îl identifică cu *ziguratul dedicat lui Marduk*. Lipsesc însă din articol datele concrete *ale identificării* turnului cu ziguratul.

Duminica a preluat „*importanța* sabatică, datorită semnificației sale de *zi a Domnului*”[1296]. De aceea, „Biserica *nu încalcă* sabatul, ci creștinii sunt *adevărații împlinitori* ai sabatului, în măsura în care, sub noua formă sabatică, cea duminicală, se împărtășesc de odihna lui Dumnezeu. Pentru că doar Învierea [Domnului] rămâne *fundamentul intrării* în Împărăția lui Dumnezeu, adică al dobândirii odihnei”[1297]. Acestea sunt *ultimele cuvinte* ale cărții.

Însă Dr. Alexandru Mihăilă nu are niciun articol de *exegeză teologică* în carte, ci toate articolele sale sunt de *critică textuală* și de *filologie aplicată*.

Introducerea sa, în care separa *teologia* de *criticism*, mă făcuse să trag speranța, că, în persoana sa, voi găsi un teolog ortodox, care *vede profund* textele.

[1294] Idem, p. 453.
[1295] Idem, p. 484.
[1296] Idem, p. 582.
[1297] Ibidem.

Numai că autorul începe articolul cu o problemă și o lasă fără explicații sau analizează un cuvânt, un text sau o temă prin prisma *cercetării critice* și, la final, fără nicio tangență cu aproape tot conținutul articolului, ne oferă niște explicații teologice *deja știute*. Cel mai adesea: care *nu-i aparțin*.

Însă Sfinții Părinți făceau teologie plecând de la text, dar contemplând textul cu smerenie, ei scoteau *înțelegeri profunde* despre el. Și niciodată nu ajungeau la concluzii, care *să bagatelizeze textul* și *valoarea lui* pentru mântuirea credincioșilor.

La un moment dat a afirmat că *cei mai mulți* dintre Sfinții Părinți *nu știau* limba ebraică...Dumnealui dă semne că ar avea *o anume cunoaștere* a ei.

Însă n-am văzut *nicio înțelegere duhovnicească* a autorului pornind de la un cuvânt sau de la o sintagmă pe care a tradus-o după textul masoretic. Semn că *nu îi folosește* la nimic limba ebraică sau greacă...dacă nu poate *să vadă duhovnicește* textele.

Pentru că *problema capitală* a exegezei ortodoxe e aceea de a avea *o experiență mistică* a lui Dumnezeu în viața ta. De *a fi luminat* de Dumnezeu să înțelegi textele Bisericii cât și propria ta viață și întreaga creație.

La aceasta adaugi texte critice, cunoștințe filologice, diversitate lingvistică, multe raportări la Sfinți și teologi. Pentru că *discernământul* și *profunzimea înțelegerii*

textelor e dată de harul lui Dumnezeu prezent în noi.

Acesta e motivul pentru care mulți teologi recenți „se tem” de teologie: simt că Dumnezeu *nu conlucrează* cu ei, nu le spune nimic, nu le dezvăluie nimic. Iar textele Scripturii și ale Părinților sunt *mute* fără prezența lui Dumnezeu, care te face să vezi *în adâncurile* textelor.

Eșuarea în criticism, în destructurarea Scripturii e semnul că *nu au niciun mesaj* de la Dumnezeu. Și când nu ai *niciun semn* de la Dumnezeu...te simți realmente *singur*...

26. *Studenții* lui Allan Bloom

În *The Closing of the American Mind* [Închiderea/ mărginirea minții americane], publicată în 1987 și editată în română în 2006, sub titlul *Criza spiritului american*[1298], Allan Bloom (profesor universitar american) vorbește despre *studenții* săi.

Iar primul lucru pe care îl spune despre studentul american, e că el vine la facultate cu preconcepția cum că „adevărul e *relativ*”[1299].

Și cu toate că vin din medii foarte diverse, studenții săi „sunt *unificați* doar în

---

[1298] Allan Bloom, *Criza spiritului american. Cum universitățile au trădat democrația și au sărăcit sufletele studenților*, cu un cuvânt înainte de Saul Bellow, trad. din engl. și note de Mona Antohi, postfață de Sorin Antohi, Ed. Humanitas, București, 2006, 501 p.

[1299] Idem, p. 23.

relativism și în *credința în egalitate*”[1300]. Că au drepturi egale.

Relativismul l-au învățat *tot la școală*. Ea e singura „virtute”, spune Bloom, „pe care *s-a străduit* s-o imprime întreaga educație elementară [americană], vreme de mai bine *de cincizeci de ani*”[1301].

Am putea spune că noi, românii, de 70 de ani suntem bolnavi de *limba de lemn comunistă* și de *torpilarea valorilor*, pe când americanii au fost îndoctrinați cu faptul că *nimic nu e valabil pentru toți* și că e mai bine *să nu aibă valori* și *crezuri comune*, pentru ca să poată *să se integreze* toate națiile și minoritățile de tot felul. *Politică de stat* și la ei și la noi.

Relativismul însă, accentuează autorul, practicat la scară largă, face ca „*adevăratul credincios*…[să fie considerat] *pericolul real*” al națiunii[1302]. De aceea, tinerii relativiști americani nu își pun problema *să corecteze greșeli* sau *să aibă dreptate* ci ca nimeni, din apropierea lor, să nu creadă că are *dreptate*[1303].

Din acest motiv, universitățile americane își doresc „să producă *un anume tip* de ființă umană”[1304]. Iar America își dorește „să producă bărbați și femei care au înclinațiile, cunoștințele și caracterul capabile să susțină *un regim democratic*”[1305].

[1300] Ibidem.
[1301] Idem, p. 24.
[1302] Ibidem.
[1303] Ibidem.
[1304] Ibidem.
[1305] Idem, p. 25.

Numai că în ultimul timp, subliniază autorul, s-a trecut de la „educația *omului democratic* la educația *personalității democratice*”[1306]. Iar noul tip de educație e foarte permisiv, e deschis spre orice experiență[1307].

Cu toate acestea, despre tinerii americani ai anilor ’80, autorul spunea că „știu *mult mai puțin* despre istoria americană”[1308]. Pentru că „relativismul a distrus *motivul real* al educației” și anume acela de „căutare a unei *vieți bune*”[1309].

Nu-i mai interesează țările străine decât în mod utilitarist[1310] iar studenții practică *multiculturalismul* pe fondul moralei dulcegi că trebuie *să ne înțelegem* cu toții[1311].

Însă, observă autorul, „studenții și noi, ceilalți, suntem lipsiți de *entuziasmul elementar* care decurge din descoperirea diversității”[1312].

Entuziasmul e *duhovnicesc*, vine din credința și din viața cu Dumnezeu și din iubirea de oameni. Dacă valorile nu sunt importante, nici oamenii care le produc nu sunt importanți. De aceea *lipsa de viață*, de bucurie pentru ceea ce descoperi.

„Obtuzitatea intelectuală”[1313] a studenților americani, spune autorul, e considerată drept „o mare parte *a farmecului* studenților

---

[1306] Ibidem.
[1307] Idem, p. 26.
[1308] Idem, p. 34.
[1309] Ibidem.
[1310] Ibidem.
[1311] Idem, p. 35.
[1312] Idem, p. 42.
[1313] Idem, p. 50.

americani”[1314]. Dar ei ajung la facultate *cunoscând* Sfânta Scriptură, pe care o interpretează în maniera protestantismului timpuriu[1315].

Dându-și seama de *raportarea* lor la Scriptură, Bloom a conchis că studenții săi sunt „*indiferenți* față de culturile naționale” tocmai datorită modului în care *interpretează* Scriptura[1316].

Însă trecând la discuția despre *cărți*, el spune că „studenții noștri *și-au pierdut obișnuința* și *gustul de a citi*”[1317]. De aceea, „*obtuzitatea psihologică* a studenților noștri este *cutremurătoare*, fiindcă nu au la îndemână decât *psihologia populară* care să le spună *cum sunt* oamenii și *ce motivații* au ei.

[Căci] pe măsură ce *starea de conștiență* pe care o datorăm aproape exclusiv geniilor literare *pălește*, oamenii devin [tot] *mai asemănători*, neștiind că *pot fi și altfel*”[1318].

Motiv pentru care studenții americani (și nu numai, că și ai noștri sunt *cam la fel*) nu sunt capabili „*să distingă* între *sublim* și *gunoi*, *înțelegere fină* și *propagandă*”[1319].

Alături de filme[1320], studentul american e *plin* de muzică[1321]. Apreciază muzica rock,

---

[1314] Ibidem.
[1315] Idem, p. 58.
[1316] Ibidem.
[1317] Idem, p. 68.
[1318] Idem, p. 70.
[1319] Idem, p. 70-71.
[1320] Idem, p. 71.
[1321] Idem, p. 76.

pentru că nu are „vreo sursă intelectuală înaltă”[1322], însă știe totodată că „rockul are *ritmul* raportului sexual”[1323].

În capitolul despre *relații*, autorul afirmă că studenții americani sunt, „în general, *amabili*”[1324]. Sunt „*plăcuți*, *prietenoși* și, dacă nu extrem de generoși, cel puțin nu din cale-afară de meschini. Principala lor preocupare sunt *ei înșiși*, înțeleasă în sensul cel mai îngust”[1325].

Dar *individualismul* tinerilor americani, constată Prof. Bloom, e o consecință *a declinului* familiei[1326]. Individualism care *se împacă* cu credința lor că toți „sunt creați *egali* și *au drepturi egale*”[1327].

În ceea ce privește relațiile între sexe, „există o *familiaritate nepăsătoare* cu trupurile altora, și o *mică inhibiție* cu privire la folosirea propriului corp pentru o gamă largă de *scopuri erotice*.

Nu se pune un preț special pe *virginitatea* proprie sau a partenerilor”[1328]. Iar „studentele nu se simt în general *discriminate* sau *disprețuite* pentru aspirațiile lor profesionale”[1329].

Însă universitatea americană nu mai operează *cu distincții*, pentru că a eliminat distincția fundamentală dintre *superior* și

---

[1322] Idem, p. 82.
[1323] Idem, p. 83.
[1324] Idem, p. 93.
[1325] Idem, p. 94.
[1326] Idem, p. 98.
[1327] Idem, p. 100.
[1328] Idem, p. 123.
[1329] Idem, p. 124.

inferior în materie de creație și cunoaștere[1330].

27. *Amintirile* Acad. Constantin C. Giurescu

Din nota editorială a Acad. Dinu C. Giurescu, *fiul* autorului, aflăm că în ediția 2000 avem de-a face cu *3 cărți de memorialistică,* plus notele de subsol ale fiului[1331]. Cele 3 cărți ale autorului cuprinse aici sunt:

1. *Amintiri I*, Ed. Sport-Turism, București, 1976;
2. *O continuare* (redactată în 1977 și rămasă în manuscris);
3. *Cinci ani și două luni în penitenciarul de la Sighet (7 mai 1950-5 iulie 1955)*, Ed. Fundațiile Culturale Române, București, 1994[1332].

Descrierile autorului încep cu vârsta de 4 ani. Toamna lui 1905, când era la Viena cu tatăl său[1333]. Viena...și portăreasa „bătrână și gheboasă", care îl împiedică să ia niște *nuci* de pe jos[1334].

[1330] Idem, p. 402-403.

[1331] Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. îngrijită de Dinu C. Giurescu, Ed. All Educational, București, 2000, p. 1. Ediția citată are 542 p.

[1332] Ibidem.

[1333] Idem, p. 9.

Din fotografia autorului, din p. 8, aflăm că *a locuit* pe strada Berzei, nr. 47, în București. Și că această casă a fost *dărâmată* la sistematizarea din septembrie 1987.

[1334] Ibidem.

Dracul verde (o jucărie) care se suia pe-o sfoară: o altă amintire pregnantă[1335].

Mama, „*Elena*, tânără, frumoasă – avea 23 de ani când au plecat în străinătate – făcând gospodărie; ea gătea, ea deretica, iar după masă, frumos îmbrăcată, ieșea cu mine la plimbare în parc"[1336].

Elena *cânta la pian* și era *a doua fiică*, născută în 1880, „a lui Costache Antonescu, negustor de seamă – postăvuri și pânzeturi – de pe ulița din Focșanii moldoveni"[1337].

După ce a fost în pelerinaj la Ierusalim, Costache Antonescu se retrage la Mănăstirea Neamț. Unde adoarme, în noiembrie 1921, ca *Ierom. Cozma*, fiind îngropat în cimitirul Mănăstirii[1338].

Tatăl lui Constantin Giurescu se trage din Muntenia, din satul *Chiojdul de Bâsca* sau *Chiojdul Mic*[1339]. Cea mai veche informație despre neamul tatălui său e cea din 1798, când Ioniță Giurescu, logofăt la *zărăfia* (administrația financiară) Prahovei, a transcris *Alixăndria* lui Alexandru Macedon[1340].

Străbunicul lui Constantin Giurescu a fost Dumitrache Giurescu, care a trăit peste 80 de ani și printre copiii săi s-a numărat și *bunicul* autorului, Costache Giurescu, născut în 1850[1341].

[1335] Idem, p. 10.
[1336] Ibidem.
[1337] Ibidem.
[1338] Idem, p. 13.
[1339] Ibidem.
[1340] Idem, p. 14.
[1341] Idem, p. 15.

Zăcătorile = vasele de țuică[1342].

Tatăl autorului s-a născut la 8/ 20 august 1875[1343] și și-a luat BACul în octombrie 1894[1344].

La Universitate, tatăl autorului i-a avut *profesori* pe Grigore Tocilescu, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga și Ion Bogdan[1345]. Și-a luat licența în Istorie în iulie 1898 și devine profesor la Liceul *Unirea* din Focșani[1346].

Își va cunoaște *viitoarea soție*, pe *mama* autorului, în anul 1900, pe când avea 20 de ani[1347].

Făcând *liceul de fete* din Focșani, acolo *a învățat* mama autorului franceză, germană și pian, literatură și gospodărie[1348].

Părinții autorului *s-au logodit* în decembrie 1900 și *s-au căsătorit* în ianuarie 1901. Într-o iarnă grea, cu multă zăpadă[1349]. Pe atunci cuplurile, deși mature, trebuiau să aibă *consimțământul părinților* pentru *căsătoria civilă*[1350].

Autorul se naște pe 13/ 26 octombrie 1901[1351]. Familia sa se mută de la Focșani la Buzău, pentru că acolo a fost *transferat* tatăl.

[1342] Idem, p. 16.
[1343] Ibidem.
[1344] Idem, p. 17.
[1345] Ibidem.
[1346] Ibidem.
[1347] Ibidem.
[1348] Idem, p. 18.
[1349] Ibidem.
[1350] Ibidem.
[1351] Idem, p. 19.

Tatăl autorului, între 1902-1903, a fost *profesor* și *director* al liceului din Buzău, în timp ce Spiru Haret era ministru al Instrucțiunii Publice[1352].

Obține bursa de studii *Iosif Niculescu* și așa ajunge, în 1903, la Viena[1353]. Stau 3 ani la Viena[1354] iar tatăl autorului „*a recoltat* un însemnat număr de documente privitoare la Constantin Brâncoveanu și la istoria Olteniei în timpul ocupației austriece (1718-1739). Documentele privind pe Brâncoveanu le-a publicat tata mai târziu, împreună cu Neculai Dobrescu, colegul său de studii, care și el găsise, în arhivele vieneze, acte din vremea *voievodului martir*"[1355].

Familia se întoarce în țară în 1906, toamna, iar tatăl autorului e „numit *profesor de istorie* la gimnaziul *Dimitrie Cantemir*, care, pe atunci, n-avea local propriu, ci *sta cu chirie* într-o casă particulară improprie, pe strada *Primăverii* 12"[1356]. În București.

Și, în București, familia Giurescu a locuit pe strada *Frumoasă*, care lega *Calea Victoriei* de stada *Buzești*[1357].

Autorul vizitează orașul Turnu Măgurele în 1906, pentru *a-l întâlni* pe unchiul său, căpitanul Chirițescu. Din curtea unchiului său, Constantin Giurescu a mâncat struguri *țâța vacii* [e un soi altoit,

---

[1352] Ibidem.
[1353] Ibidem.
[1354] Ibidem.
[1355] Ibidem.
[1356] Idem, p. 20.
[1357] Ibidem.

aclimatizat în regiune, cel mai adesea de culoare albă n.n.] și a călătorit cu barca pe Dunăre. Au plecat pe apă, până la Giurgiu, „cu un vapor *cu zbaturi* [*paletele* roților de propulsie ale vaporului n.n.], iar de la Giurgiu cu trenul”[1358].

Prefera *ambarcațiunile* în locul trenurilor[1359].

De pe strada *Frumoasă*, în 1907, familia s-a mutat pe strada *Știrbei Vodă*, la nr. 164[1360]. Casa, cu „patru camere, hol, dependințe și o curte mare, cu câțiva pomi și o boltă de viță” era situată *în fața* Bisericii Sfântul Ștefan (*Cuibul cu barză*), pe când paroh era *Părintele Ionescu*, „un preot falnic, înalt, cu barbă mare; ne uitam *cu mult respect* la el și chiar cu *oarecare teamă*. La el *ne-am spovedit* pentru întâia oară – atunci am văzut că, în realitate, era un om *blând* – și *ne-am împărtășit*”[1361].

Pe când era școlar, negustorul ambulant le vindea „zaharicale și covrigi”[1362].

Însă bragagiul[1363] de pe strada *Berzei* își avea dugheana[1364] lui, unde vindea rahat, pistil[1365], acadele și „alte bunătăți”[1366].

1358 Ibidem.
1359 Ibidem.
1360 Idem, p. 21.
1361 Ibidem.
1362 Idem, p. 22.
1363 Care vindea *bragă*: http://ro.wikipedia.org/wiki/Brag%C4%83.
1364 Prăvălia.
1365 O pastă de fructe, uscată, vândută ca *dulci*.
1366 Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 22.

Constantin Giurescu a făcut *clasa întâi* la școala *Cuibul cu barză*, începând cu septembrie 1908[1367]. A terminat tot aici *clasele primare*. În 1912[1368].

Primul mort pe care l-a văzut în viața sa a fost *o fată*. „M-am dus *s-o văd*; era întinsă în coșciug, într-una din odăile casei, cu biata maică-sa plângând la căpătâi”[1369].

Autorul ne spune că *nu a jucat fotbal* în timpul claselor primare pentru că „abia începea [fotbalul] *să se introducă* la noi în țară”[1370]. Adică e un sport importat *la începutul* secolului al XX-lea.

La liceu se juca *oină*[1371], care era „jocul sportiv tradițional românesc”[1372], despre care tinerele generații nu mai știu nimic. Nici eu n-am văzut până acum vreun *meci de oină*. Nu știu cum arată jocul. Și nici n-am văzut vreodată vreun meci televizat.

Și la începutul secolului al 20-lea, românii puteau cumpăra *broșuri* de la chioșcurile de ziare stradale[1373].

În 1910, familia Giurescu cumpără *două case* pe strada *Berzei*, cele de la numerele 75 și 73[1374]. Care au devenit numerele 49 și 47. Cumpărate *pe credit*[1375].

1367 Ibidem.
1368 Ibidem.
1369 Idem, p. 25.
1370 Idem, p. 29.
1371 Ibidem.
1372 A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Oin%C4%83.
1373 Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 29.
1374 Idem, p. 32.
1375 Ibidem.

Aici, în noile lor case cu curți, au plantat un măr, un păr, un gutui, un cireș, un nuc și doi brazi la stradă[1376].

Sora autorului, *Elena*, se naște pe 25 mai/ 7 iunie 1910[1377].

În 1912, autorul vede locomotiva *Pacific*, construită la Hannover, în Germania, de către Maffei, care *atingea viteza* de 126 de kilometri pe oră[1378].

În Piața *Matache Măcelaru*, care era situată „aproape *de capătul* străzii *Berzei*", pe lângă carne, se comercializau brânză și smântână, legume, fructe și tot felul de alte produse[1379]. Iar despre Matache, autorul bănuiește că a trăit *„în prima jumătate* a secolului [al 19-lea n.n.] sau *pe la 1850*"[1380].

Doctorul familiei Giurescu: *Haralambie Botescu*. „Era înalt, purta barbă și mustăți și avea o voce puternică"[1381].

Înainte și după primul război mondial, pe strada Berzei a funcționat *tramvaiul nr. 12*, care era *tras de un singur cal*[1382].

Oltenii veneau la București cu produse[1383]. Cu coșuri late, împletite sau cu vasele atârnate de cobiliță[1384].

Cobilița, în imaginea infra, e *lemnul îndoit* de pe umărul țărăncii, cu cioc de fier

---

1376 Idem, p. 33.
1377 Ibidem.
1378 Idem, p. 34-35.
1379 Idem, p. 35.
1380 Ibidem.
1381 Ibidem.
1382 Idem, p. 36.
1383 Ibidem.
1384 Idem, p. 37.

la ambele extremități, cu care căra *două vedre de apă* în același timp.

În secolul al 20-lea aveam o cobiliță acasă, la Scrioaștea. Dar pe care o păstram ca *element de arhivă*. La fel țineam și *războiul de țesut*, la care mamaia Floarea a lucrat puțin, câteva preșuri, apoi l-a strâns. Numai oamenii mai săraci, în timpul comunismului, duceau laptele la Lăptărie[1385] cu cobilița. Cei mai mulți cărau laptele cu cărutul sau căruța.

Și oltenii *vindeau* la București zarzavaturi, fructe, pește, iaurt, găini, gaz, oțet, cărbuni, flori, miei, vin[1386]. Femeile din satele învecinate Bucureștiului, veneau cu lapte covăsit [prins] iar geamgiii din Munții Apuseni veneau cu geamuri, cu curse[1387] și

---

[1385] Erau *punctele oficiale*, din fiecare sat, în care statul român comunist *strângea* laptele de la oameni contra cost. Când comunismul a căzut, țăranii au fost nevoiți să plece cu laptele *în spate* la oraș, pentru ca să îl vândă *într-un mod umilitor*.

[1386] Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 37.

[1387] Pentru șoareci și șobolani.

grătare[1388] din sârmă, cu fărașe, tăvi, vase de tinichea și căldări din tablă groasă[1389].

Evreii din Văcărești și Dudești *strângeau* hainele vechi, pentru ca *să le vândă* la hala de vechituri. Bulgarii, albanezii și turcii vindeau la București bragă, pistil și salep (un fel de bragă fierbinte), rahat, înghețată și limonadă[1390].

Țiganii strângeau fierul vechi sau reparau și *spoiau* (le curățau de negreață) vasele de aramă. Ei vindeau floricele (ceea ce noi numim azi *pop-corn*; un porumb special, cu boabe albe, care *înfloresc* când sunt coapte sub capac n.n.), urzicele (nu știu la ce se referă autorul n.n.) și porumb fiert, ghiocei și crizanteme[1391]. Tot țiganii vindeau piepteni de os, cuțite cu plăsele de os, cion (o rădăcină de plantă care *scotea* petele) și puneau cozi la topor[1392].

Butnarii puneau *doage* și *funduri* la butoaie[1393].

La Scrioaștea, acțiunea de *consolidare* a butoaielor, la sfârșitul secolului al 20-lea, se numea *păpurire*. Pentru că, printre doage, se punea papură, într-un anume fel introdusă, pentru ca să nu se *infiltreze* vinul printre doage. Cei care nu făceau această operațiune, părut *banală* sau *neimportantă*, aveau probleme cu butoaiele, pentru că vinul *se*

[1388] Grătare pentru fript carne și vegetale afară, în curte. Dar și grătare pentru sobe.

[1389] Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 37-38.

[1390] Idem, p. 38.

[1391] Ibidem.

[1392] Ibidem.

[1393] Ibidem.

prelinge prin crăpăturile dintre doage, chiar dacă butoaiele *se umflă* când sunt umplute.

Și autorul amintește de acest lucru: butnarii „reparau butoaiele de pus varză la murat strângându-le cercurile, după ce trăseseră *câte un fir de papură* între doage și înlocuiseră pe cele stricate"[1394]. Și e folosită papura pentru că *se umflă* la contactul cu vinul.

Tot oltenii vindeau *miezuri de nucă* în București[1395]. Lucru pe care acum îl fac țiganii, la colț de stradă...până vine poliția și...fug care încotro.

În copilăria autorului, gramofoanele erau *un lux* și cinematografele *abia apăreau*[1396]. Circul *Sidoli* era pe strada *Sapienței*[1397].

Țiganii *ursari* veneau la București cu un urs legat cu un lanț. Și puneau ursul să joace, în timp ce i se cânta[1398].

În 1909, tatăl autorului devine *membru corespondent* al Academiei Române[1399].

În septembrie 1912, autorul dă examen pentru *a intra* la Liceul *Gheorghe Lazăr*, unde *a intrat primul*[1400].

A învățat *Latina* cu Prof. Constantin Nedelcu[1401]. Totodată a învățat și *Germana* și *Franceza* în liceu[1402].

[1394] Idem, p. 38-39.
[1395] Idem, p. 39.
[1396] Ibidem.
[1397] Idem, p. 40.
[1398] Ibidem.
[1399] Ibidem.
[1400] Idem, p. 41.
[1401] Idem, p. 49.

Fagurele de miere de la bunicul său[1403].

Cunosc și eu expresia „fruntea țuicii"[1404]: e vorba de țuica aceea care curge *prima oară* din cazan și care e *mai tare*...pe care țăranii o pun aparte, în alte sticle, decât cea care curge la urmă, care e *mai slabă*.

Țuica păstrată în vase de *gorun* sau de *dud*[1405].

Autorul folosește cuvântul *povarnă* pentru *clădirea* și *instalația* de făcut țuică[1406].

La Scrioaștea ea se numea *cazan*. „Mergem *la cazan* să facem țuică". Exista *o singură instalație sătească* în timpul comunismului...dar mai toate gospodăriile aveau una, de dimensiuni mici, acasă.

Și *cazan* însemna, deopotrivă, atât *instalația de aramă*, folosită acasă, în care se punea boștina (strugurii fermentați), din care reieșea țuica dar și *clădirea*, de două camere, cu un cazan mare, industrial, în care se producea țuica și care deservea un întreg sat. Oamenii veneau aici, dacă nu aveau instalație acasă, și făceau țuica.

În 1910, Constantin Giurescu a vizitat localitatea Bușteni[1407]. În 1915 a fost la Telega, unde se făceau băi sărate (ocnă de sare)[1408]. În 1912, la Telega, i-a văzut *pentru prima dată* pe regele Carol și regina Elisabeta[1409].

1402 Idem, p. 52.
1403 Idem, p. 62.
1404 Idem, p. 63.
1405 Ibidem.
1406 Idem, p. 64.
1407 Ibidem.
1408 Ibidem.
1409 Idem, p. 65.

În septembrie 1914 a fost dus, cu școala, la catafalcul regelui Carol[1410].

Tot în 1914, de unul singur, s-a dus la Galați, la familia Chirițescu, pe care o vizitase și la Turnu Măgurele[1411]. Și Galațiul avea *tramvaie* în 1914[1412]. În 1913 fusese la Ploiești și atunci se ridicau acoperișurile peroanelor[1413].

A văzut, în 1913, avionul lui Aurel Vlaicu zburând „pe sus, pe deasupra străzii Știrbei Vodă, la vreo *trei sute de metri înălțime*”[1414]. Însă îl vede și *mort* pe Aurel Vlaicu, în morga *Spitalului Militar*, „în sicriu, cu un buchet de flori pe piept. M-a impresionat fața lui *osoasă*, cu trăsături puternice, aș putea zice *dure*. Ochii erau închiși, nu se vedea nicio urmă de rană sau zgârietură”[1415].

În 1915, Austro-Ungaria își făcuse *un plan de tratative*, pentru ca în locul Transilvaniei, România să primească Suceava, Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, chiar întreaga Bucovină, până la Nistru și Ceremuș. Numai că el nu s-a derulat[1416].

O copie a acestui dosar [Haus-Hof-und-Staatsarchiv] se află în *Arhivele Centrale de Stat* din București[1417].

1410 Ibidem.
1411 Idem, p. 65-66.
1412 Idem, p. 66.
1413 Ibidem.
1414 Idem, p. 66-67.
1415 Idem, p. 67.
1416 Idem, p. 68.
1417 Idem, p. 68-69.

Tot în 1915, autorul a văzut pentru întâia oară *marea*. A locuit pentru o săptămână la Urziceni, apoi a ajuns la Constanța. Dimpreună cu *regimentul 75 de infanterie*, pentru că unchiul său era *comandantul* regimentului[1418].

Pușca de calibrul 12 și cum a ajuns *vânător*[1419]. „N-am tras nici în turturele, nici în lebădă și cerb; am vânat în schimb iepuri, vulpi, lupi, mistreți, rațe și gâște sălbatice; n-am ajuns să împușc urs"[1420].

În n. 1, p. 70, fiul autorului spune că tatăl său a deținut *trei arme* până în aprilie 1950 (de calibru 12, 16 și o carabină) și că ele, fără nicio explicație, i-au fost confiscate de către comuniști. În ziua de 6 mai 1950, Constantin C. Giurescu a fost *întemnițat* la Sighet.

La Constanța, „în dreptul Cazinoului", în 1915, era *„un mic port de bărci* pentru cei ce voiau să facă *scurte excursii* în larg"[1421]. La Constanța, autorul intră în primul *mare restaurant* pe care l-a văzut[1422].

În 1916 vorbește despre instalarea *centralei telefonice* de la Chiojd[1423].

Iar în noaptea de 14 spre 15 august 1916, cu *goarna de la primărie* și prin *tragerea clopotelor*, s-a declarat *mobilizarea*. Începerea războiului[1424].

1418 Idem, p. 69.
1419 Idem, p. 70.
1420 Ibidem.
1421 Ibidem.
1422 Ibidem.
1423 Idem, p. 71.
1424 Ibidem.

Germanii bombardează Bucureștiul. „Una din bombe a căzut pe strada *Berzei*, nu departe de casa noastră, alta pe strada *Atena*, altele lângă *Arhivele Statului*. Câteva bombe au căzut în *Piața Mare*, unde fiind lume adunată, au fost mai multe victime. *Urmele* lăsate în zidurile clădirilor de bombele aruncate s-au mai văzut încă multă vreme după război, până în 1929-1930”[1425].

În iunie-iulie 1941, Bucureștiul a fost bombardat de sovietici[1426].

„Sublocotenentul Pătrășcoiu, [care] a capturat o baterie întreagă de tunuri germane și câteva sute de prizonieri” și Ecaterina Teodoroiu au fost *eroii* acelor clipe[1427].

În ziua de 23 noiembrie/ 6 decembrie 1916, primele detașamente germane *ocupă* Bucureștiul[1428].

Bucureștenii *se zăvorâseră* în case, pe când „bucătării de campanie nemțești erau instalate în curtea Palatului, pe Calea Victoriei”, iar „la Capșa – hotel, cofetărie, restaurant și cafenea – se instalaseră bulgarii”[1429].

Măsuri și *restricții* din partea ocupanților.

Bucureștenii trebuiau *să predea* toate armele, după care le-au cerut „trăsurile, caii, bicicletele, zahărul care depășea cantitatea

---

1425 Idem, p. 73.
1426 Ibidem.
1427 Idem, p. 74.
1428 Idem, p. 75.
1429 Ibidem.

de cinci kilograme de familie, gazul lampant, vasele de bucătărie și cazanele de aramă, clanțele de la uși, de alamă, precum și un număr de saltele, cearșafuri, covoare și blănuri”[1430].

Cei care nu respectau ordinul *predării* obiectelor erau pedepsiți „cu șase luni de închisoare sau 3.000 de lei amendă sau ambele împreună”[1431].

Pe 24 aprilie 1917, ocupanții au început să rechiziționeze *clopotele* Bisericilor, pentru ca să facă din ele *obuze*[1432]. De această măsură a scăpat *clopotul cel mare* de la Mitropolie, pentru că fusese *dăruit* de regele Carol I[1433].

Bucureștiului și județului Ilfov li s-a impus, în mai 1917, cheltuieli de *86 de milioane de lei* față de ocupația germană[1434]. Restul țării trebuia să plătească *215 milioane de lei*. Prin emisiunea monetară, fără acoperire în aur, a *Băncii Generale a Țării Românești*, țara s-a îndatorat cu *două miliarde 114 milioane de lei*[1435].

Germanii *exploatează* în mod sistematic teritoriul românesc în 1917. Românii sunt lăsați doar cu *minimum necesar*, cât *să nu moară* de foame[1436]. „Grâne, vite, petrol, lemne de construcție, lână, lapte, pește, fructe – *până și* măceșe,

---

1430 Ibidem.
1431 Ibidem.
1432 Idem, p. 76.
1433 Ibidem.
1434 Ibidem.
1435 Ibidem.
1436 Ibidem.

ghindă și jir – totul se strânge și *se cară în Germania*; pe deasupra lădițele de câte *cinci kilograme de alimente* pe care fiecare soldat [german] avea dreptul *să le trimită* săptămânal acasă”[1437]. Adică germanul *lupta pe front* și *își întreținea* și familia lăsată acasă.

Ridicolul e *și mai mare*. Pentru că *în fiecare sat românesc* exista *un ofițer german*, care avea „misiunea” de *a strânge ouăle* din sat[1438]. „Fiecare gospodină trebuia *să aducă* la sediul Komandaturei *un număr de ouă pe lună*, chiar dacă *n-aveai găini*”[1439].

Același ofițer german detașat la sat, îi trimitea pe copiii școlari să strângă planta *laptele cucului*, pentru că din sucul ei se făcea *cauciuc*. Și le plătea sticla de un litru cu prețul de 3 lei[1440].

În n. 1, p. 77, Dinu Giurescu vorbește despre continuarea practicii *cotelor* de către comuniști.

Comandantul ocupației germane însă, atunci când „bulgarii au pus într-o noapte mâna pe o seamă de *manuscrise slave* de la Academie” și au vrut să le ducă în Bulgaria, i-a reîntors, de undeva aproape de Giurgiu, la București[1441].

Autorul a început să învețe *limba engleză* cu englezul H. Lolliot[1442]. A făcut

[1437] Ibidem.
[1438] Idem, p. 77.
[1439] Ibidem.
[1440] Ibidem.
[1441] Idem, p. 78.
[1442] Ibidem.

limba română cu Arhim. Scriban, pe care îl caracterizează drept „un zdrahon de om, înalt și voinic, cu voce răsunătoare și știind o sumă de lucruri”[1443]. Probabil se referă la *Arhim. Iuliu Scriban* (1878-1949)[1444].

A făcut *limba germană* cu germanul Richter[1445].

Autorul a făcut *clasa a 6-a* „în localul școlii normale *Sfânta Ecaterina*, din coasta Mitropoliei”[1446].

Moare tatăl autorului[1447].

În primăvara lui 1918, în guvernul Marghiloman, Simion Mehedinți a ajuns ministrul *Instrucțiunii publice*[1448]. Mehedinți era *academician* ca și tatăl autorului. Și înainte să moară tatăl autorului, Mehedinți i-a cerut acestuia să fie *secretar general* la București[1449]. Acesta *acceptă* funcția[1450].

Boala și munca extenuantă i-au provocat moartea. Astfel, tatăl autorului *moare* în dimineața zilei de 15 octombrie 1918[1451]. Va fi îngropat la Bellu, „într-o după-amiază tristă de octombrie, pe ploaie și vânt”[1452]. Iar moartea lui, i-a produs autorului o *negare* a milostivirii lui Dumne-

---

1443 Idem, p. 79.

1444 A se vedea: http://biserica.org/WhosWho/DTR/S/IuliuScriban.html.

1445 Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 79.

1446 Ibidem.

1447 Idem, p. 82.

1448 Ibidem.

1449 Ibidem.

1450 Idem, p. 83.

1451 Ibidem.

1452 Idem, p. 84.

zeu, pentru că a ajuns la concluzia nefastă cum că Dumnezeu „*nu ține seama* nici *de dreptate*, nici *de criteriile* noastre pământești”[1453].

Afectat de moartea tatălui său, autorul asistă la „*defilarea* armatei române și a detașamentelor aliate pe *Calea Victoriei*”[1454].

„M-am dus *s-o văd* [se referă la *defilare* n.n.] și pentru un ceas *am uitat* de nenorocirea ce se abătuse asupra familiei noastre. Eram pe trotuar, în dreptul hotelului *Frascati*; lângă mine privea un maior francez, înalt, blond, cu patru trese la chipiu.

Treceau ostașii noștri, purtând căști franceze, treceau în pas de defilare, și lumea era fericită, nebună de bucurie; uralele și aplauzele nu mai conteneau; li se azvârleau flori.

Au făcut impresie și detașamentele aliate; englezii, cu căștile lor rotunde, cu boruri late, francezii în uniformele lor albăstrui, cu poalele mantăii [mantalei] răsfrânte și prinse în nasturi și, mai ales, senegalezii: înalți, voinici, negri ca tăciunele și arătându-și dinți albi – parcă și mai albi, prin contrast, când râdeau”[1455].

Familia sa, formată din mamă și trei copii, toți *minori*, primesc după moartea tatălui său pensia de *750 de lei lunar*[1456]. Însă,

---

[1453] Ibidem.
[1454] Idem, p. 85.
[1455] Ibidem.
[1456] Ibidem.

în decurs de doi ani, datorită devalorizării leului, pensia „n-a mai ajuns *nici pentru mâncare*”[1457].

Înainte de primul război mondial, leul românesc era *superior* francului elvețian. Și acest lucru se datora *cererii* „de grâu românesc pe piața occidentală, întrucât grâul nostru *era mai bogat în gluten*, deci *mai hrănitor* decât alte soiuri de grâu”[1458].

Devalorizarea leului s-a produs din cauza războiului[1459].

În 1919, din cauza sărăciei, în România s-a mâncat *mămăligă de mei*, așa cum mâncaseră strămoșii noștri înainte de a se introduce porumbul[1460].

Îl roagă pe Prof. Vasile Pârvan, prieten cu tatăl său, ca *să îi autorizeze* faptul de *a urma* cursul de limbă greacă ținut de Asist. Papazolu[1461].

Începe să-l audieze și pe Pârvan[1462].

Despre „*marele act* al Unirii, din 1 decembrie 1918”, a aflat din gazete[1463].

Din ziarul *Universul*, din 6 decembrie 1918, autorul află că „*numărul participanților* la Marea Adunare [de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918,] a fost *de peste 150.000 de oameni*”[1464]. În 1919 își publică *primul său*

[1457] Ibidem.
[1458] Ibidem.
[1459] Idem, p. 86.
[1460] Idem, p. 86-87.
[1461] Idem, p. 88.
[1462] Ibidem.
[1463] Idem, p. 89.
[1464] Ibidem.

articol[1465]. O recenzie, în care *demontează* opinia celui recenzat, a Prof. Ștefan Longinescu, demersul său critic ducând la nepublicarea celui de *al doilea volum* al cărții profesorului. Era doar *elev de liceu*[1466]...

Ion I. C. Brătianu, în 1919, dorea *să mute* capitala României de la București în sudul Transilvaniei, în regiunea Făgărașului, pentru că acolo era *de loc*[1467].

Însă ideea *mutării* capitalei era *o modă* a timpului. Turcii își mutaseră capitala de la Constantinopol la Ankara, la fel și brazilienii, renunțând la Rio de Janiero, iar rușii au părăsit Petrogradul/ Petersburgul și au mutat capitala la Moscova[1468].

În iarna lui 1920-1921 își face *primul palton*[1469].

Însă lăsându-l într-o zi la *garderoba* bibliotecii Academiei, cineva *i-a furat* paltonul. Bianu[1470], directorul bibliotecii Academiei, nici nu a vrut să audă de *plata* pentru palton[1471]. „Așa că *am plecat în haină*, în toiul iernii, gândindu-mă că directorul bibliotecii *a uitat* de vremea, când, *fecior de țăran sărac* din mijlocul Transilvaniei, știa *ce-i lipsa* și *cât de greu* se făcea o haină”[1472].

[1465] Idem, p. 90.
[1466] Ibidem.
[1467] Idem, p. 91.
[1468] Ibidem.
[1469] Idem, p. 97.
[1470] Acad. Ioan Bianu: http://www.biblacad.ro/IoanBianu2.html.
[1471] Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 97.
[1472] Ibidem.

Însă în 1927, când Ioan Bianu s-a pensionat și a fost cinstit cu o masă la restaurantul *Cina*, autorul, pe atunci *profesor agregat*, a luat cuvântul „în numele corpului didactic”[1473]. „Am acceptat. I-am făcut deci *elogiul academic* – fără să amintesc, bineînțeles, ceva din experiențele mele personale în privința raporturilor cu el – și m-am gândit că soarta își are *ironiile ei imprevizibile*”[1474].

Constantin C. Giurescu se înscrie la facultate la Istorie-Geografie[1475]. Licența lui, *Marile dregătorii în secolele XIV-XV*, se transformă în *teză de doctorat*[1476].

În 1919 îl întâlnește pe Alexandru Rosetti, care fusese *student* al tatălui său[1477]. Acesta îi dăruiește cursul lui Ovid Densușianu, pe care îl editase și autorul va fi prieten cu Rosetti pentru *aproape 60 de ani*[1478].

Și-a dat licența în 3 ani în loc de patru, în 1922, cu mențiunea „magna cum laude”[1479]. Un an de zile a urmat *seminarul de italiană* al Prof. Ramiro Ortiz și al Asist. Anita Belciugățeanu[1480].

Autorul *regretă* că *nu a putut învăța* limbile turcă și maghiară[1481]. Pentru că, în

---

[1473] Ibidem.
[1474] Ibidem.
[1475] Idem, p. 98.
[1476] Idem, p. 101.
[1477] Ibidem.
[1478] Ibidem.
[1479] Ibidem.
[1480] Ibidem.
[1481] Idem, p. 102.

ceea ce-i privește pe „cercetătorii în *istoria românilor* – în întreaga istorie a românilor – pregătirea [lor] științifică implică *o cunoaștere* de multe limbi clasice și moderne: latina, greaca și vechea slavonă, apoi franceza, germana, engleza, italiana, rusa, ungara și turca; un ideal *greu de realizat*”[1482].

Începând cu p. 102, autorul își exprimă *recunoștința* față de profesorii săi. Primul enumerat: Dimitrie Onciul[1483]. Fiind *președinte* al Academiei, la înmormântare a fost *omagiat* de Vasile Pârvan[1484].

Despre Vasile Pârvan autorul spune: „am avut nu numai *admirație* și *respect* [pentru el], dar și *afecțiune*”[1485].

Mama autorului *moare* în toamna lui 1920, la Chiojd, „de tifos cu complicație flebită”[1486]. După acest eveniment dureros, Vasile Pârvan l-a chemat și i-a propus să fie *asistent* la *Muzeul Național*, pe care-l conducea[1487]. Pe atunci era în anul al 2-lea de facultate[1488]. Cu ajutorul său ajunge să dea și *examenul de docență*, deși nu își terminase *doctoratul*. A împărțit teza doctorală în două și a făcut astfel rost și de lucrarea pentru docență. Pârvan a făcut parte din „comisia de examinare la docență” cât și din aceea

---

1482 Ibidem.
1483 Ibidem.
1484 Idem, p. 103.
1485 Ibidem.
1486 Ibidem.
1487 Idem, p. 104.
1488 Ibidem.

pentru „gradul de profesor universitar agregat, în 1927, și *a alcătuit* ambele rapoarte”[1489].

Împreună cu Pârvan, autorul participă, în septembrie 1921, la săpăturile arheologice de la Histria[1490]. Și aici *a asistat* „la descoperirea caloriferului care aducea aerul cald la băi, cât și la descoperirea mozaicului acestei băi, apoi la [descoperirea] inscripției cu „laii” și a o sumă de piese mărunte dintre care și o gemă antică. Meseria de arheolog e pasionantă și *înțeleg* de ce mulți dintre tineri se îndreaptă spre această carieră”[1491].

A rămas prieten cu Pârvan și după ce a ajuns profesor.

„Îl *vizitam* acasă, în vechea clădire care era pe locul unde se înalță azi blocul ce formează colțul din sus al Căii Victoriei cu strada Biserica Amzei; avea acolo un apartament (al soacrei sale!).

Acolo i-am dus, în manuscris, în 1926, prima *mea lucrare* care s-a publicat în „Memoriile Secțiunii Istorice” ale Academiei, lucrarea intitulată *Organizarea financiară a Țării Românești în epoca lui Mircea cel Bătrân*; tot acolo și pe cea de a doua, despre *Nicolae Milescu Spătaru*, publicată în aceleași „Memorii””[1492].

După ce a terminat *Getica*, Pârvan i-a dat lui Giurescu *un exemplar de lux* al cărții, cu dedicația: „Iubitului meu școlar și coleg,

---

[1489] Idem, p.105.
[1490] Ibidem.
[1491] Idem, p. 106-107.
[1492] Idem, p. 107.

cu dragoste și încredere, V. Pârvan”[1493]. Și-a luat *rămas bun* de la Pârvan pe patul de spital. „Sta întins pe pat, cu fața palidă, doar ochii îi ardeau, mi-a făcut *un semn* cu mâna, parcă *de rămas bun*”[1494].

Printre cei pe care „soarta rea” *i-a luat* poporului român, Giurescu îi amintește pe Mihail Eminescu, Panait Cerna[1495], Ion Andreescu[1496], Aurel Vlaicu, Constantin Giurescu, Traian Lalescu[1497], Vasile Bogrea[1498], Gheorghe Vâlsan[1499], Alexandru Sahia[1500], Mihail Sebastian și Vasile Pârvan[1501].

A audiat cursurile și seminariile lui Nicolae Iorga[1502]. Cursurile sale erau „foarte atrăgătoare”[1503], prin „mulțimea de fapte și sugestii” dar și prin „referirile permanente la contemporaneitate”[1504]. Despre cum a aflat și publicat *textul pisaniei* Bisericii lui Vlad Țepeș de la Târgșor[1505]. Însă Giurescu afirmă:

[1493] Idem, p. 110.
[1494] Idem, p. 111.
[1495] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Panait_Cerna.
[1496] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Andreescu.
[1497] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Traian_Lalescu.
[1498] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Bogrea.
[1499] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/George_V%C3%A2lsan.
[1500] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Sahia.
[1501] Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 111.
[1502] Ibidem.
[1503] Ibidem.
[1504] Idem, p. 111-112.
[1505] Idem, p. 112.

„nu mă simt și nu mă consider *cirac* al lui Iorga, n-am luat de la el nici *metodă*, nici *concepție istorică*”[1506]. El a mărturisit că *își datorează* formația sa academică tatălui său, apoi lui Vasile Pârvan, Dimitrie Onciul, Simion Mehedinți și Demostene Russo[1507].

Russo era „tipul eruditului”, care investiga detaliul în săptămâni și luni de-a rândul[1508].

„Unul din cursurile cele mai frecventate și ascultate cu interes și plăcere era cursul lui Simion Mehedinți, titularul catedrei de geografie și antropogeografie”[1509]. Și autorul îl consideră pe Mehedinți *cirac*/ ucenic al lui Titu Maiorescu[1510].

Prima excursie la geografie, autorul a făcut-o în 1920, când vizitează Giurgiu, Turtucaia, Silistra și Cernavodă[1511].

Atunci a cunoscut-o pe *fiica* lui Mehedinți, Maria-Simona, „care mi-a făcut o *impresie extraordinară*: era frumoasă – *o frumusețe naturală*, sănătoasă – și *inteligentă*, încât de-a dreptul *te intimida*”[1512].

În anul 3 de facultate a făcut o *lucrare de seminar* la Prof. Mehedinți, împreună cu P. P. Panaitescu, numită *Hotarele și populația Bugeacului*[1513]. Însă când trebuiau *să publice* articolul, Giurescu și-a dat seama că

1506 Idem, p. 114.
1507 Ibidem.
1508 Idem, p. 115.
1509 Idem, p. 117-118.
1510 Idem, p. 118.
1511 Ibidem.
1512 Idem, p. 119.
1513 Ibidem.

Panaitescu *greșise* hotarele în harta pe care o făcuse. De aici a tras concluzia că „*lucrurile [făcute] în colaborare* comportă și o parte *de risc*. Afară, bineînțeles, de cazul când colaboratorul e o persoană de care ești *tot așa de sigur* ca de tine însuți”[1514].

În 1922, după licență, la sfatul lui Pârvan, Constantin Giurescu își dă „*examen[ul] de capacitate* pentru toate materiile” și s-a înscris, ca materii principale, la Istorie și Geografie[1515].

A dat examenele în februarie 1923[1516]. 3 luni de pregătire și trebuia să cunoști *toată materia* pe care trebuia să o predai în cele 8 clase de liceu[1517].

A dat 6 examene la Istorie și 6 la Geografie, din februarie până în mai 1923. La Istorie, în urma examenelor, a primit media 9, 75 iar la Geografie media 9, 81[1518]. Fiind pus *să își aleagă* catedra, autorul *a ales* catedra de Istorie de la Liceul *Unirea* din Focșani, unde fusese profesor și tatăl său[1519].

A fost profesor la Focșani doar...*o singură oră* și aceea „un examen de corigență în toamnă”[1520]. Pentru că, în unanimitate, consiliul Facultății de Litere l-a recomandat pentru „locul vacant de membru ce se ivise la *Școala Română* din Franța”[1521].

[1514] Ibidem.
[1515] Idem, p. 121.
[1516] Ibidem.
[1517] Idem, p. 122.
[1518] Ibidem.
[1519] Ibidem.
[1520] Ibidem.
[1521] Ibidem.

În toamna lui 1923, autorul pleacă la Paris[1522]. Pleacă cu trenul, cu expresul *Arlberg*, trecând prin Budapesta, Viena, Tirol, Basel[1523]. Prima sa călătorie în străinătate[1524].

A ajuns în Gara de Est din Paris, dimineața, într-o zi mohorâtă și ploioasă, după două zile și două nopți de drum și...nedormit[1525].

Ajunge cu un taxi în gara Luxemburg și cu trenul la Fontenay[1526]. Se instalează în camera unde stătuse până atunci un alt român și are prima surpriză în materie de *servit masa* în Franța: chelnerul francez nu servea masa *fără vin*[1527]. Pentru că *„un lucrător francez* consuma zilnic *minimum* doi litri de vin"[1528].

Vizitează Parisul împreună cu Virgil Bogdan[1529]. Începe să-și pregătească doctoratul pentru la București și deschide noi șantiere de cercetare[1530].

Studiază la *Biblioteca Națională* din Paris[1531]. Aici a găsit *„un prețios document* de la Alexandru cel Bun, din 11 februarie 1400: cel dintâi document *intern* al acestui voievod. Am găsit, de asemenea, tot la

---

[1522] Idem, p. 124.
[1523] Ibidem.
[1524] Ibidem.
[1525] Idem, p. 126.
[1526] Idem, p. 127.
[1527] Idem, p. 128.
[1528] Ibidem.
[1529] Idem, p. 129.
[1530] Idem, p. 130.
[1531] Ibidem.

manuscrise, *un chestionar francez* de la începutul secolului al XVIII-lea asupra Moldovei și Țării Românești cu răspunsurile respective, chestionar care mi-a prilejuit un studiu publicat în „Mélanges” din 1924”[1532].

Despre catedrala romano-catolică *Notre Dame* din Paris, autorul afirmă că „este...catedrala reprezentativă a genului, prin proporțiile reușite, prin echilibrul perfect al diferitelor părți componente. E puternică, fără a fi masivă, e elegantă, fără a fi căutată. Este o creație tipică a spiritului francez, caracterizat prin măsură, logică și artă”[1533].

În 1929, Giurescu a văzut pentru prima oară Biserica *Sfânta Sofia* din Constantinopol. Pe care a revăzut-o de mai multe ori[1534]. Și despre care spune că e o *reușită arhitectonică*[1535]. „Nicăieri bolta care domină, de la marea înălțime, spațiul uriaș închis între ziduri, nu poate fi *egalată* de plafonul catedralelor”[1536].

În primele săptămâni în Franța, autorul vizitează *mormântul lui Napoleon I*[1537]. Vizitează muzeul Cluny, „situat tot pe malul stâng al Senei, ca și Panteonul, ca și Sorbona, ca și *Invalides*. Se mai văd [și azi] resturi din *termele* ridicate de împăratul roman Iulian Apostatul (361-363)”[1538].

[1532] Idem, p. 131.
[1533] Idem, p. 136.
[1534] Ibidem.
[1535] Idem, p. 137.
[1536] Ibidem.
[1537] Ibidem.
[1538] Ibidem.

Sutele de soiuri de vinuri franțuzești[1539]. Munca de cercetare în *Biblioteca Națională* din Paris[1540].

În 1925 a vizitat orașul Rennes, capitala Normandiei[1541]. Dar și orașele Verdun, Vaux și Douaumont[1542]. Vizitează catedrala din Reims. De aici la Nancy, „capitala bogatei provincii Lorena, unde am admirat palatul ducal, cu faimosul lui grilaj"[1543].

Cu automobilul, la viteza de 90 km pe oră, a făcut o plimbare la Bar-le-Duc și Pont-à-Mousson[1544]. De mai multe ori la Versailles[1545] și o singură dată la Operă[1546].

În toamna lui 1925, Constantin Giurescu se întoarce în România, cu teza doctorală *deja redactată*. Trebuia doar *să o transcrie*[1547]. A transcris-o în octombrie 1925 și în noiembrie era gata pentru a o susține.

Raportul (*referatul principal* de azi n.n.) asupra tezei a fost făcut de Nicolae Iorga[1548]. *Comisia de examinare*, alături de Iorga, a fost compusă din Pârvan, Russo, P. Cancel și decanul facultății, Charles Drouhet[1549].

Devine *Doctor în Filosofie și Litere*, cu mențiunea *Magna cum laude*[1550].

[1539] Idem, p. 139-140.
[1540] Idem, p. 144.
[1541] Idem, p. 145.
[1542] Idem, p. 146.
[1543] Ibidem.
[1544] Ibidem.
[1545] Idem, p. 147.
[1546] Ibidem.
[1547] Idem, p. 148.
[1548] Ibidem.
[1549] Idem, p. 149.
[1550] Ibidem.

Se prezintă și la *examenul de docență*, după *10 zile* de la primirea titlului de *Doctor*[1551]. Teza doctorală avea 164 de pagini în 8°.

Pentru examenul de docență avea nevoie de o carte *de circa 100 de pagini*. Editura *Socec* i-a cerut 35.000 de lei pentru publicare și el a cerut-o publicată în 6 zile[1552]. Despre prețul cărții, Giurescu spune: 35.000 de lei „reprezenta *de șapte ori* salariul meu lunar de profesor secundar"[1553].

Grigore Tăușan *îi împrumută* banii pentru publicare[1554]. *Comisia* examenului de docență a fost alcătuită din Iorga, Pârvan, Russo, Cancel și Ilie Minea de la Iași[1555].

După examen, Pârvan îl invită la masă, la restaurantul *Boulevard*, „unde mânca în mod obișnuit" și îl anunță că va fi *Conferențiar* de *Istoria Modernă a Românilor*, la facultate, începând cu ziua de 1 ianuarie 1926[1556]. Lucrul s-a adeverit! Giurescu a primit adresă oficială, pentru a se prezenta la *Ministerul Instrucțiunii Publice* și *a depus jurământul* cerut de lege pentru ca să devină *Conferențiar*[1557].

Jurământul s-a făcut cu mâna pe Sfânta Cruce[1558], în fața lui Iuliu Valaori, *secretar general* al ministerului[1559].

[1551] Ibidem.
[1552] Ibidem.
[1553] Ibidem.
[1554] Idem, p. 150.
[1555] Ibidem.
[1556] Idem, p. 151.
[1557] Idem, p. 153.
[1558] Ibidem.

În primăvara lui 1926, tot Valaori îi va propune să fie *director* al *Așezământului Cultural Ion C. Brătianu*[1560]. Acceptă și îl conduce 4 ani, până în iunie 1930[1561]. În 1927 îl cunoaște pe Ionel Brătianu[1562].

Autorul *se logodește* în martie 1926, în mod oficial (neoficial din iunie 1923), pe 12 aprilie 1926 are loc *cununia civilă* iar pe 15 aprilie 1926 *se cunună religios* în Biserica *Domnița Bălașa*[1563].

Taina Sfintei Cununii le-a fost slujită de PS Tit Simedrea, ierarhul fiind *pentru prima dată* când cununa pe cineva[1564]. Iar căsătoria lor a fost *pentru toată viața*, pe 15 aprilie 1976 împlinind *50 de ani de căsătorie*[1565].

În ziua de 15 februarie 1927 s-a născut *primul* lor copil: Dinu Giurescu[1566], actualul academician.

Pe 21 noiembrie 1928 s-a născut Dan iar în 2 decembrie 1930 Mona[1567].

În vara lui 1926 locuiește la soacră, la Vladomira, la 30 de km de Iași[1568]. Ciorba de pește pregătită pe malul râului[1569]. Plus două linguri de mujdei[1570].

1559 Ibidem.
1560 Idem, p. 156.
1561 Idem, p. 157.
1562 Idem, p. 158.
1563 Idem, p. 160.
1564 Idem, p. 160-161.
1565 Idem, p. 161.
1566 Ibidem.
1567 Ibidem.
1568 Ibidem.
1569 Idem, p. 165.
1570 Idem, p. 166.

În Balta Brăilei, mujdeiul de usturoi, în turcește, se spunea *sarmâzac*[1571].

Crap pe *Dunărica* de până la 4 kilograme[1572]. „Crapul e *peștele cel mai vânjos*, cel care *luptă mai mult* când e agățat la cârlig”[1573].

Bătrânul *Pescăruș*, pescar din tată pescar, din Turtucaia, i-a spus autorului un cuvânt memorabil: „Dom’ profesor, pescarul trebuie să fie *cu inimă largă*; peștele-i *vânat*; poate să nu vie deloc sau poate să ai *o bucurie nemaipomenită*”[1574].

A pescuit în balta Brăilei, pe gârla de la Muguroaia și pe gârla de la Gingărășoaia[1575].

În vacanța de Paști, în 1938, a făcut *o excursie cu vaporul* la Constantinopol și Atena[1576].

A pescuit și în râul Argeș și în lacul Tâncăbești. La Tâncăbești, cu mulineta [dispozitiv atașat undiței n.n.], a prins „cel mai frumos exemplar de *știucă* din cariera mea de pescar sportiv: avea patru kilograme și un sfert și numai cu mare greutate am izbutit s-o aduc la mingioc [un coș din plasă, în care e prins peștele ce se zbate în acul undiței n.n.], a cărui coadă mi-a îndoit-o puțin, și apoi în juvelnic [coșul unde se ține peștele deja prins/ pescuit n.n.]”[1577].

1571 Ibidem.
1572 Idem, p. 167.
1573 Idem, p. 168.
1574 Ibidem.
1575 Idem, p. 169.
1576 Idem, p. 170.
1577 Idem, p. 171.

A pescuit și în lacurile Snagov și Căldărușani și a prins păstrăv pe Teleajen și Telejenel[1578]. A pescuit pe Timiș, pe Azuga, pe Buzău, la Întorsura, în Vama și Sita Buzăului, pe Bistrița, la gura Barnarului, „unde am prins nu numai *un splendid păstrăv*, auriu, de cinci sute de grame, dar și *o lostriță* – prima și ultima din viața mea de pescar sportiv –; era la limita inferioară admisă: 65 de centimetri lungime și 3 kilograme și jumătate greutate, dar era o lostriță, *vânat rar* și *prețuit*"[1579].

A pescuit și în apa Lăpușnei, bogată în păstrăvi. Aici vede *o cerboaică îmblânzită* de Bibi Popescu[1580].

A pescuit și în Mureș, la Deda[1581].

La începutul lui 1927 începe să se pregătească pentru cariera de *profesor universitar*[1582]. Comisia de examinare a fost compusă din Vasile Pârvan, care a scris raportul final, Demostene Russo, Petre Cancel și Ilie Minea. Iorga a lipsit din comisie pentru că ținea cursul la Sorbona[1583].

În urma examenului, la 1 martie 1927 devine *profesor agregat*[1584]. „Eram *cel mai tânăr profesor* al facultății de Filosofie și Litere și, cred, și al întregii Universități din București: aveam *douăzeci și cinci* de ani și

---

1578 Ibidem.
1579 Idem, p. 172.
1580 Ibidem.
1581 Idem, p. 173.
1582 Idem, p. 174.
1583 Idem, p. 175.
1584 Idem, p. 176.

ceva peste patru luni [adică *25 de ani neîmpliniți* n.n.]”[1585].

De pe atunci a început munca la *Istoria românilor*[1586], pe care a editat-o între 1935-1946[1587]. În 5 volume[1588].

Primul său *asistent universitar* a fost G. Sofronie, apoi Constant Grecescu[1589].

Când a început *să participe* la ședințele consiliului facultății, atunci și-a dat seama că Iorga nu vorbea cu Mihalache Dumitrescu[1590]. Nici Mehedinți cu Iorga nu vorbise o perioadă[1591].

Soția lui Constantin Giurescu a fost *fiica* lui Simion Mehedinți[1592].

Între 1926-1930, autorul a fost *binevoitor* cu Iorga, datorită *atitudinii binevoitoare* pe care o avusese față de el la doctorat și docență, deși Iorga se comportase urât față de tatăl său[1593].

În 1928, deși strânge banii pentru delegația istoricilor români, care au plecat la Oslo (10.000 de franci elvețieni, acordați de Nicolae Titulescu), autorul rămâne în țară pentru că era pe cale *să se nască* al doilea său copil[1594].

1585 Ibidem.
1586 Ibidem.
1587 Idem, p. 179.
1588 Idem, p. 180.
1589 Idem, p. 181.
1590 Idem, p. 185.
1591 Ibidem.
1592 Idem, p. 186.
1593 Ibidem.
1594 Idem, p. 187.

La Sibiu, în iunie 1929, s-a făcut un congres al profesorilor de Istorie din țară[1595]. Însă Iorga a considerat *referatul* lui Panaitescu, susținut la acest congres, ca pe „un atac împotriva sa"[1596].

Pentru că *neagă* unele opinii ale lui Iorga, acesta „a început *să mă critice* la curs și seminar; și nu numai pe mine, dar și pe P. P. Panaitescu și pe Al. Rosetti, care-și îngăduiseră să aibă *păreri deosebite* în [ceea] ce privește textele vechi românești"[1597].

Giurescu nu îi răspunde lui Iorga. În anul universitar 1928-1929[1598], „criticile și înțepăturile au continuat; ne acuza că ne ocupăm *de detalii fără însemnătate* sau – așa cum va formula-o apoi în scris – că suntem „adunătorii tuturor nisipurilor" și „călăreții tuturor vânturilor""[1599]. Același lucru și în anul universitar 1929-1930[1600]. Discuție lăsată în derivă.

La mormântul lui Avram Iancu[1601].

„Vinerea neagră": criza economică declanșată de bursa de la New York, în ziua de 24 octombrie 1929[1602].

Efectele ei s-au adâncit în 1931, 1932 și, parțial, și în 1933[1603]. În primăvara și vara lui

---

1595 Ibidem.
1596 Idem, p. 188.
1597 Idem, p. 189.
1598 Ibidem.
1599 Idem, p. 190.
1600 Ibidem.
1601 Idem, p. 196.
1602 Ibidem.
1603 Ibidem.

1929, autorul *a adăugat un etaj* casei din strada Berzei, nr. 47[1604].

În vacanța de iarnă a anului 1927, împreună cu soția, autorul a făcut o călătorie în Franța și Italia[1605]. Cu trenul. Au trecut prin Vinkovce (în Iugoslavia), Ljubljana, Trieste, Lombardia, Veneția, Padova, vreo jumătate de oră la Milano, Paris[1606], Nisa, Avignon[1607], Grasse („orășelul parfumului"). Cu autocarul la Monte Carlo[1608]. Trec prin Villefranche și Menton spre Italia. Milano[1609], apoi Veneția[1610].

O a doua călătorie cu soția: de Paști, în 1929, la Constantinopol[1611]. Pornesc pe mare, cu vasul *Principesa Maria*[1612]. Și autorul îi consideră pe arhitecții *Sfintei Sofia* drept „oameni de geniu", care au realizat *„cel mai impresionant* spațiu închis, superior aceluia de la Sf. Petru din Roma sau din catedralele de tip francez"[1613]. Ceaiul turcesc[1614]. Vizitează și muzeul Saraiului. Vede *spada* Sfântului Ștefan cel Mare. Despre care autorul crede că sultanul Soliman Magnificul *a luat*-o din cetatea Sucevei, în 1538, cu

---

[1604] Ibidem.
[1605] Idem, p. 202.
[1606] Ibidem.
[1607] Idem, p. 203.
[1608] Idem, p. 204.
[1609] Idem, p. 205.
[1610] Idem, p. 206.
[1611] Idem, p. 207.
[1612] Ibidem.
[1613] Idem, p. 208.
[1614] Idem, p. 209.

prilejul campaniei împotriva lui Petru Rareș[1615].

Tot în Sarai a văzut *o metopă* [placă cu basoreliefuri n.n.] de la Adamclisi[1616].

Vizitează Fanarul („un cartier amărât, cu case leproase, mucegăite, [care îți dau] o impresie de sărăcie lucie și de tristețe”[1617]) dar și Patriarhia ecumenică[1618].

A fost și la *Șapte Turnuri*, care se afla în ruină[1619]. Aici, în această închisoare, i s-a tăiat capul lui Barnowski Vodă al Moldovei, în 1633, pentru care s-a arătat *semne minunate* că a fost *nevinovat*, aici a fost închis Vasile Lupu dar și Sfântul Constantin Brâncoveanu înainte de martirizare, pe care turcii îl porecliseră *Altân bey = Principele aurului*[1620].

Se întoarce la disputa cu Iorga[1621].

Scrie un studiu *cu minusurile* lui Iorga. Iorga *tace*[1622].

Înainte de recenzia pentru Iorga, a făcut o recenzie pentru ediția lui Giorge Pascu, profesor universitar în Iași, la *Descriptio Moldaviae*[1623]. Nici Pascu n-a răspuns nimic[1624]. Pe 18 iulie 1932, autorul a

---

[1615] Ibidem.
[1616] Idem, p. 210.
[1617] Ibidem.
[1618] Ibidem.
[1619] Ibidem.
[1620] Idem, p. 210-211.
[1621] Idem, p. 221.
[1622] Idem, p. 222-223.
[1623] Idem, p. 224.
[1624] Ibidem.

fost ales *deputat de Putna*, fiind votat cu 5. 721 de voturi[1625].

Pe 16 februarie 1933 *se trage* în muncitorime[1626]. În 1934 Alexandru Rosetti conducea *Fundațiile Regale*[1627].

În primăvara lui 1938, pleacă din nou cu vaporul spre Constantinopol. Îmbarcați pe vasul *Regele Carol I*[1628]. Din nou la *Sfânta Sofia,* Marea de Marmara, Marea Egee, Pireu[1629], Acropole[1630], Muzeul Național al Greciei și Muzeul Benakis[1631], golful Saronic, spre Corint cu autocarul[1632], Eleusis (ruinele templului zeiței agriculturii, Demeter), Megara[1633], Teba, Livadia[1634], iar măslinul rodește doar după ce împlinește vârsta *de 30 de ani*, dar poate trăi *sute de ani*[1635]. „A-l tăia e *o crimă*; în antichitate această crimă *se pedepsea cu moartea*"[1636].

Ajung la Delfi[1637]. În pagina 256 se termină *prima scriere* a cărții.

Amintiri. Partea a doua, începe odată cu p. 259. Pentru perioada 1938-1947[1638]. Extrema dreaptă[1639].

1625 Idem, p. 230.
1626 Idem, p. 238.
1627 Idem, p. 239.
1628 Idem, p. 247.
1629 Idem, p. 248.
1630 Idem, p. 249.
1631 Idem, p. 250.
1632 Idem, p. 252.
1633 Idem, p. 253.
1634 Idem, p. 254.
1635 Idem, p. 255.
1636 Ibidem.
1637 Ibidem.

Despre rolul Patriarhului Miron Cristea la *Adunarea* de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918[1640]. Pe 31 martie 1938 *se desființează* toate partidele politice din România[1641].

De ce *Garda de Fier* a câștigat în alegerile din decembrie 1937[1642]. Ion Zelea Codreanu, *tatăl* lui Corneliu Zelea Codreanu, era *polonez*. Se chema *Zelinski*. Și el și-a schimbat numele în *Zelea*[1643].

Legiunea Arhanghelul Mihail a devenit *Garda de Fier*, apoi s-a numit *Totul pentru țară*[1644].

Uniforma legionarilor: cămașă verde, centură și diagonală, imitând uniforma militară. Se salutau precum hitleriștii: „cu brațul stâng ridicat și palma deschisă"[1645].

Dan Barbilian, P. P. Panaitescu, Vasile Cristescu au fost legionari[1646].

Despre Nae Ionescu, autorul spune:

„curios acest om...un amestec de inteligență satanică, de filosofie compozită, jumătate raționalistă, jumătate mistică, de talent real de vorbitor, fascinând tineretul, cu apetituri mari politice și de „joui-sseur[1647]""[1648].

1638 Idem, p. 259.
1639 Idem, p. 260.
1640 Idem, p. 261.
1641 Idem, p. 263.
1642 Ibidem.
1643 Ibidem.
1644 Idem, p. 264.
1645 Ibidem.
1646 Ibidem.
1647 Cuvânt în limba franceză: *care se complace într-o bucurie cam perversă.*
1648 Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 265.

La 1 decembrie 1937, Corneliu Zelea Codreanu a declarat că este *de partea* Romei și Berlinului în politica externă[1649]. Fiind considerat „o mare primejdie pentru țară", el a fost închis pe 16 aprilie 1938[1650]. A primit 10 ani de muncă silnică[1651].

„La Berghof, Hitler *îi cere* regelui Carol al II-lea să aducă *Garda de Fier* la putere"[1652]. Însă Carol a hotărât „*decapitarea* mișcării legionare"[1653].

„Ion Antonescu era *un ambițios*, dublat de *un megaloman*"[1654]. *Rebeliunea din București*: 21 ianuarie-23 ianuarie 1941[1655]. Pusă la cale de legionari.

Omorârea evreilor *în abator*[1656].

„*Uciderea* lui Nicolae Iorga și a lui Madgearu a provocat *o mare indignare*, sporită și prin faptul că rectorul Universității a refuzat la început *să arboreze* drapelul negru"[1657].

Pe 23 ianuarie 1941, Horia Sima, la ora 5 dimineața, a dat *ordin* legionarilor să înceteze focul[1658]. După *încetarea* rebeliunii, „încetează nu numai *participarea* mișcării legionare la conducerea statului, dar și *existența ei legală*; ea este *interzisă*. La 28 ianuarie 1941 ia ființă *un nou guvern* Ion

---

1649 Idem, p. 266.
1650 Ibidem.
1651 Idem, p. 267.
1652 Idem, p. 268.
1653 Ibidem.
1654 Idem, p. 293.
1655 Idem, p. 305.
1656 Idem, p. 306.
1657 Idem, p. 307.
1658 Ibidem.

Antonescu, alcătuit exclusiv din militari și tehnicieni”[1659].

Guvernarea Ion Antonescu: 23 ianuarie 1941-23 august 1944[1660].

Asasinatele făcute de către legionari[1661].

Nicolae Iorga a fost *împușcat* de legionari în marginea comunei Strejnicu, în județul Prahova[1662].

Vestea morții lui Iorga, autorul a aflat-o de la nepotul acestuia, Frasin Munteanu-Râmnic, în dimineața zilei de 28 noiembrie 1940[1663]. Iorga fusese ucis cu o zi înainte: pe 27 noiembrie 1940[1664].

Trupele hitleriste capitulează în ziua de 2 februarie 1943[1665]. Din 2 aprilie 1944 războiul s-a purtat *pe teritoriul* României[1666].

Pe 12 aprilie 1944, Uniunea Sovietică acordă României *un armistițiu* [suspendarea temporară a acțiunilor militare][1667].

Rușii bombardează aerian Bucureștiul[1668]. Raidurile s-au făcut „cu puține avioane; ele n-au făcut însă pagube materiale mari, nici multe victime omenești”[1669]. Americanii, tot aviatic, bombardează Câm-

---

[1659] Idem, p. 308.
[1660] Idem, p. 309.
[1661] Idem, p. 317.
[1662] Ibidem.
[1663] Ibidem.
[1664] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga.
[1665] Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. cit., p. 324.
[1666] Ibidem.
[1667] Idem, p. 325.
[1668] Ibidem.
[1669] Ibidem.

pina, Ploieștiul și localitatea Brazi, în zonele petroliere[1670].

Însă contraofensiva română a făcut *daune considerabile* aviației americane. „După însăși *recunoașterea* americanilor, a fost bombardamentul cu *cele mai mari pierderi* în avioane și echipaje. Prizonierii au fost *bine tratați*, mai bine decât se așteptau ei și decât ar fi vrut germanii”[1671].

Numai că în ziua de 4 aprilie 1944, de la ora 14, în valuri succesive, bombardierele americane *au bombardat masiv* Bucureștiul[1672].

...Și „niciodată în istoria Bucureștilor n-au pierit, în *mai puțin de două ceasuri*, atâția oameni; n-am putut să-mi procur o cifră exactă. Un romancier a dat cifra de *optsprezece mii de morți*; în cercurile de istorie economică se vorbește de *două mii două sute*”[1673].

Stivele de morți au fost formate în mai multe puncte. Una la *Atelierele Căilor Ferate-Grivița*: circa 50 de ingineri și subingineri. O a doua pe Calea Griviței, a 3-a lângă restaurantul „5 lei”: tot pe Calea Griviței. *Cea mai mare* a fost cea din Facultatea de Medicină, unde s-au adus morții din cartierul Cotroceni dar și din alte cartiere[1674].

În parohia Cărămidarii de Jos au murit circa 140-150 de persoane la bombarda-

---

[1670] Idem, p. 326.
[1671] Ibidem.
[1672] Ibidem.
[1673] Idem, p. 327.
[1674] Ibidem.

mentul american[1675]. În cartierul Dudești-Cioplea au murit 21 de persoane[1676]. Bombele americane au lovit și câteva trenuri în Gara de Nord, în care se aflau *refugiați* din Moldova.

Al doilea bombardament american devastator, de data aceasta și cu *bombe incendiare*, a avut loc în București pe 15 aprilie 1944. *La 11 zile* după cel la care ne-am referit anterior[1677].

„A fost *lovită greu* Universitatea, dărâmându-se partea veche și arzând etajul mansardat din clădirea nouă; o serie de biblioteci de seminar, între care *biblioteca* seminarului de istorie veche, cu *cărțile* lui Grigore Tocilescu și Vasile Pârvan, și o parte din biblioteca seminarului de istoria românilor, cu donația „Profesor Grigore Niculescu", au dispărut în flăcări.

Tot atunci a fost *distrusă complet* și clădirea de alături, a „Cărții Românești".

Un început de incendiu a fost provocat de *o bombă incendiară cu fosfor* la locuința profesorului Victor Papacostea; a putut fi stins aruncându-se *nisip*, nu apă – aceasta activa arderea – asupra focarelor de incendiu"[1678].

În luna *mai* a anului 1944, de mai multe ori, Bucureștiul a fost atacat de *bombardiere engleze*[1679]. Însă în al doilea război mondial

[1675] Ibidem.
[1676] Idem, p. 328.
[1677] Ibidem.
[1678] Idem, p. 328-329.
[1679] Idem, p. 329.

au fost bombardate și Turnul-Severin, Constanța, Iașiul, Brașovul[1680]. *A doua scriere* se termină în p. 331.

Ultima scriere cuprinsă în carte începe în pagina 355. Despre detenția sa la Sighet. Fiind prefațată de fiul său, Acad. Dinu Giurescu (p. 335-352).

Din *prefața* lui Dinu Giurescu, aflăm că tatăl său, Acad. Constantin C. Giurescu, a fost *arestat* în zorii zilei de 6 mai 1950, o zi de sâmbătă, de la locuința sa din str. Berzei, nr. 47, din București.

A fost dus cu duba la Sighet, unde a ajuns duminică, 7 mai 1950, către ora 18, 30[1681].

A fost închis până în ziua de 5 iulie 1955, fiind eliberat pentru *domiciliu forțat* în satul Măzăreni, din Brăila. S-a întors în București în noiembrie 1955[1682]. La Măzăreni, autorul a început *să scrie* ce s-a petrecut cu el la Sighet[1683]. *Manuscrisul Sighet* a fost îngropat de avocatul Nicolae Caracaleanu „în grădina casei sale părintești, situată pe Calea Călărași, nu departe de intersecția cu strada Traian"[1684]. Dinu Giurescu a primit manuscrisul în 1977, în anii '80 manuscrisul *a locuit* în Huntington, Indiana, la Prof. Paul Michelson și *l-a reprimit* în 12 aprilie 1988, după ce *a ajuns* în America[1685].

[1680] Idem, p. 331.
[1681] Idem, p. 335.
[1682] Ibidem.
[1683] Idem, p. 336.
[1684] Ibidem.
[1685] Ibidem.

În *prefața* cărții despre Sighet, Constantin Giurescu ne spune că *a început* s-o scrie la Măzăreni, pe 17 iulie 1955 și *a terminat*-o pe 12 noiembrie 1955[1686].

Pe 6 mai 1950, Securitatea vine cu ordin de percheziție[1687]. E dus la Ministerul de Interne[1688]. I se sechestrează toate bunurile avute la el[1689].

Dus cu duba. Șoseaua Ploieștiului[1690]. Sinaia, Făgăraș (mașina e alimentată cu benzină)[1691], Sibiu, Alba-Iulia[1692]. La Sighet îi spune ofițerului: „istoria noastră rămâne *una singură*”[1693].

După lotul său a ajuns la Sighet și grupul greco-catolic[1694].

A fost închis într-o *celulă* de „circa cinci metri lungime pe doi lățime și pe trei și jumătate înălțime”[1695]. Fereastra era la doi metri înălțime[1696]. Patul era de fier, cu saltea de paie, cearșaf, pătură și pernă de paie[1697].

Prima mâncare: o bucată de pâine (35-40 de grame) și o bucățică de slănină (10-12 grame)[1698].

Mai târziu primește *rația de pâine* pentru 24 de ore: 250 de grame[1699].

[1686] Idem, p. 355.
[1687] Idem, p. 357.
[1688] Idem, p. 360.
[1689] Idem, p. 361.
[1690] Idem, p. 366.
[1691] Idem, p. 368.
[1692] Idem, p. 369.
[1693] Idem, p. 373.
[1694] Idem, p. 376.
[1695] Idem, p. 377.
[1696] Ibidem.
[1697] Ibidem.
[1698] Idem, p. 378.

La prânz: fasole cu grăsime de porc[1700]. După mâncare primește apă[1701]. Pe la 17-18 mâncarea de seară: tot iahnie de fasole[1702].

Trei ani și două luni, în mod predominant, le-a servit *arpacaș*[1703]. Medicul închisorii e *uman*[1704]. Bărbierit pe 20 mai[1705]. Tot atunci le-a servit 40-50 de grame de carne[1706].

Aflăm titlul *tezei de licență* a fiului său, Dinu Giurescu: *Costache Negri și secularizarea averilor mănăstirești*[1707]. Teza de doctorat a aceluiași: *Viața și opera lui Costache Negri*, „pe temeiul celor *263 de scrisori inedite* adresate lui Cuza Vodă și găsindu-se în arhiva acestuia depusă la Academia Română”[1708].

Pe 22 mai, autorul e scos „la plimbare”[1709]. Câte 30 de pași înainte și înapoi, cu capul plecat în pământ[1710]. Îl zărește pe Victor Papacostea[1711].

„Penitenciarul principal din Sighet a fost construit *de unguri* în 1896”[1712]. Clădirea unde a stat autorul era *în formă de T*[1713].

1699 Idem, p. 379.
1700 Idem, p. 380.
1701 Ibidem.
1702 Idem, p. 381.
1703 Idem, p. 382.
1704 Idem, p. 386.
1705 Idem, p. 389.
1706 Ibidem.
1707 Ibidem.
1708 Idem, p. 390.
1709 Idem, p. 391.
1710 Ibidem.
1711 Idem, p. 392.
1712 Idem, p. 396.

În celula 12, *cea mai proastă* a închisorii, au fost închiși Dinu Brătianu (1950) și Constantin Argetoianu (1954-1955)[1714].

Comuniștii au transformat *capela* închisorii Sighet în *depozit* de paturi, saltele și alte obiecte iar din 1955 în *„magazie* pentru bagajul deținuților"[1715].

Celula 57: celula frizerului[1716].

Vasile Ciolpan era *directorul* închisorii la acea dată[1717]. Din iunie 1955 au avut alt director, pe un locotenent de etnie țigănească[1718].

La finele lui 1953, începutul lui 1954, le-au servit *macaroane*[1719].

În cinci ani și două luni de închisoare, autorul a numărat circa 40 de gardieni[1720].

„Pintea a fost *unul din gardienii cei mai buni* pe care i-am avut. Om de omenie, gata de glumă, avea *o reală simpatie* pentru noi, deținuții"[1721].

Autorul a locuit în *celula 21*[1722].

Celula lui Iuliu Maniu[1723].

Celulele 39 și 69 erau „neagră"[1724], adică celule *de izolare*. Comunicarea prin zid[1725].

1713 Ibidem.
1714 Idem, p. 397.
1715 Idem, p. 398.
1716 Idem, p. 402.
1717 Idem, p. 407.
1718 Idem, p. 411.
1719 Idem, p. 418.
1720 Idem, p. 420.
1721 Idem, p. 422.
1722 Idem, p. 426.
1723 Idem, p. 438.
1724 Idem, p. 447.

Conferințele între deținuți[1726]. Exercițiile de limbă[1727]. Toate făcute fără știrea gardienilor.

De la Ing. Priboianu a aflat că C. Argetoianu se pare că *a murit în celula 12*[1728]. Mihail Manolescu a murit în noaptea de 30 spre 31 decembrie 1950, în celula 67[1729]. Aurel Vlad a murit pe 1 iulie 1953, la orele 3 dimineața[1730].

Al. Lepădatu s-a spânzurat. Gh. Brătianu s-a sinucis prin tăierea venelor de la gât, Costel Tătăranu s-a sinucis din cauza bolii de ficat[1731].

La început au fost îngropați *în sicrie*. Mai apoi fără sicrie: *în pături*[1732].

Ion Pelivan a murit pe 24 decembrie 1953[1733].

D. Burileanu, guvernatorul BNR [*Banca Națională a României*], a murit pe 24 aprilie 1954[1734].

În celula 21, autorul *a trăit* două luni, în vara lui 1951, cu *un păianjen cu cruce*. Pe care *l-a domesticit*[1735].

Cucul care cânta la 4 dimineața[1736]. Pupăza pe care a auzit-o de câteva ori[1737]. În

---

[1725] Idem, p. 448.
[1726] Idem, p. 452-455.
[1727] Idem, p. 456.
[1728] Idem, p. 458.
[1729] Idem, p. 461.
[1730] Idem, p. 466.
[1731] Idem, p. 467.
[1732] Ibidem.
[1733] Ibidem.
[1734] Idem, p. 468.
[1735] Ibidem.
[1736] Idem, p. 469.
[1737] Ibidem.

p. 469 se încheie cartea însemnărilor de la Sighet.

28. Mihail Kogălniceanu: ziua de naștere, ziua de Botez, ziua morții

Din *condica* tatălui său, a vornicului Ilie Kogălniceanu, aflăm *ziua de naștere* a lui Mihail Kogălniceanu: „în zilele preaînălțatului domn Scarlat Callimac la anul 1817, sept. 6, gioie demeneață în zori de ziuă în ceasurile de noapte la nouă ceasuri”[1738]. Adică într-o zi de joi, la 9 dimineața, pe 6 septembrie 1817.

Din aceeași însemnare a tatălui, aflăm că Mihail a fost botezat de „domnița Mărăoara Callimac”[1739].

Pe 10 august 1834, ÎPS Veniamin Costachi adeverește faptul că Mihail Kogălniceanu este „fiul legitim al domnului agă [colonel n.n.] Ilie Kogălniceanu și al soției sale, Catinca, fiica medelnicerului [boierul care *îl servea la masă* pe domnul țării n.n.] Apostol de Stavillă”[1740], că s-a născut „la 6 septembrie 1817”[1741] și că a fost „botezat în religia ortodoxă la 14 ale aceleiași luni, în Biserica *Sf. Gheorghe* din Iași, de

---

[1738] M.[ihail] Kogălniceanu, *Scrisori*, cu texte îngrijite, adnotate și prezentate de Augustin Z. N. Pop și *Note de călătorie*, cu texte îngrijite, adnotate și prezentate de Dan Simonescu, col. *Studii și Documente*, Ed. pentru Literatură, București, 1967, p. 175.

[1739] Ibidem.

[1740] Idem, p. 177.

[1741] Ibidem.

către economul Antonie și că nașa sa a fost răposata principesă Maria Callimachi”[1742]. În concluzie: a fost botezat ortodox pe 14 septembrie 1817, la Iași.

Din registrul celor decedați, pe anul 1891, al primăriei Iași, la nr. 616 se găsește „actul de moarte”[1743] al lui Mihail Kogălniceanu.

Actul de deces e întocmit pe 3 iulie 1891, la ora trei după amiază[1744]. Avea 74 de ani când a murit, „de religie ortodoxă, proprietar, căsătorit cu d-na Ecaterina Cogălniceanu”[1745].

După care aflăm ziua morții: 20 iunie 1891, ora 10 dimineața, „în casa din strada Oudinot din orașul Paris”. Și a fost adus în Iași pe 1 iulie 1891, la ora 17[1746].

29. Dezideratele lui Nicolae Bălcescu

Bălcescu considera că *ne lipsește* „o istorie adevărat națională”[1747]. Însă el nu se credea *în stare* de un asemenea demers[1748]. Dar cel care *ar face* acest lucru, considera Bălcescu, „ar face *cea mai mare slujbă* patriei

---

[1742] Ibidem.
[1743] Idem, p. 179.
[1744] Ibidem.
[1745] Ibidem.
[1746] Ibidem.
[1747] N.[icolae] Bălcescu, *Scrieri alese*, ed. de Andrei Rusu, cu pref. de Paul Cornea și cronologie de Horia Nestorescu-Bălcești, Ed. Minerva, București, 1973, p. 3.
[1748] Idem, p. 4.

noastre”[1749], pentru că astfel ea „își va lua...rangul *ce i se cuvine* între popoarele Europei”[1750].

Autorul începea un alt articol cu următoarele propoziții: „*Istoria* este *cea dintâi carte* a unei nații. Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul. O nație *fără istorie* este un popol [popor] *încă barbar*, și vai de acel popol care *și-a pierdut* religia suvenirilor [amintirilor]”[1751].

În *Cuvânt preliminariu despre izvoarele Istoriei Românilor,* Bălcescu spune că „românii *au trebuință* astăzi *să se întemeieze în patriotism* și *în curaj* și să câștige *statornicie în caracter*”[*ul*] lor[1752].

În același articol, puțin mai încolo, autorul vorbește despre faptul că poporul român a fost privegheat de „o mână providențială”[1753], de mâna lui Dumnezeu.

Și dacă *am conștientiza* acest lucru și anume *purtarea de grijă* a lui Dumnezeu cu poporul nostru, acest lucru „ne va duce să credem, că o nație, care în mijlocul atâtor nevoi și-a păstrat naționalitatea ei în curgere de 18 veacuri, [aceea] *nu mai poate peri* [pieri].

Această convicție [convingere], apoi, ne va face să avem mai multă *încredere* în viitor și să lucrăm cu mai multă inimă la *o reformă* politică și soțială [socială], care să ne facă vrednici [de] a ne lua rangul ce ni se cuvine

---

[1749] Ibidem.

[1750] Ibidem.

[1751] Idem, p. 5.

[1752] Idem, p. 10.

[1753] Ibidem.

în *marea familie* a națiilor [națiunilor] europene”[1754].

Bălcescu pleda pentru *o istorie diacronică*. Una care *„să ne arate* poporul român cu instituțiile, ideile, simtimentele [sentimentele] și obiceiurile lui în deosebite [diferite] veacuri”[1755].

Autorul consideră că *poeții* au fost „cei dintâi istorici” ai lumii[1756]. Iar referindu-se la români, autorul spune că ei „nu pot peri [pieri]”[1757].

Fiindcă românii „sunt *cea mai veche nație* în Europa, care și-a păstrat neclintit *naționalitatea* ei și *o esistență* [existență] *politică*. O mână providențială a preveghiat [priveghiat] asupră-i și a scăpat-o din toate primejdiile.

Acea providență, care ne-a păstrat, fără îndoială *pentru un scop*, pentru *un viitor* oarecare [anume], va urma *a ne protecta* [proteja], căci ea a hotărât tutulor [tuturor] națiilor *o misie* [misiune] a împlini [de împlinit] pe pământ. Dar ea ne va protecta [proteja] numai cu condiția ca și noi să facem *tot ce atârnă* [tot ce ține] de noi, ca și noi să împlinim misia [misiunea] noastră”[1758].

Evenimentele viitorului, credea autorul, „trebuiesc *pregătite* din vreme”[1759]. Căci „noi

[1754] Ibidem.
[1755] Idem, p. 11.
[1756] Ibidem.
[1757] Idem, p. 84.
[1758] Ibidem.
[1759] Idem, p. 85.

înșine și societatea noastră trebuie *să fim pregătiți*, alminterea [altminterea] nu ne-am putea *folosi* de dânsele”[1760]. Trebuie să fim *pregătiți interior* pentru evenimentele viitorului. Dar, mai ales, *să le determinăm* să se reliefeze și, în același timp, să fim în stare de *a ne raporta* la noile schimbări pe care viitorul le produce.

Referindu-se *la modul* cum se prezintă societatea, Bălcescu spunea că *o societate rea* înseamnă, de fapt, *o cârmuire/ o conducere statală rea*[1761].

Pleda pentru „unitatea națională a românilor”[1762]. „Unitate mai întâi *în idei* și *în simtimente* [sentimente], care să aducă apoi, cu vremea, *unitatea politică*, care să facă din munteni, din moldoveni, [...] din transilvăneni, din bănățeni [...] un [singur] trup politic, *o nație românească*, un stat de șapte milioane de români.

La crearea acestei naționalități, la *o reformă socială* a românilor, bazată pe *sfintele principuri* [principii] ale dreptății și ale egalității, trebuie să țintească toate silințile [silințele] noastre.

Românismul dar *e steagul nostru*, subt [sub] dânsul trebuie să chiemăm [chemăm] pe toți românii”[1763].

Iar *modelele de urmat* în materie de *pregătire a naționalității* erau, pentru Bălcescu, slavii, nemții, grecii[1764].

[1760] Ibidem.
[1761] Idem, p. 86.
[1762] Ibidem.
[1763] Ibidem.

Revoluția de la 1848 era considerată de Nicolae Bălcescu *o expresie* a celor „18 veacuri de trude, suferințe și lucrare a poporului român asupra lui însuși”[1765]. Și, totodată, o acțiune de „*democratizare* a statului prin *egalitatea drepturilor*”[1766].

Bălcescu își dorea ca nația română să fie „o nație *una*, *puternică* și *liberă* prin dreptul și datoria noastră, pentru *binele nostru* și *al celorlalte* nații”[1767].

Dar pentru ca *să unificăm* nația română, avem nevoie de „*solidaritatea* tutulor [tuturor] românilor”[1768], „*unire* la care [românii] sunt meniți prin naționalitate, prin aceeași limbă, religie, obiceiuri, simti mente [sentimente], prin poziția geografică, prin trecutul lor și, în sfârșit, prin nevoia *d-a se păstra* și *d-a se mântui*”[1769].

Autorul considera „naționalitatea... *sufletul* unui popor”[1770]. Iar „unitatea națională”[1771], subliniază el, a fost „*visarea iubită* a voievozilor noștri cei viteji”[1772].

De aceea, „*panromânismul*...trebuie să fie astăzi *ținta noastră comună* de activitate. Printr-însul *se completă* [completează] sinteza noastră revoluționară”[1773] de la 1848.

[1764] Ibidem.
[1765] Idem, p. 106.
[1766] Idem, p. 111.
[1767] Idem, p. 112.
[1768] Ibidem.
[1769] Ibidem.
[1770] Ibidem.
[1771] Ibidem.
[1772] Ibidem.
[1773] Idem, p. 113.

Pentru că revoluția de la 1848 a dorit ca românul să fie *liber* și *proprietar*[1774]. Însă „revoluția viitoare”, considera Bălcescu în mod *corect*, lucru care *s-a împlinit* la 1918, „va cere *unitatea* și *libertatea națională*”[1775].

Iar *întregirea* nației române o considera „*sfânta* și *marea faptă* ce Dumnezeu *ne-a încredințat*”[1776].

30. Monografia lui P. P. Panaitescu despre Dimitrie Cantemir

În ediția primă[1777], din 1958, cu scris foarte mic, ea are 265 p.

Și autorul a compus-o din *25 de capitole*, în afară de introducere, concluzii și bibliografie.

În *Introducere*, Panaitescu consideră că „în scrieri[le sale, Cantemir] începe *ca un mistic* și sfârșește ca *un om de știință*”[1778].

Iar informația din carte e preluată din „izvoare inedite, manuscrisele lui Cantemir, copiate pentru Academia R. P. R., documente privitoare la familia lui, la domnia lui în Moldova, precum și izvoare publicate în vechile reviste rusești și în unele reviste germane, ca și în cărți publicate în diferite

---

[1774] Idem, p. 114.

[1775] Ibidem.

[1776] Ibidem.

[1777] P.[etre] P. Panaitescu, *Dimitrie Cantemir. Viața și opera*, col. *Biblioteca Istorică*, vol. III, Ed. Academiei RPR, București, 1958, 265 p.

[1778] Idem, p. 5.

țări în veacul al XVIII-lea, rămase până acum necunoscute”[1779].

Este o carte dedicată „cercetătorilor specialiști” și „marelui public cult”[1780].

Și Panaitescu începe prin a prezenta lucrurile care *nu îi plac* din cercetarea de până atunci referitoare la Cantemir, întreprinsă de Xenopol, Iorga, G. Pascu, Ștefan Ciobanu, Ilie Minea, Sextil Pușcariu[1781].

Lui A. D. Xenopol, autorul îi impută că nu a afirmat faptul că Dimitrie Cantemir a vrut *să scape țara* de sub robia turcă[1782].

Iorga nu a prezentat *coerent* operele lui Cantemir[1783] și *a disprețuit* opera sa scriitoricească[1784]. Nici nu a afirmat faptul că în țările române a pătruns *cultura clasică greacă* și nu *neogreacă*[1785].

G. Pascu prezintă „cam schematic” viața și opera lui Cantemir și „nu pomenește nimic despre *atitudinea antiboierească* a lui Cantemir, nici de *legătura* lui cu Rusia reformelor lui Petru”[1786]. Ștefan Ciobanu, deși a avut meritul „de a fi pus la îndemâna cercetătorilor *o serie de documente rusești inedite*”, totuși *nu a folosit* „cele mai importante publicații curente de izvoare și studii rusești privitoare la D. Cantemir”[1787].

[1779] Idem, p. 6.
[1780] Idem, p. 7.
[1781] Idem, p. 10-13.
[1782] Idem, p. 10.
[1783] Ibidem.
[1784] Idem, p. 11.
[1785] Ibidem.
[1786] Idem, p. 12.
[1787] Ibidem.

Ilie Minea, într-o lucrare de 422 de pagini, a produs *„o analiză încâlcită* a cuprinsului lucrărilor lui Cantemir, cu comentarii asupra evenimentelor politice, dar fără a recurge măcar *la compararea* textelor cu *izvoarele folosite* de Cantemir”[1788].

Sextil Pușcariu *a omis* mai multe lucruri: „atitudinea autorului în problemele sociale, legăturile cu mediul cultural al Rusiei, atitudinea tendențioasă a lui Cantemir față de vechile instituții ale Moldovei și susținerea unui punct de vedere monarhic”[1789].

„*Cea mai veche biografie* a lui Dimitrie Cantemir este lucrarea latină: *Vita principis Demetrii Cantemiri*”[1790]. Deși este *anonimă*, se presupune că *îi aparține* lui „T. S. Bayer, profesorul lui Antioh Cantemir, german stabilit în Rusia, mort la 1738”[1791].

În p. 19, Panaitescu consideră că Iorga *„a izbutit să demonstreze* că, de fapt, *nu a existat o epocă fanariotă*, în sensul că cele mai multe familii ale domnilor, care au domnit în țările române în acea vreme erau sau *românești* (Racoviță, Calimachi) sau *nu erau din Fanar* și domniseră și înainte de această vreme în Moldova și Țara Românească: Ghiculeștii; sau grecești, dar *înrudite prin sânge* cu boierimea românească: Mavrocordații”.

[1788] Idem, p. 12-13.
[1789] Idem, p. 13.
[1790] Idem, p. 14.
[1791] Ibidem.

Neamul lui Dimitrie Cantemir se trăgea din Fălciu și era unul de *răzeși săraci*[1792].

Cantemir nu era numele lor de familie ci tatăl său îl numește astfel „în amintirea lui *Cantemir pașa*, celebrul oștean tătar de la începutul veacului al XVII-lea împotriva căruia luptaseră codrenii din Fălciu"[1793].

Familia domnului se trage „din *satul Silișteni*, pe malul Elanului, în ținutul Fălciu, sat astăzi dispărut"[1794].

Dimitrie Cantemir se naște pe 26 octombrie 1673, pe când tatăl său era *boier* în Moldova[1795]. A fost *botezat* de domnul țării, adică de Dimitrie Cantacuzino, purtând numele lui. La Botez, el a primit de la nașul său satul Valea Iliei[1796].

A fost *ostatic* la Constantinopol între 1688-1691, în timpul *domniei* tatălui său, după care se întoarce în Moldova[1797].

Dascălul său: Ieremia Cacavelas. Despre care Panaitescu, în mod fals, consideră că „misticismul" învățat de la Cacavelas *a deformat* vocația sa intelectuală[1798].

Însă Ieremia Cacavelas era preot ortodox, originar din Creta, studiase la Lipsca și la Viena făcuse studii teologice.

[1792] Idem, p. 27.

[1793] Idem, p. 28. Informația *schimbării numelui*, Panaitescu a obținut-o de la S. Zotta, *Despre neamul Cantemireștilor*, Iași, 1930, p. 8, *cf.* Idem, p. 28, n. 2.

[1794] Ibidem.

[1795] Idem, p. 37.

[1796] Ibidem.

[1797] Ibidem.

[1798] Idem, p. 38.

Acesta cunoștea greacă, latină și italiană și era un bun predicator[1799]. În Moldova, în 1670, Cacavelas a fost numit „*profesor de greacă* la Școala Domnească”[1800] din Iași și era „*corector* al cărților grecești tipărite la Iași în tipografia grecească întemeiată acolo de patriarhul Dositei al Ierusalimului”[1801].

În 1667 scrie, în greacă, lucrarea teologică *Cercetare asupra celor cinci deosebiri între Biserica grecească și cea romană*, lucrare rămasă în manuscris, păstrându-se la Oxford[1802]. Așa că nu putea *să îl influențeze negativ* pe Cantemir, ci dimpotrivă.

Până în 1700, accentuează Panaitescu, Cantemir „scrie trei lucrări *sub influența* profesorului său: *Divanul lumii cu înțeleptul*, *Imaginea de nedescris a științei sacre* și *Logica*”[1803]. Scrieri pe care Panaitescu, în mod paradoxal, le consideră „*mistice* și *destul de obscure* ca exprimare”[1804]. Asta pentru ca să înțelegem *cât de prost* înțelegea Panaitescu teologia ortodoxă.

Dimitrie Cantemir e ales *domn* al Moldovei, de către boieri, *la vârsta de 19 ani*[1805].

Importanța luptelor de la Petervaradin (1697) și Stănilești (1711) în viața sa[1806].

[1799] Ibidem.
[1800] Ibidem.
[1801] Ibidem.
[1802] Ibidem.
[1803] Idem, p. 39.
[1804] Ibidem.
[1805] Idem, p. 42.
[1806] Idem, p. 45.

Dimitrie Cantemir se căsătorește la Iași cu domnița Casandra, fiica lui Șerban vodă Cantacuzino. „O căsătorie politică”, subliniază Panaitescu[1807]. Devenind astfel *moștenitorul politic* al domnului și *„cel mai însemnat rival* și *dușman* al lui Constantin Brâncoveanu”[1808].

Panaitescu citează în p. 45, n. 8, *Calendarul lui Constantin vodă Brâncoveanu*, în care spune că Sfântul Constantin *a însemnat* în jurnalul său, cu ocazia căsătoriei lui Cantemir, *„cuvinte murdare* la adresa lui Dimitrie Cantemir”[1809].

În 1700, Dimitrie Cantemir avea 27 de ani[1810]. *Istoria Ieroglifică* e scrisă între 1700-1711. În Rusia, între 1711-1723, el scrie *Istoria Imperiului Otoman*, *Descrierea Moldovei* și *Hronicul*[1811].

Divanul a fost publicat în tipografia domnească de la Iași, pe 30 august 1698, din porunca fratelui său, Antioh vodă Cantemir[1812]. Deși nu era în stare *să judece* valoarea teologică a *Divanului*, Panaitescu afirmă că lucrarea lui Cantemir nu este pe „linie ortodoxă” în totalitate[1813]. Lucru neadevărat.

„Manuscrisul autograf” al *Istoriei Ieroglifice* se află „azi la *Biblioteca Lenin* din Moscova, cu o fotografie (microfilm) la

---

1807 Ibidem.
1808 Ibidem.
1809 Ibidem.
1810 Idem, p. 46.
1811 Idem, p. 47.
1812 Ibidem.
1813 Idem, p. 52.

Academia R. P. R., așteaptă o nouă ediție, căci ediția Academiei Române (Gr. Tocilescu, 1883) nu corespunde nici transcrierii științifice, nici nu cuprinde *notele explicative*, neapărat necesare pentru o astfel de lucrare cu cheie și cu caracter alegoric"[1814].

Panaitescu presupune că *Istoria Ieroglifică* a fost scrisă „între *mai* și *decembrie* 1705"[1815].

Cine sunt *personajele*: p. 76-77. Țara Românească era *țara păsărilor*, pe când Imperiul Otoman: *împărăția peștilor*[1816]. Sfântul Constantin Brâncoveanu era *Corbul*[1817].

Panaitescu consideră scrierea „pamflet politic"[1818]. Totodată afirmă că „*Istoria Ieroglifică* este *prima scriere beletristică* în românește, prima scriere care nu mai era nici *predică bisericească*, nici *letopiseț*"[1819].

Domnia sa în Moldova: 1710-1711[1820]. El a scăzut „birul steagului"[1821]. În urma tratatului de alianță cu Petru cel Mare, Cantemir transformă Moldova „într-un stat de *monarhie autoritară*"[1822].

Tratatul cu Petru cel Mare l-a semnat la Luțk, pe 13 aprilie 1711 și era „*al treilea tratat* încheiat de Moldova cu statul rusesc de la Moscova, în decursul veacurilor, *primul* fiind

---

[1814] Idem, p. 75.
[1815] Idem, p. 76.
[1816] Idem, p. 76-77.
[1817] Idem, p. 76.
[1818] Idem, p. 79.
[1819] Idem, p. 90.
[1820] Idem, p. 95.
[1821] Idem, p. 97.
[1822] Idem, p. 99.

cel încheiat de Ștefan cel Mare cu Ivan al III-lea la 1482, al doilea [fiind] al lui Gheorghe Ștefan cu țarul Alexei Mihailovici la 1656”[1823].

Lupta de la Stănilești, contrar celor spuse de Iorga, a fost „un război național”[1824], pentru că exista *„un mare entuziasm popular* pentru *lupta de eliberare* împotriva turcilor”[1825]. Oastea era formată din 17.000 de oameni, pe când boierimea din Moldova dezertase[1826].

Pe 24 iunie 1711, țarul Petru cel Mare sosește la Iași fără să se anunțe[1827]. Armata rusească venită în Moldova era de 4.000 de oameni[1828].

Bătălia de la Stănilești, pe Prut, lângă Fălciu, a avut loc între 8-12 iulie 1711[1829].

Armata lui Cantemir și a țarului a fost înconjurată de turci și de tătari, conduși de marele vizir Mehmed Baltagi pașa[1830]. În vara lui 1711, recoltele din Moldova fuseseră *distruse* de către lăcuste[1831].

Tratatul dintre ruși și turci se perfectează în Moldova, pe 12 iulie 1711[1832]. Pe 16 iulie 1711, într-o zi de luni, Dimitrie Cantemir și ai lui *au părăsit* Iașiul pentru totdeauna, după o *domnie de 8 luni*[1833].

[1823] Idem, p. 102.
[1824] Idem, p. 110.
[1825] Ibidem.
[1826] Ibidem.
[1827] Idem, p. 112.
[1828] Idem, p. 114.
[1829] Ibidem.
[1830] Ibidem.
[1831] Idem, p. 115.
[1832] Ibidem.
[1833] Idem, p. 117.

Din 1 august 1711, Cantemir devine „*principe serenisim* al Rusiei, va avea *case de piatră* la Moscova, i se dă *drept de judecată* asupra tuturor moldovenilor ce veniseră cu el în Rusia; numărul lor era *de 4.000*, după scrisoarea lui Cantemir”[1834].

Primește „o casă luxoasă la Moscova şi o pensie anuală de 6.000 de ruble…o dată cu portretul ţarului încadrat în pietre preţioase. Oştenii moldoveni fuseseră colonizați, din ordinul lui Petru, în sloboziile din Ucraina”[1835].

Casandra, soția lui Cantemir, moare în 1712 și a fost îngropată în Biserica grecească din Moscova[1836].

Din 1719, el se mută la Petersburg de unul singur și își lasă familia la Moscova, alături de fiica lui, Smaragda[1837].

După ce moare Smaragda, în iulie 1720, „toți copiii lui Cantemir sosesc și ei în capitală, de unde nu urmau să se mai mute”[1838].

După 8 ani de văduvie, Dimitrie Cantemir se recăsătorește. Cu cneaghina Anastasia Trubețkoi, fiica generalului Ivan Iurievici Trubețkoi”[1839]. A doua soție a lui Cantemir *avea 18 ani*, vârsta fiicei lui, Maria[1840]. Nunta are loc la 14 ianuarie 1720,

---

[1834] Idem, p. 126.
[1835] Idem, p. 126-127.
[1836] Idem, p. 129.
[1837] Idem, p. 134.
[1838] Ibidem.
[1839] Ibidem.
[1840] Ibidem.

„în prezența țarului, a țarinei și a familiei imperiale”[1841]. Însă „la cererea nașului, Cantemir *își rade* barba, leapădă hainele orientale și se îmbracă după moda apuseană, cu perucă pudrată și haine scurte”[1842]. Familia sa devine una...*mondenă*[1843], deși nu acesta era *modul său de viață*.

Țarul Petru o lasă însărcinată pe Maria Cantemir[1844]. Copilul însă se naște mort[1845]. Din acest motiv familia Cantemir intră în dizgrația țarului[1846].

Maria Cantemir moare în 1757, fără să se mai mărite[1847].

Crezând că *va muri*, Dimitrie Cantemir *se spovedește* episcopului de Astrahan[1848]. Suferea de diabet[1849].

Adoarme în ziua de 21 august 1723, la 19. 20 de minute, având 50 de ani și fiind *ministru* al țarului[1850]. Trupul său, îmbălsămat, a fost dus la Moscova și îngropat în ziua de 1 octombrie 1723[1851].

A fost îngropat „în dreapta intrării”, în Biserica zidită de el, cu hramul *Sfinții Constantin și Elena*, din Mănăstirea grecească *Sfântul Nicolae* din Moscova.

[1841] Idem, p. 134-135.
[1842] Idem, p. 135.
[1843] Ibidem.
[1844] Idem, p. 140.
[1845] Idem, p. 141.
[1846] Ibidem.
[1847] Ibidem.
[1848] Idem, p. 145.
[1849] Idem, p. 146.
[1850] Ibidem.
[1851] Idem, p. 146-147.

Unde fuseseră îngropate și prima soție și fiica lui, Smaragda și unde vor fi îngropați și Maria Cantemir cât și Dimitrie, fiul lui Antioh Vodă[1852].

Sistema religiei mahomedane a fost *singura carte* publicată în Rusia și anume în 1722[1853].

Hronicul, în versiunea latină, l-a terminat în 1717[1854]. Scris la îndemnul *Academiei* din Berlin[1855].

31. Veleitățile teologice ale unui istoric al artei

Domnul Andrei Pleșu nu a vrut să fie *original* nici în această a doua încercare a sa de a intra, fără inițiere, pe teritoriul teologic. A folosit titlul și tema cărții lui Joachim Jeremias, *Parabolele lui Iisus*[1856], la care a adăugat apendicele: „Adevărul ca poveste"[1857]. Numai că *poveste*, azi, înseamnă *basm*, chestii din trecut, dubioase...*poveste* relativizând *Adevărul* cu majusculă.

[1852] Idem, p. 147.

[1853] Idem, p. 212.

[1854] Idem, p. 228.

[1855] Ibidem.

[1856] Publicată în română sub titlul: Joachim Jeremias, *Parabolele lui Iisus*, trad. din lb. engl. de PS Calinic Dumitriu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc și Dr. Ștefan Matei, cu un cuv. introd. de Părintele [Constantin] Galeriu, Ed. Anastasia, București, 2000, V-VIII + 322 p.

[1857] Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Ed. Humanitas, București, 2012, 314 p.

Din *Cuvânt înainte*, aflăm că această carte a apărut *la cererea* editurii Humanitas, că a fost scrisă la Berlin[1858] și că un număr de oameni, amintiți în p. 8, i-au făcut diverse „sugestii” despre părți din carte[1859]. Adică e *o carte colectivă*...dacă sugestiile a 9 persoane au fost *introduse* în carte.

Mai înainte însă de *a se vinde* sub forma cărții, *conținutul* cărții de față *i-a slujit* autorului „pentru susținerea unor conferințe la Universitatea din Iași, la Institutul de Studii Avansate din Nantes și la Centrul de Studii Bizantine „Sf. Petru și Andrei” din București”[1860].

Numai că atunci când și *le auxiliază* la CV, conferințele mai sus amintite...*par altceva* decât cartea.

Însă autorul nostru, în loc să își facă *câte un text* pentru fiecare demers academic sau conferențiar avut în plan, a făcut un text *pentru toate* conferințele de dinainte de publicarea cărții, pentru editura Humanitas și pentru conferințele de după, de la lansarea cărții, având *un singur text pentru toate*.

Din punct de vedere academic asta înseamnă *autoplagiere în formă continuată*. Sau, mai plastic: *ciorbă reîncălzită*.

Onestitatea intelectuală însă, dacă o ai, îți cere să faci muncă de cercetare pentru *fiecare demers academic* la care participi. Dacă nu poți *să muncești* în acest ritm, *îți declini* participarea.

[1858] Idem, p. 7.
[1859] Idem, p. 8.
[1860] Ibidem.

Tot în cuvântul introductiv, autorul își ia măsuri *de precauție*. Mărturisește că este „perfect conștient” de faptul, că teologii vor privi această carte drept opera unui „intrus”[1861]. A unui veleitar. De acord! Nici nu poate fi altfel catalogată, atâta timp cât Andrei Pleșu nu are *specializare teologică*. Iar dumnealui, de obicei, *îi zeflemisește* pe lăutăriști...

Textul cărții e scris în *limbajul prețios*, caracteristic autorului, cu care ne-a învățat de-a lungul timpului. Și prin stil, autorul vrea să compenseze *lipsa de idei prețioase/ personale* și *de organicitate* a scrierii. Pentru că organicitatea scrierii teologice vine din *munca de cercetare teologică continuă*, iar ideile/ perspectivele teologice sunt consecințele unei *vieți mistice intense*.

Teologia nu se scrie doar *când vrei*, ci *tot timpul*. Dar pentru ca să *o scrii* tot timpul, trebuie să *o trăiești* tot timpul, adică *să fii una* cu ea.

Discuția despre *parabole* începe în p. 13. Și parabolele, spune autorul, ne plasează „în teritoriul *narațiunii*, care *se substituie* argumentației”[1862].

Numai că autorul vrea să argumenteze conținutul parabolelor, să îl explice, iar parabolele nu sunt *povești* ci tocmai *argumente* ale existenței relației lui Dumnezeu cu oamenii.

[1861] Ibidem.
[1862] Idem, p. 13.

Până în p. 25, autorul face *o acoladă*, care n-are de-a face cu parabolele Domnului.

Între p. 25-27 avem o singură idee: parabola a fost considerată de Domnul ca fiind „*în perfect acord* cu El Însuși”[1863]. Deducție logică, atâta timp cât Domnul *a recurs de multe ori* la parabole.

Primele citări scripturale (p. 29-30).

Autorul analizează dacă e un act *discriminatoriu* față de marea audiență, faptul că Domnul *explică* parabolele numai Sfinților Apostoli[1864]. Dacă decizia Lui este una „elitistă” și, implicit, „smintitoare”[1865]. Însă Pleșu ajunge să constate că și Sfinții Apostoli erau, uneori, „la fel de *obtuzi*” ca și poporul[1866].

Numai că Domnul nu le cerea *o înțelegere raționalistă* Sfinților Apostoli, una prin care „să dezlege” parabolele ca pe un rebus, ci *o înțelegere teologică*, luminată de slava lui Dumnezeu.

Lucru pe care îl vedem cu ocazia răspunsului Sfântului Apostol Petru, când, luminat de Dumnezeu, spune că Iisus este *Hristos* [Mt. 16, 16-17]. Asta le cerea Domnul, de fapt, Sfinților Apostoli: o înțelegere mistică, duhovnicească, profund teologică a cuvintelor Lui și nu *descifrări* de „povestiri obscure”.

Mulțimea, prin parabole, trebuia să fie tot mai *atentă* la Domnul, la ce propovăduiește El și să cugete *mai presus* de cele

---

[1863] Idem, p. 25.
[1864] Idem, p. 30.
[1865] Ibidem.
[1866] Idem, p. 38.

grosiere. Pe când Sfinții Apostoli trebuiau *să se deschidă* revelării lui Dumnezeu, umplerii lor de har, pentru ca să înțeleagă cuvintele Domnului în profunzimea lor dumnezeiască.

În p. 41, autorul citează și din Joachim Jeremias, a cărui perspectivă de lucru „a preluat-o" în tăcere.

În p. 42, Andrei Pleșu consideră că este „un minim gest de politețe" să credem în „caracterul *revelat* al textelor sacre". Al textelor sfinte ale Bisericii sau ale oricărei religii?

Făcând aluzie la *baba ortodoxă*, care are Ortodoxia în suflet (sintagmă a lui Petre Țuțea, preluată și de Mircea Platon), autorul, ca și când nu ar fi înțeles *sensul* expresiei, atrage atenția că „nu orice gospodină de vârsta a treia, care se aferează bigot prin ograda bisericii, e *receptaculul optim* al credinței"[1867].

Autorul, adesea, ori *moralizează*, ori *divaghează*. Face parte din *stilul* său…alunecos, plictisitor prin continua dorință de *a epata*.

Și când divaghează de la *centrarea* pe parabolele Domnului, el se lansează într-o exegeză filosofică asupra parabolelor, eliminând substanța lor reală: *teologia*. Un exemplu avem în p. 45, unde ajunge să afirme: „Iisus încearcă însă *o soluție-limită*: sfințirea exteriorității lumii, aducerea lumii într-un „înăuntru", care să-i salveze exterioritatea fără a o disprețui și destrăma".

[1867] Idem, p. 44.

Ce are o astfel de *formulare bombastică* cu *simplitatea* parabolelor Domnului? Sau de ce nu poate fi Andrei Pleșu, *simplu* și *cu miez* în exprimările sale? Și unde vrea să ne ducă autorul, dacă nu coboară *în textul* parabolelor? Iar dacă Domnul face cu noi *teologie* în parabolele Sale, de ce până la această pagină autorul *nu a coborât* la... subiect, ci ne dă impresia că El se ocupă cu „filosofia vagului”, precum Gabriel Liiceanu?

La Andrei Pleșu nu *căderea* din slava lui Dumnezeu este *marea dramă* a umanității ci „exterioritatea”[1868]. Eu înțeleg, fără dubii, că prin *exterioritate* desemnează același lucru. Dar când autorul epatează, el dorește să ne convingă de faptul că „inventează” un nou limbaj și prin asta „o altă erminie/ tâlcuire/ exegeză”. Pentru că dorința autorului, mărturisită la una dintre prezentările cărții, a fost ca în această carte *să le arate* teologilor cum se tâlcuiesc, în mod *atractiv*, parabolele Domnului.

Numai că parabolele Domnului nu sunt *atractive* în mod tabloid, nu sunt sclipoase, nu sunt formate din cuvinte și termeni absconși și *tâlcuirea* lor nu înseamnă *înlocuirea* terminologiei teologice cu cea filosofică. Ci *tăria* parabolelor e dată de *profunzimea mistică a adevărului* pe care trebuie să îl sesizezi în adâncul lor.

De aceea, dacă păcatul nu produce *căderea* din relația cu Dumnezeu ci *exterioritate*, și găsim și un corelativ pentru

[1868] Idem, p. 45.

har și altul pentru *comuniune* și altul pentru *Treime*, prin acestea *nu schimbăm* datele problemei și nici nu le *aprofundăm*, ci *divagăm*. Pierdem timpul.

Iar ca *să nu pierdem* timpul și să învățăm ceva de la Andrei Pleșu, ar însemna ca el *să ne ofere* o vedere *mistică*, teologică a parabolelor, prin aceea că el, condus de Dumnezeu, *a coborât* în adâncul parabolelor și a înțeles ce a vrut *să ne spună* Domnul prin ele.

Însă vom găsi aici *o experiență unică*, pe care Sfinții Părinți ai Bisericii *nu au sesizat-o* încă și pe care Biserica *nu o știe*? Vom găsi *ceva nou*...sau *pierdem timpul*?

În pagina 46 aflăm că „parabola hristică" vrea să ne invite „în spațiul întrebării". Presupunere falsă.

De ce? Pentru că Domnul a pus parabolele Sale tocmai în fața acelora care *aveau întrebări*. Care erau întrebări ambulante. Pentru că parabolele Lui nu sunt *problematizări* ci *răspunsuri*.

El le-a dat și ne-a dat *răspunsuri* extrem de clare. Dar răspunsurile Lui au profunzimi cu mult mai mari decât *înțelegerile definiționale*. Răspunsurile Lui *au relevanță continuă* pentru fiecare dintre noi, oricând am trăi și oricine am fi. Pentru că Domnul a venit să ne dea *răspunsuri paradoxale* și nu *liniare*.

De aceea, atunci când s-a pus problema *Împărăției* sau *a aproapelui nostru* sau *a desăvârșirii*, cei în cauză au înțeles că exigențele Lui sunt *absolute* și *paradoxale*.

Cei care le-au acceptat, L-au urmat, iar cei care nu le-au acceptat, nu le-au refuzat pentru *injustețea* lor ci tocmai pentru *copleșitoarea lor înălțime*.

Din n. 1, p. 46, aflăm că sintagma *păcatul exteriorității* nu îi aparține. Îi aparține lui Frithjof Schuon[1869].

Pagina 47 e pentru Heidegger. Și, nu în ultimul rând, e o reclamă *gratuită* făcută lui Gabriel Liiceanu. Căci autorul ne amintește, cum că prietenul său a tradus *Ființă și timp*[1870]. Numai că Heidegger *nu are de-a face* cu ce spun...parabolele Domnului.

De la *exterioritate*...autorul ajunge la *Iad* și îl definește: „a nu fi înlăuntrul a nimic, a nu fi înlăuntrul nimănui, a nu avea un „înlăuntru" – acesta este iadul"[1871].

Numai că definiția autorului e falsă de la cap la coadă. Toți avem o *lăuntricitate* a noastră...depinde însă care e *conținutul* ei. Iar nimeni nu poate fi *în afara* slavei lui Dumnezeu, a prezenței Lui.

Pentru că Iadul nu înseamnă a fi *în afara* prezenței lui Dumnezeu ci *a nu suporta* prezența Lui, pentru că nu ești plin *de slava* Lui.

Pe scurt, conform realității ontologice a omului și corect teologic, autorul trebuia să spună: Iadul înseamnă *a nu avea nimic* din Dumnezeu în tine. A fi *gol* de prezența Lui.

1869 A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Frithjof_Schuon.

1870 Cf. Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, op. cit, p. 47, n. 1.

1871 Idem, p. 48.

În p. 49, autorul *ratează* înțelegerea paradoxală a lui παραβάλλω. Pentru că verbul grecesc nu înseamnă doar „a arunca laolaltă, a pune alături”[1872]. Ci, la forma sa intranzitivă, verbul înseamnă „a trece peste, la [o altă realitate], a veni în apropierea [adevărului], a naviga spre [Împărăția lui Dumnezeu]”, pe când în forma sa tranzitivă, el înseamnă: „a sta unul lângă altul/ alăturat”.

De aceea, parabola este *un drum comunional*, dar *spre veșnicie* și nu spre *un comunitarism teluric*. Pentru că *Împărăția* din parabolele Domnului e *Împărăția Lui* și nu o așteptare hiliastă, într-un cosmos netransfigurat de slava Treimii. Sensul parabolei este *transcendent* și presupune *înduhovnicirea noastră* și nu *o împrietenire* doar pentru acum și azi, ci pentru veșnicie.

Tot în p. 49, autorul consideră că „parabola hristică nu aspiră *la instalare*, la definitivat. În cele din urmă, după *atingerea* scopului, ea va deveni *superfluă*”.

Însă parabolele Lui *nu au căzut* în desuetudine și nici nu devin *caduce* odată cu o anume înțelegere a lor, după cum nici trupul Domnului, luat din Fecioară, nu a devenit „un obiect” de care *S-a dispensat* la Înălțare. De aceea, Biserica păstrează cuvintele Domnului și revelațiile Sale în aceeași *prospețime lingvistică* a lor, pentru că noi *nu ne oprim* la exteriorul cuvintelor.

Cuvintele sunt *un drum deschis* spre Dumnezeu, parabolele sunt *răspunsuri* ale

---

[1872] Idem, p. 49.

Sale pentru noi, chemări ale Lui *la comuniune*. De aceea cuvintele și modul cum au fost spuse cuvintele Lui nu sunt *perisabile,* pentru că au prospețimea Aceluia, Care întotdeauna e Același.

Iar noi, de fiecare dată, le auzim ca *spuse tainic* de Domnul, pentru că El este Cel care *ni le face explicite* în lăuntrul nostru.

Citând In. 16, 25, autorul trage concluzia că parabolele sunt „o soluție circumstanțială”[1873] pentru Sfinții Apostoli. Însă lucrurile nu stau astfel.

Sfinții Apostoli, și după Învierea Domnului și umplerea lor de har la Cincizecime, au avut nevoie continuu de *luminarea* lui Dumnezeu. Tainele lui Dumnezeu nu li s-au descoperit integral și nici nu ni se vor descoperi vreodată. Ci atât ei, cât și noi, au crescut și creștem continuu în înțelegerea parabolelor Lui, a minunilor Lui, a cuvintelor Lui, a revelațiilor Lui.

Nu ne putem *debarasa* de nimic din ce ne-a spus El. Chiar dacă înțelegem, la un moment dat, mai mult decât alții, prin aceasta nu ne putem *dispensa* de parabolele Lui sau de vreun cuvânt al Lui, pentru că numai *un infatuat* consideră că *adâncimea* cuvintelor Lui e doar cea pe care el *o poate înțelege*. Omul temător de Dumnezeu vede toată revelația Lui ca pe *un ocean de taine dumnezeiești*, de care *se bucură* pe măsura lui și nu *o sumă de afirmații banale* și *vetuste*.

[1873] Idem, p. 50.

În pagina 51, autorul face prima afirmație *adecvată* parabolelor: ele au „o dimensiune apofatică”. Și dacă au *o dimensiune apofatică*, atunci ele nu sunt *circumstanțiale*, așa după cum autorul a afirmat anterior, pentru că apofatismul presupune *o continuă înțelegere* a parabolelor.

În p. 55, Pleșu explică ce înseamnă *apofatismul* parabolelor. Și anume faptul că „parabolele *cheamă* și totodată *țin la distanță*” pe cel credincios. Pentru că ele presupun *o înaintare continuă* în înțelegerea lor. Însă *ținerea la distanță* nu e datorată lui Dumnezeu ci *lipsei noastre de creștere* în înțelegerea Lui.

„Credința...e *un mod de viață*”[1874].

În aceeași pagină 58, autorul consideră că *făclia sub obroc* și *cetatea pe munte* sunt două parabole în care avem de-a face cu „o *ieșire* a tainei în lumină”. Eu consider că în fiecare parabolă și în fiecare minune a Domnului avem de-a face cu acest lucru: cu *o revelare și mai accentuată* a divino-umanității Sale. Pentru că *scopul* Domnului a fost acela de *a ne încredința deplin* de întruparea Sa și despre faptul că Dumnezeu e *Treime* și că *sensul* omului este *îndumnezeirea* lui.

„Adevărul dumnezeiesc nu e făcut *să treacă* neobservat”, pentru că el trebuie „să lucreze ca *un reper puternic*, să iradieze asupra celor din preajmă”[1875].

[1874] Idem, p. 58.
[1875] Idem, p. 59.

Parabolele însă nu au menirea *să îi lase* pe oameni „în ceață”[1876] ci, după cum spune autorul în aceeași pagină, ele au un mesaj „hiperevident”[1877].

Dar, pe de altă parte, se observă faptul că Pleșu nu consideră limbajul drept *un spațiu propriu* al exprimării experienței mistice. Pentru că el vorbește despre „dictatura *castratoare* a orizontalității”[1878]. Iar *orizontalitatea*, aici, e totuna cu *limbajul*.

Însă exprimarea experienței nu este *un obroc* pentru experiență, ci *o invitație* la experiență. Pentru că experiența mistică este *personală* și ea nu poate fi *transmisă* prin mărturisirea ei. Mărturisirea experienței are rolul doar de *a te înflăcăra* pentru căutarea ei și de a-ți preciza *detaliile* realității ei.

În n. 1, p. 63, autorul *ne deconspiră* unul dintre *aporturile* colaboratorilor la cartea sa. Două texte patristice indicate de Anca Manolescu.

Mi-aș fi dorit, ca cititor, ca autorul să vorbească despre *totalitatea sugestiilor* pe care le-a primit de la alții, pentru ca să știm *cât e*...Andrei Pleșu în această carte și care e *ponderea* ideilor altora, în afară de bibliografia citată.

Pentru că *ideile altora*, primite „prietenește” sau ideile pe care *și le-a asumat* de la alții fără citarea lor, după ochiul meu

---

[1876] Idem, p. 60.
[1877] Ibidem.
[1878] Idem, p. 62.

specializat în domeniu, sunt numeroase iar *ideea de fond* a autorului nu există.

Ea ar fi existat în momentul când cartea de față ar fi fost *o nevoie sistemică* în înțelegerea teologică și nu *o abordare lacunară* a unei problematici evanghelice.

Din p. 73 începe discuția despre *parabola Semănătorului*. Și autorul are dreptate când spune că „a înțelege" înseamnă „*a interioriza* o stare"[1879]. Și mai bine zis: *a înțelege* începe odată cu faptul de a fi *umplut* de o stare, adică de *prezența* harului lui Dumnezeu. E adevărat și faptul că *prostia non-patologică* nu este „inocentă"[1880]. E *o patimă*. Născută din lene și din indiferență.

Însă prin divagația începută în p. 81 și terminată în p. 83, autorul *a abandonat* discutarea parabolei.

O constatare corectă e și aceea că trebuie „să colaborezi cu realul *în datele lui*"[1881]. Să nu presupui că realitatea e *alta* decât este. Decât aceea pe care *o simți* tot timpul.

„Sufletul *avariat* [de păcate n.n.] rămâne *infinit recuperabil*"[1882].

De la p. 93 începe divagația despre *răbdare*. Și în loc să vadă răbdarea *în relație* cu Dumnezeu, autorul o tratează *în sine*, ca subiect filosofic. Însă răbdarea în Scriptură nu e *un subiect* ci *o cale* spre întâlnirea cu

---

[1879] Idem, p. 81.
[1880] Idem, p. 82.
[1881] Idem, p. 86.
[1882] Idem, p. 88.

Subiectul discuției teologice, Care e *Dumnezeu*. Tocmai în p. 95 ajunge la răbdarea pusă *în relație* cu Domnul, pe care o tratează fugitiv.

Din p. 97 începe discuția despre *copiii din piețe*. Însă nu începe discuția *ex abrupto* ci divaghează spre problema *spiritului critic*[1883].

Aici, eu nu pot fi *de acord* cu această aserțiune a sa: „spiritul critic poate fi și o formă de *infantilism mental*”[1884]. Cine are *spirit critic*, adică *putere de judecată*, acela *e un om duhovnicesc*, un om plin de experiență și nu *un prostuț*.

Însă autorul începe să vorbească despre „spiritul critic”, adică despre *un străvăzător al experienței*, dar se referă, de fapt, la *râzgâiații* cu diplomă, la cei plini de *o proastă creștere intelectuală*[1885]. Adică la intelectualii fără experiență duhovnicească și profundă de viață, care sunt *părerologi* și nu *cunoscători* ai lucrurilor.

În continuare, Andrei Pleșu face o afirmație cu totul *în dizarmonie* cu *istoria gândirii*. Și anume că „gândirea n-are voie să fie *mofturoasă*, să traverseze piața lumii și a ideilor cu *o grimasă disprețuitoare*”[1886].

Însă de la filosofii lumii vechi și până la filosofii postmodernității, cu toții au dovedit că gândirea nu numai că e *plină de mofturi* ci și de *nebunii* și *exclusivisme* de tot felul.

[1883] Idem, p. 98.
[1884] Ibidem.
[1885] Ibidem.
[1886] Idem, p. 98-99.

Nietzsche e *genial* pentru că i-a *minimalizat* pe toți de dinaintea lui. Kant e *genial* pentru că *a exclus* experiența din calcul. Exclusivismul și unilateralitatea sunt modul *de-a fi* al gândirii filosofice. Iar dacă filosofii păgâni erau niște *teologi ratați* ai vremii lor sau niște *aroganți* cu zeii, marii filosofi ai modernității au fost, aproape în exclusivitate, teologi catolici și protestanți sau oameni care au vrut *să exorcizeze* gândirea oamenilor de credința creștină.

Gândirea autonomă, cea care *exclude* revelația dumnezeiască, e *un moft continuu*. „Piața" lumii și a ideilor este un supermarket de extremisme. Pentru că ideile omului sunt considerate *mai presus* decât omul și *detașate* de el.

Numai gândirea duhovnicească nu e *mofturoasă* și *exclusivistă*. Ea se ocupă de patimi și de păcatele lumii cu atenție și cu responsabilitate. De aceea nici nu își permite *să-i disprețuiască* pe oameni, pentru că știe că oamenii se pot *converti* în orice clipă și pot *ieși* din caruselul vieții lipsite de sens.

În p. 99, autorul face aluzie la *încremenirea în proiect*. O temă a sa *predilectă* dar și pe care o *practică*.

Pruncii sunt *permeabili* la nou tocmai pentru că sunt „infinit modelabili"[1887].

Însă iarăși nu pot fi de acord cu domnul Andrei Pleșu atunci când afirmă, că spiritul critic e „opac"[1888]. Tocmai pentru că *nu e*

[1887] Idem, p. 101.
[1888] Ibidem.

opac, spiritul critic, omul strävăzător, poate *să vadă* ce e bun și ce nu e bun dintr-o carte, acțiune, persoană.

Pentru că maturii nu sunt *impotenți* să vadă adevărul mântuirii, după cum nici pruncii nu pot, *de la sine*, să-l vadă. Ci toți putem *vedea* ce ne e de folos, cu harul lui Dumnezeu, dar nu toți *vrem* să facem asta.

Dacă cei în vârstă ar fi *opaci* la convertire, nu se explică mulțimea celor care s-au convertit la vârste mature sau venerabile. Iar dacă pruncii și copiii ar fi, de la sine, *monumente* de sinceritate și de adevăr, nu se explică de unde atâta *ură* și *răutate* la mulți copii. Însă *alegerea* lui Dumnezeu ține de *înțelegerea* faptului că în El e *adevărata viață*, adevărata perspectivă *a împlinirii* interioare.

Întâietatea e a celor care își „vor interioriza smerenia, umilitatea copiilor”[1889]. Iar Domnul nu refuză nimănui Împărăția „oricât de precar, oricât de „mic””[1890] ar fi.

Da, e adevărat, în lumea creștină, copiii nu sunt niște „perfecți”, niște *desăvârșiți* ci, „mai curând, ...deținători ai unei exemplare plasticități”[1891]. Ai unei genuine plasticități interioare. Pentru că *desăvârșirea* e rodul *conlucrării ascetice*, neîntrerupte, cu Dumnezeu și nu o stare de *pasivitate lamentabilă*. Drumul nostru spre desăvârșire, în Ortodo-

[1889] Idem, p. 102.
[1890] Idem, p. 104.
[1891] Ibidem.

xie, trece prin *curățirea de patimi*, prin *contemplări multiple* ale monumentelor Tradiției și ale cosmosului, prin *vederi dumnezeiești* tot mai copleșitoare, pentru *a rămâne în slava Lui neîncetat*.

În p. 106, după o largă digresiune pe subiectul *copiilor*, autorul ajunge la concluzia că cei din piață, *copiii din piață*, sunt „*embleme* ale adulților imaturi, mereu „exteriori” marelui „joc” al revelației”.

Pe baza paginii 107, înțeleg că autorul consideră *spiritul critic*, în sine, adică *puterea de judecată*, ca pe o realitate „neformată”, care are nevoie de „orientare”. Pasajul la care mă refer e acesta: „refuzul visceral, spiritul critic *dezordonat* trebuie să capete *o orientare*, să se alinieze unei opțiuni”[1892].

Din punctul meu de vedere, nu poți avea *spirit critic* fără *o opțiune* religioasă, filosofică sau existențială profundă, fermă, constantă. Tocmai pentru că *crezi* în ceva, pentru că *ai experimentat* ceva, te și pronunți cu multă pătrundere pe tema acelui subiect.

Critica teologică, literară, filosofică, politică etc are în spate *o opțiune* de viață, o alegere dar și *o bogată experiență* în domeniul în care se pronunță.

De aceea nu cred că trebuie să numim producții ale *spiritului critic* manifestările *prostuțe* ale nihilismului/ exclusivismului de orice fel. Cel care *neagă* de dragul negării, gică contra, zeflemistul de profesie nu are

---

[1892] Idem, p. 107.

de-a face *cu critica* ci *cu pierderea timpului*. Ca să critici trebuie *să ai* în spate o experiență, o operă, o asumare și o înțelegere existențială a lucrurilor pe care le dezbați și pe care le vezi *mai bine* decât alții.

În capul paginii 108, Pleșu enunță o altă temă *de fond* a sa: *marginalitatea*.

Ca și *încremenirea în proiect* (care reprezintă *o batjocură* la adresa celor cu *operă de lemn* sau cu operă...mereu *amânată*) sau ca *obscenitatea publică* (care înseamnă *tot ceea ce nu-i place*), marginalitatea e *coșul de gunoi* unde el își aruncă, adesea, preopinenții *nedoriți*.

„Marginalitatea" nu e doar *un substantiv* la Andrei Pleșu, după cum adjectivul *vag* nu e o întâmplare *pusă cu furca* într-o carte anume a lui Gabriel Liiceanu. Pentru Pleșu, *marginalitatea* reprezintă toți acei intelectuali, pe care el nu i-a *bifat*, nu i-a ajutat *să parvină*, care nu sunt *publicați* de editurile „indicate" de el/ ei...adică: *ceilalți*/ restul/ proștii. De aceea, „marginalii" sunt anumiți autori, care *o zic verde* în față...implicit și *opera* lor.

Căci – citām –, „cântărirea *distantă* a împrejurărilor sfârșește prin a deveni *marginalitate*"[1893]. Cine stă *la distanță* de noi, cei care „manageriem" cultura...devine *o marginalitate*.

O, da, contextul de aici e *altul*!

Numai că această carte a domnului Andrei Pleșu, ca și cea despre *Îngeri*, nu sunt

---

[1893] Idem, p. 108.

cărți „de teologie” și nici nu sunt *mono-tematice*, adică nu se ocupă *doar* de ce e în titlu, ci cărți cu mai multe *paliere de mesaj*. Iar dacă nu citești „bine” cartea, dacă o citești „cu entuziasm” orb, nu vei ajunge niciodată la *persoana* autorului și nici la *adevărata sa implicare socială*. Îl vei *idealiza*...dar nu *întâlni*!

Pornind de la *jocul* copiilor din parabolă, Andrei Pleșu *își sprijină* opțiunea politică chiar și acolo unde nu te-ai fi așteptat deloc. Cine din România prezentului nu știe sintagma „președinte jucător”?

Iată că în începutul paginii 108 avem o discuție despre *judecător* pornind...de la *joacă*. Judecătorul, spune autorul, „prin definiție...*nu joacă*”[1894]. Adică potrivit statutului său profesional.

Depinde însă, care judecător nu joacă/ *nu se joacă* cu viețile oamenilor...sau care președinte *nu își iese* din atribuții. Că legea, constituția, bunul simț...îți cer *să nu te joci de-a dumnezeu* când ești pus într-o funcție de utilitate publică...dar realitatea cotidiană *frapează* legea, bunul simț, constituția.

Iar dacă *nu joacă*, judecătorul, la domnul Pleșu, doar „comentează”[1895]. Însă comentariul judecătorului e de un kantianism pur: „comentariul [judecătorului], în loc *să asume* și *să îmbogățească* lumea, ajunge să o *substituie*”[1896]. Mai concret:

1894 Ibidem.
1895 Ibidem.
1896 Ibidem.

„Salariile bugetarilor vor fi *tăiate*, începând cu 2014, cu 50%. Am văzut că, din experimentul prim, *ați scăpat*. Să vedem dacă *mai scăpați* și din ăsta!”.

Căci judecătorul *se substituie* lumii, realității, lui Dumnezeu...și *dictează* „în locul lor”. E un fel de *papă al tribunalului*.

Judecătorul, continuă autorul nostru, „trăiește *închis* în cercul *idiosincrasiilor* sale, își confirmă, la nesfârșit, *prosta dispoziție*: nu are *neutralitatea de primă instanță* a reflecției analitice, ci *o neutralitate umorală*, constantă, devenită fel de a fi, *pasivitate*”[1897].

Idiosincrasia, în accepțiunea primă, vorbește despre *urticarie*. Când *nu suporți* medicamentul...*te scarpini*. Ești gata să îți jupoi pielea de pe tine.

Însă, fără doar și poate, autorul a ridicat termenul la sens temperamental, vorbind despre *râcile* judecătorului...cu diverși...

Ca să *îl traducem* pe autor, judecătorul e *un zbanghiu* pus într-o funcție cheie, care în loc *să gândească* mai înainte *să scoată* ceva pe gură...el vorbește din *umorile* lui/ din glandele lui...temperamentale. Pentru că există nu numai *pasivitatea ca lene* ci și *pasivitatea ca inconturnabilitate*.

Omul se manifestă *după* caracterul lui, după *mojicia* lui învățată de-acasă, după cum e el, de fapt, *sub pielea* lui.

Așa că, dacă unii sunt *pasivi* pentru că *nu fac nimic*...alții sunt *pasivi*...pentru că *nu se schimbă* din modul lor nefiresc de existență.

[1897] Ibidem.

Încetățeniți în rău. Îmbătrâniți în rele. Care nu dau doi bani pe principii, pe valori, pe conștiință.

Vă rog *să rețineți* sintagma pleșiană: „neutralitate umorală”! Ea este un paradox aparent.

Umoralul = exprimare *nervoasă*.

Neutralitatea = stai pe loc, trecere de pietoni!

Când Andrei Pleșu iese la televizor sau scrie în *Dilema veche* sau pe *Adevărul*...scrie din postura de „neutru umoral”. Dumnealui, în aparență, „nu se implică” în politică, nu are „afaceri” netransparente, nu are interese „oculte” ci doar...*opinii*.

Te îmbraci la patru ace, vorbești atent, spui *opinii*...numai că ceva, ceva, un lucru anume...nu singurul...*enervează*! Ce?

Gândirea sa...*umorală*. Gândirea sa *instinctuală*, bine ascunsă sub „opinii”. Gândirea sa *instinctual de gașcă*. Gândirea sa atentă la „detaliile” care aduc bani...și nu la detaliile care *exprimă adevărul*. Pentru că la domnul Pleșu „credibilitatea” sa stă în *popularitatea* pe care o are...și nu în *mărimea* și *valoarea operei* sau în *bulversarea* produsă de ritmul editorial.

Dumnealui produce atent „opinia”, adică cartea, interviul, prezentarea de carte, sejurul publicitar. Se scuză că „nu are timp” să scrie, că e „înrobit” de atâtea *chemări* la șuete și zâmbete mici, că oameni „răi” îi discută opiniile cu aceeași...*nonșalanță* cu care și dumnealui *le răstălmăcește* pe ale

altora, însă cartea, când *produce* cartea...ea nu bulversează prin *conținut* ci prin *tam-tamul entuziast* pe care, oameni care nu îl citesc sau îl citesc fără să îl...descoase, îl fac.

De aceea, eu mă uit...*și dincolo* de copertă, de stil, de pagini...La idei, la înlănțuirea lor, la de unde sunt *furate* sau nu, la cât de original sau neoriginal e, la cât de *gânditor* e sau mai puțin...la faptul dacă am dat banii pe carte degeaba...sau doar pentru câteva pagini...așa, strânse frază cu frază...frunză cu frunză.

Neutralitatea umorală a domnului Pleșu însă, după *înfrățirea băsesciană*, se lasă tot mai necitită. Dacă *entuziasmul* confraților ortodocși nu ar fi fost *negândit de mare* pentru ultima sa carte, ea ar fi rămas în *colțul*...celorlalte...Dar titlul cărții și „înfrățirea" cu Biserica, după înfrățirea cu Băsescu, a dat „roade". Poate că va fi inclusă și ca studiu „de neînlăturat" la NT...

Însă, în strategia de marketing de *a vinde cărți* în coproducție cu Biserica, domnul Pleșu l-a avut drept *înaintemergător* pe domnul Dan Puric. După actorul devenit peste noapte „teolog" ortodox și care a făcut nu puține *descinderi* în provincie de popularizare a cărților sale, și domnul Andrei Pleșu a mers *cu cuvântul*, nu numai *cu cartea*, în provinciile *istorice* ale României.

Cărțile s-au vândut, teatrul mimico-gestual a fost văzut și de „habotnicii" ortodocși, care nu merg la teatru, intelectualitatea „a coborât" în Biserică prin domnul

Pleșu, ne-a spus *cum stă treaba* cu parabolele (așteptăm un comentariu *la întreaga* Scriptură, de ce nu?), ortodocșii au fost entuziasmați, chiar au râs copios la prezentările sale de carte...și asta e!

Și asta pentru că judecătorul „nu găsește niciodată *motive* să intre *în horă* și ratează, de altfel, toate *alternativele*”[1898].

O altă atenționare importantă! Toți trebuie *să intrăm* „în horă” (termen *neelucidat* încă!), pentru că „alternativele” sunt *multiple*. Pentru detalii asupra „alternativelor”, vă rog să apelați la autor! Cu încredere...

Pe judecător „îl *irită*, în egală măsură[1899], bucuria și tristețea, *reproșează* bucuriei că e prea veselă și tristeții că e prea sumbră”[1900]. Și acum vine *bomba*: judecătorul *nu activează* în serviciul public ca un „exponent al unei juste „măsuri”, ci ca *profesionist al dezamăgirii* și *al inadecvării*”[1901].

Cu alte cuvinte, autorul știe că „opiniile” din umoralitate și *profesionalizarea* în inadecvare și în catastrofism sunt *o dramă vie*...dar a făcut lobby politic, de 8 ani de zile, pentru *dramă*...Șoc și dramă.

Adică, interesul *joacă* fesul...Iar cărțile și discursurile sale *o dau la întors ca la*

[1898] Ibidem.

[1899] Uneori *mai pun virgule* de la mine, ca aici, pentru că autorul *nu le pune* întotdeauna...iar corectorul *nu le-a sesizat lipsa*.

[1900] Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, ed. cit., p. 108.

[1901] Ibidem.

Ploiești, nu din *neștiință*...ci din „intrarea în horă”.

Acum, ca scriitor *postdecembrist*, care „joacă în horă”, domnul Pleșu ce mai poate *să spună* despre Mihail Sadoveanu sau despre Tudor Arghezi? A venit comunismul, au intrat și oamenii „în horă”...și domnul Pleșu a intrat „în horă”...posibilitățile au fost „diverse” și „este” diverse, deși unul mai sărac și mai lipit pământului nu face atâtea compromisuri pentru *a trăi* în comparație cu cei „iconali” ai României.

Dacă intri „în horă”...te pot lătra și câinii, pot trage concluzii și „marginalii”, cât și cei cu păreri „vagi” despre multe lucruri...dar care simt ridicolul de situație. Care? Acela de a te da „iconic”, când „nu te duce” posibilitățile și nici dăruirea către public.

Bineînțeles, domnul Pleșu este *o somitate*, cel mai bun *scriitor* și *teolog* al României, *un trimis* al nostru în delegații ecumenice, care „înlocuie”, la o adică, pe toți teologii României la un loc, deși dumnealui e critic de artă, un om pe care l-am privit *de aproape* fără să intru „în horă” (adică *n-am făcut bani* niciodată împreună) și despre care, în această umilă carte, scriu fraze „pline de invidie și de miopie”.

Un gest „iresponsabil” din partea mea...

Dar dacă, până acum, am avut „bădărănia” să mă dărui atât de mult, pe gratis, la nivel editorial, de ce să nu fac cărți

în care să *admir*, în mod critic, pe oameni care *mă întrec* cu mult...Și de la care, în mod indubitabil, *am învățat* foarte multe lucruri.

Tocmai de aceea, cu luciditate, comentez cartea de față, pentru ca să nu mai fiu „pasiv" ci, cât de cât, să intru „în varianta apofatică"[1902] a existenței. Adică în aceea în care, pe fiecare zi, *crești spre noi înțelegeri*. Tot mai profunde, tot mai duhovnicești.

Momentul *unic* trebuie valorificat. Citat *chintesențiat* din aceeași p. 108. Numai că trebuie să ai *luminare* de la Dumnezeu ca să știi *când*...se petrece acest moment. Sau când *te întâlnești* cu un om al lui Dumnezeu...

Și regăsim, iarăși, câteva trăsături de caracter ale *duplicității*: „e bolnav de *retractilitate*, opac la toate apelurile, la toate semnele vremii"[1903].

Cu citirea „semnelor vremii", în prezentul de-acum, se ocupă o serie de extremiști ortodocși, care, de dimineață și până seara, online, *reduc* Ortodoxia la o discuție despre masoni, despre cum vor fi ei „cipuiți" de „noua ordine mondială" peste câteva săptămâni sau 3-4 ani, despre cum satanismul o să ne mănânce „sufletele", despre cum Dumnezeu, deși *prezent*, nu ne cam „bagă în seamă", că dacă *ne-ar băga*...pe sataniști *i-ar mânca*, pe homosexuali *i-ar bombarda*, pe eretici *i-ar desființa* și pe masoni *i-ar electrocuta*, bineînțeles, cu fulgere din cer.

[1902] Ibidem.
[1903] Ibidem.

Retractilitatea ține însă de „rezistența prin cultură”. Există *rezistența prin martiriu* cât și *rezistența prin umilință continuă*, după cum există și „rezistența” prin *fofilare*, prin *pactizare*, prin *maimuțărire* a principiilor.

Când din *jucarea la barbut* a principiilor ies *money* poți, post factum, să numești acest lucru „rezistență prin cultură”. Asta, în situația, când ar fi *murit* toți cei de-atunci...și vorbești unor copii care *n-au de-a face* cu comunismul. Care nu știu *cu ce s-a mâncat* comunismul.

Dar nu prin cărți...„s-a rezistat” în comunism...ci prin „colaborare strânsă” cu Securitatea! Ca „să te lași” publicat...ieșit la studii...reintrat în țară...dus la congrese... trebuia să te lași și „prelucrat”.

Sau te făceai că ești „prelucrat” până în unghii în materie de ideologie marxistă, pentru ca să nu zică cineva că nu ești „om de încredere al noii societăți democratice și socialiste”.

„Prelucrarea” fierului, ocupație din străbuni, era ridicată la *acțiune de lucru* și *practicată* pe oameni.

Numai că cele mai bune dintre *metalele de preț* ale României, *platina* României...a ajuns *la închisoare*. Ani grei de temniță pentru acuzații fantasmagorice sau nu atât de „periculoase” pe cât *se pretindea*.

„Rezistența prin cultură” a fost *retractilă*. Adică a fost făcută de oameni care au trebuit „să se retragă” în ei...ca să spună numai „ce trebuia spus”. A fost făcută cu frică, cu supușenie, cu atenție iepurească...

De aceea, Herta Müller[1904] *i-a atras atenția*, respectuos, lui Gabriel Liiceanu, că ea a primit niște *șuturi în fund*...din cauza literaturii pe care a scris-o...și *au expulzat*-o. Pentru că literatura se face *și astfel*...prin *rezistența rezistență*...și nu doar prin rezistența *ascunsă* sub fusta literelor.

Pentru autor, *maturizarea* copilului înseamnă „a avea inițiativa, curajul, solidaritatea a-filierii”[1905]. Depinde la ce ne *afiliem*...pentru că inițiativa și curajul nu ne fac, în mod neapărat, niște maturi profunzi și responsabili. Tot la fel, depinde ce înțelege Andrei Pleșu, în mod *pragmatic*, prin „flexibilitate”[1906]. Pentru că, în text, el definește *flexibilitatea comportamentală* a unui om drept modul „de *a sesiza corect* oportunitatea și de a găsi *tonul optim* al con-sonanței cu ea”[1907].

Vagul definiției se potrivește foarte bine și pentru *un om al excelenței* și pentru *un profitor*.

Pentru un om extraordinar în inventică, precum Ionuț Alexandru Budișteanu[1908], *a sesiza corect oportunitatea* înseamnă *a accepta* ajutorul financiar și logistic care îl poate face *mult mai productiv* în munca sa. El nu are nevoie *de pile* pentru ca *să gân-*

[1904] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Herta_M%C3%BCller.

[1905] Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, op. cit., p. 109.

[1906] Idem, p. 110.

[1907] Ibidem.

[1908] A se vedea: https://www.facebook.com/budisteanu.ionut.

dească, pentru că și așa gândește *mai mult* decât mulți alții, ci are nevoie *de bani* și *de spațiu* în care să se desfășoare.

Însă, pentru *un om incapabil*, care vrea *să parvină*, și care se aciuează pe lângă *Colegiul Noua Europă*[1909], care atrage *bani europeni* și, *poate*, și de *altă* proveniență, „a sesiza corect oportunitatea" înseamnă *același lucru* ca pentru Budișteanu? Acesta e motivul pentru care explicațiile autorului se pliază și pe fața celor care *fac mult* dar și pe fața celor care „profită", la fel de mult, de oportunitate.

A. Pleșu, ne explică, în continuare, de ce trebuie să fim *flexibili*. Pentru că *„apelul* nu vine întotdeauna în aceeași *costumație*, nu recurge *mecanic* la aceeași strategie, nu folosește aceeași *stilistică*"[1910].

Fraza pare ruptă dintr-un *curs de contraspionaj*. În care generalul de securitate își atenționează trupa trimisă în acțiune, că teroriștii au...*costumații* multiple. Ei pot ataca în diverse moduri și prin diverse persoane. Poți fi atacat *din senin*, fără să știi vreodată...*de unde* și *de către cine*...

Dar, la fel de bine, *„flexibilitatea" morală* propusă de autor poate însemna și *a juca la mai multe mese*.

Astăzi mă poate *apela* USLul[1911], mâine mă poate apela *barca scufundată* a lui

---

1909 Idem: http://www.nec.ro/.

1910 Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, op. cit., p. 110.

1911 Textul fiind scris pe când încă *Uniunea Social-Liberală* [USL] era *în viață*.

Băsescu, poimâine *barca extremistă*. Sau toate în același timp.

Astăzi mă poate apela o editură pentru *un contract de colaborare*, mâine o alta. Concurentă.

Pentru că *apelul* îmbracă, mereu, o altă haină, *strategiile* (adică *interesele* vizavi de tine) sunt altele, *stilistica*, pe ici pe colo, se poate *schimba*, dar, în esență, *rămâne aceeași*.

Dacă ești *bun* la ceva...ești bun pentru ca să facem *bani cu tine* și nu pentru ca *să te iubim, stimăm, ajutăm în mod real*...

Mai pe scurt: *mesajul* domnului Pleșu are *cameleonism capitalist* în substanța lui. Lucru confirmat *din destul* de aceea că a știut, cu multă „perspicacitate”, *să decodifice* la timp apelurile dar să și *profite* de ele.

Există *mai multe* căi, care *nu se invalidează* reciproc[1912]. Tot în p. 110 îl citează pe Sfântul Ioan Gură de Aur și, în singura notă de subsol a paginii, amintește de altă carte a sa și anume de *Minima moralia*.

În p. 111, Pleșu face *un reproș masiv* Bisericii: „massa creștinilor și însăși instituția bisericească *se epuizează* de secole *în exercițiul steril* al dezbinărilor dogmatice și cred că dreapta credință e *o specie de indispoziție*, la egală distanță și de bucurie, și de lacrimi”. E începutul reproșului...

Adică, din punctul său de vedere, Biserica *se epuizează/ își sleiește* puterile în certuri principiale, ea *se ocupă* cu „dezbina-

---

[1912] Ibidem.

rea dogmatică” și nu cu *prezervarea dogmatică a sănătății credinței ortodoxe*.

Cu alte cuvinte, Academia Română, dacă *se ocupă* cu păstrarea și explicarea limbii române și îi enervează pe unii și pe alții când explică *un etimon* sau când impune *o regulă de scriere*, se ocupă cu „distrugerea” limbii române și nu cu *prezervarea* ei.

Însă Biserica se ocupă cu *sănătatea* adevărului și a vieții ortodoxe.

O biserică *bolnavă la adevăr* se numește *eretică*, adică contrară *adevărului deplin*, una care preferă *partea* și nu *întregul*, după cum *un om bolnav* se numește *pacient*. Cei care *tratează* bolile, le și *cunosc* pe fiecare în parte. Dacă ai o problemă la dinți, nu îți vor face niciodată citostatice, după cum *a taxa dogmatic* un lucru anapoda, care *încalcă* tot bunul simț experiențial al Tradiției, nu înseamnă *a produce indispoziție* creștinilor autentici ai Bisericii Ortodoxe ci multă bucurie.

Eu mă bucur de fiecare carte patristică a Bisericii, pe care o citesc sau o traduc, pentru că *mă bucur* de oamenii care au spus *cel mai profund* adevărul Bisericii. Dar îmi produc *o mare indispoziție* oamenii care citează din Sfinți *fără să-i citeze*, ca domnul Pleșu, care învață de la ei…apoi ne *revând* ideile lor ca și când *le-ar fi visat* noaptea.

Și îmi produc *indispoziție* oamenii care *profită* de gândirea Sfinților dar *nu au evlavie* față de ei, pentru că *plagierea ideatică* a Sfinților, a filosofilor, a genialilor de tot felul,

în fața celor care *i-au citit* și ei pe acești oameni unici ai lumii...nu poate decât *să stârnească* zâmbete.

Ortodoxia nu e *o tristețe lamentabilă*! Și nici *o împărăție a exclusivismului*. Ci *o experimentare continuă* a iertării și a bucuriei dumnezeiești. Pentru că e trăire în adevăr și bucurie în harul Prea Sfintei Treimi, Care, prin coborârea Sa harică în noi, *ne certifică* adevărurile Sale.

Cine vede în ea doar „palori [gălbeneli/ învechiri] didactice”[1913], doar o instituție „preocupată de bunuri contingente”[1914], cred că vorbește despre *propria sa*...perspectivă asupra Bisericii.

Și Andrei Pleșu spune că Biserica „a produs, în cazurile *nefericite* [de oameni ai credinței], un tip uman greu digerabil, capabil *să practice* în același timp *perorația pioasă* și *lăcomia achizitivă*, smerenia *de suprafață* și vanitatea *de fond*, distanțarea *de lume* și *patima puterii* și *a instalării umane* [în istorie]”[1915].

Păcat însă, că domnul Pleșu, după un tablou atât *de pregnant* al modului de-a fi al unui „rebut eclesial” nu ne dă și *numele* lui. Sau *al lor*...Păcat că nu merge „la docomente”.

Dacă tot are o *intensă aversiune* față de patriarhul, episcopul, starețul, teologul, monahul, mireanul, cine-o fi el/ ei, la care dumnealui *se referă*, care sunt *atât de du-*

[1913] Idem, p. 111.
[1914] Ibidem.
[1915] Ibidem.

plicitari, care *erodează*, din interior, viața și teologia Bisericii, credibilitatea ei, de ce nu ne dă *numele lor*?

La fel în politică, cultură, învățământ, sport, afaceri, online, underground. De ce *ne privează* de *sfârșitul* confesiunii? Dacă *are date*, dacă *cunoaște*, dacă are *surse de informare*, dacă *îi știe ca-n palmă*, de ce nu ni-i spune? Așteptăm *eventualele* sale memorii/ jurnale pe această temă...

A lăsat *în urmă* Biserica...și continuă *să-i vitrioleze* pe cei duplicitari, fără nume în cartea sa. Prin *singular*...eu cred că înțelege *pluralul*. Sper să nu mă înșel.

Și iată ce spune: „aces tip uman [de impostor eclesial] *își ia distanță* față de orice îi apare drept prea „intens" și ia „căldicelul" prudenței sale drept „măsură" *cuviincioasă*, drept *înțelepciune*. Rezultatul [comportamentului său duplicitar] e *banalizarea* vocației [preoțești], „ortopraxia" mohorâtă, simultana *absență* din frumusețea lumii și din tragicul ei"[1916].

La următoarea editare a cărții (că cererea e *excedentară* la Humanitas pentru „colecțiile de autor"), cred că autorul trebuie *să rupă* suspansul. Să ne dea unul, zece, 50 de nume din ăștia „ciumați", din Biserica noastră, pentru ca oamenii credincioși...„să nu-i mai încurce" ca până acum. Și cum domnul Pleșu e o *voce ascultată*, o autoritate, când vor auzi credincioșii ortodocși câteva nume...vor ști de cine să se

---

[1916] Ibidem.

teamă...și ce „virtuți” ne-ortodoxe să nu mai cultive.

În finalul p. 111, citând un preot catolic fără nume, autorul trage o altă concluzie fără scrupule: nu există *maturitate*, oamenii nu sunt *maturi*, ci „există doar *trepte diferite* ale *pruncieі inconsistente*”. Așa că, pe viitor, dacă *voi considera* imature/ irelevante/ puerile anumite conjecturi ale domnului Andrei Pleșu, dumnealui *nu se va supăra*, pentru că toți suntem, în fapt, niște *copii prostuți*, râzgâiați, care spunem *ce ne trece* prima dată prin cap.

Autorul consideră *filialitatea* „o livrare de sine”[1917]. Pentru ca să nu spună: *o dăruire de sine*, așa cum a citit formularea, adesea, în cărțile teologice.

Căci Andrei Pleșu vrea să scrie „teologie”, dar, în același timp, să nu își *piardă* nici „alura filosofică”. Motiv pentru care face *un melanj* din cele două limbaje, *în detrimentul* teologiei, dar substanța cărții nu e de la *filosofi* ci de la *teologi*. De la teologi *resemantizați* de autor.

Mai *pe înțelesul* tuturor: ia ideea teologică de la Sfântul sau teologul cutare și o *reformulează* „în stil propriu”. Aportul la dezvoltarea ideii = zero. Eu și alții ca mine, care *ne ocupăm* cu teologia zilnic, înțelegem cât de „original” e domnul Pleșu la idei, la cele „neasumate”. Dar „massa”, vorba dumnealui, nu știe. De aceea îl apreciază *adulator* și chiar *vehement adulator*.

[1917] Ibidem.

În p. 120, autorul ajunge iarăși pe un teritoriu pe care *îl cunoaște* foarte bine: „Lucrătorii *nevrednici* ai viei nu sunt nici *indiferenți*, nici *inadecvați* față de mesajul care li se transmite. *Nevrednicia lor* devine *vrednicia de a respinge*, de a anula. Înainte de *a înțelege* sau nu ceea ce *li se cere*, ei vor *suprimarea* sursei, care li se adresează”.

„Intelectualii” nevrednici „nu sunt nici *indiferenți*” la ce se întâmplă în aria excelenței, chiar dacă se fac că *nu văd* sau *nu-i interesează*, după cum nu sunt „nici inadecvați” față de ce li se cere. Adică *ar avea* puterea să muncească, dar *nu vor*!

Dar pentru că nu vor să muncească, pentru ca nu cumva „să ajungă ca Eminescu”, ca să *își apere* nevrednicia...ei își arogă „vrednicia” „de a respinge, de a anula” pe cei care produc *mai mult* decât ei. Mai pe scurt: cine face *mai mult* decât noi e *dușmanul nostru pe viață*!

Numai că *negarea*, eliminarea din calcul, nerecenzarea celui care produce mult, *mai mult* decât „nevrednicia” multora, nu se reduce doar la *literatură*...ci e *un atentat* la viața scriitorului, a omului de cultură, a inventatorului, a valoricului.

Pentru că asta spune domnul Pleșu mai sus: „Înainte de *a înțelege* sau nu ceea ce *li se cere*, ei vor *suprimarea* sursei, care li se adresează”.

Mai înainte ca să *îmi citească* mie cărțile...există unii, zice domnul Pleșu, care *mă vor mort*...Acești *unii*, nu vor *să citească*

nimic de la mine, pentru ca să nu se *demoralizeze*...

Căci dacă citești *in extenso* cărțile mele, începi să îți pui *întrebări*. Întrebările încep *să te împungă*. Te uiți apoi la CVul meu, vezi că sunt *preot*, mai am și *barbă*, par cam „șters", vin *și de la țară*...am *nici* 36 de ani...și am scris *atât de mult*.

Ceva începe *să te enerveze* rău de tot, atunci când ai orgoliul că ești „productiv" în materie de scris. Sau când *nu mai aștepți* niciun „extraordinar" pe lume, că și așa, cei de până acum, „ne-au înnebunit de cap", pentru că „nu îi înțelegem".

„Te apucă dracii", vorba românului, și în loc *să mă ajuți* și *să mă admiri*, să mă *sprijini* cu rugăciunea, cu prietenia și cu banii tăi, mă tratezi ori ca pe „o inexistență" ori ca pe „un mort încă viu", care trebuie eliminat.

Dar, după cum spune domnul Andrei Pleșu, aversiunea față de mine și de alții ca mine nu e pe motiv „de dreptate" ci pe motiv „de nevrednicie". Te complexez, fără ca să o vreau, și în loc *să admiți evidența*, începi injuriile: „e îngâmfat, e nebun, e prost, e etcetera".

Numai că *injuriile* nu îți *sporesc* opera! Pentru ca *să fie operă*, trebuie să fie *muncă*. Și munca, fără doar și poate, e *observabilă*. De aceea, pentru toți cei care cred că opera lor „nu e pe măsura lor", există *o singură* soluție salvatoare: să facă în așa fel încât *să o mărească*...până ajunge *la măsura proprie*.

Iar munca pe fiecare zi, extenuantă, e un tratament *de decomplexare*. Produci, te bucuri de ceea ce produci și, cu timpul, îți trece „furia” pe alții, pentru că înțelegi că alții, care sunt „mari”, sunt mari pentru că „au muncit” și nu pentru că „s-au lăudat că pot să scrie” sau că „vor scrie”.

De la Descartes la persoana întâi[1918] la „riscul autoritarismului”[1919]. Iar „autoritatea adevărată e cea pe care o recunoști *în mod liber*”[1920]. Autoritatea are capacitatea de *a umbri*[1921], subliniază autorul. De *a umbri* în mod duhovnicește, adică de *a umple haric*.

Pe când „*refuzul* autorității te situează între a fi *neîntemeiat* și a fi *neterminat*: fără *punct de sprijin* și fără *țintă*”[1922].

Demonii și dorința de *uzurpare* a autorității lui Dumnezeu[1923].

Din p. 140, Andrei Pleșu începe să vorbească despre „tema absenței”.

Însă punând problema *credinței*, autorul spune enormitatea (pe care numai *un non-teolog* o putea spune) cum că credința „*nu construiește* pe evidențe”[1924]. Și asta tocmai când *evidențele* credinței, adică ale revelației și ale experienței mistice, sunt însuși *fundamentul* vieții noastre ortodoxe.

[1918] Idem, p. 121.
[1919] Idem, p. 122.
[1920] Idem, p. 123.
[1921] Idem, p. 126.
[1922] Idem, p. 131.
[1923] Idem, p. 134.
[1924] Idem, p. 140.

Ci, la Pleșu, credința e o *formă fără fond*, ceva *vag*, fără concretețe interioară: „ea [credința]...este un pariu *pe inevidență*, un mod de a trăi *în lipsa* garanțiilor ultime, în tensiunea unei *expectative fără termen*. Credința merge pe *încredere*, speranță, arvună și răbdare”[1925].

Însă „credința” autorului, care nu are *evidențe* interioare și, implicit, *certitudini* personale, e o *fantasmă* de adolescent. E un fel de „iubire” fără sentimente împărtășite și fără relație cu o persoană. Adică iubești femeia așa...*în general*, în mintea ta plină de fantasme, pentru care faci multe coșuri pe față și nu într-o *persoană anume*, cu care ai o relație.

„Credința” despre care vorbește Andrei Pleșu este credința fără experiență mistică, fără evidențe personale, adică o *ideologie* despre credință, proprie azi foarte multor oameni fără experiență eclesială reală. E „credința” lipsită de simțiri, contemplații și vederi dumnezeiești. Adică e „credința” care crede că *crede*...dar *nu are niciun răspuns* de la Cel în care afirmă că *crede*.

Însă, dacă nu ai *răspunsuri* personale, actuale, în viața ta, de la Dumnezeul *în Care* crezi, bineînțeles că ceea ce tu numești „credință” „e *dialog calm* cu o *promisiune*”[1926]. Adică cu o *inexistență*. Vorbești cu pereții...aștepți promisiuni...dar nu ai *certitudini*. Numai că ortodocșii, care se curățesc de patimi și care au tot felul de experiențe

---

[1925] Ibidem.
[1926] Idem, p. 140-141.

mistice, îndumnezeitoare, nu trăiesc „cu promisiuni”, cu „imaginații despre viitor” sau „despre viața veșnică” ci ei experiază, în mod tainic, de acum, însăși *viața veșnică cu Dumnezeu*, pentru că *văd* slava Lui și știu cum *vor trăi*, la parametri și mai înalți, în veșnicie. De aceea, pentru ei, pentru astfel de oameni, care sunt *adevărații ortodocși*, care știu ce înseamnă *a crede*, credința este *experiabilă*, e plină de *evidențe*, adică de *certitudini dumnezeiești* și ei așteaptă moartea pentru a intrat cu totul...în comuniunea veșnică cu Dumnezeu, care e *o realitate* și *o certitudine copleșitoare* pentru ei încă de acum.

Nu mai are *rost*, după această explicație, să polemizăm cu afirmația autorului, cum că Dumnezeu este „*absența* care devine *prezentă* prin așteptarea ta”[1927]. Însă, după cum se observă, eu, omul, par „mai viu” decât Dumnezeu, în definiția pleșiană, pentru că eu sunt *un prezent care așteaptă*, pe când Dumnezeu e *o absență Care nu-mi vorbește*.

Ca și în cazul credinței, și *nădejdea*, o altă virtute dumnezeiască, plină de realitate și de certitudine experiențială, devine *o pungă goală* la Andrei Pleșu. În termenii autorului, „așteptarea”, adică nădejdea, este „*prezentificarea* inactualului, *substanțierea* unui imediat potențial. Prin *așteptare* ești, într-un anumit sens, *creatorul* Creatorului tău”[1928].

[1927] Idem, p. 141.
[1928] Ibidem.

Pentru că nădejdea, la Pleșu, nu e *un dor plin de descoperiri dumnezeiești*, nu e starea dumnezeiască în care *suporți* toate, chiar și moartea, pentru Cel în care crezi, în care nădăjduiești și pe care Îl iubești fără sațiu, fără limită, fără amendamente ci *o așteptare vagă*. În care, așteptând, dai „o concretețe” lui Dumnezeu, „Îl faci important” pe Dumnezeu, „Îl faci” să existe, când nădejdea e tocmai modul în care Dumnezeu *te face pe tine*, cel care crezi în El, *un om cu sens*, un om *cu traiectorie*, un om care *nu îți ratezi* împlinirea interioară.

Mai pe scurt: autorul ne arată din plin că nu e *prea dus* la Biserică dar că nici *nu înțelege*, la modul personal și experimental, viața ortodoxă. Se încrede în propriile *deducții* fără experiență, așa după cum își imaginează domnișoara...că se va produce *prima noapte* de după și *nașterea*. Numai că realitatea *bate* fantezia iar experiența ortodoxă *îți distruge* tot imperiul de idoli mentali, pe care ți i-ai făcut *în afara* ei. Iar Andrei Pleșu e bogat *în fantezii* despre experiența ortodoxă, numai că *fanteziile teologice*, în Ortodoxie, nu te fac *o autoritate teologică*.

Discutând parabola fecioarelor, autorul admite că așteptarea are *destinatar*, pe Mirele Bisericii, dar că „personajul [Hristos] și (re)apariția Lui [a doua Sa venire]...sunt date *în modalitatea absenței*”[1929].

Admite și faptul că „așteptarea [Mirelui] nu e o formă de *pasivitate*, de

---

[1929] Ibidem.

moțăială flască, petrecută cu ochii spre orizont”[1930], că nu suntem puși „să practicăm așteptarea în sine”[1931] ci să „așteptăm *slujind*”[1932]. Termenii parabolei l-au constrâns *să admită* aceste nuanțe.

Dar pentru *a nu discuta* așteptarea, autorul se concentrează asupra lucrului pe care *trebuie* să-l faci, fără să pierzi din vedere *transcendența* existenței[1933]. Adică *lasă* așteptarea...în absență.

De la *sământă* la *ascunsul* istoriei[1934]. Însă, subliniază el, „*sensul* istoriei și al universului creat nu poate fi *obiect de cunoaștere*. Nu e ceva *de inventat* sau *de găsit*. E ceva de *creditat*”[1935].

Dar *a credita* pe Dumnezeu, *a accepta* ce spune El despre *sensul* istoriei și al cosmosului și anume cum că toate *se împlinesc* în El și *se transfigurează*, nu exclude *cunoașterea* acestui fapt.

În experiența mistică a Bisericii, fiecare dintre noi *tocmai asta experimentăm*: modul cum noi, în sufletul și în trupul nostru, în întreaga noastră persoană, ne schimbăm, ne înduhovnicim, ne îndumnezeiem. Pe măsură ce *ne umplem* de har și toate ale noastre încep *să se schimbe interior* spre *sensul* și *împlinirea* noastră eshatologică, pe atât înțelegem ce *virtualități* duhovnicești are

---

1930 Idem, p. 143.
1931 Ibidem.
1932 Ibidem.
1933 Idem, p. 144.
1934 Idem, p. 144-145.
1935 Idem, p. 145.

ființa umană și cosmosul în general și cum *ne vom schimba* noi și întreaga creație în slava Lui. *A credita* pe Dumnezeu, deci, *nu exclude* pe *a experimenta* traseul împlinii noastre eshatologice. Tocmai de aceea *Îl creditām* pe Dumnezeu întru toate: pentru ca *să trăim*, pe viu, revelațiile Lui.

În p. 146 autorul pune problema *libertății*. Și după ce afirmă că libertatea trebuie *să țină cont* „de ritmurile naturii”[1936], adică de firea omului, pentru că libertatea de a alege e *proprie* omului, ne spune că „respirația”[1937] libertății umane „nu are nimic de-a face nici cu *zelul insomniac*, nici cu vreo *amorțeală utopică*”[1938]. Însă *zelul care nu doarme* e un parametru al libertății, al libertății entuziaste, fără de care nu poți să faci *lucruri mari*, pe când „amorțeala utopică”, unde cred că vizează *un ascetism dubios*, în care omul presupune că e *neispitit de rele* dar lucrurile stau *altfel*, ține tot *de libertate* dar cu consecințe *sterile* pentru cel care îl alege.

Autorul trebuie să ne precizeze ce înseamnă pentru el „respirație” a libertății. Pentru că libertatea poate *să respire* și când i se pune pumnul în gât și când e pusă la zidul de execuție și când e lăsată să moară de foame. Libertatea respiră *în sine* și nu *contextual*. Tocmai de aceea și *judecarea* faptelor noastre ține de cum *am decis*,

---

[1936] Idem, p. 146.
[1937] Ibidem.
[1938] Ibidem.

interior, asupra a ceea ce e *bine* sau *rău* și nu după *contextul* în care am acționat.

În p. 146, autorul începe să vorbească despre *timp* iar în pagina următoare afirmă: „timpul lumii *ocultează* timpul Împărăției, adică *timpul mare*”[1939].

În *aparență* așa par *a sta* lucrurile! Postmodernitatea îți oferă *delicii*, care să te facă *să te uiți* și *să Îl uiți*.

Însă, în fapt, cine dorește *să vadă* prezența lui Dumnezeu în lume și cine are nevoie de *adevăratul sens* al omului, nu se lasă *dus de nas* de timpul și de ritmul decadent al lumii.

Autorul conștientizează faptul că „a fi „între oameni” și a fi, totodată, „cu Dumnezeu” nu e o îndeletnicire *la îndemâna* oricui”[1940]. E o greutate imensă existențială, care presupune un mare efort, o mare pierdere de energie și de timp. Tocmai de aceea, cei care vor să trăiască „non-palpitant” *nu se înhamă* la o astfel de viață, la viața duhovnicească, pentru că e grea...și deloc ușoară.

Însă autorul *nu citește corect* parabola așteptării Mirelui, atunci când afirmă că „textele nu încurajează, totuși, vreo formă de „excepționalism”. Ceea ce ni se cere nu este *să avem „geniul” așteptării* ci, dimpotrivă, umilitatea ei”[1941]. Numai că omul *așteaptă* pe Mirele Bisericii...după cum *este* el, după cum

---

[1939] Idem, p. 147.
[1940] Idem, p. 151.
[1941] Ibidem.

se construiește zilnic. Eminescu *așteaptă* ca Eminescu și Bănel Nicoliță ca...el însuși. Chiar dacă ai dori *să aștepți* „cu genialitate" sau „cu sfințenie", fără să le ai ca *posesiuni intime,* nu ți-ar folosi la nimic.

De aceea, *așteptarea* Mirelui e pe măsura conștientizării, *a stării tale* zilnice.

Poți să Îl aștepți pe Mire cu o indiferență marcantă, cu o frică imensă, terorizat de răspunsul Lui, după cum Îl poți aștepta plictisindu-te, imaginându-te altul, imaginându-te cu mai mult păr în cap și bani în cont...sau certându-te cu El, încercând să Îl *minimalizezi* prin tot ceea ce faci.

Toată creația *Îl așteaptă* pe Mirele Bisericii!

Chiar și cei care *Îl neagă,* chiar și cei care *nu au timp* de El...Îl așteaptă. Și nu Îl așteaptă „după cum *și-ar dori*" sau „după cum ar fi *ideal*" ci „după *cum poate* fiecare".

Iarăși e *o eroare* să credem, că dacă Domnul i-a folosit în parabolele Sale pe sclavi, fetele din escorta nuntașilor și portari[1942], doar ei reprezintă postura *trecerii*, a trecătorului. Domnul putea să aleagă orice alt *statut social* și să scoată, din el, trăsătura de care avea nevoie pentru *a ne transmite* o înțelegere profundă a vieții duhovnicești. Adică nu trebuie *să Îl reducem* pe Dumnezeu doar la *formele parabolice* pe care El le-a folosit, pentru că Dumnezeu ne inspiră, pas cu pas, tot felul de astfel de

---

[1942] Ibidem.

imagini, care pot să indice *înțelegeri* duhovnicești.

Și vedem asta din scrisul și din vorbirea Sfinților, cum ei sunt *luminați* de Dumnezeu să formuleze diverse parabole, diverse ilustrări, prin care ne introduc *în interiorul* experiențelor mistice.

Domnul Andrei Pleșu are *dreptate* atunci când spune, că titulatura de *rob al lui Dumnezeu* nu înseamnă „o condamnare la servilitate”[1943]. Pentru că *robia* lui Dumnezeu e *autentica noastră libertate*.

Robul *privește în sus*[1944] iar așteptarea Lui este „facultatea de a te mișca *privind în sus*, spre o altă lume decât lumea din care faci parte”[1945].

Însă „intervalul „absenței Stăpânului””[1946] nu înseamnă *absența Lui* ci *prezența Lui de interioritate*. Dacă Hristos ar fi *absentat* o clipă din Biserica Lui și din lume întreaga existență s-ar fi transformat în... *inexistență*. Pentru că tocmai *prezența* Lui de adâncime, fundamentală și fondatoare, proniatoare și atotsusținătoare reprezintă *viața* și *existența* creației.

E adevărat: ierarhia Bisericii nu „stăpânește” lumea ci *o slujește*[1947]! Noi n-avem pe pământ „rolul Său”[1948], nu *Îl*

[1943] Idem, p. 152.
[1944] Ibidem.
[1945] Ibidem.
[1946] Idem, p. 153.
[1947] Ibidem.
[1948] Ibidem.

înlocuim pe El, ci avem o activitate „subalternă”[1949] Lui.

De aceea, membrul ierarhiei bisericești, pentru „comportamentul de *vătaf brutal*, ademenit de *plăcerile* șefiei, [...] plătește cu viața și cu sufletul”[1950].

În p. 154, fără doar și poate, Andrei Pleșu se referă la *media recentă* a Patriarhiei Române. Care e formată din „publicații religioase sau posturi de televiziune „de profil”, [ce] adoptă tonul și limbajul *discursului omagial*”[1951]. Se referă, desigur, la discursul omagial *comunist*...

Iar „o sumedenie de parohi și teologi vorbesc despre „Biserica noastră”, cum vorbeau *activiștii* de pe vremuri despre partid sau cum vorbesc *gaițele patriotice* despre *țărișoară*: exaltat, encomiastic, lacrimogen”[1952].

Activiștii vorbeau despre partid ca despre *secta* lor. Printre „gaițele patriotice”, în primul rând, cred că îl vizează pe Corneliu Vadim Tudor, care își asumă *patriotismul* ca pe *deviză* de partid.

Însă, dacă „parohi și teologi” vorbesc despre Biserică la modul exclusivist, și eu cunosc, aud, văd...cu durere, intelectuali români care vorbesc despre „știință”, „cultură” sau „gândire” în termeni sectari. Adică având impresia că *ceea ce fac* ei „nu poate fi *înțeles*” de către alții. Și dintr-o *autosuficiență* greu de înțeles, care e tot de

[1949] Ibidem.
[1950] Ibidem.
[1951] Idem, p. 154.
[1952] Ibidem.

sorginte comunistă la noi, ca și discuțiile *fals-omagiatoare*, „intelectualii” la care eu mă refer acum, preferă *non-dialogul onest* cu publicul, cu publicul larg, o închidere în sine păguboasă, pe care o tratez...ca pe *o toană amuzantă*.

Însă problema de fond e aceasta: dacă teologii și non-teologii *pot* și *vor să aibă* dialoguri profunde. Dacă ar dori...s-ar nărui multe dintre *preconcepțiile* ambelor tabere.

A fi pregătit, da, înseamnă a avea „o constantă „prezență de spirit””[1953].

Însă, din p. 159, îmi dau seama că autorul *nu știe* ce înseamnă „apofatic” pentru experiența ortodoxă. Pentru că Pleșu afirmă: „apofatismul e tocmai *adaptarea* minții la misterul Ființei Supreme, la indicibilul ei noptatic”.

Adevărul e tocmai invers: *apofatismul* experienței mistice ortodoxe înseamnă *bulversarea/ copleșirea/ inundarea* minții și a întregii ființe umane de slava lui Dumnezeu, din care experimentatorul vederii dumnezeiești înțelege *foarte puțin* din ceea ce vede.

Tocmai de aceea vederea lui dumnezeiască/ extatică e *apofatică*: pentru că presupune o *cunoaștere la nesfârșit* a ceea ce a trăit, cândva, într-o vedere extatică.

Cunoașterea lui Dumnezeu e *apofatică* pentru că nu are *limite* terestre. Aici și în veșnicie Îl vom cunoaște *din ce în ce mai mult* pe Dumnezeu, pentru că descoperirile de Sine ale lui Dumnezeu nu sunt *finite* ci *infinite* și *veșnice*.

[1953] Idem, p. 155.

Întreaga experiență și teologie ortodoxă e *apofatică* și *mistică* pentru că presupune *experimentări extatice*, personale, directe și *detalieri nesfârșite* ale experienței.

Din spusa autorului rezultă că noi avem o minte așa de „puternică” și de „capabilă”, încât ne *adaptăm* la realitatea lui Dumnezeu după cum *băgăm* ștecherul în priză. Numai că asta crede cineva foarte orgolios, cineva foarte *încrezător* în „capacitățile” minții „autonome”, pentru care *cunoașterea* e *reducerea* la propriile deducții.

Întâlnirea reală și nu *imaginară* cu Dumnezeu, adică *întâlnirea extatică*, e bulversantă.

De la prima experiență de acest fel, înțelegi nu numai că *nu vei putea înțelege vreodată* pe Dumnezeu *fără rest* ci, chiar și ceea ce *vezi*, din mila Lui, rămâne *o taină* pentru tine, dacă El *nu te luminează* asupra ei. Motiv pentru care *citim* revelațiile Sfinților și *nu înțelegem nimic* din ele. Sau *le înțelegem fantezist*.

Adică *lucrurile văzute extatic* sunt de o asemenea *înălțime experimentală* și depășesc atât de mult *liniaritatea* minții noastre încât nu avem nicio analogie, pentru o astfel de experiență, în viața noastră.

Fapt pentru care experiența mistică e *dumnezeiască*, e *revelarea* slavei Lui în noi și nu *un efort* al nostru de cunoaștere, implicit *un rezultat mulțumitor* de cunoaștere.

Venirea *ca un fur* și *durerile* facerii[1954]. Autorul vorbește despre „calitatea așteptă-

---

[1954] Idem, p. 160.

rii”[1955] cât și despre „răbdarea de a asedia”[1956]. Despre *nerușinare* în p. 167-168. Iar ceea ce *îți permiți* cu un prieten, subliniază Andrei Pleșu, nu îți permiți cu un străin[1957].

Și autorul înțelege *corect* faptul, că în anumite contexte, nesimțirea este „o anumită versiune *a curajului*”[1958]. Dar nu numai *a curajului* ci și *a dragostei* și *a respectului* pentru cineva. Pentru că trebuie să facem, uneori, și lucruri *în forță*, lucruri care *nu se fac* și *nu ar trebui făcute*...dacă oamenii și situațiile ar fi *normale*.

Într-o lume *normală*, plină de cuviință și de iubire, nimeni nu ar *muri de foame*, nimeni nu ar fi *minimalizat*, nimeni nu ar fi *exclus*...sau nimeni nu ar fi lăsat *în rătăcirea* lui. A deranja *în folosul* omului, a-l deranja pe om cu *o nesimțire* plină de iubire și de grijă pentru el, înseamnă *a fi nesimțit în bine* cu el.

Cea mai mare nesimțire e însă să pari „sfânt”, să pari „omenos”, să pari „implicat”, dar să nu faci *nimic concret* pentru oameni. Să-i lași să moară și trupește și duhovnicește...în timp ce ai *o nesimțită părere* despre cât de „sfânt” ești.

„Solicitarea promptă”[1959]. Suntem în situația cerșetorului[1960]. Trebuie *să revendicăm continuu*, dacă știm că *avem drepta-*

[1955] Idem, p. 161.
[1956] Idem, p. 167.
[1957] Idem, p. 168.
[1958] Idem, p. 169.
[1959] Idem, p. 170.
[1960] Idem, p. 171.

te[1961]. Și *îndrăzneala* și *perseverența* sunt *rentabile*[1962].

În p. 178, autorul pledează pentru *participare, dezbatere* și *îmbogățire interioară* în discuția despre *talanți*. Iar *răsplătirea* din partea Domnului vizează „*creativitatea* și *curajul* [nostru] *de a risca*”[1963].

Pleșu are dreptate când spune că dogmele Bisericii trebuie receptate *cu trezvie* și *digerate*[1964], încât ele „să te locuiască în chip fertil, să te transforme, să se resoarbă în chimia *unică* a persoanei tale”[1965].

Numai că, pentru un astfel de demers, nu trebuie să fii *un începător* în înțelegerea dogmelor ci un foarte profund om duhovnicesc și un imens teolog, adică *un experimentator* al lor. *Simpla* lor cunoaștere nu îți dă și *puterea* de a le comenta.

Între riscul „rentabil” și imobilismul „letal”[1966]. Iar în p. 181, autorul *Îl califică* pe Domnul drept „un maestru al riscului”.

Despre interpretare și riscurile ei[1967]. Invitația „obstinată” la Nunta Împărăției[1968].

Însă, deși în filosofia de viață a domnului Pleșu, care e una *exclusivistă* pe motive fals-elitare, marginalii de toate felurile rămân *marginali*, în parabola Dom-

---

[1961] Idem, p. 172.
[1962] Ibidem.
[1963] Idem, p. 179.
[1964] Idem, p. 180.
[1965] Ibidem.
[1966] Idem, p. 180-181.
[1967] Idem, p. 182.
[1968] Idem, p. 187.

nului e nevoit să constate că marginalii, „nebăgații în seamă” de cei *de la centru* dar și „scursurile” societății, „au acces la „centru”, dacă nu sunt chiar *împinși* spre centru”[1969].

Autorul remarcă „meschinăria…flagrantă” a scuzelor[1970]. Însă discursurile celor care își cer scuze nu sunt „ridicole”[1971] ci reprezintă *modul lor de-a fi*. Viața lor, cu totul, e *ridicolă* și nu numai *pretextele*!

Amânarea este, adesea, *un refuz*[1972]. Iar în comentariul asupra *fricii de Domnul*, autorul o prezintă ca pe o realitate complexă, care nu are de-a face cu „psihologia de penitenciar”[1973].

Însă, în pagina următoare, autorul ne dovedește că *nu înțelege* ce înseamnă *frica dumnezeiască*, pentru că spune neadevărul, cum că expresia *frică și cutremur* „ține *de ambianța* vetero-testamentară”[1974]. Adică: doar *de trecut*.

Numai că revelarea lui Dumnezeu, în orice secol, cuprinde *frică* și *cutremur*, pe lângă *bucurie* și *entuziasm dumnezeiesc*, pentru că și în veșnicie, Puterile cerești, Îl receptează astfel pe Dumnezeul treimic. Măreția copleșitoare a lui Dumnezeu produce *un cumul paradoxal de trăiri* în revelarea Sa față de creație. Pentru că revelarea Lui umple de sfințenie *întreaga* ființă umană și o *scoate* spre comuniune.

[1969] Idem, p. 189.
[1970] Idem, p. 193.
[1971] Ibidem.
[1972] Idem, p. 194.
[1973] Idem, p. 205.
[1974] Idem, p. 206.

Mă bucur că autorul înțelege că teologia Scripturii nu e „o teologie a fricii”[1975] ci că mesajul Domnului e „dătător de curaj și de calm lăuntric”[1976]. E adevărat și faptul că mesajul Domnului „nu exclude pe nimeni”[1977]. El e „mereu *proaspăt*, *imprevizibil, „scandalos”*”[1978]. Și de aceea, în predica Sa, „asistăm...la cea mai radicală *destructurare* a „ideologicului” din zorii culturii și civilizației europene”[1979].

Pornind de la această constatare profundă, autorul afirmă că teologii și oamenii Bisericii au alunecat „în *eticism acru* și *în predică militantă*”[1980]. Adică spre *o ideologizare* a revelației dumnezeiești, ideologizare ce „duce la *fundamentalism*, adică la angajarea ei în dispute de putere, la transformarea *adevărului viu* într-un sentențios *program politic*”[1981].

Interesantă e și următoarea remarcă a lui Andrei Pleșu: „obstacolul inconturnabil de care *se izbește* efortul ecumenic nu este *suma* deosebirilor doctrinare dintre confesiuni și religii, ci tendința tuturora de a se comporta *ideologic*”[1982]. Numai că eu o etichetez drept o *afirmație extremistă*. Pentru că, în concluzie, autorul ne spune că nu există decât *ideologii teologice* și nicio *credință autentică*.

[1975] Ibidem.
[1976] Ibidem.
[1977] Idem, p. 211.
[1978] Ibidem.
[1979] Idem, p. 213.
[1980] Ibidem.
[1981] Ibidem.
[1982] Ibidem.

Din punctul meu de vedere, teologia și experiența ortodoxă nu pot fi niciodată *ideologice,* pentru că ele cuprind întreaga *raportare* a Bisericii la Dumnezeu, la oameni și la totalitatea existenței. Teologiile eterodoxe suferă de *unilateralitate* pentru că sunt *ideologice*. Nu mai vorbesc de *experiențele ideologizate* ale diverselor culte și religii.

Dacă nu ținem cont *de cine e Ortodoxia* în comparație cu restul teologiilor eterodoxe, nu vom avea niciodată *o poziție teologică fundamentală* în discuțiile interreligioase ci numai „adevăruri paralele".

Mai pe scurt: discuțiile interreligioase sau „efortul ecumenic" *nu trenează* din cauză că toate teologiile sunt „ideologice" ci că Ortodoxia stă la masa discuțiilor *cu tot felul* de teologii ideologice și toți ceilalți vor *să-i astupe* glasul unic cu afirmațiile lor ideologice. Pentru că ideologia apare acolo unde *se manufacturiază* o problematică teologică pe baza revelației și nu acolo unde revelația e *retrăită continuu* ca modul nostru de a fi.

În aceeași pagină citată anterior, autorul vorbește despre *ateism* ca despre *o ideologie* născută din „credința devenită ideologie"[1983]. Și credința ideologizată produce „masificare somnolentă" a Bisericii, „adeziune oarbă" la modul ei de a fi și „activism monocolor"[1984] sau, ceea ce se numește adesea, „asistență socială".

[1983] Ibidem.
[1984] Ibidem.

Cărțile Tradiției sunt citite pentru „nevoia de soluție existențială”[1985]. Însă autorul ajunge să disocieze, în mod fals-pietist, *calea* de *adevăr*, spunând: „căutătorul nu caută...*o idee*, un adevăr logic, ci *o cale*, o indicație de conduită, un sens de viață”[1986].

Dar de când sensul vieții nu are...*logică*, nu are *adevăr*, nu are *împlinire*? De când conduita de viață, viața omului, e *o gaură neagră* a gândirii?

În aceeași pagină, autorul îl citează pe Hegel cu filosofia „nu are voie să fie *consolatoare*”[1987]. Însă filosofia nu e doar *nevoie de consolare*...ci, în primul rând, *îndreptățire de sine*. Autorul de cărți filosofice tocmai de aceea scrie: pentru ca să *își justifice* preeminența privirii sale asupra lumii în comparație cu alții.

El își subliniază cu putere *diferența de opinie* și *consolarea/ alinarea* lui e aceea că perspectiva sa asupra lumii, a omului și a lui Dumnezeu o crede *o eliberare* de neștiință pentru ceilalți. El are conștiința că *îi ajută* pe ceilalți să se vadă mai bine și împlinirea lui constă în aceea ca alții *să-i trăiască* gândirea, raportarea la viață.

În pagina 219, Andrei Pleșu dovedește că are o perspectivă *epidermică*, școlărească asupra a două personaje imense ale literaturii: Don Quijote și Emma Bovary. Și dacă la marile personaje ești *școlar*...

[1985] Idem, p. 217.
[1986] Idem, p. 218.
[1987] Ibidem.

intelectualitatea ta este o formă de *negare sistematică* a profunzimilor.

În cuvintele sale: ambele personaje „păcătuiesc tocmai prin pornirea lor nesăbuită de a „aplica” ceea ce au citit, ștergând, astfel, limitele dintre realitate și ficțiune”[1988].

Remarca sa e ca *inepta* zicere a elevului de liceu: „nu vreau *să citesc mult*…ca să *nu înnebunesc* ca Eminescu”. Tocmai de aceea, dacă te duci la un psihiatru, care nici el nu are toți boii acasă, poți să ai mari probleme „de interpretare” pe premisa că…citești și scrii mult. Pentru că atât de mult sunt *străini* oamenii comuni de scris, citit, gândit și inventat…încât aceste activități par adevărate semne de „nebunie”.

Așa și cu domnul Pleșu acum: a interpreta pe Don Quijote și pe Emma Bovary într-o *liniaritate calpă*, fără profunde și complicate raportări interioare la realitate, prin prisma cărora au acționat într-un mod *insular* și nu într-altul, comun și frecvent regăsibil, înseamnă a transforma *psihologia de geniu* într-o *exprimare mucoasă a realității*.

De aceea, așa cum am spus-o anterior în mai multe feluri, nu mă miră receptarea *de suprafață* a parabolelor Domnului și a problematicii religioase în general de către Prof. Andrei Pleșu. Oamenii vorbesc *din interiorul* și *pe măsura* experienței lor. Iar dacă a sa e *redusă* în domeniul teologic cât și în experiența mistică și existențială ca atare,

---

[1988] Idem, p. 219.

nu ne-ar fi putut da lucruri „mai presus” de sine.

Tot în p. 219, autorul afirmă că „nu orice text trebuie să devină *regulă* de comportament”. De ce nu?

Pentru că atunci când vorbim despre *comportament uman* nu vorbim doar despre *acțiuni vizibile*, grosiere, ci, în mod masiv, despre *acțiuni interioare*, nevăzute pentru mulți.

Eu pot citi filosofie, teologie, literatură de orice fel, ziare și reviste de tot felul, bloguri și diverse canale de comunicare și mă pot *comporta* după cum învăț acolo. Sau pe baza lucrurilor pe care *le înțeleg* din ceea ce citesc.

Dar dacă eu învăț tot felul de ritualuri, de acțiuni și de moduri de comunicare de la alții, a mă comporta pe măsura lor nu înseamnă, în mod neapărat, *a le aplica* la vedere...ci *a mă raporta interior*, cu cei care le practică, în mod *propriu* acelora.

Dacă știu teologie budistă sau baptistă, când mă întâlnesc cu un reprezentant al lor...știu să mă comport interior și exterior ca ei...dar *fără să le-o arăt*. Ei pot *deduce*, din ceea ce las să se înțeleagă...că *le știu* modul de-a fi și de a se manifesta.

Fiindcă eu pot să mă manifest *oricând* ca alții, dacă *i-am înțeles*...dar mă pot exprima și numai la nivel lingvistic despre ceea ce știu.

În aceeași pagină, Pleșu afirmă că „singurul teritoriu în care aspirația „bova-

rică” *se justifică* e teritoriul *căutării spirituale*”[1989].

În asceza ortodoxă, *bovarismul* poartă numele de *acedie*. Adică e plictiseala enormă, pe motiv de lene și inactivitate, în care îți place *să cochetezi* cu tot felul de năluciri „dulci” și periculoase.

Mai pe scurt: bovarismul e foarte *impropriu* vieții spirituale, pentru că viața spirituală e plină de dinamism, de proiecte în derulare, de frumusețe interioară și de împlinire de sine.

Însă, conform „datelor pieței”, adică *ale realității brute*, ortodocșii, se pare, au o mare „evlavie” la acedie, adică *la pierderea timpului în stil mare*. Le place să piardă…*să se piardă* în „idei mari” despre ei, dar nu pot *să pună pe masă*…multe lucruri *duse la capăt*.

De aceea, ne e mai ușor să facem pelerinaje sau mitinguri decât *să scriem*, să ne batem cu pumnul în piept că suntem *ortodocși* dar Sfinții Părinți stau în *colecții teologice* numai la catolici și protestanți și noi îi traducem *de acolo*, să zidim Biserici, că Bisericile *nu le facem noi* ci doar *le plătim*… decât să arătăm că suntem *biserici ale lui Dumnezeu*, care putem da mărturie, în tomuri multe, despre realitatea divino-umană a credinței și a vieții noastre cu Dumnezeu. Din acest motiv…nu putem „să-l continuăm” pe Părintele Stăniloae: pentru că *nu ne formăm interior* pentru lucruri mari…ci doar pentru „umilința” inactivității.

[1989] Ibidem.

Fapta ca *temelie*[1990]. Însă Hristos Dumnezeu nu a părăsit niciodată „construcția dogmatică" pentru „a urca muntele dur al întrupării ei"[1991], ci a fost și una și alta în același timp.

Dar e adevărată afirmația, cum că „fapta meritorie e afirmarea *unității* și *a unicității* tale"[1992]. E o participare *integrală*[1993] la acțiunea ascetică.

Într-o butadă din p. 223, autorul consideră că ar putea să existe o comunitate ortodoxă *cuviincioasă*, care să fie, în același timp, *neglijentă* din punct de vedere liturgic. Însă *cuviința ortodoxă*, în Biserică, se manifestă, în primul rând, ca *atenție la slujbe* și ca *bucurie pentru comuniune*.

Sunt de acord și cu afirmația: „ritualismul abundent nu poate *compensa*... impuritatea unei vieți smintite"[1994]. Ritualismul abundent te face *și mai fariseu*, dacă una e slujba ta și alta e viața ta.

Nu trebuie doar *să facem* ci să facem *bine*[1995]. Iar „*activismul* temerar e la fel de neproductiv ca și *inacțiunea*"[1996]. Un mare adevăr e și afirmația: „discursul hristic nu e niciodată liniar, monoton, previzibil"[1997].

Tocmai de aceea interpretarea cuvintelor Domnului e *nesfârșită*, pentru că reve-

---

[1990] Idem, p. 220.
[1991] Idem, p. 221.
[1992] Idem, p. 222.
[1993] Ibidem.
[1994] Idem, p. 224.
[1995] Ibidem.
[1996] Idem, p. 225-226.
[1997] Idem, p. 226.

lația Sa este *un abis fără fund*. Oricine începe să înțeleagă cu adevărat cuvintele Lui ajunge să constate că se *scufundă* într-un ocean nesfârșit de înțelegeri.

Însă în p. 226-227, deși *apelează* la comentariile altora, autorul își arată *indisponibilitatea* pentru subtilitățile exegetice. Nu-i plac exegezele *istoriciste* și nici cele *duhovnicești* ci doar cele *pragmatice*.

Numai că, atunci când vrei să faci *studii serioase* pe Scriptură și Părinți trebuie *să îmbini* tot felul de abordări în munca ta de cercetare. Căci „liniaritatea, monotonia și previzibilitatea", ca să *îl citez* pe autor, nu au *de-a face* cu cunoașterea teologică.

Dar pentru că *exclude* exegezele întregitoare, autorul *își unidimensionează* perspectiva. Pasajul extins la care mă refer (p. 227):

„Inadecvate și simplificatoare mi se par și o sumedeie de interpretări pioase, potrivită cărora „temelia" pe care suntem invitați să construim sunt Dumnezeu, Iisus, credința, sau Biserica. E adevărat că analogia Dumnezeu-stâncă există în multe pasaje din Scriptură (*cf*., între altele, Psalmii 18, 2; 31, 2-3; 71, 3) și că, în Prima Epistolă către Corinteni (10, 4), se vorbește despre „stânca duhovnicească", care este Hristos, dar nu e obligatoriu ca, de câte ori în desfășurarea unui text apare același cuvânt, el să aibă aceeași semnificație și să se preteze la aceeași alegorizare.

În parabola de care ne ocupăm, „temelia" (stânca) e *fapta*, ca expresie în act

a Cuvântului. A înlocui intenția explicită a episodului cu o lectură solemn-instituțională e [înseamnă] a rata sensul lui nemijlocit.

E limpede că Evanghelia îndeamnă la credință, la asumarea referinței hristice în tot ceea ce întreprinzi, la „nimic fără Dumnezeu" și la „nimic în afara Bisericii".

Dar *aici* nu asta e tema! Aici e vorba despre vacuitatea lui „a ști", dacă nu e însoțit de „a face". Despre restul e vorba în alte locuri".

„Prostia e *riscantă*"[1998], ne spune autorul. Dar tot la fel de *riscantă* e și *cunoașterea pe sfert* și presupunerea că *știi totul*. Din această presupunere îngâmfată, mulți veleitari se consideră *teologi*...dacă au frunzărit câteva cărți de teologie.

Însă teologii nu se ocupă doar de probleme *disparate*, contextuale ci de *între-gul* revelației și al gândirii teologice. Și pot *să îl explice* în mod organic, din interior și cu lux de amănunte, pentru că teologia e una cu viața lor. Ceea ce veleitarii nu pot să facă.

În p. 230, Andrei Pleșu *ne reamintește*, pentru a nu știu câta oară, că nu e *teolog* și nici *mistic*.

Pentru că, în definiția pe care o dă *contemplației*, el spune: „contemplativitatea nu e o *monomanie intelectuală*, ci un mod de *a adulmeca* „urma" adevărului, înainte *de-a porni*, efectiv, spre el"[1999].

[1998] Idem, p. 228.
[1999] Idem, p. 230.

Dacă nu ar fi urmat *citarea* din Sfântul Maxim Mărturisitorul, aș fi considerat că autorul se referă la ce numește *contemplație* un poet sau un pictor. Căci, pentru un pictor, *a contempla* trupul unei femei, pentru a-l picta, înseamnă a adulmeca *liniile* ei de forță, pe care trebuie *să le pună* pe pânză. Iar pentru un poet, *a adulmeca* o idee sau o realitate poetică *înseamnă a se angaja* în starea de a o scrie. *A mirosi* modul cum trebuie să scrie un anume sentiment, o anumită stare, un anume fapt de viață...

Însă, pentru un teolog plin de sfințenie, *a contempla* înseamnă *a vedea mulțime de înțelegeri*, prin umplerea lui de către slava lui Dumnezeu, din privirea atentă a unui text sau a unui om sau a unei situații sau a unei priveliști anume.

Domnul Andrei Pleșu, dacă era *teolog contemplativ*, avea mare nevoie acum, la înțelegerea parabolelor Domnului, de umpleri ale sale cu har, pentru ca să înțeleagă...ce niciun alt Sfânt Părinte al Bisericii, până la el, nu a înțeles. Căci dacă omul e *unic* și iluminările de la Dumnezeu sunt *pe măsura unicității* lui, atunci Pleșu ar fi trebuit să scrie, pe măsura contemplării sale, *adevăruri* despre Scriptură.

Dar pentru autor, contemplația dumnezeiască nu e un teren al găsirii de *sensuri* sau, după cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, de *rațiuni* ale lucrurilor, care, deși sunt *multe*, ele sunt *unitare*, pentru că vin și se întorc la Dumnezeu, Care ni le-a

împărtășit...ci este *un preambul* al cunoașterii.

Și afirmă acest neadevăr, pentru că dumnealui nu știe ce e *contemplația teologică* și, mai ales, *când ajunge* cineva la contemplație.

Pentru că adevărata contemplație vine după ce ai avut *vederi mistice*, adică *extaze*. Numai după ce te *curățești* de patimi în mod real și ai primele vederi dumnezeiești, iar întreaga ta ființă este umplută de slava lui Dumnezeu și de dorul pentru a împlini toată virtutea dumnezeiască, tocmai atunci începi *să ai înțelegeri* din ce în ce mai profunde în materie de cunoaștere teologică.

Iar cărțile Sfinților Părinți, cel mai adesea, au fost scrise în această *fază* a sfințirii lor: când ei avuseseră deja *vederi mistice* și începuseră *să le înțeleagă* întru câtva și au devenit *oameni duhovnicești* din oameni *sufletești* (care apelau doar la modul lor omenesc, redus, de înțelegere) și care au fost *atrași* de Dumnezeu, pas cu pas, spre înțelegeri din ce în ce mai suple și mai sfinte.

Acesta e și motivul pentru care mulți îi înțeleg *distorsionat* pe Sfinți: pentru că gândesc cuvintele lor, experiența lor, destăinuirile lor, cu mintea unui om *sufletesc/ intelectual*, care crede că teologia *se reduce* la filologie.

Însă, dacă le urmezi Sfinților, pe singura cale a îndumnezeirii, în Biserica Ortodoxă, vei înțelege pe deplin faptul că scrierile și înțelegerile lor sunt din *experiențe extatice* și din *luminări dumnezeiești* și că

Dumnezeu *dăruie* aceste lucruri tuturor celor care *se sfințesc* cu adevărat.

Mai concis: dacă nu le înțelegem *din lăuntru*...adică din *propria* noastră experiență duhovnicească...atunci *batem câmpii* în materie de înțelegere a Sfinților. Și spunem *prostii* din neștiință...nu pentru că am fi *rău intenționați*.

Tot în p. 230, autorul îl citează pe Părintele Andrei Scrima cu afirmația: „trebuie *să acționăm*...ca niște *contemplativi* și să practicăm contemplația ca niște oameni *activi*”. Mai întâi de toate, trebuie să fim *contemplativi*, așa cum am spus mai sus: în urma curățirii noastre de patimi și a unor vederi mistice pe care le-am trăit.

După ce vom fi contemplativi...vom înțelege că *acțiunea* are altă *relevanță* pentru un contemplativ. Și că *acțiune*, înseamnă, pentru fiecare contemplativ în parte... altceva.

Dacă un contemplativ are harisma cuvântului și a scrisului, pentru el *acțiune* înseamnă *a scrie* și *a predica* și nu *a ridica Biserici de zid*.

Dacă un contemplativ e plin de harisma iubirii de oameni, poate opta pentru *a-i ajuta* într-un anume fel, pragmatic sau prin *a se retrage* cu totul din lume și a-i ajuta prin nevoința și rugăciunile sale cele sfinte.

Așa că, pentru prima parte a afirmației Părintelui Scrima (trebuie *să acționăm*...ca niște *contemplativi*), trebuie să fim mai întâi *contemplativi*...și apoi vom vedea noi cum

vom acționa...Pe când, pentru a doua parte a afirmației (să practicăm contemplația ca niște oameni *activi*), trebuie să ai „multă dexteritate”. E ca și cum i-aș recomanda unui om *să scrie* un roman...în timp ce *merge* pe bicicletă.

Dacă credeți că sunteți în stare *să scrieți* un roman în timp ce mergeți pe bicicletă sau în timp ce faceți baie în cadă sau în timp ce stați în cap...atunci contemplația poate fi „practicată” în timp ce șofăm, construim case, ridicăm poduri, facem copii...

De aceea, niște monahi, care se numesc *isihaști* sau *sihaștri* la noi, încep începutul cu *retragerea* simțurilor și a trupului din lume și cu *liniștirea*. Și cu zeci, sute, mii de *rugăciuni ale lui Iisus* într-o zi. Alături de foarte multe fapte ascetice, liturgice și mistice, aceștia ajung pas cu pas la curățirea lor de patimi, la vederi dumnezeiești, la contemplări imense ale Scripturii și ale creației, la umpleri copleșitoare, transfigura-toare ale ființei lor de către har.

Unii ca aceștia *pot să practice* contem-plația și rugăciunea ca niște oameni activi, pentru că sunt plini de har și de simțiri și înțelegeri sfinte. Dar cei care presupun că sunt „contemplativi”, pentru că sunt ei „mai visători” din fire sau „mai poetici” sau „mai filosofi”, nu pot să fie „activi” și „contempla-tivi” la locul de muncă. Pot să fie doar *inadaptați* și *lamentabili*...

În p. 231, autorul afirmă că „actul *sporește* înțelegerea. Pe de altă parte, sunt

lucruri pe care nu le înțelegi decât în măsura în care *le faci*”. De aici și *activismul* sau *experimentalismul* multora, care cred că *vor înțelege* un lucru...dacă *îl vor face*.

Adolescenții vor *să facă sex cât mai repede*...pentru că sunt ideologizați cu lozinca, cum că actul sexual e „cea mai mare experiență a omului”. Și ei vor să aibă „cea mai mare experiență” cât mai repede...motiv pentru care mulți sunt dezamăgiți de „cea mai mare experiență”, făcută la repezeală și cu cine nu trebuie.

Satanismul pare o metodă „rapidă” de „a acumula puteri”, „forțe”, „autoritate”.

Drogul „te exportă” într-o altă lume, mult „mai democratică” decât cea de față.

Alcoolul e *uitarea* în care ne aruncăm.

Banii sunt „atotputernicia”, care pare „să ne salveze” de toate lucrurile.

Numai că există lucruri pe care nu le poți afla *acționând*. Au existat mulți *asceți*, care n-au devenit niciodată *mistici*, pentru că au considerat că asceza, munca lor cu patimile, e „ultima școală” a Ortodoxiei.

Însă *asceza* e *liceul* sfințeniei. Asceza e pentru *reîntoarcerea* la firescul omului, la echilibru...și înseamnă *așteptarea* coborârii lui Dumnezeu la noi. Iar Dumnezeu *coboară* la noi odată cu *primul extaz*...și cu următoarele...

Dacă Dumnezeu *nu coboară* la ascet, la cel care se nevoiește, el nu devine niciodată *mistic*. Ascetul devine *mistic* (adică *posesor de cunoașteri dumnezeiești*, care nu sunt *rezultatul* muncii lui ci *al revelării* lui

Dumnezeu în viața lui) odată cu primul *extaz*.

Iar cel care *nu are* vederi mistice, acela nu poate *contempla* rațiunile lui Dumnezeu din creație și din cărțile Lui și nici nu se poate *îndumnezei*, adică *transfigura* la nivelul persoanei lui; în sufletul și în trupul lui.

Pentru ca să intri la *facultatea* sfințeniei trebuie să ai *măcar un extaz*, pentru ca să știi *diferența* între *ce poți înțelege* cu mintea ta…și *ce nu poți înțelege niciodată*, dacă Dumnezeu *nu ți le revelează*.

În viața practică, *specializarea în ceva*…înseamnă *a cunoaște ceva* în mod real, pragmatic. În teologie însă, *a cunoaște* ceva real înseamnă *a primi revelații* de la Dumnezeu. *Citirile* teologice și *presupunerile* în materie de experiență mistică sunt *grădinița* Ortodoxiei. Cu ele *începi*, că așa e începutul, dar *nu termini* cu ele. Dacă ele sunt începutul și sfârșitul…ai doar „o foarte bună părere despre tine însuți” dar nu *o reală* experiență teologică și duhovnicească.

Impunerea credinței drept „*criteriu ireductibil* al intrării în Împărăție” este „un exemplu caracteristic al transformării mesajului hristic *în ideologie*”[2000].

Făptuirea care *nu se raportează* la Dumnezeu „se irosește într-un pragmatism vid”[2001]. Pragmatismul nu e niciodată *vid*, pentru că *ajută* cuiva…dar e corect accentul

---

[2000] Idem, p. 231.
[2001] Idem, p. 232.

autorului pus pe *raportarea la*/ pe *relația cu* Dumnezeu, când vine vorba de fapte ascetice.

Suntem mereu chemați la „reacție vie”[2002]. „Logosul [Dumnezeu Cuvântul întrupat] procedează *în răspăr* cu ideologiile”[2003], până într-acolo încât „Își face *contra-propagandă*. El *Se oferă tuturor*, dar atrage atenția că drumul alături de El este *o cursă epuizantă*, o opțiune pentru sacrificiu”[2004].

În p. 238, autorul se teme de „*alegorizarea* arbitrară”. În principiu *are dreptate*: mulți încearcă să alegorizeze Scriptura, fără experiență mistică la bază.

În fapt însă, din exemplele pe care le dă în p. 238-239, autorul *greșește*. Pentru că *alegorizarea* Scripturii sau, mai ortodox spus, înțelegerea duhovnicească *multiplă* a Scripturii, e pe măsura experienței duhovnicești și a luminărilor primite de la Dumnezeu.

Ambigua Sfântului Maxim Mărturisitorul sau comentariile la Vechiul Testament ale Sfântului Chiril al Alexandriei sunt *exemple pragmatice* despre ce înseamnă *plurivalență de sens teologic* pentru același nume sau sintagmă teologică.

Constructorul turnului și *regele* care pleacă la război poate fi *Domnul*, poate fi *omul*, poate fi *mintea* noastră...Lucrurile se

---

[2002] Idem, p. 235.
[2003] Idem, p. 237.
[2004] Ibidem.

judecă *contextual* în materie de înțelegere duhovnicească. Însă *înțelegerile multiple* ale unui singur cuvânt scriptural *nu se exclud reciproc* ci *se împacă paradoxal*.

Dacă un comentator ar spune că *samariteanul milostiv* este *Domnul*, el ar avea dreptate, dacă gândește toată parabola în sensul *implicării* lui Dumnezeu în viața umanității. Dar dacă samariteanul milostiv ar fi desemnat drept *mintea noastră, care se convertește la credință* și care se coboară în smerenie și își ajută întreaga ființă, căzută în patimi multe...iarăși nu ar greși, dacă întreaga parabolă ar fi văzută în sensul *interiorist* al experienței duhovnicești.

Mai pe scurt: problema nu e *alegorizarea* Scripturii ci *mimarea* alegorizării! După cum, marea problemă nu e *comentariul teologic* (pentru că e *o mare binefacere* pentru oamenii credinței) ci *mimarea* faptului că ești *în stare* de un astfel de demers eclesial.

E un semn *de mare sfințenie* și *de mare profunzime teologică*, acela ca să poți da *mai multe interpretări* la un text scriptural și toate să fie valide, toate să fie surprinzător de proaspete.

Cea mai mare *nesimțire* e însă următoarea: ca, fără a fi om duhovnicesc și teolog profund...*să presupui* că alegorizezi Scriptura, că o înțelegi profund...propunând tot felul de *interpretări ideologizante*. Pentru că *adevărata alegorizare/ înțelegere multiplă* a unui text sfânt face parte din *harisma dumnezeieștii teologii*, pe când imaginația

debordantă și bolnavă în materie de teologie și de interpretare naște *fantezii eretice*.

Și se poate observa, din p. 239, același *reflex păgubos* al autorului, de *a nega* comentariul multiplu, care e profund teologic și tradițional. Pentru că el dorește „să simplifice” mesajul evanghelic.

Pasajul la care mă refer (din p. 239):

„La fel, a spune că regele care se îndreaptă, amenințător, spre regele (nepregătit) din parabolă e fie *a*. Iisus, de a cărui judecată nu vom scăpa decât „făcând pace” cu El prin fapte bune (Sf. Grigorie cel Mare), fie *b*. Satana, care vine asupra noastră pentru a ne înfrânge (Fericitul Augustin), este, din punctul nostru de vedere, divagatoriu.

Nici efortul augustinian de a citi Parabola casei zidite pe stâncă echivalând, minuțios, ploile distructive cu superstițiile, vânturile cu vorbăria goală a oamenilor și fluxul năvălitor cu pofta carnală nu ni se pare de mare ajutor hermeneutic, dincolo de „sublimitatea” lui morală.

De altfel, asemenea „transcrieri” sunt infinit „permutabile”. Fericitul Ieronim, de pildă, preferă să identifice ploile cu diavolul, torentul cu Antihristul și vânturile cu spiritele rele. Se poate înțelege, contextual, în spiritul epocii și al urgențelor polemice și misionare, tipul acesta de interpretare.

Dar ne îndoim că, pentru cititorul de azi, el mai poate di purtător de rod, „faptă” exegetică cu adevărat eficace”.

Și în loc să fie *mulțumitor* pentru comentariul patristic, incalculabil mai profund decât al său, Andrei Pleșu îi consideră „proști”, dintr-un foc, pe trei mari Sfinți Părinți ai Bisericii, după cum se vede din citatul supra.

Însă *mesajul multiplu* al Scripturii e tocmai *obiectul de studiu* al teologului. Dacă nu te simți *teolog*...e normal să fii *exclusivist* în materie de interpretare.

Și în ciuda faptului că autorul este *un exclusivist* în materie de *receptare* a comentariilor pe surse și *un reducționist la idei cadru*, tot el se plânge de „interpretările simplificatoare”[2005].

Însă fiecare Sfânt Părinte și-a scris *iluminările* sale dumnezeiești la textele Scripturii sau ale Părinților anteriori. Le-a scris pentru ca *să Îi mulțumească* lui Dumnezeu pentru ele și pentru ca *să fie de folos* comunității Bisericii. Însă iluminările unuia *nu le exclud* pe ale celuilalt. Efortul nostru e de *a le sintetiza* în mod paradoxal, de a le descoperi *sensurile comune* și *complementare*, atâta timp cât toate sunt *darul* și *harul* lui Dumnezeu, Care *le unește pe toate* în Sine.

Mă indispune profund lipsa de *subtilitate* și de *flexibilitate* teologică și duhovnicească a Prof. Andrei Pleșu. Și care se manifestă prin *încercarea obstinată* de a da impresia că „lămurește definitiv” comen-

[2005] Idem, p. 239.

tariile la parabole, că „din toate câte sunt” dumnealui ne face *un pacheţel de înţelegere* pentru acum.

Mai pe scurt: că e în stare „să explice” și „să simplifice” lucrurile, încât *tonele* de cărți cu interpretări patristice și teologice să ajungă, în definitiv...*un mic sandvici*. Pe care cititorul grăbit să îl cumpere, odată cu cartea...și în 300 de pagini să aibă, *pe rapid*, „toată” teologia parabolelor.

Numai că lucrurile nu se pot spune niciodată *pe scurt*...și nici *în termeni definitivi*! Comentariile *autentice* la Scriptură și Părinți sunt pline de referințe infrapaginale, de erudiție, de subtilitate, de sfințenie...și nu sunt *mici pilule* pe care le înghiți...într-o pauză de publicitate TV.

„Regretul intens”[2006].

Uneori și eu îl văd pe autor, cât și pe alți intelectuali „de marcă” ai României, ca pe niște „*somnolenți* în propriul lor *prestigiu*”[2007]. Și asta nu pentru că „ar dormi” tot timpul, ci pentru că, cel mai adesea, nu înțeleg „ce se cere” de la ei sau „ce ar trebui să facă” în materie de operă personală.

Sau prestigiul te face *amnezic*...și îl confunzi cu *valoarea recenzabilă*. Numai că prestigiul, funcția, recunoașterea în epoca ta sunt *apă de ploaie*...pentru că pe viitorime o interesează *opera ta*, ce ai făcut tu pe când *ai primit* atâția bani, atâtea onoruri, atâtea aplauze...

[2006] Idem, p. 240.
[2007] Idem, p. 241.

Da, regretul *intens*, chiar și în ultima clipă, e *un început* de mântuire! Numai că opera, *opera mare*...nu se scrie pe patul morții...

Ușa e „vie" în Creștinism[2008] și cel care intră pe ea trebuie *să aleagă*[2009]. Însă poarta Împărăției „e *largă*, [numai] intrarea e *strâmtă*"[2010]. „*Prospețimea* clipei, *unicitatea* cazului"[2011]. Mirele Bisericii e *dincolo* și *dincoace* de ușă[2012].

Cum „Se revarsă", domnule Pleșu, „Tatăl...în misiunea Fiului"[2013]? Ca persoană sau ca energie? Cum ați ajuns la această concluzie sau de la cine ați preluat-o?

Și cum poate *renunța* Fiul, Care Se face om, „la atributele divinității Sale"[2014], când atributele/ însușirile unei persoane sunt *inalienabile*? La care *atribute* a renunțat Fiul întrupat, pe când era om printre oameni? În definitiv, pentru ce fel de *chenoză* a Fiului pledați?

De ce, „prin Fiul, Tatăl *a intrat* pe poarta cea strâmtă (din perspectiva Sa) a omenescului"[2015]? S-a *întrupat* și Tatăl? De ce nu vă referiți și la Duhul Sfânt *în relație* cu chenoza? Tatăl și Duhul au suferit *schimbări* în urma întrupării Cuvântului? S-a schimbat

---

[2008] Idem, p. 247.
[2009] Idem, p. 248.
[2010] Idem, p. 249.
[2011] Idem, p. 250.
[2012] Idem, p. 251.
[2013] Idem, p. 253.
[2014] Ibidem.
[2015] Ibidem.

raportarea Tatălui și a Duhului la Fiul, după întruparea Fiului sau a Treimii vizavi de lume?

Dăm pagina și punem o altă întrebare, la un alt text ambiguu: cum se realizează, în mod practic, „*topirea* identității proprii [a omului] *în identitatea*, mai înaltă, a Celui care cheamă”[2016]? *Cel care cheamă* e *Dumnezeu* iar *identitatea* e *persoana*. De aceea reformulez întrebarea: cum se poate „topi”, domnule Andrei Pleșu, persoana mea în „identitatea” tripersonală a lui Dumnezeu?

Mă pierd în Treime ca *în nirvana*? Devin *consubstanțial* cu Dumnezeu, dacă *mă îndumnezeiesc*? Atunci, dacă „mă topesc”/ mă pierd/ mă scufund/ „devin” Dumnezeu, sunt de pe acum „o parte” de Dumnezeu. Și dacă toți oamenii sunt „părți” din Dumnezeu, atunci niciun om nu e „o creatură”...ci toți suntem „veșnici”.

Numai că în Ortodoxie, creatura nu a fost propovăduită niciodată ca având traiectul de *a deveni* „Dumnezeu prin fire” ci *îndumnezeirea noastră* este *transfigurarea* noastră prin harul Treimii, fără ca prin aceasta, prin sfințenie, să suferim *o schimbare de identitate*. Noi devenim *oameni îndumnezeiți*, adică plini de slava Lui, în relație cu Dumnezeu și nu *semizei* sau *dumnezei prin ființă*.

„Nu poți căpăta *totul*, fără să dai *totul*”[2017].

[2016] Idem, p. 254.
[2017] Idem, p. 254-255.

În p. 255, autorul vorbește despre *unirea* cu Dumnezeu. Însă *unirea* cu El, înseamnă „topirea" în El, la care autorul s-a referit în p. 254?

În finalul p. 255, Pleșu se referă la „ekstasis". Și înțelege extazul/ vederea dumnezeiască ca pe o „dez-grănițuire [o depășire a granițelor] a eului", care e însoțită de „uimire, de *mysterium tremendum*, de cutremurare trezitoare"[2018]. Însă, pentru că e vorba despre *o schimbare de stare*, autorul vede și moartea, „la apogeu, în categoria ek-stazului"[2019]. Numai că nu orice *trecere* în veșnicie, prin moarte, este o schimbare de stare...*bună*. Vederea dumnezeiască e o vedere *a slavei* Treimii, adică o schimbare *bună*, îndumnezeitoare.

Cel care moare în păcate multe e întâmpinat *de demoni* la moarte, adică „la apogeul" vieții, și nu trece...în lumina slavei dumnezeiești. Însă, desigur, moartea e *o schimbare radicală de stare*, pentru că ieșim din timp și intrăm în veșnicie, dar, prin asta, nu este și *o experiență îndumnezeitoare*, în mod neapărat, pentru suflet. Doar oamenii credincioși și plini de har experiază, în veșnicie, din ce în ce mai mult, slava lui Dumnezeu. Pe care au trăit-o, în mod extatic și prin simțire a ei, încă de aici, din viața în Biserică.

O altă frază *nebuloasă* a autorului: „a te dedica, a te lăsa *preluat* în *solaritatea*

[2018] Idem, p. 255.
[2019] Idem, p. 256.

Celuilalt, a Fiului, așa cum El *S-a lăsat preluat* în universul tău *sublunar*, după ce mai întâi *S-a contopit* într-o *perfectă identitate* cu Tatăl”[2020].

Fiul are *o solaritate separată* de a Tatălui și a Duhului, adică *o slavă separată*? El S-a lăsat *preluat/ folosit* sau *S-a întrupat* în mod conștient? De când universul omului e doar *sublunar*?

Și când „mai înainte”, S-a „contopit” Fiul cu Tatăl „într-o perfectă identitate”? Dacă avem *proprietatea* termenului, *a contopi* înseamnă *a se amesteca*. Însă cum *s-a amestecat/ contopit* persoana Fiului cu a Tatălui în cadrul relațiilor intratrinitare?

Treimea domnului Pleșu are doar *două persoane*? Ce a făcut Duhul Sfânt în timp ce Fiul și Tatăl erau „contopiți”, adică *depersonalizați reciproc*? Sau de ce nu *S-a contopit* și Duhul cu Tatăl și cu Fiul, adică: *depersonalizat*? Și de ce înțelege *comuniunea* persoanelor dumnezeiești ca pe *o anihilare reciprocă* a lor, când persoanele nu se pot *autodesființa* niciodată?

Însă citatul plin de erezii de deasupra, autorul și-l „justifică” pe baza a trei locuri scripturale: In. 17, 21-23, In. 14, 2 și In. 3, 30.

La In. 17, 21-23 se vorbește despre comuniunea Sfinților („toți să fie una”), care e posibilă datorită comuniunii Treimii. Căci persoanele treimice sunt unite la nivelul singurei ființe dumnezeiești, pe care o personalizează în mod întreit, fiecare persoană având-o în mod integral.

[2020] Ibidem.

La In. 14, 2 nu se vorbește despre „contopirea” Tatălui cu Fiul, pe care autorul a învățat-o de la romano-catolici, din erezia lui *Filioque*, ci despre „multele locașuri” ale Împărăției. Adică despre *diversitatea de percepere* a slavei lui Dumnezeu, bazată pe *gradul de sfințenie personală*.

In. 3, 30 nu are nimic de-a face cu relația dintre Tatăl și Fiul ci cu relația dintre Fiul întrupat și Sfântul Ioan Botezătorul.

Însă, chiar dacă „justificarea” autorului nu are fundament, cititorul cărții trage concluzia că fantezia „contopirii” Fiului cu Tatăl e „ortodoxă”. Asta cu atât mai mult cu cât autorul e *felicitat*, la nivel înalt, de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, pentru demersul său „teologic”.

Tot în p. 256, autorul înțelege *inspirarea*/ umplerea noastră de har, ca pe „o *absorbire* [a noastră] în răsuflarea sacră” a lui Dumnezeu. Dar absorbirea *budistă* despre care Pleșu vorbește, care nu are nimic de-a face cu umplerea noastră de slava dumnezeiască, și-o „fundamentează” pe baza textului de la Gal. 2, 20.

Numai că Sfântul Pavel vorbește acolo despre ce trăiește un om duhovnicesc, când simte în el, cel mai viu, pe Hristos Cel viu. Simțirea lui Hristos în noi nu înseamnă *o anihilare* a persoanei noastre ci o *tot mai pronunțată personalizare* a noastră, pentru că simțim în noi persoana lui Hristos, prin slava Lui, Care e *persoana prin excelență* și *izvorul întregii personalizări umane*.

Relația cu Hristos ne face *tot mai conștienți* de realitățile noastre interioare abisale. Crește în noi, împreună cu El, conștientizarea faptului că suntem *taine imense* ale mâinilor lui Dumnezeu, ale Creatorului nostru. De aceea, întâlnirea cu Hristos și conlocuirea cu Hristos Dumnezeu e abisul abisurilor, e profunzimea profunzimilor, e cea mai mare bucurie și împlinire, cea mai frumoasă înfrumusețare a persoanei noastre și nu o *golire*, o *uitare* sau o *desființare de sine*.

Alegerea „depărtării"[2021]. „Cult[ul] juvenil al *independenței* nelimitate, al *noutății* absolute"[2022].

Discutând însă *Parabola fiului risipitor*, autorul ajunge la concluzia că „nu o fierbinte căință și nici măcar dorul de acasă nu sunt *motivațiile* sale"[2023], ale întoarcerii sale.

Și aceasta, pentru că Andrei Pleșu nu a înțeles ce înseamnă *venirea* lui în...fire. Nu știe cum arată *pocăința reală*, după o viață dezastruoasă *băută* până la fund. Probabil s-ar fi așteptat ca parabola, în replici *de telenovelă*, să ne spună că a plâns, s-a văietat, s-a dat cu capul de pereți...când s-a văzut la porci și...extrem de singur...

Însă parabola, ca toată Scriptura, prin trei cuvinte, de o profundă sobrietate, a arătat *toată drama* celui ajuns la fundul sacului. Nu mai era nevoie *să îngroașe*

[2021] Idem, p. 262.
[2022] Idem, p. 263.
[2023] Idem, p. 264.

tabloul…pentru că cineva, care face ca fiul care risipește…*știe* care sunt consecințele dureros de dureroase ale ratării, ale depravării, ale întunecării interioare.

Pe scurt: s-a întors acasă plin de *înțelepciunea pocăinței*. Cu o experiență dramatică *a epuizării de sine* dar și cu experiența vie, profundă, *a milei* lui Dumnezeu cu el.

Da, există și oameni „prea cuminți”[2024]!

Iar autorul e tributar, în abordarea persoanei *fiului celui bătrân*, omileticii mioape de la noi, care l-a văzut întotdeauna pe cel *Sfânt* ca pe *un invidios* pe cel iertat de multe păcate. Tocmai de aceea autorul spune: „cumințenia lui este *resentimentară* și *revendicativă*”[2025].

Însă *fiul cel bătrân*, care a rămas *fidel* Tatălui, vorbește în termeni *juști*. După *dreptatea* evlaviei și a sfințeniei, cel păcătos nu este *vrednic* de bucuria celui Sfânt. Numai că aici, pe cel Sfânt, Dumnezeu vrea să îl facă *și mai Sfânt*, pentru că îl învață *paradoxul* iubirii și al iertării lui Dumnezeu.

Și anume faptul, că e *important* orice om care se întoarce la Dumnezeu și că el trebuie *ajutat* să se bucure de mila lui Dumnezeu, pentru ca să primească, după roadele pocăinței lui, *un loc* în Împărăția Lui.

Însă niciodată Dumnezeu *nu minimalizează* sfințenia Sfinților! *Sfântul*, adică *fiul cel bătrân*, nu este niciodată demn *de*

[2024] Ibidem.
[2025] Idem, p. 265.

aruncat din fața Lui, ci el are nevoie, continuu, *de o cuprindere* și mai largă a sfințeniei. De aceea, lecția lui Dumnezeu pentru el e aceea de *a fi mai înțelegător*, mai profund cu oamenii, cu cei care se întorc, pentru că asta înseamnă o sfințenie și mai delicată și mai suplă, atât în relația cu Dumnezeu cât și cu oamenii.

Dacă autorul ar fi citit parabola *cu atenție*, lucru valabil și pentru mulți dintre predicatorii de la noi și de pretutindeni, ar fi văzut că Tatăl spune despre fiul cel bătrân următorul lucru în Lc. 15, 31: „Fiule, tu *întotdeauna ești cu Mine* [πάντοτε μετ’ Ἐμοῦ εἶ] și *toate ale Mele ale tale sunt* [πάντα τὰ Ἐμὰ σά ἐστιν]” [*cf.* GNT]!

Așadar *problema* celui presviteros (v. 25)/ celui bătrân, a fiului bătrân nu este „suficiența morală”[2026], pentru că el trăiește *în intimitate* cu Dumnezeu.

Dumnezeu *nu îl găsește* pe cel Sfânt „un invidios” ci *un moștenitor* al Său, care pune problema *iertării* celor păcătoși și nici nu îi propune celui Sfânt *să păcătuiască* și el...ca să *îl ierte*.

Pentru că fiul cel regăsit...nu e „Sfânt” pentru că *a păcătuit*...ci el *a început* calea sfințeniei. Pentru aceea e *paradigmatic* pentru toți: pentru că a înțeles că *sfințenia* e numai *acasă*, numai *în intimitatea* cu Dumnezeu și că El e *izvorul* stabilității reale, al *împlinirii* personale. Versetul următor însă, al 32-lea, face parte din *îmbogățirea*

[2026] Ibidem.

duhovnicească a celui Sfânt. Cel Sfânt trebuie să stea *alipit* de Dumnezeu toată viața, să nu își permită *zburdări fără rost*...dar, când are de-a face cu păcătoși, pe care Dumnezeu *i-a chemat* la viața sfântă, atunci el trebuie *să se veselească* și *să se bucure* de cel înviat de morți, pentru că pocăința e *o înviere*, cea mai tulburătoare și profundă înviere, *din morți*.

Astfel înțelegem, că această dumnezeiască parabolă îl face pe păcătos *să meargă* pe calea sfințeniei și pe Sfânt să fie *și mai Sfânt* și mai frumos și mai *încăpător* în înțelegerea voii Lui cu oamenii.

Adică nu putem *să maximalizăm* pocăința ca și când ar fi totuna cu *o viață în sfințenie* iar sfințenia *să o minimalizăm* pentru că *nu e pitorească*. Domnul vrea să dea *încredere* celor care se convertesc, să le arate disponibilitatea Lui *infinită* față de ei și nu *să bagatelizeze* sfințenia.

Așa că Andrei Pleșu e la *ani lumină depărtare* de *realitatea* parabolei, atunci când *îl asimilează* pe presviteros cu fariseii și cu cărturarii[2027].

Ajungând la „tatăl" din parabolă, care e Tatăl, autorul spune că „tatăl din parabolă nu e *prea norocos*: are doi fii *diferiți*, care însă, până la urmă, *se aseamănă*"[2028].

Însă *Tatăl* din parabolă, adică *Dumnezeu*, e *bucuros* de ambele feluri *de fii* ai Săi: și de cei cu o viață aventuroasă dar

---

[2027] Ibidem.
[2028] Idem, p. 266.

care, de la un moment dat, au trăit în ritmul sfințeniei, dar și de cei care, toată viața lor, au trăit în ritmul sfințeniei, fără derapaje majore.

El e bucuros *de toți fiii* Împărăției Lui. Și Sfinții *se aseamănă* unii cu alții deși nu sunt *identici*, pentru că toți *Îl vor pe Dumnezeu* mai mult decât orice altceva.

Cei doi fii nu „*greșesc* fiecare în felul lor”[2029], pentru că fiul cel bătrân *nu greșește*, ci doar *întreabă* și se manifestă *potrivit exigențelor* sfințeniei...dar e adevărat că Dumnezeu, „din compasiune, [adoptă] *o postură indemnă*, de dragul unei definitive (și spontane) reconcilieri”[2030]. Și postura pe care Și-a asumat-o Fiul lui Dumnezeu, aceea de *a Se întrupa*, de a deveni *om*, lucru socotit „nedemn” pentru Dumnezeu, a fost aceea care *ne-a reconciliat*, în mod copleșitor, cu Dumnezeu.

Tatăl iartă „cu asupra de măsură”[2031]. Pocăința nu este „*o revenire*...ci *o întâlnire*”[2032]. Și *întâlnirea* e o „înviere”[2033] pentru fiul cel regăsit.

Însă fiul cel bătrân nu a „rămas departe”[2034] ci *a venit și mai aproape* de Dumnezeu, așa cum nu a ajuns fiul cel pocăit, care abia *își începuse* pocăința. O nouă revelație, o nouă vedere dumnezeiască,

---

[2029] Ibidem.
[2030] Idem, p. 267.
[2031] Ibidem.
[2032] Ibidem.
[2033] Idem, p. 268.
[2034] Ibidem.

produce o schimbare și mai profundă în sfințenie. Pe când *convertirea* nu înseamnă, automat, *sfințenie*, ci *primul pas* în teritoriul imens și veșnic al sfințeniei, în care poți avea foarte multe căderi. *Tot mai aproape*, și mai aproape de Dumnezeu, a ajuns fiul cel bătrân, cel loial, cel plin de sfințenie. Cel pocăit...abia *își începe* ascensiunea.

Tot în p. 268, autorul consideră că *urgia* [ὠργίσθη] fiului celui bătrân, de la Lc. 15, 28, e mânia *păcătoasă* și nu *mânia sfințeniei*, care dorește *dreptatea* lui Dumnezeu. Însă în Scriptură, *urgia* și *mânia* lui Dumnezeu sunt expresia *aversiunii totale* a Lui față de păcat, față de nedreptate, față de iubirile false, idolatre.

Iar cine trăiește în el *harisma urgiei* lui Dumnezeu, *a mâniei sfinte*, a luptei împotriva oricărui păcat și a oricărei *contaminări* a învățăturii Sale, e umplut de *râvna iubirii* pentru Dumnezeu.

Însă *mânia sfântă*, ne învață Domnul, trebuie îmbinată, pentru o sfințenie și mai copleșitoare, cu *milostivirea plină de grijă* față de oameni. Scopul nostru nu e de *a-i îndepărta* pe oameni de Dumnezeu ci *de-ai apropia*. De *a-i converti* pe toți la dreapta credință și slujire a lui Dumnezeu.

Tocmai de aceea, *o râvnă bună* pentru Ortodoxie înseamnă *o râvnă iubitoare*, atentă, delicată, smerită cu oamenii. Din râvna aceasta, *bună* în principiu, radicaliștii/extremiștii noștri fac din Ortodoxie *un tun* și nu *o îmbrățișare*. Pentru că Domnul ne spune că e *atât de ușor* să condamni, să treci

cu vederea, să nu vezi *mai profund* oamenii... dar marea experiență și sensibilitate și atenție față de oameni înseamnă *a-i vedea* și *a-i cunoaște* și *a-i înțelege profund*.

Da, e adevărat: „iertarea [lui Dumnezeu] nu se acordă *după reguli* fixe”[2035]! Dumnezeu e *paradoxal* în iertarea Lui, în îmbrățișarea Lui, în venirea Lui spre noi. Adică e *surprinzător*. Nu știi când, cum, prin cine, unde îi va vorbi cuiva, îl va îndemna pe cineva, îl va schimba pe cineva.

De aceea, El ne îndeamnă și pe noi să învățăm *lecția surprinderii în bine*. Adică să nu așteptăm ca oamenii *să ne roage* să facem un lucru bun pentru ei, ci noi trebuie să inventăm *strategii de îmbucurare* a lor. Noi trebuie să venim *în întâmpinare*. În întâmpinarea...*surprinzătoare* a altora.

Însă, dimpotrivă, *sfârșitul* parabolei discutate e „concluziv”[2036]. Concluzia e că trebuie *să ne bucurăm* și *să ne veselim* pentru orice schimbare în bine înregistrată în cineva anume. E o lecție uluitoare de *atenție* și de *pozitivitate socială*.

Asta înseamnă că trebuie să fim capabili *să înregistrăm*/ să surprindem/ să întrevedem bucuriile frumoase, schimbările frumoase din alții, pentru ca *să ne bucurăm* de ele.

Trebuie să ne facem din bucuriile altora *propriile* noastre bucurii, pentru că asta înseamnă *să-i privim* pe oameni ca

---

[2035] Ibidem.
[2036] Ibidem.

Dumnezeu: cu ochi curați, frumoși, profunzi.

Arnold Hultgren nu are „dreptate" când afirmă, că *„nu aflăm nimic* despre *cele ce vor urma*"[2037]. Ba da, din plin! Aflăm că ei, cei doi, adică *toți membrii* Împărăției Lui, *se vor bucura* și *se vor veseli*, pentru că bucuria lor nu are sfârșit.

„Reabilitarea inteligenței ca *virtute*"[2038]. Când însă *n-a fost* inteligența, antrenată în acțiuni bune, *o virtute*?

„Riscul inteligenței este *glacialitatea* neangajată, virtuozitatea goală, superbia intelectuală"[2039]. Numai că nu inteligența e *de vină* când ești rece, când vorbești la pereți sau când te crezi atotștiutor ci orgoliul, infatuarea, superbia, care folosesc inteligența *în mod inuman*.

„Inflamația sufletească nereflectată" sau *„fierbințeala* nu e mai puțin *dăunătoare* decât *glacialitatea*"[2040].

În p. 277, autorul găsește că *iconomul nedrept* a fost „ager la minte, deștept, gata să uzeze, pentru a se salva, de *șiretenie* și tocmai datorită acestor calități e *lăudat* și dat *de exemplu*".

Că a fost *șiret* și *a acționat ilegal* e vizibil...numai că ele nu sunt „calitățile" pentru care a fost lăudat de Domnul. El a fost *lăudat* pentru că și-a făcut *prieteni* și a

---

[2037] Idem, p. 269.
[2038] Idem, p. 275.
[2039] Ibidem.
[2040] Ibidem.

lucrat *în favoarea* altora...în ciuda manevrelor păcătoase. Pentru că putea să fure tot, să-și pună banii pe card...și să plece la mare.

Pentru că aici e vorba despre *o raportare realisto-fricoasă* a lui la realitate, când s-a văzut în prag...de *șomaj*. A zis să își facă „prieteni” pe baza *avutului* altuia...așa cum, dacă ai postul de conducere la ICR, îți poți face „prieteni” și mai mulți, pentru momentul când vei fi *exclus* din prim-planul social. Însă Dumnezeu, privind din perspectiva celor *ajutați*, te vede *altfel*...dacă, prin macheavelismul tău...ai făcut *binele așteptat* de alții.

Din p. 281 începe „încheierea” cărții. În care autorul ne dă explicații...

Și explicația primă e că *a vrut să acopere*, în mod „scrupulos”, bibliografia temei dar a sfârșit „prin a fi *inhibat* de cantitatea amețitoare, asfixiantă, a textelor existente”[2041]. Adică *s-a asfixiat* din cauza *mulțimii* comentariilor la parabole.

Și eu care credeam, în mod *naiv*, că autorul a stat *față în față* cu textul în limba greacă, s-a uitat la el, a înțeles, *din insulfare* dumnezeiască textul și *și-a spus opinia* despre el, iar celelalte lucruri au fost *colaterale*. De *pedanterie*. Adică: *raportările* la alte comentarii.

Însă Andrei Pleșu a făcut invers: a luat o linie de cărți pe tema parabolelor, s-a uitat prin ele, le-a frunzărit puțin, conținutul lor...l-a *exasperat* (unele fiind *docte*, cu

---

[2041] Idem, p. 281.

multe referințe textuale) și...a pus în cartea sa o parte din ce-a citit. Pentru că timpul e *scurt*...și cartea *vandabilă* nu trebuie *să depășească* 300 de pagini.

A doua confesiune: autorul *a riscat* ca Peter Schäfer de la *Princeton*[2042]. A lăsat la o parte „tot ce nu i s-a părut esențial”[2043], cel mai adesea, după observația mea...chiar *esențialul*. Și nici nu putea să facă altfel, adică, uneori, să nu ajungă *deloc* la esențialul parabolei, pentru că demersul său nu a fost unul *personalo-exegetic*, așa după cum *ne-a mărturisit* în această pagină, ci *de compilare* de comentarii la parabole.

Dar cum *compilarea de texte* este *ocupația de bază* a studentului român iar dânsul e *profesor* și, deci, citește *scrieri* ale studenților săi, Prof. Andrei Pleșu nu *a ieșit* din trendul autohton. S-a menținut în albia *lăutărismului* universitar, care nu are *opinii personale*, profunde și discutate până în pânzele albe, pentru care e în stare *să moară* pe rug ca Savonarola[2044] ci face cărți *la marginea*...compromisului sau *în abjecția* lipsei de personalitate.

În al 3-lea rând, autorul *s-a bucurat* de o bibliotecă generoasă, din Berlin[2045]. Lucru care nu l-a *ajutat* foarte mult. Putea să o scrie *și de-acasă*...cu același „succes” garantat.

[2042] Ibidem.

[2043] Ibidem.

[2044] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Girolamo_Savonarola.

[2045] Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, op. cit., p. 281.

În al 4-lea rând, în ciuda gândului *obsesiv*, că gestul său e *inutil* („la ce bun încă o carte despre parabole?”[2046]), a învins *imperativul practic*: „mai am nevoie să scriu *încă o carte*...pentru că editura *Humanitas* are nevoie, ca și mine, de niște *bănuți* în plus”.

Și cum să nu fii *pragmatic*, într-un capitalism *sălbatic*? Iar când *notorietatea gonflată* îți *întrece* puterea *de seducție* prin scris, adică *opera*, de ce să nu *încerci* încă o carte, încă o nouă carte, dacă și așa „se va vinde”? De ce să nu vinzi, dacă există mulți „proști” care cumpără? Și de ce să nu o cumpere, dacă e „teologică”?! Și dacă e „teologică”, de ce să nu o *includem* în Tradiția Bisericii, alături de Sfinții Ioan Gură de Aur, Chiril al Alexandriei, Augustin al Hipponei?

E adevărat: uneori, întrebările, *sar calul*. De aceea, să continuăm...*sfârșitul*!

În al 5-lea rând, autorul *a constatat* că a fost „mai descurcăreț” decât alți comentatori. Pentru că el *nu a căzut* nici în „inapetența doctă” pentru înțelegerea parabolelor dar nici în „moralină”, vorba nihilistului Nietzsche[2047].

De aceea, cartea de față, spune autorul cu *orgoliu* (*studiat*, șlefuit în ani), a ajuns la „intenția originară a textelor”[2048]. Adică la *experiența apostolică* a parabolelor. Pentru că nu există nicio „diferență” între cum *au*

[2046] Idem, p. 282.
[2047] Ibidem.
[2048] Ibidem.

receptat Apostolii parabolele și cum le-a receptat Andrei Pleșu.

De aceeași părere este însă și baptismul sau penticostalismul în ceea ce privește „epoca primară" a Bisericii. Un baptist, cu același orgoliu „plin de credincioșie", consideră că botează și crede și înțelege Scriptura *ca* Apostolii iar un penticostal crede, „cu aceeași ardoare", că primește „botezul Duhului" *aidoma* Apostolilor la Cincizecime.

Membrii celor două facțiuni religioase, ca și Andrei Pleșu, sunt *ferm convinși* de puterea lor, personală, de a atinge „intenția originară", încât îți pot explica, zile în șir, de ce tu ești „un inapt invidios", care nu îi poți *înțelege*.

Numai că dumnealor presupun că *intenția* Domnului cu parabolele sau cu Biserica e *monodimensională* și *statică*.

Andrei Pleșu vrea să se întoarcă *la singura nuanță* a parabolelor, așa cum „a vrut-o" Domnul, și pe aceea *să ne-o livreze* în carte, pe când baptiștii și penticostalii vor să se „întoarcă" în secolul I, pe „aripile de ceară" ale imaginației, la costum și cravată, pentru ca „să trăiască" ca Apostolii.

Andrei Pleșu taie, cu sabia ninja, *multele interpretări* ale parabolelor, făcând din multul frumos...unul „satisfăcător", pe când neoprotestanții noștri trăiesc *o utopică întoarcere în trecut*, la *primordialitatea* Bisericii, ei ne-având nimic *de-a face* cu Biserica lui Hristos, aceea care a străbătut secolele până la noi.

În al 6-lea rând, autorul „a dedus" că „*inventarul* lucrărilor catolice și protestante este *infinit mai amplu* decât acela al lucrărilor ortodoxe"[2049]. Și „deducția" sa e făcută după *frunzărirea* câtorva zeci de cărți (asta *cu indulgență*, pentru că eu presupun „un efort mult mai limitat" al autorului pentru această carte. Bineînțeles, bazându-mă pe *explicitul* și *implicitul* cărții de față).

Cum însă facem compararea lui „infinit mai amplu" cu...ceea ce *nu a citit* autorul? În afară de Ioan Gură de Aur, avut în română și citat tangențial, „teologul" Andrei Pleșu nu a mai citat pe niciun alt *ortodox*, care *înțelege* parabolele.

Cum să îi știe „infinit mai mult" pe ortodocși, dacă *nu i-a tradus* sau *citit*?

Eu, spre exemplu, am cunoștințe *mai multe* (nu „infinit mai ample") despre *ce au spus* exegeți ortodocși ai parabolelor și fiecare Sfânt exeget pe care îl cunosc a venit *cu particularitatea lui*, care mi-a îmbogățit perspectiva de ansamblu a parabolelor.

Dar, cu toate că am citit doar *foarte puțin*...din tradiția exegetică a Bisericii pe această problemă, eu cred că *tot ceea ce se cuprinde* în Tradiție *nu epuizează* subiectul... ci sunt *așteptate* și alte noi aprofundări ale lor. Adică parabolele sunt, pentru Biserică și pentru mine, *o problemă deschisă*, veșnic deschisă și *cu multiple* și *complementare* semnificații.

Biserica așteaptă noi și noi *explicitări* la întreaga Tradiție și, fără doar și poate, *îl*

[2049] Ibidem.

învită și pe Prof. Andrei Pleșu *la noi* nevoințe duhovnicești și intelectuale în acest scop.

A 7-a concluzie a autorului e *o problemă*...romano-catolică de anvergură. Teologii romano-catolici mai recenți, care nu sunt nici „duhovnicești" și nici „raționaliști", ci scriu „după impulsul de moment", nu pot să suporte deloc acest *aspect* al Tradiției Bisericii una: comentariul *mistic*, experiențial.

Și problema *de extracție* romano-catolică e aceasta: Andrei Pleșu are repulsie față de „abuzul de alegorie"[2050]. Iar „abuzul de alegorie" înseamnă, mai pe românește: *excluderea din calcul* a Sfinților, care sunt *mari teologi* și *mari mistici* ai Bisericii.

Iar dacă Pleșu ar fi avut *la degetul mic*...Tradiția Bisericii, dacă ar fi fost *un mic torționar Vișinescu* al teologilor, i-ar fi pus *pe patul lui Procust*[2051] pe următorii, amintiți aleatoriu: pe Sfântul Maxim Mărturisitorul, pe Sfântul Grigorie al Nyssei, pe Sfântul Chiril al Alexandriei etc, pentru că Sfinții aceștia au văzut, în mod profund, mai *multe sensuri* la un mic versetuș din Scriptură. Uneori au văzut *3 sensuri la un cuvânt*...nu *la un verset*!

Iar cum la Andrei Pleșu sensurile Scripturii sunt doar *albe* sau *negre*, pe sistem manihеist[2052], am fi *pierdut* o seamă de opere ale unor teologi atât de imenși, încât soarele nostru e *mic copil* pe lângă ei.

[2050] Idem, p. 284.
[2051] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Patul_lui_Procust.
[2052] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Maniheism.

Mulțumesc lui Dumnezeu că nu am avut parte de asemenea „luminați”, care *să ne trieze* cărțile „bune de citit” ale Sfinților!

În loc s-o mai *explicăm* pe a 8-a…dăm *tot textul* autorului avut în vedere, pentru ca cititorul *suplu* al cărții mele…să nu mai aibă nevoie de…*adăugiri*:

„După ce comunici cititotului că, în cazul „Făcliei sub obroc”, făclia e Hristos, obrocul – legea vetero-testamentară, iar sfeșnicul – Biserica drept-credincioșilor, nici cititorul, nici exegetul nu mai au nimic de făcut. *Rien ne va plus!* De asemena frugale „prescurtări” hermeneutice nu scapă nici mari și ispirate figuri ale patristicii. Sf. Ioan Gură de Aur însuși rezolvă, de pildă, Parabola celor zece fecioare cu câteva „translații” previzibile: făcliile reprezintă harul feciorei, castitatea, iar uleiul – iubirea aproapelui (aici în forma pomenii datorate săracilor). Somnul e, inevitabil, moartea, trezirea e Învierea, iar negustorii de ulei sunt cei sărmani, care dau ocazia celorlalți să-și manifeste iubirea față de aproape[le]. Citită în acești termeni, parabola e o șaradă perfect inteligibilă dacă știi cheia” [2053].

Mai pe scurt: Ioan Gură de Aur are „probleme mari” când e *recenzat* de Andrei Pleșu!

Pentru că marele Sfânt al Bisericii se ține adesea de „șarade inteligibile”, adică de *enigme lipsite de enigmatism*. Mai pentru tot

---

[2053] Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, op. cit., p. 284.

românul, Andrei Pleșu ne spune, după cum credea și Martin Luther, că Ioan Gură de Aur „mai bate și câmpii” în comentariile sale.

În p. 285 însă, autorul *îl elogiază* pe protestantul german Adolf Jülicher, pentru faptul „de a fi demontat mecanismul, oarecum facil, *al monomaniei alegorizante*”[2054]. Adică pentru faptul că *a distrus* paradoxul revelației.

Pentru că *multiplicitatea de sensuri* a Scripturii, a cultului, a actelor ascetice face parte din *paradoxul relației* lui Dumnezeu cu oamenii. Din *paradoxul sfințeniei*. Iar cum protestanții nu au *paradoxuri* și nici *sfințenie* ci *liniarități* și *exclusivisme mioape*, cred că domnul Pleșu „nu a greșit deloc” când s-a bucurat de demersul teologic al lui Adolf Jülicher. Pentru că nu te poți *bucura* decât de cei care *îți seamănă*.

O altă observație, din p. 285, care *ne vizează* – pentru că a zis, în p. 282, că ortodocșii „abordează parabolele mai curând ca *materie omiletică*” – e aceea că ortodocșii practică „omiletica *moralizant sentimentală*, care dizolvă *înțelesul grav* și *neconvențional* al parabolelor într-o mică oră *de dirigenție*, într-o *dădăceală de duminică*”[2055].

Fapt pentu care, preoții ortodocși români de pretutindeni, care *sentimentalizează* parabolele Domnului, *să ia aminte* la ce spune domnul Pleșu, *să uite omiletica* pe care au învățat-o și să nu mai *dădăcească* pe oameni la predică.

[2054] Idem, p. 285.
[2055] Ibidem.

Să citească această carte, „foarte folositoare de suflet”, să o învețe ca pe *Tatăl nostru* și din ea *să predice* la Sfânta Liturghie. Pentru că aici, în această carte și numai în această carte, acum și la *preț redus*, exegeza parabolelor a ajuns, repetăm faptul, până la „intenția originară” a Autorului parabolelor. Pentru că Domnul, subliniază autorul, nu S-a întrupat pentru noi pentru ca „să țină *un duios discurs* de *mătușă cumsecade*”[2056].

În p. 294, autorul, după *decapitarea* alegoriei, *decapitează* și „obsesiile numerice”, și ele *practicate*, cu multă relevanță și profunzime, de Dumnezeieștii Părinți ai Bisericii.

În p. 296, în efortul său bultmannian de „demitologizare” a exegezei scripturale, Andrei Pleșu *ia în derâdere* și interpretările care țin cont de realitatea *unirii firilor* în persoana lui Hristos. Iată pasajul la care mă refer:

„Aceeași parabolă pune delicate probleme de „fiziologie mistică”, și nu de azi, de ieri! Dacă Iisus mănâncă și bea, cum vom rezolva teologic problema digestiei sacre? Sf. Irineu [de Lyon] nu se sfiește să o califice drept semn al „umanității” fristice. Tertullian e contra. Clement din Alexandria încearcă să concilieze cele două poziții, arătând că, în cazul lui Iisus, trebuie să ne imaginăm un fel de combustie spontană care distruge fără reziduuri hrana asimilată”.

[2056] Idem, p. 286.

În p. 298, autorul folosește formularea: „lucram *la o teză* de doctorat pe tema peisajului românesc”. Asta ar presupune că are...*mai multe* doctorate.

De aceea, formularea e incorectă: „lucram *la singura mea teză doctorală*, făcută în *Istoria artei* și nu în *Teologie*”. Cu care a devenit *Doctor în Istoria artei* în 1980 și care poartă titlul: *Sentimentul naturii în cultura europeană*. Și care nu e o...*monumentalitate*. La o adică pot și...*dovedi* această afirmație.

Tot în p. 298 autorul se referă și la „acribia prost dozată”. Pentru că Andrei Pleșu consideră că unii exegeți ai parabolelor au plecat *după detalii* și au pierdut, din vedere, *întreaga imagine* a lor.

Răsuflu *ușurat* la...paginea 300. Nu mai are *rost* să discut *bibliografia finală*...Autorul *a tot spus* cine este în paginile acestei cărți: *un diletant*. Unul...*apreciat*...

Și e adevărat și faptul că am dat spațiu *prea mare*, în cartea de față, ultimei cărți a domnului Pleșu. Însă eu, uneori, am *o emoție aparte*...pentru diletanți. Mai ales pentru *diletanții de succes*. Pentru că aceștia, ca și *președinții cu două mandate* sau ca și *academicienii intrați în Academie prin politică*, au un mod *unic* al lor de *a se propune*. Și nu îmi pot *reprima* plăcerea de *a nu remarca* grația și onestitatea și pătrunderea lor dialectică, cu toată exasperarea de rigoare.

În concluzie: aștept *cu nerăbdare* și alte producții *teologice* ale domnului profesor Andrei Pleșu, tot la fel *de convingătoare*.

Dumnealui, în clipa de față, are 65 de ani, abia e *la începutul* vieții, se află *în plină* afirmare, are *un public fidel*, semnalele critice îi sunt *favorabile* și, cred eu, mai poate să ne ofere *cel puțin* 10-15 cărți substanțiale în materie de teologie exegetică și, de ce nu, și dogmatică.

32. „Logica filosofică" a lui Toma de Aquino în comentariul lui Wilhelm Dancă

A publicat *paralela* dintre Aristotel și Toma în 2002[2057]. Și despre Toma vorbește începând cu p. 36, dând *o scurtă viață* a lui.

Toma de Aquino s-a născut „la Roccasecca, un castel din comitatul d'Aquino în Campania", în 1224/ 1225[2058]. În 1230, la 5 ani, Toma *îi cunoaște* pe călugării benedictini de la Monetcassino, unde își începe studiile. În 1239 merge la universitatea din Neapole, unde studiază „artele liberale", adică „logica, gramatica și lucrările despre *natură* ale lui Aristotel"[2059].

[2057] Wilhelm Dancă, *Logica filosofică. Aristotel și Toma de Aquino*, cu pref. de Alexander Baumgarten, Ed. Polirom, Iași, 2002, 313 p. CVul autorului:

http://www.unibuc.ro/n/organizare/dirresumane/post-vaca/desf-conc-orga-in-facu/docs/2012/sep/12_18_31_25Danca_Wilhelm.pdf.

[2058] Idem, p. 36.

[2059] Ibidem.

La 19 ani, adică în 1244, intră în ordinul dominican la Neapole. Din 1245 îl cunoaște pe Albert cel Mare[2060], care era *profesor* la Paris[2061].

În 1248, Albert îl duce pe Toma la Köln. Și „călugării dominicani descoperă *excepționala* sa putere *de memorizare* și *de înțelegere*, predispusă spre *raționamentul abstract*”[2062]. Se referă la *Toma*...care e hirotonit *preot*[2063].

În 1252 e trimis de Albert în Franța, pentru a activa în mediul universitar. La Paris preda și călugărul franciscan Bonaventura[2064].

În 1255, Toma devine *magistru* în teologie și predă 3 ani la Paris. În 1259 se mută în Italia pentru 10 ani. Între 1268-1269 predă iarăși la Paris[2065].

În 1272 se întoarce în Italia și, la Neapole, este *rectorul* universității dominicane[2066].

Pe 6 decembrie 1273 are „un ictus cerebral”[2067], adică *o apoplexie*, cauzată de *o hemoragie cerebrală*.

În această moment sau în această perioadă ultimă a vieții lui, Toma a avut „viziunea mistică”, în urma căreia *a conchis*

[2060] Atât profesorul lui Toma, Albert cel Mare, cât și Toma de Aquino, sunt cinstiți ca „sfinți” în Biserica Romano-Catolică. Nu și în cea Ortodoxă.

[2061] Wilhelm Dancă, *Logica filosofică. Aristotel și Toma de Aquino*, op. cit., p. 37.

[2062] Ibidem.

[2063] Ibidem.

[2064] Ibidem.

[2065] Ibidem.

[2066] Idem, p. 38.

[2067] Ibidem.

că „toate scrierile mele sunt *paie* în comparație cu *ceea ce am văzut*”[2068]. „Nu mai scrie nimic, se mișcă și se hrănește destul de greu, vorbește și mai puțin ca înainte” dar slujește în continuare ca preot[2069].

Papa Grigorie al X-lea îl trimite la *Conciliul de la Lyon*, pentru luna *mai 1274*[2070]. Toma pornește la drum deși avea sănătatea șubredă. Însă, „din cauza unei *lovituri la cap*, boala se agravează și el cere să fie dus la castelul nepoatei sale Francesca, în apropiere de Maenza, pe via Appia”[2071].

Dar simțind că moare, e găzduit în „camera de oaspeți a mănăstirii cisterciene de la Fossanova”. Aici moare în ziua de 7 martie 1274[2072].

Deși pentru Toma de Aquino, *Dionisie Areopagitul* este *Sfântul Dionisie Areopagitul* și o *autoritate teologică de necontestat*, pe care îl citează des, ca și pe Sfântul Augustin de Hippo, pentru autor el este „Pseudo-Dionisie Areopagitul”[2073].

Din p. 41, W. Dancă se ocupă de „opera tomistă” și spune că *Summa Theologiae* este „o sinteză organică și completă *a mai multor tratate* de teologie din vremea lui”[2074]. Ar fi fost interesat de spus, *care sunt tratatele* teologice pe care Toma *le-a sintetizat*/

[2068] Ibidem.
[2069] Ibidem.
[2070] Ibidem.
[2071] Ibidem.
[2072] Ibidem.
[2073] Idem, p. 39.
[2074] Idem, p. 41.

compilat în lucrarea lui. Pentru că, dacă le vedem *conținutul*, ne putem da seama cât de „creator” a fost Toma în cartea sa...Lucrarea fiind, după cum spune autorul, *curs universitar*[2075]. Și în timpul lui Toma s-or fi *compilat* cursurile universitare ca acum?...

Începând cu p. 42, autorul nostru se ocupă cu „definiția logicii”. Și ne spune că Toma „definește logica cu ajutorul conceptului de *artă*”[2076]. Dar ajunge să concluzioneze că logica, la Toma, este „o știință teoretică”[2077] sau, mai degrabă, „o introducere în știință”[2078].

În subcapitolul dedicat „diviziunii logicii”, din p. 44, autorul ne spune că Toma considera *logica pură* „știință filosofică” iar *logica aplicată* o vedea ca ținând de *artă*. Logica nu se ocupă *cu realități fizice* ci cu *realități mentale*[2079]. Pentru realitățile logice, Toma folosește sintagma *ens rationis*/ entitate rațională[2080].

De aceea, „obiectul logicii este constituit din *entitățile raționale*, care au *un fundament în real*” [2081], fapt pentru care *„creațiile* fanteziei nu intră în atenția logicii”[2082] ci a artei. Deși arta nu e produsul *imaginației pure* ci la baza ei stă o *realitate fantazată*, schimbată, amestecată cu propriile noastre *dorințe de existență*.

[2075] Ibidem.
[2076] Idem, p. 42.
[2077] Idem, p. 43.
[2078] Ibidem.
[2079] Idem, p. 45.
[2080] Ibidem.
[2081] Idem, p. 46.
[2082] Ibidem.

„Intențiile *secunde* sunt *obiectul* logicii”[2083]. Adică *informațiile existențiale* pe care le-am dobândit în viață și pe care *le-am abstractizat*. În comparație cu logica, care studiază *entitățile raționale* ale minții noastre, psihologia se ocupă cu „actele minții...[ca și cu] *lucruri reale*”[2084].

„Pentru Toma, *cunoașterea intelectuală* se reduce la operația de *abstractizare* care, pe scurt, înseamnă *abstragerea formei* din materia individuală sau *a universalului* din particular sau, în fine, *a speciei inteligibile* din imaginile singulare”[2085]. Iar prin *abstractizările* intelectului se obțin „ideile universale”[2086].

Autorul subliniază faptul că în comparație cu Sfântul Augustin, Toma de Aquino acorda „o importanță esențială” imaginației[2087]. Însă imaginația nu produce imagini *de la sine*, așa după cum vrea să ne convingă Wilhem Dancă, vorbindu-ne despre „imaginile din fantezie”[2088] ci *se bazează pe memorie*. O memorie *deficitară*, o memorie care *uită*, care își uită experiența de viață, înseamnă o tot mai mică *putere de fantazare*.

Baza de date personale, pe care noi o manipulăm *în mod veridic* dar pe care ne putem permite și să o schimbăm/ modificăm, stă în memorie.

[2083] Idem, p. 48.
[2084] Idem, p. 49.
[2085] Idem, p. 65.
[2086] Ibidem.
[2087] Idem, p. 66.
[2088] Idem, p. 67.

Fantezia *apelează* la memorie ca să producă. Așa că imaginile *stau în memorie* și nu *în fantezie*. Fantezia doar *prelucrează* memoria.

E adevărat faptul că „adevărurile eterne", adică ale Revelației dumnezeiești, „nu sunt rodul *căutării omenești*, ci *al iluminării divine*"[2089].

Însă, după „redescoperirea" lui Aristotel, adică după *căderea* scolasticii din teologia creștină în filosofia păgână, „mediile intelectuale ale scolasticii...[vorbesc] despre *un nou fel* de cunoaștere, care *elimină* intervenția divină și valorifică *în mod exclusiv* activitatea minții umane"[2090]. Și așa a început *autonomizarea trufașă* a reflecției teologice romano-catolice! De aici, de la pretenția luciferică că *pot cunoaște* cele ale lui Dumnezeu *fără* El, fără *ajutorul* Lui...s-a ajuns la ideea scandalos de puerilă, că un om, papa, este *infailibil* și că el este *înlocuitorul* lui Hristos pe pământ.

Prof. Wilhelm Dancă *nu reacționează negativ* la auzul ideii, că o școală de gândire romano-catolică consideră mintea umană *mai importantă* decât descoperirea dumnezeiască. Nu protestează. Nu găsește acest lucru drept *inacceptabil*, adică faptul de a scrie o teologie care *să nu aibă de-a face* cu Dumnezeu. Dimpotrivă, subliniază faptul că „Toma a observat că, teoretic, *doctrina*

[2089] Idem, p. 68.
[2090] Ibidem.

abstractizării [care nu are de-a face cu teologia ci cu logica și filosofia n.n.] este *mai solidă* decât cea a iluminării”[2091].

Și aceasta, pentru că Toma *nu știa* ce înseamnă *iluminare*/ vedere extatică. Dacă ar fi știut, ar fi înțeles că *orice abstractizare* a minții umane este *incomparabil de ștearsă* pe lângă o vedere dumnezeiască.

Pentru că ideile de *cub*, de *pom*, de *om*, la care noi ajungem după multe operații mentale de înțelegere a lor sunt la îndemâna noastră, pe când realitățile văzute extatic *depășesc* orice imaginație umană. Fapt pentru care, neavând *în memorie* niciun extaz, nu îți poți *imagina* un extaz, chiar dacă *le citești pe toate* avute de Sfinți. Pentru că *experiența* poate fi *redată* întrucâtva în cuvinte sau imagini, abstractizată sau fantazată, dar nu și *lipsa ei*.

În p. 71, autorul spune că „Toma *nu separă* intelectul de imaginație, așa cum fac Descartes, Hume și Kant”.

Dar am putea vreodată *să le separăm*?! Cum am putea *separa*, dacă ne dorim, mintea de sentimente și de voință, cât și trupul de suflet? Cum am *separa* văzul de miros? Când pipăm, cum am separa *simțirea* obiectelor de *căldura* sau *răceala* lor? De ce *să separăm* însușirile sufletului și simțurile trupești și sufletești când ele sunt *la un loc*, când ele sunt *un buchet armonios* al ontologiei umane? Pentru că întrebarea e *alta*: de ce nu mai vrem să vedem omul *în*

[2091] Ibidem.

integralitatea lui, ca *un tot unitar în mișcare*, ci avem nevoie de ipotetica lui *disecare*, pentru ca *să încercăm* să îl înțelegem?

Trecând la tratarea *conceptelor*, autorul ne spune că la Toma *conceptul* e sinonim cu *termen*, *cuvânt interior*, *idee*[2092]. Și că, la concept, *ajungem prin abstractizare*, conceptul fiind „gândul în forma sa actuală"[2093].

„Conceptele sunt *reprezentări universale*"[2094] și „prin concepte *se cunosc* lucrurile"[2095]. Asta numai dacă, despre lucruri, ne-am format *concepte corespunzătoare*. Dacă *am înțeles* lucrurile și oamenii cu adevărat.

Însă, în p. 84, definirea *conștiinței* de către Toma doar ca „act" al sufletului dar nu și ca *facultate/ însușire* a sufletului sau ca *habitus/ mod de a fi* e *consternantă* pentru mine. Pentru că asta ar însemna că ceea ce numim *conștiință* nu are *memorie*. Ea este ceva *fulgurant* și nu *fundamental* în ontologia noastră.

Însă conștiința e *o însușire* a sufletului și nu *o manifestare* pasageră a lui. Și tocmai pentru că sunt *conștient* de cine sunt și de ceea ce fac, sunt *răspunzător* atât pentru atitudinile mele cât și pentru lipsa lor în viața celorlalți.

Și pentru că tot astăzi am citit *un pasaj* care explică ce înseamnă *om cu conștiință* în fața judecății lui Dumnezeu, îl voi reda aici

---

[2092] Idem, p. 81.
[2093] Ibidem.
[2094] Idem, p. 82.
[2095] Idem, p. 83.

pentru *a calibra* lucrurile. Mi-a plăcut prin *poeticitatea lui fermă* și de aceea *mă bucur* să îl redau in extenso:

„Parousia lui Hristos este deopotrivă și momentul învierii universale, a tuturor oamenilor care au trăit de la începutul lumii.

Acest *cutremur de viață* arată *iubirea infinită* a lui Dumnezeu pentru viața fiecărui om și deopotrivă *demnitatea unică* și *absolută* a persoanei și vieții umane. Niciun om nu poate fi redus la un obiect, înrobit sau ucis (fie el și spiritual), pentru că în el Hristos este întreg și pentru eternitate.

În evenimentul procesului eshatologic al lumii vor fi judecate nu numai *faptele*, ci și *intențiile*, ideile, idealurile, consecințele lucrărilor, și faptelor noastre în ce-i pe care i-am cunoscut.

Va fi cântărită nu numai *lucrarea*, ci și *posibilitatea ei neîmplinită* din pricina patimilor și morții noastre interioare.

Progresia geometrică a efectivității noastre pe pământ va fi cântărită în balanța *iubirii drepte* a lui Dumnezeu, iar rugăciunea Bisericii pentru noi și a noastră, pentru fiecare sau pentru oricine, va deschide *perspective imense* ale legăturilor inter-umane. Această balanță va întregi *valoarea infinită* a persoanei umane [...]

Dimensiunea mimetică, sau cea ereditară, influența sau vibrația firii noastre într-un sens sau altul vor putea fi descifrate în realizarea lor în oamenii prin care am rămas: *Non omnis moriar*.

Fiecare lucrare benefică a noastră în lume, fie că e vorba de nașterea sau creșterea unui om, de sădirea unui copac sau de edificarea unei case, de mirarea în fața unei flori, de săparea unei fântâni sau de scrierea unei cărți, va primi eflorescența temporală a consecințelor ei în oameni până la sfârșitul veacului.

Dimpotrivă, fiecare persoană pe care am rătăcit-o, ispitit-o sau smintit-o, – implicit și înfricoșător –, căderea ei pentru veșnicie *va atârna greu* în balanța nemuririi noastre spre osândă. Fiecare om care moștenește raiul *și datorită mie*, mă trage după el în rai. Fiecare om care cade în tenebrele iadului *și datorită mie*, antrenează și căderea mea, ca *ispititor* [...]

Judecata este instanța de adunare a tuturor *criteriilor valorice* ale lui Dumnezeu. Ea judecă nu numai fapta, ci și nefapta, nelucrarea, timpul pierdut pentru sine sau timpul pe care l-au pierdut alții din cauza ta, timpul pierdut pentru măriri fără de sens, pentru protocol și convenții umane sterile și timpul petrecut în ura și judecata aproapelui”[2096].

Pentru Toma, „limbajul *servește comunicării*”[2097] și el „*nu separă* limbajul de cunoaștere și de raportul ei cu realitatea”[2098].

[2096] Pr. Dr. Ioan Valentin Istrati, *Taina veacurilor. Unirea timpului cu eternitatea în rugăciunile Bisericii*, teză doctorală în Liturgică, Ed. Doxologia, Iași, 2010, p. 330-331. Cartea are 518 p., în format mare.

[2097] Wilhelm Dancă, *Logica filosofică. Aristotel și Toma de Aquino*, op. cit., p. 90.

Pentru că „Toma leagă *semnificația* de *cunoaștere*”[2099], atâta timp cât „despre ceea ce *nu există*, nu se poate da o definiție și nu se poate ști ceva”[2100].

Despre *tipurile de analogie*[2101].

Definiția este „un discurs *scurt*, care vrea să explice *esența* unui lucru sau *natura* speciei și face aceasta indicând *genul* și *diferența specifică*”[2102].

Despre *concepte* începând cu p. 160.

Judecata este o „operație a intelectului”[2103] pentru Toma. Iar prin judecată se face *judecarea* unui lucru, afirmându-se sau negându-se ceva despre el[2104].

Discutând noțiunea de *principiu*, Toma spune că „principiul este ceva *din care purcede* altceva”[2105]. *Logica* distinge între *enunț* și *propoziție*. *Enunțul* este „sunetul sau cuvântul scris”, pe când propoziția este „*sensul* unui enunț”[2106]. Autorul accentuează faptul că Toma a dat „o atenție deosebită *raționamentului practic*, datorită *relevanței* pe care o are *în morală*”[2107].

Pentru că „morala trebuie să arate *fără echivoc* unui individ ceea ce trebuie *să facă*

[2098] Ibidem.
[2099] Idem, p. 117.
[2100] Idem, p. 121.
[2101] Idem, p. 129.
[2102] Idem, p. 151.
[2103] Idem, p. 170.
[2104] Idem, p. 171.
[2105] Idem, p. 172.
[2106] Idem, p. 183.
[2107] Idem, p. 208.

într-un caz particular și nu doar să ofere *înșiruiri* de principii universale abstracte”[2108].

În concluzie, autorul se referă la mai multe *elemente de logică*, care se regăsesc la Toma de Aquino, dar tratându-le *defalcat* și nu într-o privire *unitară*. Fapt pentru care nu rămâi cu *o viziune de ansamblu* în urma citirii cărții.

33. Iorga vorbind despre *cronici* și *cronicari*

În ediția din 1988, pe care o vom cita[2109], sunt grupate 10 studii ale lui Nicolae Iorga despre *cronici românești* și 5 despre *cronici străine*.

A prezentat studiul *Cronicele din secolul al XVII-lea*, la Academia Română, în ședința din 26 martie 1899. Pe atunci era *membru corespondent* al Academiei[2110].

Șerban Cantacuzino era „energic, dibaci, stăruitor, un luptător politic de prima[ă] ordine”[2111].

Viața Sfântului Nifon a fost scrisă de Gavriil Protul de la Sfântul Munte Athos[2112]. Ea a fost tradusă din *greacă* în *slavonă*[2113] și

---

[2108] Ibidem.

[2109] N.[icolae] Iorga, *Despre cronici și cronicari*, ed. îngrijită de Damaschin Mioc, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988, 364 p.

[2110] Idem, p. 8.

[2111] Ibidem.

[2112] Idem, p. 9.

[2113] Idem, p. 10.

traducerea în *română* s-a făcut în secolul al 17-lea[2114].

„Vlad-Vodă Țăpăluș”[2115], „Vlăduță-Vodă”[2116], „Pîrvuleștii”[2117], „domnu sultan Selim”[2118], „Băsărab-Vodă *tare s-au căit* de moartea lui Vlăduță-Vodă”[2119].

„De obicei…o cronică *nu se prescurtează*, ci *se amplifică*”[2120].

Citat dintr-o cronică: „Dumnezeu *au fost* cu dânșii, că *nu i-au călcat* alte limbi [neamuri] străine, și au făcut multe vitejii și au trăit *în pace bună*”[2121].

În p. 21 a cărții, Iorga citează o cronică, în care se descrie *modul* în care Sfântul Constantin Brâncoveanu a fost *ales* și *uns* ca domn: cu învoirea oficialului turc, a agăi, fruntașii țării *îl aleg* pe „un boiar”, pe „jupan Constandin Brâncoveanul vel logofăt”, pentru că *știau* că este *„înțelept* și *să trage* din odrasliia [viță] domnească”.

Și după ce l-au ales, s-au închinat în fața lui, zicându-i: „Într-un *ceas bun*[2122] să ne

---

[2114] Ibidem.
[2115] Idem, p. 12.
[2116] Ibidem.
[2117] Ibidem.
[2118] Idem, p. 13.
[2119] Ibidem.
[2120] Idem, p. 14.
[2121] Idem, p. 17.
[2122] În Scrioaștea-Teleorman, când eram mic și mă duceam „cu bolindeții”, în ajunul Nașterii Domnului (23 decembrie), strigam *la fereastra* omului pe care îl colindam: „Bună seara, la ajun, că e mâine Moș Crăciun, într-un *ceas bun*, scoateți 3 bolindeți!”…dacă noi eram trei. Bolindeții = o milostenie formată din biscuiți, covrigi, mere, nuci etc. Așa că *ceasul bun* are de-a face cu Dumnezeu, pentru că e *darul* Lui.

fie Măriia Ta domnu până la *adânci bătrâneațe*[2123]!”.

Dar după *alegerea* domnului a urmat *ungerea* lui, făcută de ÎPS Theodosie. Mitropolitul îl „introduce, luându-l de mână, în altar, „prin poarta mare înpărătească” [adică prin Sfintele uși împărătești n.n.]... înconjură altarul, sărută masa sfântă, Evanghelia și crucea, îngenunchind apoi înaintea pristolului [Sfintei Mese], „di[e] [i-]au cetit *molitvie* [rugăciune] de domnii [domnie] asupra [deasupra] capului””[2124].

După cum se observă era vorba de un ritual sfânt, asemănător Hirotoniei, prin care domnul era *înscăunat*. Aici nu se vorbește despre *ungerea* lui cu Sfântul Mir, dar știm că *așa s-au practicat* lucrurile până la Regele Mihai I al României.

Domnul a fost binecuvântat de către Mitropolit, el se așează pe scaun, i se cântă *la mulți ani*, boierii îi sărută mâna și, în curte, preoții l-au primit cu cântări. Și de aici încolo el venea la slujbă și se așeza în „jilțul voievozilor”[2125].

În pagina următoare, avem *un fragment* din cuvântul Sfântului Constantin Brâncoveanu de la *înscăunarea* lui ca *Domn*. Și Sfântul Constantin le-a spus celor prezenței că și-a lăsat *odihna* și *moșiile*, pentru că *a*

[2123] Iar *adâncile bătrâneți*, care au *de-a face* cu o viață de evlavie și de înțelepciune, apar adesea în basmele și urările noastre din vechime.

[2124] N.[icolae] Iorga, *Despre cronici și cronicari*, ed. cit., p. 21.

[2125] Ibidem.

ascultat de boieri, și că „mai mult fără voia" lui s-a făcut *domn*[2126].

A urma *jurământul de credință* al boierilor față de noul domn, pe Sfânta Evanghelie, pusă în mijlocul Bisericii. Dar și în scris[2127].

Tot în p. 22 a cărții e descrisă *prohodirea* și *îngroparea* domnului Șerban-Vodă. Și lui i s-a făcut „*pamiete* [pomenire] mare, cu bani la săraci și bucate multe"[2128].

Șerban-Vodă a domnit 10 ani și a murit la 55 de ani[2129].

În Moldova lui 1685 era *o foamete grozavă,* încât „om pre om mânca"[2130]. Motivul? „Domnul *grămădise* „pânea" la Curte pentru *a o vinde* în profitul său, și oamenii muriau de foame"[2131].

Domnul Vladislav, *predecesorul* lui Vlad Țepeș, se plângea de faptul că românii *nu și-au scris* istoria[2132].

Nici până astăzi *n-au timp*...să și-o *consemneze* cu lux de amănunte.

Vintilă-Vodă era din Slatina[2133].

Despre *schimbarea* calendarului la „frânci" [francezi][2134].

Odată cu domnul Leon-Vodă vine la conducere familia *Basarabeștilor* și într-o

---

[2126] Idem, p. 22.
[2127] Ibidem.
[2128] Ibidem.
[2129] Idem, p. 23.
[2130] Idem, p. 39.
[2131] Ibidem.
[2132] Idem, p. 40.
[2133] Idem, p. 42.
[2134] Idem, p. 42-43.

cronică anonimă el este descris ca „un tiran lacom, strângător de dări fără de milă”[2135].

Primul război dintre Vasile Lupu și Matei Basarab s-a petrecut în 1637[2136].

Craiul August al II-lea al Poloniei, la încoronarea lui, a purtat *haine* care costau *1.000 de pungi de bani*[2137].

După ce Sfântul Antim Ivireanul a fost luat *prizonier*, Bujoreanu a fost *decapitat* la fântâna lui Radu Vodă, a fost *ucis* și un membru al familiei Bălăceanu iar Ioan Avramie, *predicatorul* Curții, care era grec din Veneția, a fost *aruncat în închisoare*[2138].

Pe *soția* lui Ștefan Vodă o chema *Candachia*[2139].

Axintie Uricarul, Ghinea Țucala, Radu Vărzarul [2140], clucerul Răducanu[2141], Pantazi Câmpineanu[2142], baș-capuchehaia Manolache[2143], State Leurdeanu ajunge *mare paharnic*[2144], Dimitrie Dudescu era *vistier*[2145], doamna Marica Brâncoveanu[2146], Antide Dunod era „prelat catolic”[2147], *vornicul* Vâlcu[2148].

[2135] Idem, p. 45.
[2136] Ibidem.
[2137] Idem, p. 58.
[2138] Idem, p. 67-68.
[2139] Idem, p. 71 + Idem, p. 71, n. 146.
[2140] Idem, p. 84.
[2141] Idem, p. 93.
[2142] Idem, p. 94.
[2143] Idem, p. 95.
[2144] Idem, p. 97.
[2145] Idem, p. 99.
[2146] Idem, p. 100.
[2147] Idem, p. 103.
[2148] Ibidem.

„Anton Maria Del Chiaro a fost *secretar* al lui Constantin Brâncoveanu și al lui Ștefan Cantacuzino”[2149].

Letopisețul Cantacuzinesc cuprinde „o perioadă de *400 de ani* din istoria Țării Românești, de la sfârșitul secolului al XIII-lea și până la sfârșitul secolului al XVII-lea (1290-1690), adică de la „întemeierea” țării și până la primii ani din domnia lui Constantin Brâncoveanu”[2150].

„*Cronica românească* a lui Gheorghe Brancovici” a fost „scrisă la curtea lui Șerban Cantacuzino în 1686-1687”. Ea începe de la *facerea lumii* și ține până *la anul 7194* de la facerea lumii, adică până *la anul 1686*[2151].

„Constantin Cantacuzino Stolnicul a fost una din *cele mai importante figuri culturale* printre boierii noștri din secolul al XVII-lea.

Știa grecește, italienește și latinește, călătorise prin Europa, avea *gust* pentru cărți, și posedăm încă *rămășițe din biblioteca sa*”[2152].

El a fost *omorât* la Constantinopol, prin *sugrumare*, pe când era închis în temniță, dimpreună cu fiul său, Ștefan Vodă, la ora 22, pe 7 iulie 1716[2153].

Ilinca Poneasca[2154], testamentul lui Pano Pepano[2155], românii din Macedonia[2156].

[2149] Idem, p. 126.
[2150] Idem, p. 128.
[2151] Idem, p. 154.
[2152] Idem, p. 156.
[2153] Ibidem.
[2154] Idem, p. 174.
[2155] Idem, p. 190.
[2156] Idem, p. 191.

În ședința din 5 iunie 1936 – acum, Iorga fiind *membru* al Academiei –, a prezentat studiul: *Originea lui Mihai Viteazul după o cronică românească*[2157].

Despre *fiica* Fericitului Mihai Vitezul, *Florica* și *soțul* ei, *Preda* din Greci[2158].

Postolache Chigheciu era „stegar la Câmpulung”[2159].

În județul Iași, în 1848, erau secetă, lăcuste și holeră, plus pregătire pentru război[2160].

La 1730, în Țara Românească, *taxa pe oerit* și *tutunărit* era de 6 parale și *cea de văcărit* era de 33 de bani pentru *vita mare* iar pentru *mănzați* [viței înțărcați] și *gonitori* [tauri] era de 16, 5 bani[2161].

Cineva, în 1767, pe un *Minei*, a scris cuvântul *anatemă* sub forma *anaftemă*[2162].

La 1808, pe o altă carte de cult ortodoxă, cineva a scris: „hrana celor *duhovnicoși* [duhovnicești]”[2163].

Zoica țiganca, Pană Ciobotă[2164], jupânul Necolae Ciubuciu[2165], Elena a murit de copilă de „lăngoare [tifos]”[2166], „Ardealul românesc *n-are* însă cronici”[2167], pe un *Penticostar*

[2157] Idem, p. 197.
[2158] Ibidem.
[2159] Idem, p. 225.
[2160] Idem, p. 229.
[2161] Ibidem.
[2162] Idem, p. 230.
[2163] Ibidem.
[2164] Idem, p. 231.
[2165] Ibidem.
[2166] Ibidem.
[2167] Idem, p. 232.

apare numele: „popa Vonuțu de la Lozna”[2168], Teodor Uibardi *scrie* [cu sensul de: *transcrie*] un *Octoih* în Maramureș[2169].

Baioș Gabor, popa Ionășel[2170], Mihoc, Gafie (nume de bărbat)[2171] și, tot în p. 237, avem descrisă *o vedenie* avută de un Părinte Diacon din Ardeal.

Acesta, pe 3 decembrie 1768, în noaptea spre ziua de pomenire a Sfintei Marii Mucenițe Varvara, a avut *o vedenie*. A văzut cum umbla singur printr-o grădină, plină de pomi înfloriți și pe jos erau numai flori. Într-o Biserică a întâlnit doi arhierei bătrâni, „amăndoi cu barbe *sure* [alb-negre]”. Arhiereii l-au luat și l-au dus în mijlocul Bisericii și l-au încoronat cu *o veche coroană de aur*. Dar coroana era prea mare pentru el și i-a alunecat pe cap până la jumătatea nasului.

Însă după ce o ținură câtva timp, arhiereii au luat-o de pe capul lui. La întrebarea sa, arhiereii i-au răspuns: „nu este a ta, ci este a craiului Apafi Mihaiu”[2172].

Cronicile străine încep odată cu p. 241.

Felician Zaach[2173], Ioan de Küköllö[2174], Marco Guazzo a scris niște *istorii* care încep cu anul 1509[2175], Șehabeddin[2176], Marc Pem-

---

[2168] Idem, p. 233.
[2169] Ibidem.
[2170] Idem, p. 236.
[2171] Idem, p. 237.
[2172] Ibidem.
[2173] Idem, p. 260.
[2174] Idem, p. 268.
[2175] Idem, p. 284.
[2176] Idem, p. 303.

flinger[2177], Gritti a trecut în 1532 prin Târgoviște[2178], Majlath (sec. 16)[2179], țarul bulgar Terteres[2180], Luccari a fost în Moldova[2181].

Indicele de nume: p. 333-361. Din el aflăm că Arbuz (Harbuz) era un nobil cuman din sec. 13[2182], Benga Stanciul a fost *un portar*, care a fost *ucis* de turci la Clejani, în Giurgiu, în 1522[2183], Berindei a fost *adversarul* Sfântului Ștefan cel Mare[2184], iar beglerbegul Caragea a fost *ucis* la Varna în 1444[2185].

Miron Costin a trăit între 1633-1691[2186], Dragomira era *mama* lui Staico[2187], Gaspar Grațiani a fost *domn* al Moldovei între 1619-1620[2188], Nichifor Gregoras, cronicar bizantin, a trăit între 1295-1360[2189], Manolache Lambrino a fost *ginerele* Sfântului Constantin Brâncoveanu, el fiind *soțul* doamnei Bălașa[2190].

Nastasia era *fiica* Candachiei (sec. 17)[2191], PS Pahomie de Roman (1707-1714)[2192], Păuna Greceanu a fost *soția* lui Ștefan

---

[2177] Idem, p. 321.
[2178] Idem, p. 322.
[2179] Ibidem.
[2180] Idem, p. 323.
[2181] Idem, p. 328.
[2182] Idem, p. 334.
[2183] Idem, p. 336.
[2184] Ibidem.
[2185] Idem, p. 338.
[2186] Idem, p. 340.
[2187] Idem, p. 342.
[2188] Idem, p. 344.
[2189] Idem, p. 345.
[2190] Idem, p. 348.
[2191] Idem, p. 352.
[2192] Idem, p. 353.

Cantacuzino[2193], *Petersburg* a devenit *Leningrad*[2194], *Podul lui Harbuz* din Botoșani[2195], cronicarul arab *Tabari* (839-923)[2196], a existat în Moldova, între 1583-1587 și în 1593, un *mare vornic* cu numele *Vartic*[2197], *Vișa* a fost *soția* lui Mihnea Turcitul[2198], Vlad Înecatul a fost *domn* al Țării Românești între 1530-1532[2199], iar *Vucașin* a fost *rege al Macedoniei* între anii 1365-1371[2200].

34. Simțul documentar al interviului

Prof. Toma George Călinescu[2201] a inclus 77 *interviuri document* în ed. 2002 a cărții sale *Convorbiri în amurg*[2202].

Iar primul interviu al cărții este cel pe care i l-a luat lui Ion Agârbiceanu[2203] (preot greco-catolic). Agârbiceanu avea ochi albaștri și barbă albă, lungă, la 80 de ani[2204]. Iar

---

[2193] Ibidem.

[2194] Ibidem.

[2195] Idem, p. 354.

[2196] Idem, p. 358.

[2197] Idem, p. 360.

[2198] Ibidem.

[2199] Ibidem.

[2200] Idem, p. 361.

[2201] Despre sine: http://www.poezie.ro/index.php/author/0002296/Toma%20George%20Maiorescu#bio.

[2202] Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, Ed. Cartea Românească, București, 2002, 519 p.

[2203] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Ag%C3%A2rbiceanu.

[2204] Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, op. cit., p. 17.

pentru el, *cunoaștere* însemna *partici-pare*[2205]. Tinerii scriitori trebuie să se ferească de „primejdia superficialității”[2206]. Un interviu din 1958[2207].

Din p. 33 începe interviul cu Tudor Arghezi. De la sfârșitul lui 1957[2208]. Și poetul îi spune intervievatorului: „*versul alb* e folosit atunci când *nu poți să faci* un vers *colorat*”[2209].

Gândirea, într-un text *bine scris*, trebuie „să calce *pe piatră*”[2210], pentru că cuvintele trebuie să fie „*bine înfipte* în text”[2211]. Graba, în scris, „strică scrisul”[2212].

Apoi îi vorbește despre *constrângerile* pe care le cere poezia[2213]. Se referă, bineînțeles, la constrângerile *intrinseci* artei poetice. În poezie nu trebuie să fii „*găunos* și să nu te joci *cu vorbele goale*. E un păcat. Scriitorul are *responsabilitatea* înainte de toate *față de limba lui*”[2214].

Despre *traducere*, Arghezi îi spune că este „o transpunere”[2215]. După care *se întoarce* la poezie și îi spune că dacă ai *vocația* poeziei, atunci poezia „e o treabă grea”[2216] și nu o joacă.

[2205] Idem, p. 18.
[2206] Idem, p. 19.
[2207] Idem, p. 20.
[2208] Idem, p. 33.
[2209] Ibidem.
[2210] Idem, p. 35.
[2211] Ibidem.
[2212] Ibidem.
[2213] Ibidem.
[2214] Idem, p. 35.
[2215] Ibidem.
[2216] Idem, p. 36.

Din p. 38 începe un dialog cu Arghezi din luna mai, 1960, pe când poetul împlinea 80 de ani. Pe atunci locuia pe bulevardul *Aviatorilor*[2217].

Din p. 41 începe interviul cu medicul Ana Aslan[2218]. Care a făcut experiențe pe șoareci...și a constatat că șoarecii tratați medical au trăit *cu 4 luni mai mult*...decât ceilalți[2219]. Fiind întrebată dacă bătrânețea este „reversibilă", Ana Aslan a răspuns: „*întinerirea* rămâne pentru om *o metaforă*, o expresie poetică. Natura *nu cunoaște* evoluția inversă. Totodată ritmul, procesul, evoluția anumitor cauze ale îmbătrânirii pot fi, dacă nu stopate, *amânate*, încetinite"[2220]. Un interviu din 1973.

Interviul cu pictorul Corneliu Baba[2221] începe în p. 50. Și în care mărturisește cu tristețe că a existat o perioadă în viața lui, când era „*plagiat* și *reeditat* sub diverse semnături"[2222]. În p. 55, Baba afirmă: „fiecare e *stăpânul* sau *sclavul* sensibilității și gândirii sale". Iar „în artă nu există *reîntoarceri* [în timp], ci numai *cuceriri noi*"[2223].

[2217] Idem, p. 38.

[2218] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Ana_Aslan.

[2219] Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, op. cit., p. 42.

[2220] Idem, p. 44.

[2221] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Corneliu_Baba.

[2222] Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, op. cit., p. 51.

[2223] Idem, p. 57.

Interviul e din 1965 și, în finalul lui, Baba admite faptul că geniul e *înțeles*, uneori, și mai târziu, după moartea acestuia, dând două exemple *clasice*: Van Gogh și Cézanne[2224].

Cu Eugen Barbu...începând din p. 60. În care spune la un moment dat: „nu sunt de părere că toate *capodoperele* literaturii universale sunt *realiste*”[2225].

În p. 64: „Dumnezeule mare, Dostoievski e *de zece ori mai profund* decât Kierkegaard, tocmai pentru că scrie *roman*. În roman ai *reconcilierea* absolutului cu relativul, expresia generalului în particular. Și, după mine, acest lucru este *emoționant*, și în viață și în artă”.

În p. 65, Barbu îi dă o replică *tăioasă* autorului cărții și îi spune: „orice scriitor aduce în literatura pe care o scrie o *zestre de cultură,* și nu trebuie confundat cu *cronicarul sportiv*, dezlănțuit când nu-i place fotbalul. Dumneavoastră bănuiți că *se pot scrie* romane fără *să fi citit nimic*? Dacă vă interesează, am crescut la școala romanului rus și a americanilor moderni (Steinbeck, Faulkner, Dos Passos). Vorbiți ca și când eu *aș nega* influența unor scriitori străini asupra scriitorilor noștri. Se uită că de ani de zile *îi traduc* pe Faulkner și pe Thomas Mann și că, pentru a convinge *Editura de literatură străină* să publice *Doktor Faustus* în românește, mi-au trebuit ani de zile!...”.

[2224] Idem, p. 59.
[2225] Idem, p. 61.

Eugen Barbu credea că *un traducător* trebuie să fie *un om de geniu*. Pentru că trebuie să fie cineva care „să găsească *adevăratele corespondențe*”[2226] între *limba sursă* și limba în care e *tradusă* cartea. Și eu cred același lucru!

Și îl dă exemplu de *traducător de geniu* pe Arghezi, căruia „câțiva poeți străini *îi datorează* mult”[2227]. Lucru cu care sunt perfect de acord. Arghezi a avut *un profund simț* al limbii române dar și *al constituirii metaforelor*.

Barbu a văzut pe viu, în *Muzeul de Artă Modernă* din Paris, picturi ale lui Picasso, Dufy[2228] și Matisse și *l-a enervat* faptul că pictura lor era înconjurată de pictura *epigonilor* lor[2229].

În finalul p. 67, el spune iarăși ceva magistral: „*progresul* în artă se măsoară *cu milimetrul*. Sufletul omenesc nu este *o mașină-unealtă*”. Tocmai de aceea sunt *puțini* cei care *înțeleg* arta în profunzimea ei. Pentru că arta presupune ca și tu, receptorul ei, să ai *o creștere* spirituală și culturală profundă pentru a o înțelege.

Barbu îl credea pe Faulkner *un neînțeles*[2230]. Pentru că „progresul în artă merge *în adânc*, către zone *foarte obscure* [...] [și pentru a-l detecta] trebuie să ai *un*

[2226] Idem, p. 67.
[2227] Ibidem.
[2228] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Raoul_Dufy.
[2229] Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, op. cit., p. 67.
[2230] Idem, p. 68.

radar [sufletesc] *neobișnuit*, să contrariezi la început, ca orice explorator, și chiar *să ai puterea de a fi detestat*”[2231]. Iar a avea puterea de *a fi detestat*…înseamnă *a avea curajul* de a spune adevăruri profunde, cu orice preț, pentru că știi că *tu ai adevărul* și nu cei care *nu văd profund* realitatea.

Pe Cehov, Eugen Barbu îl considera „*părintele literaturii moderne*, pentru că a știut ce-i acela *subtextul*, pentru că *a avut umor* (nu se mai poate scrie nimic în lume *fără* umor!) și pentru că, deși a scris mult, a fost *scurt*”[2232] în nuvelele sale.

În ultima pagină a interviului, Eugen Barbu mărturisește că „nu avem *o critică obiectivă*”[2233] în România. Motiv pentru care „scriitori buni *decad* pentru că sunt *lingușiți*” iar „cei mai mediocri *scriu mult*. O fac *pentru bani*, nu e niciun secret. Aș dori să redevenim măcar un an *amatori*, să vedeți *câte retrageri spectaculoase* din câmpul prozei și-al poeziei!”[2234].

Primul interviu *temperamental* al cărții, pentru că autorul *l-a enervat* pe Barbu cu unele remarci ale sale. Iar interviul e *nedatat*.

Pe Lucian Blaga, autorul l-a văzut la Cluj, în 1947, iarna, la o ședință de cenaclu[2235]. Și Blaga a venit la acea întrunire literară „cu un surâs *tainic* pe buzele subțiri

---

[2231] Ibidem.

[2232] Idem, p. 69.

[2233] Idem, p. 70.

[2234] Ibidem.

[2235] Idem, p. 79.

ca un tăiș de cuțit, *economicos* în gesturi, meditativ, aparent *absent* și *inaccesibil*"[2236].

Autorul a fost *studentul* lui Blaga[2237].

Iar Blaga „solicita *gândirea* studentului"[2238]...student care *nu mai gândește*, din ce în ce mai mult, *cu mintea* lui...dar *copiază* cu propria lui mână. „Blaga *nu concepea* Filosofia *în afara* Științei"[2239].

Autorul a primit ultima scrisoare de la Blaga pe 29 decembrie 1948. Ne-o transcrie (p. 89-90) dar ne dă și *o copie* a scrisorii (p. 91-92).

Interviul cu Șerban Cioculescu începe în p. 102. Din care aflăm că Lucian Blaga, „chiar în Ardealul său, a găsit *o atmosferă ostilă* în critica literară"[2240]. Interviul e din 1965[2241].

Pe Victor Eftimiu, în interviul pe care i l-a luat, *îl explică*, din prima frază, prin operă: „70.000 de versuri – poezii și poeme dramatice, basme, cronici ritmate și traduceri, 10 volume de nuvele și 10 romane, 5 povestiri în versuri pentru copii, 6 volume de amintiri și polemici, 2 volume de cugetări și aforisme, 50 de piese de teatru, dintre care 40 reprezentate și 10 inedite în sertare..."[2242]. Ce *copleșitoare* e *munca multă*, atunci când

---

[2236] Ibidem.
[2237] Idem, p. 87.
[2238] Ibidem.
[2239] Idem, p. 88.
[2240] Idem, p. 108.
[2241] Idem, p. 109.
[2242] Idem, p. 120.

o *repertoriezi*, nu?! De aceea și mulți îi aleg pe cei care „îi termină” de citit într-o zi-două...

În p. 121, Victor Eftimiu îi spune autorului că scrisese până atunci *1054 de sonete*. Adică *un record mondial*...pentru că Shakespeare a scris 140 de sonete, Dante 200, Petrarca 365[2243]...

Tot în p. 121, Eftimiu îi spune autorului: „am găsit și folosit *200 de rime noi*”.

Coșbuc și Chendi[2244] i-au fost „nașii literari” lui Eftimiu[2245]. A trăit răscoala din 1907, primul război mondial, a fost *în lagăr* în timpul dictaturii lui Ion Antonescu[2246].

Interviul e din 1965 și se termină în p. 125.

Cel cu Marin Preda începe în p. 328.

Și autorul începe prin a ne insinua *cotloanele* pregătirii interviului: „după câteva săptămâni de răspunsuri *evazive*...acceptarea vine *brusc*”[2247].

Despre Marin Preda, autorul spune: era „*un exploziv* înclinat spre *descărcări instantanee* sublimate și anulate”[2248].

Și Preda, vorbindu-i despre *un roman* al său...îi spune faptul că „un scriitor [de roman] trebuie să rămână *un povestitor*”[2249].

[2243] Idem, p. 121.

[2244] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Ilarie_Chendi.

[2245] Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, op. cit., p. 123.

[2246] Ibidem.

[2247] Idem, p. 328.

[2248] Idem, p. 329.

[2249] Ibidem.

Ce *altceva* ar putea fi? Pentru că în analiză, în reflecție, în fantezie sau în descriere, nu faci altceva decât *să povestești* realitatea ta interioară.

În p. 333, Preda *se confesează* în materie de *construire* a personajelor și afirmă: „eu am învățat să caut *izvorul pasiunilor* individului în legătura strânsă între *pasiunea individuală* și *problemele sociale contemporane*".

Din p. 334, aflăm că Marin Preda a locuit pe strada *Dionisie Lupu* din București, la nr. 74 și că a fost „vecin de palier", de etaj, cu autorul cărții.

Începe al doilea interviu...

Preda considera „vârsta primei tinereți" o vârstă a risipirii[2250]. De aici numele romanului său: *Risipitorii*[2251].

În p. 346 vorbește despre „*tendința spre universalitate* a unei culturi", pentru că există „*nevoia spirituală* a omului de *a comunica* cu ceilalți oameni de pe toate meridianele"[2252]. Fapt pentru care onlineul ne satură *o nevoie reală* a fiecăruia dintre noi: nevoia de *comunicare universală* cu semenii noștri.

Traducerea, credea Preda, înseamnă „o sărăcire a expresiei"[2253] cărții.

În încheierea celui de al doilea interviu, Preda afirmă ceva *important pentru totdeauna* în materie de carte: „*Marea forță creatoare* a artei noastre trebuie să se reverse

[2250] Idem, p. 334.
[2251] Ibidem.
[2252] Ibidem.
[2253] Idem, p. 347.

de aici înainte *dincolo de formele de expresie*...și să găsească forme de expresie care, păstrându-și și [pe] mai departe farmecul inexprimabil al specificului național, să fie totuși *covârșite de conținut*, și acest conținut să-și caute...nestingherit drumul spre universalitate"[2254]. Pentru că numai conținutul care *depășește* expresia e *general valabil*. Ambele interviuri ale lui Marin Preda sunt din 1965[2255].

Interviul cu Mihail Sadoveanu începe în p. 375. Sadoveanu avea niște ochi „de culoare *nelămurită*"[2256]. „Între *albastru cețos* și *verde*"[2257]. Iar Mihail Sadoveanu era de părere că scriitorul „are nevoie de multă sârguință, energie, de *voință puternică*. Dar înainte de toate, de răbdare, de *multă răbdare*"[2258]. Pentru că scrisul are *ascetismul* său. În iarna lui 1953, el i-a spus autorului că trebuie să fie *sobru* și *curat* ca preotul unei discipline sacre când vine vorba de scris[2259]. Căci „creația e *o mare bucurie*. Dar și *un mare chin*. O coroană de *lauri* și de *spini*"[2260].

În 1956 i-a dat un interviu autorului, în care i-a spus că în clasa a 5-a de liceu (a 9-a de acum) i-a apărut *primele poezii* în revista *Viața nouă* din București[2261]. Adică Sadoveanu a început prin *a publica poezie*...

[2254] Idem, p. 349.
[2255] Ibidem.
[2256] Idem, p. 375.
[2257] Ibidem.
[2258] Idem, p. 377.
[2259] Ibidem.
[2260] Ibidem.
[2261] Idem, p. 378.

După care, în aceeași revistă, a publicat două schițe: *Dușmanii* și *O domnișoară binecrescută*[2262]. A pierdut acele scrieri și le-a „reconstruit din memorie”[2263].

A primit *sume „foarte mici”* de bani pentru colaborările sale la reviste[2264]. Iar pe când el era tânăr, „scriitorii aveau *diferite slujbe*: dădeau lecții, făceau corectură, scriau în locul altora, îndeobște *slugăreau* flămânzi și dezbrăcați. După câte-mi amintesc, se plătea *cu câte 15 lei un foileton cu urmare* și *cu 20 de lei o nuvelă*. Cărțile se tipăreau în tiraje mici, edituri erau puține, majoritatea lor urmărind *scopuri pur comerciale*”[2265].

Nu s-a schimbat *mare lucru*, timp de un secol, în materie de *bătaie de joc* față de scriitori și de traducători. Iar editurile au rămas tot *fomiste după bani*.

În aceeași pagină 379, Sadoveanu vorbește despre *plata* pe care *a primit*-o pentru scrierile sale. Pentru *Șoimii* a primit 100 de lei, pentru *Povestiri* 200 de lei, pentru *Dureri înăbușite* 300 de lei[2266]. Însă, deși el a fost plătit *doar o singură dată* pentru o carte, „editorul avea dreptul *să le retipărească* timp de 5 ani *fără vreo plată suplimentară* [față de autor]. Mai târziu am stabilit *un regim mai convenabil*”[2267]. În concluzie: scriitorul publică aproape *pe degeaba*…editorul scoate *profit nelimitat*.

[2262] Ibidem.
[2263] Ibidem.
[2264] Ibidem.
[2265] Idem, p. 379.
[2266] Ibidem.
[2267] Ibidem.

Nicolae Bălcescu, spune Sadoveanu, a murit „*ros de tuberculoză*, [și a fost] aruncat *în groapa comună* a cerșetorilor din Palermo [din cauza sărăciei]; Grigore Alexandrescu [a fost] dement o jumătate de viață; D.[imitrie] Bolintineanu...[a murit] între săracii unui spital; Nicolae Filimon, trăind umilit ca un cântăreț de Biserică; Eminescu, Creangă, Caragiale, surpați de boli și mizerie"[2268]. Pentru că românii *nu au timp* de scriitorii lor în timpul vieții dar *îi omagiază, în treacăt,* după moarte.

Întrebat fiind despre *cititori*, Sadoveanu ne furnizează o cifră *dureroasă* pentru anul 1941: „se aflau în țara noastră *peste 3.500.000 de analfabeți*"[2269]. Acum *câți* or fi? Și câți sunt *aculturali*?

Cartea lui, *Nicoară Potcoavă*, la prima ediție, a fost tipărită în 50.000 de exemplare[2270].

Sadoveanu era de părere – și sunt de acord *în mod deplin* cu asta – că „un scriitor trebuie să cunoască *întreaga sferă* a activității omenești, s-o cerceteze, *s-o exploreze cu o curiozitate nestinsă*"[2271].

Adică să nu facem romane *pur subiective*, în care să ne scriem *doar* experiențele noastre ci unele în care să arătăm, *cu probe*, că am explorat, cunoscut și înțeles lumea noastră. Scrisul e o știință, o știință *în continuă expansiune*, care cere

[2268] Ibidem.
[2269] Idem, p. 379-380.
[2270] Idem, p. 381.
[2271] Ibidem.

efort continuu și nu doar *talent*, care se mulțumește *cu puțin*.

A vizitat fabrica de penicilină[2272].

Când a împlinit 75 de ani, Sadoveanu a spus: „Aștept *opere durabile*. Aștept ca scriitorii noștri *să privească atent* toate realizările prezentului”[2273]. Și eu aștept *același lucru*: opere durabile de la toată lumea...în care să dovedească faptul că *văd profund* lucrurile.

Din p. 388, aflăm că e vorba de *trei interviuri combinate*, luate în trei ani diferiți: 1953, 1955 și 1961.

Anexele cărții, formate din *fotografii* și *scrisuri olografe*, încep în p. 509.

În această pagină, în 509, îl vedem pe Mihail Sadoveanu în brațe cu fiica lui, pe când aceasta era copilă. În 1960...pe fiica lui Sadoveanu chemând-o *Daniela Wanda*.

Scrisul mic și cu multe ștersături al lui Marin Preda[2274]. Scrisul de mână al lui Agârbiceanu[2275]. O scrisoare de la Arghezi[2276] și scrisul lui Corneliu Baba[2277], cu care se termină cartea de față.

35. Dialogul lui Goma cu prezentul

[2272] Idem, p. 385.
[2273] Idem, p. 388.
[2274] Idem, p. 511.
[2275] Idem, p. 512.
[2276] Idem, p. 518.
[2277] Idem, p. 519.

Actuala *Flori Bălănescu*[2278] a avut un dialog online, prin email, cu Paul Goma[2279], care a început pe 30 octombrie 2007 și s-a încheiat pe 11 februarie 2008, în așa fel încât *a publicat* dialogul în 2008[2280].

Autoarea semna *Notă asupra ediției* pe 12 mai 2008, vorbindu-ne despre Goma ca despre un „prooroc al zilelor noastre" și despre „stilul Goma"[2281].

Iar când spune „proroc" se referă la faptul că vocea lui e gravă, dureroasă, revendicativă și restauratoare a trecutului, a spunerii lui *așa cum a fost* iar *stilul Goma* e *modul foarte personal* în care scriitorul român, aflat acum în exil, la Paris, scrie.

Și pentru că se împlineau 30 de ani de la ziua de 20 noiembrie 1977, când Goma a devenit *un exilat*, Flori Stănescu îl întreabă *cum s-au petrecut* lucrurile atunci[2282].

Goma răspunde dinspre *prezent* spre *trecut*, pentru că, dintre oamenii de atunci, care au făcut „posibil" exilul lui, unii *mai trăiesc* și azi.

În octombrie 1977 și-a dat seama că *rămăsese singur*. El și familia lui erau *singuri*...Adică „fără colegi scriitori [și] fără sprijinul sonor al *Europei libere*"[2283].

[2278] A se vedea: http://flori-balanescu.blogspot.ro/.

[2279] Opera sa se află aici, pe blogul personal: http://www.paulgoma.com/.

[2280] Flori Stănescu și Paul Goma, *Dialog*, în col. *Fapte, idei, documente*, Ed. Vremea, București, 2008, 151 p. + 18 fotografii ale scriitorului.

[2281] Idem, p. 6.

[2282] Idem, p. 7.

[2283] Idem, p. 11.

Iar pentru că nu a vrut *să se retragă* în munți[2284], scriitorul a plecat cu avionul la Paris, pe 20 noiembrie 1977[2285]. Și le-a spus securiștilor că *se va întoarce* în țară numai atunci când va vedea că România *nu mai e comunistă*[2286].

Mărturisește deschis, în aceeași pagină, că *nu a prevăzut* revoluția de la 1989[2287]. Deși Goma vorbește *peiorativ* despre revoluția... unde românii și-au plătit libertatea și demnitatea lor cu *preț de sânge*.

Eu nu pot *să neg* și nici *să bagatelizez* acele zile sfinte pentru România, pentru că ele, pentru mine și pentru mulți, au însemnat *o nouă viață*. Și asta, chiar dacă, ca și Goma, simt că multe dintre speranțele noastre au fost *falsificate* de către neocomuniștii ajunși la putere sau infiltrați în toate structurile de forță ale statului român.

Însă trebuie *să distingem* între cei *care n-au vrut să se schimbe* după revoluție, pentru că erau *hulpavi să parvină* în continuare...și cei care *s-au schimbat* datorită ei.

Paul Goma *enervează* când vorbește despre *trecut*. Pentru el, trecutul...e *un prezent nelămurit*. De aceea, referindu-se *în mod strict* la sine, Paul Goma îi consideră *nedemni* pe toți aceia care *nu l-au sprijinit* în protestul său, pe când era *în* România.

[2284] Idem, p. 12.
[2285] Idem, p. 13.
[2286] Ibidem.
[2287] Ibidem.

În p. 12 ne oferă următoarele *nume nedemne*: [Constantin] Țoiu, Titus Popovici, [Gabriel] Dimisianu, Fănuș [Neagu], Băieșu, Băran, Dan Zamfirescu, A. Dobrescu, Răcănel-Dragoș, Eugen Barbu, C. V. Tudor, Dinu C. Giurescu, [Dan] Ciachir, Marian Popa, Ileana Lucaci, pe când în p. 15 o altă listă de *nedemni*: [Augustin] Buzura, [Ana] Blandiana, [Nicolae] Manolescu, Zaciu, Doinaș, E.[ugen] Simion, [Marin] Sorescu, [Andrei] Pleșu, [Gabriel] Liiceanu, [Mircea] Dinescu, [Laurențiu] Ulici.

Pentru că Goma se referă la *moralitatea* lor, la *pactizarea* lor cu ideologia comunistă. De aceea, el *ironizează* modul în care scriitorii români din România, după revoluție, încearcă să-și apere *onorarea* invocând „rezistența prin cultură”[2288].

Goma spune apăsat, că românii *nu știu* ce e *disidența*[2289]. Nu știu ce înseamnă să ai *opinii diferite* de cele ale majorității. Ce înseamnă *să alegi*, pe cont propriu, împotriva tuturor, *un anumit mod de-a fi*. Deopotrivă, crede el, noi nu avem nici *memorie*, ci *„vegetăm de zor* într-un *perpetuu prezent*”[2290].

Trecutul e adus *în forță* în casa prezentului. Goma ne amintește că el e *absent* din țară *de 30 ani*...și că de 37 de ani este *exclus*, în mod repetat, din *literatura română*[2291].

2288 Idem, p. 16.
2289 Ibidem.
2290 Idem, p. 17.
2291 Ibidem.

Cine *l-a exclus* din literatura română?

Goma dă nume: „colegii” Fănuș Neagu, Mircea Martin, Vasile Băran, Monica Lovinescu, Popescu-„Dumnezeu”, adică Dumitru Radu Popescu[2292], Liiceanu, Blandiana, Dinescu, Mircea Mihăieș, Gabriela Adameșteanu, Nicolae Manolescu fiind „șeful” excluderilor sale[2293]. Iar în *Jurnalele* sale amintește continuu *de ei* și *de ce i-au făcut* de-a lungul timpului.

A fost *exclus* din *Uniunea Scriitorilor* în 13 aprilie 1977, în timp ce îl arestau, *cu acordul* lui Doinaș, Nicolae Manolescu, Bănulescu, Blandiana, Marin Sorescu, Fănuș Neagu[2294]. Monica Lovinescu l-a socotit „incontrolabil” pe Paul Goma[2295].

În comparație cu Laszlo Alexandru, Goma nu îl consideră „fascist” pe Mircea Eliade[2296]. Și deplânge *depărtarea* lui Laszlo[2297] și a lui Liviu Antonesei de el[2298].

Despre Nicolae Manolescu, Goma spune că *nu știe* să vorbească franțuzește[2299]...iar „prin *tăcere*, scriitorii români *au consimțit*, în totalitate, la mârșăvie”[2300]. La mârșăvia *de a-l exclude* pe Goma. Căci, prin tăcerea tuturor, „Goma este zilnic *ucis*

[2292] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Dumitru_Radu_Popescu.

[2293] Flori Stănescu și Paul Goma, *Dialog*, op. cit., p. 17.

[2294] Idem, p. 19.

[2295] Idem, p. 20.

[2296] Idem, p. 29.

[2297] Ibidem.

[2298] Idem, p. 30.

[2299] Ibidem.

[2300] Idem, p. 31.

ritual[*ic*]”[2301]. Iar despre Nicolae Manolescu spune că *„i s-a îmborțoșat* punga de treizecii arginți ai vânzării”[2302].

Prieteni care *l-au trădat* pe Goma: Nicolae Manolescu, Al. Cistelecan, Marta Petreu, Horasangian[2303]...

Despre Nichita Stănescu, Goma spune că *se vindea* partidului[2304]. Și că *l-a trădat* și el[2305]. Însă suntem nevoiți *să îl credem pe cuvânt* pe Goma, pentru că nu ne duce spre *mărturii livrești*, ci, cel mai adesea, spre mărturii *existențiale*, petrecute *între* alți scriitori și el.

În p. 33, Goma vorbește despre *lipsa de coloană vertebrală* a scriitorului român. Și, în aceeași pagină, „elitarzii drojdiei”, „smântânimea României”, „râme”, „slugi de profesie”, „vânzători de sine și de toți alții” sunt Liiceanu, Patapievici, Mihăieș și Tismăneanu și cu „cine va mai fi fost”[2306].

Pe toți cei patru *lăudători* ai lui Traian Băsescu, amintiți cu două rânduri mai sus, Goma îi pune alături de Adrian Păunescu, care era „profesionist” în a pupa „curul prezidențial”[2307]. Însă Goma știe și *ce crede* „scriitoricimea română” despre el: că este „*veninos* din fire, de aceea *atacă* pe toată lumea”[2308]. Dar el spune despre sine că *nu*

[2301] Ibidem.
[2302] Ibidem.
[2303] Ibidem.
[2304] Ibidem.
[2305] Idem, p. 32.
[2306] Idem, p. 33.
[2307] Ibidem.
[2308] Ibidem.

atacă pe toată lumea și că *nu s-a bucurat* că prietenii lui, care *l-au turnat* la Securitate, au fost demascați[2309].

Goma *îi scuză* pe Ivasiuc, Caraion, Paleologu, Doinaș, Marino, Balotă, Petrișor, pentru că ei au fost șantajați, torturați, puși să cedeze[2310]. Dar *nu îi scuză* pe Mircea Iorgulescu, Mihnea Berindei, Mariana Celac, Mihai Botez, Gabriela Adameșteanu, Sorin Alexandrescu, care *l-au turnat* și ei la Securitate[2311].

Tot în p. 34, Goma întreabă de ce *s-au luat* de Sorin Antohi după revoluție și nu de Ion Iliescu, de ce de Mona Muscă și nu de Brucan, de ce nu au fost *judecați* Iliescu, Pleșiță, Enoiu, Vasile Gheorghe, Măgureanu, Voican Voiculescu, Petre Roman, Babiuc, Pasti/ Paszty.

Flori îi cere „români care *merită* respectul nostru”[2312]. Și Goma *îi înșiră* pe următorii la *românii respectabili*: Vasile Paraschiv, care a fost un „fenomen de normalitate”, Ștefan Negrea, înnebunit de torționarul Enoiu, Ștefan Davidescu, Romulus Pop, Șoltuz, Ion Ladea, Ion Omescu, Marin Cocioran, maiorul Vasiliu, aviatorul Tony Dușescu, prințul Alexandru Șuțu, ofițerul de marină Bebe Nicolau, Maria Antonescu, Nadia Rusu, Emilia Bratu, Mircea Stancu, Gicu Tudoroiu, Horia Florian Popescu, Horia Popescu, Radu Surdulescu,

---

2309 Ibidem.
2310 Idem, p. 34.
2311 Ibidem.
2312 Idem, p. 35.

Dan Stoica, Rusețchi, Mălinescu, Costică Iliescu, Păcuraru, Păuna, Mihai Serdaru, Caba, Fulga, Mazilescu, Daniel Turcea, Dimov, Valeriu Cristea, Lucian Raicu[2313].

Însă *neprietenii* sunt subliniați *cu tușe groase*: Ion Iliescu este „kaghebistul internaționalist sovietic”[2314], Radu Ioanid este „securistul sionist”[2315], Mircea Mihăeș este „țucălar emerit”[2316], Zoe Petre este „politrucoaie a Universității București”[2317], Emil Constantinescu este „Găgăuță Constantinescu”[2318], Răzvan Ungureanu este „utecistul bolșevico-liberal”[2319], Gogu Rădulescu este „Codoșul Id*i*ologiei”[2320], „Nicolae Manolescu s-a dovedit a fi *un Vasile Băran* – sinistru personaj întrunind milițianul + delatorul”[2321]. Exemplele de acest fel sunt mult mai multe.

După 1977, Goma a vizitat Italia[2322].

În p. 42, ne mai dă o listă *de detestabili* de dinainte și de după revoluție. *De dinainte*: D. R. Popescu, Gafița, Ivașcu, Ghișe, I. Brad, Stroia, Romul Munteanu, Fănuș Neagu, Hobană, Ivasiuc, Țoiu, Bălăiță, Dinu Săraru, *de după*, pe care îi pomenește „cu greață”:

2313 Ibidem.
2314 Idem, p. 8.
2315 Idem, p. 38.
2316 Ibidem.
2317 Idem, p. 51.
2318 Ibidem.
2319 Ibidem.
2320 Idem, p. 59.
2321 Ibidem.
2322 Idem, p. 41.

Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Liiceanu, Pleșu, Adameșteanu, Blandiana, Borbély, Mircea Martin, Nicolae Manolescu, Iorgulescu, Dan C. Mihăilescu, Ioana Pârvulescu, Ioan Bogdan Lefter, Horia Gârbea. Căci au fost „scriitori care *au asudat* din greu, fiind pe punctul de *a reuși* să mă *înmormânteze ca scriitor*”[2323].

„Muzica mi-a rămas ca *o sare-înbucate*”[2324]. Iar femeile nu sunt reprezentantele „sexului *slab*” pentru Goma ci „reprezentante ale sexului *dulce*”[2325].

Goma a simțit că a fost *simpatizat*, la un moment dat, de Ruxandra Cesereanu, Nicoleta Sălcudeanu, Anca Hațiegan[2326]. Semne *de prețuire*, de la București, a primit de la Tatiana Slama-Cazacu[2327].

Dacă pe Ileana Mălăncioiu, Goma a considerat-o, de acum 40 de ani, că „este un foarte mare poet”[2328], ea pe Goma nu l-a perceput „nici măcar ca *scriitor de rând*, ci mi-a lăudat...*disidența*”[2329].

De unde a tras concluzia că Mălăncioiu *nu l-a citit*[2330].

Dinescu e „golan” și „derbedeu”[2331]. Pleșu, Liiceanu, Blandiana și *Adameșteana*

2323 Idem, p. 42.
2324 Idem, p. 49.
2325 Idem, p. 56.
2326 Idem, p. 56-57.
2327 Idem, p. 57.
2328 Idem, p. 61.
2329 Idem, p. 61-62.
2330 Idem, p. 62.
2331 Ibidem.

sunt „impostori”[2332]. Sorescu și Păunescu: „persecutații-nepublicații”[2333].

Directorul editurii *Polirom*, Silviu Lupescu, *l-a șantajat*[2334]. Cărtărescu e amintit abia în p. 75 și tot la *negativi*.

Pleșu *îl omite* pe Goma, cu *încuviințarea* Monicăi Lovinescu, care a cerut *excluderea* lui Goma[2335]. De aceea, Goma *nu mai apare* „nici în manualele școalare, nici în antologii, nici în volume de studii, nici în culegeri de cronici...nici în *Istorii ale literaturii* – vezi-le pe ale lui Manolescu, Alex. Ștefănescu, D. C. Mihăilescu, G. Dimisianu”[2336].

Editura *Humanitas* este „editura Liiceanu-BMW”[2337].

Iar Goma atrage atenția că *avem* un „Institut Wiesel pentru cercetarea „holocaustului evreilor în România”, dar *nu*...[*avem*] un institut pentru cercetarea „holocaustului comunist, victime: *românii* din România sub ocupația ruseas- că””[2338].

În p. 101, Goma îi declară „turnători notorii” pe Ivașcu, Ivasiuc, Buzura, Uricaru, Țoiu, Bălăiță. În p. 105, Liiceanu și Lupescu sunt „editori ticăloși” și, tot acolo, „cronicari-slujnicari” sunt Dan C. Mihăilescu, Lefter,

---

[2332] Ibidem.
[2333] Ibidem.
[2334] Idem, p. 74.
[2335] Idem, p. 75.
[2336] Ibidem.
[2337] Idem, p. 77.
[2338] Ibidem.

Mușat, Simuț, Ștefănescu, Dimisianu, Iorgulescu, Ioana Pârvulescu, Pruteanu.

Și prin *excesul de bășcălizare* a altora, chiar dacă el a suferit și suferă, Goma reușește să devină *necredibil*. Nu știi cât e adevăr și cât nu e, cât e suferință și cât e subiectivism, cât e o reală perspectivă asupra istoriei sau cât e o ficționalizare a ei.

Ovidiu Șimonca a scris despre Goma în *Observatorul cultural* în septembrie 2005[2339]. Dar el „*i-a dezinformat* pe cititori”[2340].

Ovidiu Pecican l-a acuzat de „antisemitism”[2341].

„*Jurnalul* [personal] reprezintă *o tentație de nestăvilit* pentru orice adolescent”[2342]. Și cartea se termină cu „o pauză de respirație”, în speranța unui alt dialog[2343].

Din fotografiile *anexate* cărții, aflăm că Filip Ieronim, fiul său, a fost botezat ortodox în aprilie 1976, la București (fotografia 9). În octombrie 1978 era la Washington (foto. 13) iar în 1980 la Bonn (foto 15).

În concluzie, și în această carte, ca în mai toate scrierile sale de *restaurare* a istoriei, Paul Goma *își îmbâcsește* foarte mult scrisul și sufletul cu *reproșuri*, fără *a se împăca*, în mod profund, cu tot ce a trăit și fără a putea *depăși* micimile de suflet ale prietenilor și neprietenilor săi.

[2339] Idem, p. 113.
[2340] Ibidem.
[2341] Idem, p. 118.
[2342] Idem, p. 144.
[2343] Idem, p. 151.

Opera sa de anvergură nu poate fi *minimalizată* în articole, pentru că este *o evidență*, după cum nu poate fi *minimalizat* aportul nimănui la societatea românească.

În cele din urmă, Sfânt sau geniu, torționar sau delator, prost sau savant, fiecare avem *rolul nostru* în societate, însă avem nevoie *oricând* de oameni ca Goma, cu *principii reale*.

Însă nu avem nevoie de un Goma care *se bate tot timpul* cu trecutul fără *a jubila* în prezent. Nici lui nu-i ajută asta, la sănătate și la creație, după cum nici nouă, celor care îl citim.

Dacă Paul Goma ar învăța *să ierte* ar fi un scriitor care *ar înțelege* tot mai mult oamenii. Istoria nu se mai poate schimba dar *prezentul*, care devine istorie, e *în mâna noastră*.

Acest *prezent* poate face din Goma, cât și din cei puși la zid de Goma, niște conștiințe renăscute, frumoase, nobile. Iar singura *renaștere reală* se face prin *pocăință* și *iertare reciprocă*, oricât de *imposibile* ar părea lucrurile la prima vedere.

36. Apocriful *1 Enoh*

În ediția *Herald*, după traducerea din engleză a variantei etiopiene, el a fost editat sub numele de *Cartea lui Enoh*[2344].

[2344] *Cartea lui Enoh*, trad. din etiopiană, note și comentarii de R. H. Charles, cuvânt înainte de W. O. E.

Iar Dumnezeu apare, în cap. 1, sub titulatura de „Cel Sfânt din ceruri”[2345]. Tot aici, El este „Cel Mare și Sfânt”[2346] iar „Dumnezeul veșnic va umbla pe pământ”[2347].

Cei drepți „vor fi ai lui Dumnezeu”[2348], pe când cei păcătoși nu vor cunoaște „izbăvirea”[2349].

În cap. 6, „îngerii, copiii cerului”, *au poftit* fiicele pământenilor[2350] și 200 de îngeri „au coborât în zilele lui Iared, pe vârful muntelui Hermon”, pentru *a se căsători* cu ele[2351]. Fără ca autorul „să ne explice”, cum puteau „trăi” Îngerii, ființe spirituale, cu fiicele pământenilor.

Însă în finalul cap. 6 avem „numele” îngerilor, care sunt „căpetenii ale zecilor”[2352] și care au coborât pe pământ pentru ca „să se împreuneze” cu femeile. De unde „deducem” că femeile pământenilor „erau mai frumoase” decât slava lui Dumnezeu, dacă îngerii „și-au pierdut nemurirea” pentru ele. După ce îngerii „și-au luat neveste” și „au început *să se împreuneze* cu ele și să trăiască cu ele, aceștia le-au învățat *farmece* și *descântece*, și culegerea rădăcinilor, și le-au făcut cunoscute plantele”[2353]. Și

---

Oesterley, trad. [din lb. engl.] și îngrijire de ediție de Alexandru Anghel, ed. a II-a, Ed. Herald, București, 2011, p. 31-215. Ediția tradusă e din 1917.

[2345] Idem, p. 31.

[2346] Idem, p. 32.

[2347] Ibidem.

[2348] Ibidem.

[2349] Idem, p. 36.

[2350] Idem, p. 37.

[2351] Idem, p. 37-38.

[2352] Idem, p. 38.

[2353] Idem, p. 38-39.

astfel, autorul „explică”, „pe baza” îngerilor, cum „a coborât” din cer vrăjitoria dar și medicina naturistă.

Ce a rezultat din „împreunarea” îngerilor cu femeile pământenilor? „Uriașii”, care aveau statura de „trei mii de coți”[2354].

Dar uriașii, deși „născuți” din îngeri și femei frumoase, în loc să fie niște „drăguți”, erau niște *monștri*. Pentru că ei „au început *să înfulece* toată agoniseala oamenilor. Și când oamenii nu au mai putut *să-i sature*, uriașii s-au întors *împotriva* lor ca să-i mănânce. Și apoi au început să pornească după păsări, după dobitoace, după târâtoare, după pești, și să-și sfâșie carnea unul altuia, și să bea sângele”[2355].

După cum se observă, uriașii sunt „o paradigmă religioasă” antecedentă teoriei evoluționiste, care vorbește despre cum „s-au mâncat” dinozaurii între ei.

În cap. 8 apare însă Azâzêl, pe care îl știm ca demon[2356], și care „i-a învățat pe oameni *cum să facă* săbii, cuțite, paveze, zale și le-a făcut cunoscute metalele pământului și arta de a le cunoaște; el le-a arătat cum să facă brățări și podoabe, și cum să folosească vopselele, și cum să-și înfrumusețeze sprâncenele, cum să folosească pietrele prețioase și tot soiul de culori”[2357].

Cu toate că nu e numit *pe nume* în carte, Azazel, prin *ce i-a învățat* pe oameni, nu le-a adus un spor de fericire. Pentru că „s-

---

[2354] Idem, p. 39.
[2355] Ibidem.
[2356] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Azazel.
[2357] *Cartea lui Enoh*, ed. cit., p. 38-39.

a arătat *multă nelegiuire* și *s-au petrecut* păcate trupești, și ei [oamenii] s-au rătăcit și s-au stricat în tot ce făceau”[2358].

Ceilalți îngeri „coborâți din cer” și care „s-au împreunat” cu femeile, și ei i-au învățat *numai rele* pe oameni: unul i-a învățat „tot felul de vrăjitorii”, altul „cum să dezlege vrăjitoriile”, altul i-a învățat astrologia, alții „semnele” cerului și ale pământului[2359].

Însă oamenii *au strigat* spre cer[2360]...și în cap. al 9-lea intră în scenă îngerii din cer: Mihail, Uriel, Rafael și Gabriel[2361].

Pentru cei 4, Azazel este unul „care a adus *toate nedreptățile* pe pământ și a arătat lumii *tainele veșnice* care erau (păstrate) în cer, și pe care oamenii se străduiau să le învețe”[2362]. Dar, după cum se observă, deși Azazel i-a învățat pe oameni *să păcătuiască*, tot el i-a învățat „taine cerești”. Adică demonul, în *1 Enoh*, împărtășește oamenilor cunoaștere *amestecată*, și bună și rea, și nu este *cu totul negativ*, după cum e în teologia Bisericii.

În 9. 10 găsim fragmentul: „*sufletele* celor morți *strigă* la porțile cerului”[2363]. Iar Dumnezeu ascultă rugăciunile oamenilor.

Căci „Prea-Înaltul” sau „Cel Mare și Sfânt” l-a trimis pe Uriel la fiul lui Lameh,

---

2358 Idem, p. 40.
2359 Ibidem.
2360 Ibidem.
2361 Ibidem.
2362 Idem, p. 41.
2363 Ibidem.

pentru ca *să îl anunțe* pe Noe *să se ascundă*, pentru că urmează „un mare potop [ce] se va revărsa peste *întregul* pământ”[2364].

Din porunca Domnului, Rafael îl leagă pe Azazel „de mâini și de picioare”[2365] și îl aruncă „în bezna” pentru veci[2366].

Din 10. 6 aflăm că există o zi *a marii Judecăți* și că atunci, în acea zi, Azazel „va fi aruncat în foc”[2367]. Iar Mihail, fiind trimis de Domnul, a nimicit „toate sufletele celor răi”[2368].

„Faptele dreptății și ale adevărului” aduc „bucurie veșnică”[2369]. Iar „tainițele binecuvântării...se găsesc în cer”[2370].

În 12. 3, Enoh Îl numește pe Dumnezeu: „Domnul *măreției*[2371] și Împăratul veacurilor”[2372]. Din 14. 8 începe „o vedenie”, unde Enoh a fost „purtat la cer” și a văzut „o casă mare clădită din pietre de cristal”[2373]. Totodată vede „un tron măreț” și Heruvimi[2374]. Și „*Slăvitul* stătea acolo [pe tron], iar veșmântul său strălucea mai puternic decât soarele și era mai alb ca zăpada”[2375]. Dumnezeu vorbește în cap. 15, de unde aflăm că uriașii sunt „duhuri rele pe

---

[2364] Ibidem.
[2365] Ibidem.
[2366] Idem, p. 42.
[2367] Ibidem.
[2368] Idem, p. 43.
[2369] Ibidem.
[2370] Idem, p. 44.
[2371] Probabil „al slavei”.
[2372] *Cartea lui Enoh*, ed. cit., p. 45.
[2373] Idem, p. 50.
[2374] Idem, p. 50-51.
[2375] Idem, p. 51.

pământ"[2376]. Numai că „Dumnezeul" acestui apocrif nu ne explică, cum s-ar fi putut „împreuna" duhurile cerului cu oamenii.

În cap. 17, Enoh e dus „într-un loc în care cei ce se aflau acolo erau *ca focul arzător*"[2377]. Apoi „în locul întunericului"[2378]. După care vede „toate gurile râurilor pământului și deschizătura adâncului"[2379], dar și unde se află „tainița tuturor vânturilor"[2380].

Din 18. 15 aflăm că există niște *stele*, care „se rostogolesc în foc", adică „cei care *au încălcat* porunca Domnului la începutul înălțării lor, căci *nu au răsărit* la momentul rânduit"[2381].

În cap. 20, Enoh ne oferă numele „îngerilor cei sfinți, care veghează": Uriel, Rafael, Raguel, Mihail, Sarachael, Gabriel și Remiel[2382].

În cap. 21, Enoh vede „temnița îngerilor"[2383].

În 22. 7, Enoh află că sufletul care „se tânguia" în iad era al lui Abel[2384].

În 24, 4, Enoh vede, în „vedenie", „un pom...[cu] un miros *neasemuit*, iar frunzele, florile și lemnul acestuia *nu se uscau niciodată*; și fructele sale erau minunate și se asemănau cu cele ale unui palmier"[2385].

[2376] Idem, p. 52.
[2377] Idem, p. 54.
[2378] Ibidem.
[2379] Idem, p. 55.
[2380] Ibidem.
[2381] Idem, p. 56.
[2382] Idem, p. 57-58.
[2383] Idem, p. 59.
[2384] Idem, p. 61.
[2385] Idem, p. 63-64.

Domnul slavei „va judeca și va pune capăt tuturor lucrurilor în veci. Atunci acesta [pomul de la 24. 4 n.n.] va fi *dăruit hrană* pentru cei aleși: va fi răsădit în locul cel sfânt, în templul Domnului, Împăratul veșnic”[2386].

În 29. 2, Enoh „vede” „copaci *parfumați*, ce trimiteau miresme de tămâie și mirt, și aceștia se asemănau...cu migdalul”[2387].

În 32, 6, Rafael îi arată lui Enoh „pomul înțelepciunii” din care au mâncat Proto-părinții noștri și li s-au deschis ochii[2388].

În 34. 2 se vorbește despre cele „trei porți deschise ale cerului”[2389].

În cap. 37, în care încep *Pildele*, la 37. 4 apare sintagma „Domnul Duhurilor”[2390], care e sintagma teologică *fundamentală* a acestei părți. Ea se repetă de mai multe ori.

Iar în 38. 4 se vorbește despre „lumina” lui Dumnezeu, care *se ivește* „pe fețele celor sfinți, drepți și aleși”[2391].

În 40. 1, Enoh „vede” „mii și mii și miriade și miriade...dinaintea Domnului Duhurilor”[2392]. În acest apocrif, Enoh „vede tot”. Grandomania sa e absolută. A văzut „toate tainele cerurilor și cum este împărțită împărăția și cum sunt puse în cumpănă faptele oamenilor”[2393].

[2386] Idem, p. 64.
[2387] Idem, p. 68.
[2388] Idem, p. 69-70.
[2389] Idem, p. 71.
[2390] Idem, p. 73.
[2391] Idem, p. 74.
[2392] Idem, p. 77.
[2393] Idem, p. 79.

În 46. 1, Dumnezeu este „Unul care era Stăpân peste zile”[2394]. Sintagma „Fiul omului” apare în 46. 2. Fapt care arată că autorul apocrifului *îl cunoștea* și *îl plagiază* pe Sfântul Profet Daniil.

În 48. 10 găsim și sintagma „Unsul Său”, pe când în 49. 2 și 49. 4, Mesia e numit „Alesul”[2395].

Din 50. 4 aflăm că Dumnezeu „este *drept* și în judecata Sa”[2396]. Iar Domnul Duhurilor, când Alesul Se va așeza pe tronul Său, Îl va umple de slavă[2397].

Odată cu cap. al 60-lea începe *Fragment din Cartea lui Noe*[2398]. Unde regăsim sintagma *Domnul Duhurilor*[2399].

În 60. 8 ni se confirmă faptul că Adam este „*primul om* pe care l-a creat Domnul”[2400]. În 60, 10 găsim sintagma „oștirea văzduhului” dar și „oștirea lui Dumnezeu”. Și, tot aici, după Heruvimi și Serafimi sunt amintiți „ophanimii”, despre care, în n. 5, p. 107-108, aflăm că sunt *roțile* din Iez. 1, 15.

Domnul Duhurilor are „mare milă” și este „îndelung răbdător”[2401].

Din 62. 5 aflăm că Îl vom vedea pe „acel Fiu al omului stând pe tronul slavei sale”[2402].

[2394] Idem, p. 83.
[2395] Idem, p. 89.
[2396] Idem, p. 90.
[2397] Idem, p. 91.
[2398] Idem, p. 101.
[2399] Idem, p. 102.
[2400] Idem, p. 103.
[2401] Idem, p. 108.

În 71, 1 găsim expresia: „fiii cei sfinți ai lui Dumnezeu”[2403].

Odată cu cap. 72 începe partea numită *Cartea mersului luminătorilor cerești*[2404].

Cele 12 „porți deschise către toate marginile (cerului)” apar în 76. 1[2405]. Iar în 78. 10, Uriel „îi arată” „chipul în care lumina *este transmisă* de către soare lunii, și *pe ce parte* a lunii este transmisă”[2406]. În 82. 1 e amintit Matusalem, pentru că el trebuie *să transmită* „neamurilor lumii” cărțile scrise de Enoh[2407].

Secțiunea *Vedeniile din vis* începe în cap. 83[2408]. În cap. 87, autorul vorbește despre „o vedenie” în care a văzut, venind din cer, „făpturi care erau ca niște *oameni albi*”[2409]. În 89.16 apare, pentru prima oară, sintagma „Domnul oilor”, care se va repeta în capitolele ulterioare în mod obsesiv.

Partea *finală* a cărții începe în cap. 92. Iar „Domnul cel sfânt va veni *cu mânie* și *pedeapsă*, ca să aducă *judecata* pe pământ”[2410].

În 102. 5 se vorbește despre „ziua judecății păcătoșilor și ziua osândirii și a pedepselor”[2411].

[2402] Idem, p. 109.
[2403] Idem, p. 124.
[2404] Idem, p. 129.
[2405] Idem, p. 138.
[2406] Idem, p. 142.
[2407] Idem, p. 147.
[2408] Idem, p. 151.
[2409] Idem, p. 156.
[2410] Idem, p. 179.
[2411] Idem, p. 200.

În 105. 2, Dumnezeul vorbește despre *Fiul* Lui și Amândoi Se vor *uni* cu cei drepți „pe veci”[2412].

Însă nu în cap. 105 se termină cartea! Există și *Fragment din Cartea lui Noe*, cap. 106-107 dar și *Un adaos la Cartea lui Enoh*, cap. 108 și cu ele *se termină* apocriful de față.

În 106. 19 se vorbește despre „tablele cerești” iar Noe *„va alina* pământul după marele prăpăd” al potopului[2413]. Pentru ca în 108. 12 să se vorbească despre faptul că Dumnezeu îi va face „cu lumină strălucitoare” pe cei care *au iubit* numele Său cel sfânt[2414].

37. Sfaturi pentru mume

Mume = pluralul de la *mumă*/ mamă. Pentru că discutăm o broșură din 1882 despre *creșterea* pruncilor[2415].

Și autorul își începe *sfaturile* cu detaliul, că la noi...doar *jumătate* din copiii născuți împlinesc vârsta de 5 ani[2416]. Însă *cauza* morții copiilor era...*neștiința* mamelor în *a-și crește* copiii[2417].

[2412] Idem, p. 207.

[2413] Idem, p. 212.

[2414] Idem, p. 215.

[2415] Dr. J. Felix, *Crescerea igienică a copiilor. Instrucțiuni populare pentru mume*, Ed. Imprimeria Statului, Bucuresci, 1882, 52 p.

[2416] Idem, p. 3.

[2417] Ibidem.

De aceea, dacă moartea copiilor era „o nenorocire pentru țéra [țară]”[2418], *datoria* mamelor de a-și crește copiii era considerată de autor ca fiind una „sacră”[2419].

Primul capitol al broșurii se ocupă cu regulile *de dinainte* de nașterea copiilor[2420]. Și prima dintre ele este: *hrănirea bună* a mamei[2421].

Iar autorul nu le recomandă gravidelor *mâncărurile de carne* ci *laptele* și *ouăle*[2422]. Când e post, ele pot mânca „mazăre bătută, linte și fasole strecurată prin sită, cu puținŭ uleiŭ, carĭ suntŭ tot atâtŭ de hrănitóre câtŭ carnea”[2423].

Cea mai bună băutură pentru gravide e *apa*, dar cele deprinse cu vinul…pot bea la masă și *puțin vin*[2424].

Gravidele nu trebuie *să își satisfacă* toate poftele…iar hainele de pe ele nu trebuie *să le strângă* nici sânii și nici pântecele[2425]. Nu trebuie să facă munci grele, nici să care lucruri grele, să nu sară dar să umble în aer liber[2426].

Pot face băi în apă caldă sau rece[2427].

Însă din luna a 7-a de sarcină trebuie să se pregătească pentru alăptat. Și *pregătirea*

[2418] Ibidem.
[2419] Idem, p. 4.
[2420] Idem, p. 5.
[2421] Ibidem.
[2422] Ibidem.
[2423] Ibidem.
[2424] Ibidem.
[2425] Idem, p. 5-6.
[2426] Idem, p. 6.
[2427] Ibidem.

pentru alăptat constă în faptul de *a spăla* „sfîrcurile țîțelorŭ cu apă din casă, cu vinŭ negru séŭ cu rhum (romŭ)”[2428]. Dar dacă sfârcurile sânilor sunt „prea turtite”, autorul recomandă gravidelor să se tragă de sfârcuri, în mod încet, de mai multe ori pe zi[2429].

În așteptarea copilului, gravida trebuie să aibă o albie mică pentru a scălda copilul, pânze și cârpe de in[2430].

Capitolul al 2-lea se ocupă de *lehuzie*[2431].

Lehuzia durează de la 9 zile și până la două săptămâni…iar femeia trebuie să rămână culcată în pat până la 9 zile[2432]. Camera lehuzei și a pruncului trebuie să fie aerisită de mai multe ori pe zi[2433].

Femeia care abia a născut poate să mănânce la o oră sau două după naștere… după ce a ieșit „și casa [placenta] din pântecele eĭ”[2434].

În primele 4 zile, noua mamă trebuie să mănânce supă de carne cu griș, orez, sago (?), tăieței și franzelă. Dacă nu are carne, ea poate să mănânce lapte dulce, lapte covăsit, lapte bătut, orșav [chiseliță] de prune sau compot de mere, plus apă[2435].

Din a 5-a zi poate mânca un ou cu zeamă, mâncare cu carne și bea puțin vin. Pe

---

2428 Ibidem.
2429 Ibidem.
2430 Idem, p. 7.
2431 Idem, p. 8.
2432 Ibidem.
2433 Idem, p. 9.
2434 Ibidem.
2435 Idem, p. 10.

când, tocmai din a 15-a zi poate să revină la modul cum se hrănea înainte de a naște[2436].

Capitolul al 3-lea este despre *alăptatul* pruncului[2437].

Copilul, după ce se naște, simte *să doarmă*...și *primul alăptat* e *după 3 ore* de la naștere[2438]. Dar dacă mama nu are lapte, copilul este hrănit cu lapte călduț de vacă, amestecat cu apă fiartă[2439].

Dacă copilul e sănătos, el doarme toată ziua când se naște. După 4-6 ore cere să sugă și adoarme din nou. Din a 2-a sau a 3-a zi copilul cere să fie alăptat de mai multe ori pe zi[2440]. Și iarăși e „datorie sfântă" pentru mamă să-și alăpteze pruncul, dacă e sănătoasă[2441].

Începând cu ziua a 10-a, laptele mamei e laptele *normal*[2442]...și alăptatul trebuie să dureze maximum 12 minute[2443]. Alăptarea exclusivă trebuie să țină până în luna a 6-a de viață a pruncului, după care el poate fi hrănit și cu mâncare[2444].

Iar când vorbește despre mâncarea *alternativă*, autorul ne spune că pruncul poate mânca, de la vârsta de 6 luni, și lapte de vacă, amestecat cu cafea slabă sau supă

[2436] Ibidem.
[2437] Idem, p. 11.
[2438] Ibidem.
[2439] Ibidem.
[2440] Idem, p. 11-12.
[2441] Idem, p. 12.
[2442] Idem, p. 13.
[2443] Ibidem.
[2444] Idem, p. 14.

de carne cu griș și franzelă, date la temperatura de 35-37 grade Celsius[2445].

În primele 3 luni de viață, pruncul se scaldă în apă căldicică, timp de 5-6 minute[2446]. Aflăm acest lucru din cap. al 7-lea al lucrării, care se ocupă cu *îngrijirea* copilului.

Copilul trebuie *înfășat bine* și nu trebuie *legănat*[2447]. Trebuie ținut pe brațe și pe stânga și pe dreapta[2448]. Din luna a 10-a, copilul va încerca *să pășească*...și trebuie să îl învățăm să umble sprijinindu-l de ambele brațe[2449].

Cap. al 8-lea se ocupă cu *semnele de sănătate* ale copilului. Dacă e bine hrănit, el are carnea tare, extremitățile rotunde, pielea roșcată, ochii vioi, somn liniștit, scaunul e de culoarea gălbenușului de ou iar urina fără culoare, ca apa[2450].

Un copil nou-născut cântărește între 3, 250 și 3, 700 de grame[2451]. La 5 luni el cântărește 7, 000-7, 500 de grame.

Pentru ca la un an să ajungă în jurul la 10 kg[2452].

Din cap. al 9-lea aflăm că înțărcarea copilului se face la un an. Iar dacă are cel

---

2445 Ibidem.
2446 Idem, p. 24.
2447 Idem, p. 26.
2448 Idem, p. 28.
2449 Ibidem.
2450 Idem, p. 29.
2451 Idem, p. 30.
2452 Idem, p. 31.

puțin 8 dinți, copilul poate fi înțărcat și mai jos de un an[2453].

Copiii *nu au nevoie* de vin iar țuica e *foarte vătămătoare* pentru ei[2454].

Cap. al 11-lea se ocupă cu *vaccinarea* copiilor[2455], pe când al 12-lea și ultimul se ocupă cu bolile copiilor: constipația, urdinarea [diareea], vărsăturile, crampele, bolile de ochi, petele albe din gură, rubeola, scarlatina, vărsătura, tusea convulsivă [măgărească], gâlcile [amigdalita], anghina difterică, crupul, friguri[2456].

38. Rugăciunile dimineții în CRV 1110

În *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și alte acatiste și rugăciuni foarte evlavnice și de folos*, volum editat la Sibiu, în 1821[2457], *Rugăciunile dimineții* sunt între p. 9-25.

Și au următorul text:

[Pagina] 9.

Sculândute din somn fără leane [lene], și trezvindute [trezindu-te], săte depărtezi

---

[2453] Idem, p. 31-32.

[2454] Idem, p. 34.

[2455] Idem, p. 37.

[2456] Idem, p. 38-52.

[2457] *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, și alte acatiste și rugăciuni foarte evlavnice și de folos*, Sibii, Ed. Tipografia lui Ioani Bart, 1821, în BAR, CRV 1110, 438 p.

de așternutul tău, și îndată săte închini zicând de trei ori:

Mărire ție, D[u]mnezeul nostru, mărire ție.

După aceasta să stai puțin tăcând până ce săvor alina toate simțirile tale, și atunci să faci trei închinăciuni până la pământ[2458], și să zici:

Doamne I[i]s[u]se Hr[istoas]e Fiiul lui D[u]mnezeu miluiaștemă pre mine păcătosul.

Deci să începi așa zicând:

Doamne I[i]s[u]se Hr[istoas]e Fiiul lui D[u]mnezeu,

10.

pentru Rugăciunile Preacuratei Maicii tale, și ale tuturor Sfinților tăi miluiaștene pre noi, Amin.

Mărire ție D[u]mnezeul nostru, mărire ție.

Înpărate Ceresc mângâitoriule, Duhul adevărului, carele pretutindenea ești, și toate le plinești, Vistieariul bunătăților, și dătătoriule de vieață, vino, și te sălășlueaște întru noi, și ne curățeaște pre noi de toată spurcăciunea, și mântueaște Bunule sufletele noastre.

[2458] Trei metanii mari.

Sfinte D[u]mnezeule, sfinte tare, sfinte fără de moarte, milueaștene pre noi (de trei ori).

Mărire Tatălui, și Fiiului, și Sfântului D[u]h. Și acum și pururea, și înveacii veacilor, Amin.

Prea sf[â]ntă Troiță[2459] milueaștene pre noi. Doamne curățeaște păcatele noastre. Stăpâne iartă fără de legile noastre; Sfinte cercetează, și vindecă neputințele noastre, pentru Numele tău.

11.
D[oa]mne milueaștene (de trei ori).
Slavă...Și acum...

Tatăl nostru, carele ești în Ceriuri, sfi[n]țascăsă Numele tău, vie Înpărăția ta, fie voea ta, precum în ceriu și pre pământ. Pâinea noastră cea de pururea dăne noao astăzi, și ne iartă greșealele noastre, precum ertăm și noi Greșiților noștrii, și nune duce pre noi în ispită, și ne izbăveaște de cel rău.

Preotul zice Vozglașenia [ecfonisul] aceasta:

Că ata iaste Înpărăția, și putearea, și mărirea, a Tatălui, și a Fiiului, și a Sfântului D[u]h, acum și pururea și în veacii veacilor, Amin.

2459 Treime.

Și [apoi se spun] aceastea Tropare ale Sfi[n]tei Troiță:

Sculândune din somn, cădem cătră tine Bunule, și cântare îngerească strigăm ție Putearnice: Sf[â]nt, Sf[â]nt, Sf[â]nt ești D[u]mnezeule: Pentru Rugăciunile Îngerilor tăi milueaștene pre noi.

12.
Slavă...

Din pat, și din somn mai râdicat D[oa]mne, mintea mea o luminează, și inima și buzele meale le deschide, ca să te laud pre tine Sfântă Troiță: Sf[â]nt, Sf[â]nt, Sf[â]nt ești D[u]mnezeule: Pentru rugăciunile tuturor sfinților tăi, milueaștene pre noi.

Și acum...

Fără de veaste Judecătoriul va veni, și ale fiece căruia fapte săvor descoperi, ci cu frică să strigăm în miezul nopții: Sf[â]nt, Sf[â]nt, Sf[â]nt ești D[u]mnezeule: Pentru Născătoarea de D[u]mnezeu, milueaștene pre noi.

Doamne milueaștene (de trei ori).

Slavă...Și acum...Și această Rugăciune a Sfintei Troiță:

Din somn sculândumă mulțămesc ție sf[â]ntă Troiță, că pentru multă bunătatea

ta, și îndelungă răbdarea [Ta] nu te-ai mâniat pre mine leaneșul [leneșul] și păcătosul, nici mai pierdut cu fără de legile meale,

13.

Ci ai făcut iubire de oameni după obiceaiu [obicei], și întru deznădăjduire zăcând eu mai rădicat [ridicat], ca să mânec[2460], și să măresc putearea ta, și acum lumineazemi ochii gândului, deschidem gura, ca sămă î[n]văț, cuvintele tale, și să fac voia ta, și săți cânt întru mărturisirea inimii meale, și să laud prea sf[â]nt numele tău, al Tatălui, și al Fiiului, și al Sfântului D[u]h, acum și pururea, și înveacii veacilor, Amin.

Iată Rugăciune cătră D[u]mnezeu cuvântul:

Mărire ție Înpărate ceresc D[u]mnezeule atot putearnice, carele cu purtarea ta de grije [grijă] cea D[u]mnezeiască și de oameni iubitoare, mai învrednicit pre mine păcătosul, și neavrednicul din somn amă scula, și a dobândi intrare în sfântă Casa ta: priimeaște D[oa]mne și glasul Rugăciunii meale, ca și al Sfintelor și înțelegătoarelor tale puteri[2461], și cu D[u]h de semerenie să țisă aducă laudă din spur-

14.

[2460] Ca să mă trezesc *dis-de-dimineață*.
[2461] Puterile cerești.

cate buzele meale, ca și eu sămă fac părtaș Featelor cele înțelepte[2462], cu luminată făclia sufletului mieu, și să te măresc [pe Tine] D[u]mnezeu Cuvântul, cel slăvit în Tatăl, și în D[u]hul Sf[â]nt, Amin.

Rugăciunea în toate Diminețile când să scoală Creștinul din somn:

Deschizând ochii sufletului mieu cu putearea ta D[u]mnezeul mieu: Să cuvine sămi deschiz și ușa inimii meale: Și trebue precum mam sculat din patul ce zăceam ca un mort. Așa sămă scol înpreună din păcatul fără de legii, și al nemulțării, întru carele zac mort [eu] leneșul.

Drept aceaia îți mulțămesc D[o]mnul mieu, căci mai păzit întreg și viu întru această noapte, și mai vârtos căci nam căzut întru vreun păcat cu darul tău, văz [văd] Doamne că au început zioa asă lumina, întru carea pociu [pot] vedea multe nestatornicii și sminteale, pociu simți multe ispite, să întâmpin multe pricini ca să cad în păcate, și în nevoi de moarte, și cum voiu putea scă-

15.

pa de acealea, de num vei ajuta tu, că ești putearea mea: Pentru aceasta te rog D[u]mnezeul mieu, sămi ajuți, și sămi dai darul tău: pentru că aflândumă înpreună cu el, măva păzi, să nu caz întru vreo greșală, și să face să cați fiu plăcut în toate lucrurile

---

[2462] *Fecioarelor înțelepte* din *Parabola celor 10 fecioare*.

meale, și de acum hotărăsc să nu fac nice [nici] un lucru, carele să nu fie spre bucuria ta, și spre folosul mieu, și pentru ca să puiu [pun] începătură bună, dintru începutu zilii îți aduc după datoria mea, șiți dau toate toate gândurile meale, toate cuvintele meale, toate poftele meale, și toate lucrurile meale, pentru ca săle povățuiești cu înțelepciunea ta, și săle tocmești după judecata dreptății tale, șiți făgăduiesc cu adevărat cum că voia mea nusă va mai despărți de voia ta: Numai să misă [mi se] descopere, și te rog sămă întărești în voința ta ca un prea putearnic: pentru ca să păzesc, și să săvârșesc aceastea făgăduiale alea meale, spre cu-

16.

cuvântarea de mărirea Înpărăției tale, și spre folosul sufletului mieu, Amin.

Apoi: Veniți să ne închinăm (de trei ori).

Psalmul [50]: Milueaștemă D[u]mnezeule după mare mila ta…

După aceea Moltiva primă a sf[â]ntului Macarie cel mare:

Doamne curățeaștemă pre mine păcătosul, că nici odinioară bine înaintea ta nam făcut, ci mă izbăveaște de vicleanul[2463], și să fie întru mine voia ta: ca fără osândă să deschiz gura mea cea nevreadnică: și să laud

[2463] Satana.

prea sf[â]nt numele tău, al Tatălui, și al Fiiului, și al D[u]hului Sfânt, acum și pururea, și în veacii veacilor, Amin.

Moltiva [rugăciunea] a doua iară a aceluia[și] sf[â]nt[2464]:

Din somn sculândumă laudă de miezul nopții aduc ție Mântuitoriule, și înainteți căzând strig: numi da să adorm în moartea păcatelor, ci mă milueaște, acela ce teai [Te-ai] răstignit de voe [voie], și

17.

pre mine cela ce zac în leane, grăbind mă scoală, și mă deaștaptă [deșteaptă] întru starea înainte, și întru Rugăciune, și după somnul nopții, sămi lumineaze zioa fără păcat H[ristoa]se Doamne, și mă milueaște.

Moltiva a treia iară a aceluia[și] Sf[â]nt:

Către tine Stăpâne iubitoriule de oameni, sculândumă din somn scap, și spre lucrurile tale mă nevoesc, rogumă ție ajutămi cu milostivirea ta în toată vreamea, în tot lucrul, și mă izbăveaște de toate lucrurile ceale reale [rele] lumești, și de sporirea drăcească, și mă mântueaște, și mă du întru înpărăția cea veacinică [veșnică]: Că tu ești Făcătoriul mieu, și purtătoriu de grije [grijă] atot binele și dătătoriu, și întru tine iaste toată nădeajdea mea, și ție mărire înalț: Acum și pururea, și în veacii veacilor, Amin.

[2464] Tot a Sfântului Macarie cel Mare.

Molitva a patra iară[și] a aceluia[și] sf[â]nt Macarie:

Doamne! carele cu multă bunătatea ta, și cu îndurările tale ceale [cele] mari,

18.

mai [mi-ai] dat robului tău: de am trecut vreamea cea trecută a nopții aceștiea fără de ispită de toată răutatea pizmașului[2465]: Tu însuți Stăpâne a toate câte sânt Făcătoriule, învredniceaștemă cu adevărată lumina ta, și cu luminată inimă aface voia ta, acum și pururea, și în veacii veacilor, Amin.

Molitva a cincea:

Doamne D[u]mnezeule a toate Țiitoriule, cela ce priimești dela puterile tale ceale cerești lauda Sfintei Troiță, priimeaște și dela noi nevreadnicii robii tăi lauda Sfintei Troiță, și ne dărueaște întru toți anii vieții noastre, și întot ceasul, ție mărire să înălțăm Tatălui, și Fiiului, și Sf[â]ntului D[u]h, acum și pururea, și în veacii veacilor, Amin.

Molitva a șasea:

Doamne a toate Țiitoriule, D[u]mnezeul puterilor, și a toate trupurilor, carele în ceale de sus lăcuești, și spre cei smeriți priivești, cela ce ispitești

19.

[2465] A Satanei.

inimile și rărunchii, și tainele oamenilor le știi adevărat, lumină fără de început, și pururea fiitoare, în carea nu iaste mutare, sau umbrire de schimbare.

Însuți Înpărate fără de moarte, priimeaște rugăciunile noastre, care le facem către tine din gurile noastre ceale spurcate, întru această vreame a nopții, îndrăznind pentru mulțimea milelor tale.

Și lasă noao greșealele, carele am făcut înaintea ta, cu cuvântul, cu lucrul din știință, și din neștiință, și ne curățeaște de toate spurcăciunile trupești și sufletești, făcândune casă cinstitului și sfântului tău D[u]h, și ne dăruiaște întru inimă priveghitoare, și curată, a treace toată noaptea aceștii vieți, așteptând luminata și sf[â]nta zi a unuia născut Fiiului tău, a D[o]mnului D[u]mnezeu, și Mântuitoriului nostru I[i]s[us] H[ri]s[tos], când va veni pre pământ cu slavă să judece pre toți, și să plătească fieștecăruia după lucrul lui. Ca să nune aflăm zăcând, și dormind, ci priveghind

20.

și sculați întru lucrurile poruncilor lui, și să fim fata a întra în bucuria și în cămara slavei lui cei D[u]mnezeești, unde iaste glasul cel ne încetat al lăudătorilor, și nespusa frumseață acelor ce văd pururea frumseața cea nespusă a slavei tale.

Că tu ești lumina cea adevărată, carea luminezi toate câte sânt, și pre tine te laudă toată făptura în veaci, Amin.

Molitva a șaptea:

Pre tine bine te cuvântăm D[u]mnezeul[e] cel de sus, și D[o]mnul milelor cela ce faci pururea cu noi lucruri mari, și cu anevoie ale urma, slăvite și preaminunate, carele nu au număr, cela ce neai dat noao somn spre odihna neputințelor noastre, și spre odihna ostenealei trupului celui cu multe osteneale, mulțămimuți, că nu neai pierdut cu fără de legile noastre, ci după obiceaiul [obiceiul] cel iubitoriu de oameni teai milostivit, și neai ridicat pre noi, a mâneca, și a slăvi, stăpânirea ta, pentru aceaia ne

21.

nugăm bunătății tale, cei ne asemânate [celei neasemănate], luminează ochii gândului nostru, și ridică mintea noastră din somnul cel greu, al leanii [lenii], și ne deschide gura noastră, și o umple de laudele tale, ca să putem întru liniște a cânta, și a striga, și ane mărturisi ție pururea, lui D[u]mnezeu celui slăvit, întru toate și dela toți, Tatălui celui fără de început, înpreună și unuia născut Fiiului tău, și prea sf[â]ntului și bunului și de viiață Făcătoriului tău D[u]h, acum și pururea, și înveacii veacilor, Amin.

Molitva a opta a Sfântului Ioani Zlataust [Ioan Gură de Aur]: Rugăciune de mângăeare pe numărul de 12 ceasuri ale zilei, și ale nopții.

Pe ale zilii [zilei]:

Doamne! numă lipsi de binele tău cel Ceresc:

Doamne, ivbăveaștemă de muncile de veaci:

Doamne de am greșit măcar cu gândul, sau cu cuvântul, sau cu lucrul iartămă.

Doamne, izbăveaștemă de toată neștiința, și uitarea, și ne în

22.

drăznirea, și de nesimțirea cea înpetrită [împietrită].

Doamne izbăveaștemă de toată ispitirea.

Doamne lumineazămi inima, carea iaste întunecată de vicleana pofta cea rea.

D[o]amne eu ca un om am greșit. Iară tu ca un D[u]mnezeu îndurătoriu mă miluiaște: văzând neputința sufletului mieu.

D[oa]mne trimite mila ta întru ajutoriul mieu, ca să proslăvesc Numele tău cel sf[â]nt.

Doamne I[i]s[us]e H[ristoa]se, scriemă pre mine robul tău în cartea vieții șimi dăruiaște sfârșit bun:

D[oa]mne D[u]mnezeul mieu, măcar de nam făcut nici un bine înaintea ta, zimi dă [ca] după darul tău să puiu [pun] început bun:

Doamne stropeaște în inima mea roao [roua] darului tău:

D[o]mnul ceriului și al pământului, pomeneaștemă pre mine păcătosul robul

tău, rușinatul și necuratul, întru înpărăția ta, Amin.

Iară această rugăciune iasta a ceasurilor Nopții:

Doamne priimeaștemă întru pocăință:
D[oa]mne numă lasa:
D[oa]mne numă duce întru ispită.
D[oa]mne dămi cuget bun.
D[oa]m

23.
ne dămi lacrimi și aducere aminte de moarte, și umilință.

D[oa]mne dămi cuget sămi ispovedesc [spovedesc] păcatele meale.

D[oa]mne dămi smerenie, curățire, și ascultare.

Doamne! dămi răbdare, vo[i]e nebiruită, și blândeațe.

Doamne sădeaște întru mine rădăcina bunătăților, și frica ta în inima mea.

D[oa]mne învredniceaștemă săte iubesc cu tot sufletul, și cu tot gândul mieu, și să fac întru toate voia ta:

Doamne acoperămă de oameni gâlcevitori, și de draci, și de patimile trupești, și de toate alte lucruri necuvioase.

D[oa]mne știi să faci, cum vrei tu, deci să fie și întru mine păcătosul voia ta: că bine ești cuvântat în veaci, Amin.

Molitva a noua cătră Îngerul păzitoriul tău:

Îngerul lui H[risto]s cel sf[â]nt, către tine caz [cad], și mă rog, păzitoriul mieu cel sf[â]nt, carele ești dat mie spre păzirea sufletului mieu, și trupului mieu celui păcătos, din Sf[â]ntul Botez, iară eu cu leanea mea, și cu obiceaiurile meale cea-

24.

le reale am mâniat prea curată lumina ta, și team gonit dela mine, cu toate lucrurile ceale de rușine, cu minciunile, cu clevetirile, cu pizma, cu osândirea[2466], cu trufia, cu neplecarea[2467], cu ne iubirea de Frați, și cu ținearea [ținerea] în minte de rău, cu iubirea de argint[2468], cu prea curvia, cu mâniia, cu scumpeatea [scumpetea/ scumpătatea][2469], cu mâncarea cea fără sațiu[2470], cu beția[2471], cu multa vorbă, cu gândurile ceale reale [cele rele] și vicleane [viclene], cu obiceaiurile ceale reale, și cu îndrăznirea spre curvie, avândă osebită [deosebită] voire spre toată pofta cea trupească.

O rea voirea mea, carea și dobitoacele ceale fără cuvântare nu o fac, dară cum vei putea să cauți spre mine, sau săte apropii către mine, ca către un câ[i]ne înpuțit: sau cu ce ochi Îngerul lui H[risto]s vei căuta spre mine, cel ce mam înpleticit așa în lucruri înpuțite: sau cum voiu putea sămi ceiu

2466 Altora.

2467 Spre iertare.

2468 De bani și de bijuterii.

2469 Cu patima de a cumpăra doar lucruri scumpe și prețioase.

2470 Cu mâncarea multă și între mese.

2471 Excesul de băutură.

ertăciune faptelor meale celor amară [amare], și reale [rele], și vicleane, în care caz preste toate zilele și nopțile, și întot ceasul, ci caz înaintea ta, și mă rog, Păzitoriul mieu cel sf[â]nt, milostiveaștete spre

25.
mine păcătosul robul tău: Fiimi ajutoriu asupra pizmașului mieu celui rău, cu sfi[n]tele tale rugăciuni, și Înpărăției lui D[u]mnezeu mă fă părtași cu toți sfinții, acum și pururea, și în veacii veacilor, Amin.

Molitva Dimineții, cea de apoi cătră Preasf[â]nta Născătoarea de D[u]mnezeu:

Prea Sf[â]ntă Stăpâna mea de D[u]mnezeu Născătoare, cu sfintele și prea putearnicele tale Rugăciuni, goneaște dela mine smeritul, și ticălosul robul tău, deznădăjduirea, uitarea, necunoștința[2472], nepurtarea de grije[2473], și toate gândurile ceale spurcate, reale [rele] și hulitoare de la ticăloasă inima mea, și dela întunecată mintea mea.

Și stânge [stinge] văpaia poftelor meale, că sărac sânt și ticălos: și mă izbăveaște de multe reale [rele], și aduceri aminte, și de năravuri, și de toate faptele reale [rele] mă slobozeaște, că bine ești cuvântată de toate Neamurile, și să slăveaște prea cinstit Numele tău în veaci, Amin.

[2472] Teologică.

[2473] Adică *lipsa de împlinire* a poruncilor lui Dumnezeu.

39. Din intimitatea lui Marin Preda

În 2007, Eugen Simion și Oana Soare au editat două scrieri intime[2474] ale lui Marin Preda într-un singur volum: *Jurnal intim* și *Carnete de atelier*.

Și în *Introducere*, Eugen Simion consideră că Marin Preda nu a fost „un diarist convins”, pentru că nu a crezut „în valoarea acestui gen ambiguu” și nici nu i-a văzut „utilitatea literară”[2475]. Pentru că Preda nu urmărea *să scrie un jurnal* ci dorea să folosească însemnările de aici în romanele sale[2476].

Jurnal intim. Partea a doua[2477] începe în ziua de 24 august 1958, la Sinaia[2478]. Când soția sa, Aurora Cornu, dorea *să se despartă* de el[2479] și...a trăit „un minut de spaimă”[2480].

Despre prima sa soție, autorul spune că este „foarte orgolioasă”[2481]. „De aceea Aurora nu va accepta ideea că *o iubesc* și va căuta să se convingă că n-o mai iubesc, va încerca chiar să mă determine să n-o mai iubesc, pentru a se putea despărți *victorioasă*”[2482].

[2474] Marin Preda, *Jurnal intim * Carnete de atelier*, introd. de Eugen Simion, ed. îngrijită de Eugen Simion și Oana Soare, Ed. Cartex Serv., București, 2007, 539 p.

[2475] Idem, p. VI.

[2476] Idem, p. VII.

[2477] Idem, p. 1.

[2478] Idem, p. 3.

[2479] Idem, p. 3 și Idem, p. 3, n. *.

[2480] Idem, p. 3.

[2481] Ibidem.

[2482] Idem, p. 5.

Lui Preda *îi părea rău* că s-a căsătorit cu o femeie frumoasă, deși știa că ea nu e „pentru căsătorie și viață îndelungată”[2483].

S-a gândit la sinucidere dar nu se vede punând gândul rău în practică[2484].

Aurora e „o femeie de lux”, una „complicată”[2485]. Preda se duce la un medic pentru ședințe de acupunctură[2486].

În 1958 Aurora avea 27 de ani[2487]...și Preda avusese o *amantă* înaintea Aurorei, pe care a părăsit-o tot pe când avea 27 de ani[2488].

Don Bedros a mâncat „numeroase căldări de căcat”[2489]. Adică *a lingușit*, urmărind *să parvină*.

Preda a stat în Vietnam o lună de zile[2490].

Nu poate „să fabuleze” fără țigări și cafea[2491].

Simte că n-au „nici un haz” paginile pe care le-a scris în „romanul vietnamez”[2492].

Pe Aurora, mama ei o numea *Fănuța*[2493]. Și Fănuța este „un amestec derutant între *slăbiciune* și *neîncredere*”[2494].

[2483] Ibidem.
[2484] Idem, p. 7.
[2485] Idem, p. 8.
[2486] Idem, p. 11.
[2487] Idem, p. 16.
[2488] Idem, p. 17.
[2489] Ibidem.
[2490] Idem, p. 18.
[2491] Idem, p. 20.
[2492] Idem, p. 21.
[2493] Idem, p. 22.
[2494] Idem, p. 23.

Despre „croaziera spre Grecia”[2495]. Amintește și numele primei lui „femei”: Nadia Strungaru[2496].

Aurora are „nesațiu de mondenitate”[2497].

L-au ispitit trădarea și desfrâul[2498]...însă se bucura de „contemplarea frumuseții femeiești”[2499].

După ce trece în revistă modul cum au murit mai mulți autori români, Preda își notează: „boala e o *realitate înspăimântătoare*, nu un accident *trecător*, cum am crezut eu până acum”[2500].

Eugen Mandric a divorțat pentru Nina Cassian[2501]. Camil Petrescu avea „demonul polemicii”[2502].

Pe 29 septembrie 1958, Marin Preda își notează că a terminat de citit jurnalul intim al lui Tolstoi, cel din anul 1910 (anul morții), și jurnalul soției sale din același an[2503].

„Am fost întotdeauna *un om necruțător*...și nu o dată *am jubilat* cu fruntea sus și cu piciorul pe grumazul *slăbiciunii*”[2504]. Însemnare din aceeași zi, scrisă după ora 20.

Jurnalul de la Sinaia se termină pe 12 noiembrie 1958. În *Anexa 1*, Aurora Cornu vorbește despre Marin. Despre care spune că

[2495] Ibidem.
[2496] Idem, p. 25.
[2497] Idem, p. 35.
[2498] Idem, p. 37.
[2499] Idem, p. 40.
[2500] Idem, p. 45.
[2501] Idem, p. 48 și Idem, p. 48, n. 1.
[2502] Idem, p. 49.
[2503] Idem, p. 51.
[2504] Idem, p. 53.

era „omul pe care o femeie visează să-l găsească. Era de o inteligență fizică pe care puțini bărbați o au, era de o inteligență sufletească pe care puțini bărbați o au. Era un amant perfect, era un soț excesiv de delicat”[2505].

Din p. 73 începe *Carnetul de atelier* la romanul *Risipitorii*. Care a fost început în ziua de 21 septembrie 1958, tot la Sinaia[2506].

Camil Petrescu a murit din cauza celui de al doilea infarct pe care l-a avut[2507].

Vrea să adopte „tonul familiar” din *Moromeții*[2508].

Pe 26 octombrie 1958 simte că îmbătrânește fără „nici o îndoială”[2509].

În p. 89, Preda *se ceartă* cu Dostoievski. El recunoaște în geniul rus pe „scriitorul stărilor psihice intense” dar *nu îl crede* când își prezintă cazurile. „Eroii lui Dostoievski sunt...fie *bolnavi*, fie *candidați la boli psihice*”, însă *intensitatea* cu care el îi descrie „nu e *normală* la oameni”[2510]. Dar de ce trebuie să prezentăm lucrurile *în ritmul comun* al oamenilor, dacă simțim *mult mai intens* viața?

O față care exprima „un zâmbet uimit”[2511]. Bolnava avea „o luciditate curioasă”[2512]...

[2505] Idem, p. 59-60.
[2506] Idem, p. 75.
[2507] Idem, p. 78.
[2508] Idem, p. 81.
[2509] Idem, p. 87.
[2510] Idem, p. 89.
[2511] Idem, p. 91.
[2512] Idem, p. 92.

În p. 94-97 sunt *liste de nume*. Câteva exemple: Vasile Gogoașă, Mielu Bălțoi, Ștefan Ruiu, Burubacea, Ciupuligă (personaj din *Risipitorii*[2513]), Sporici Anton.

Filodorma, țața Marița[2514], Baboi[2515], Păscăluță[2516]...iar „ginerele lui Fântână își gonește nevasta *în puterea* nopții”[2517]. La miezul nopții...

Avea „inima *jilavă* [umedă]”[2518] când s-a dus la prietenul lui.

Preda era împotriva „scrisului profesionist”. El dorea ca scriitorul să scrie doar când „are *o mare dorință* să exprime ceva *deosebit*”[2519]. A avea „inimă bună”[2520]. „Educația înseamnă...*îmblânzire*, înfrânare, crearea unor anume reflexe, corijarea”[2521].

„Ca scriitor îmi place să merg *direct la țintă*”[2522]. Dar ca om *social*?

În *Anexa 1*, care începe în p. 165, Preda vorbește despre cum a scris *Risipitorii*.

Mărturii din 1970, publicate în *România literară*[2523]. A scris romanul *Risipitorii* în 2 ani[2524], după o perioadă de neliniște și inapetență pentru scris[2525].

[2513] Idem, p. 97, n. 1.
[2514] Idem, p. 105.
[2515] Idem, p. 106.
[2516] Idem, p. 109.
[2517] Idem, p. 112.
[2518] Idem, p. 113.
[2519] Idem, p. 139.
[2520] Idem, p. 140.
[2521] Idem, p. 149.
[2522] Idem, p. 162.
[2523] Idem, p. 165.
[2524] Idem, p. 166.
[2525] Idem, p. 165.

Inițial avea 800 de pagini dar l-a redus la 350. Apoi a ajuns la 450[2526]. Unde concluzionează că nu întotdeauna sentimentul că *nu poți scrie* e *real*[2527].

Partea a 3-a a jurnalului intim debutează cu ziua de 22 noiembrie 1959, o zi de duminică[2528].

„*Morometții* e cartea copilăriei”[2529] sale.

Din p. 244 aflăm că Preda își făcea injecții cu insulină.

Pe 6 decembrie 1959 a constatat că „ipohondria e *favorizată* la mine de depresiune [depresie]”[2530].

În timp ce „afară ninge și bate vântul” (7 decembrie 1959), Preda vorbește despre insulină și chinurile ei[2531].

Pe 8 decembrie 1959 e vizitat de Miron Radu Paraschivescu, pe care îl găsește „slăbit și împuținat”[2532]. Dar mai grave sunt „aventurile lui cu femeile și locuințele”[2533].

În aceeași zi amintește despre faptul că Paraschivescu i-a spus că are *geniu*. Pe când el a considerat că e *prea mult*. Că are *doar talent*[2534].

După care adaugă: „i-am spus că mă mulțumesc deocamdată cu *talentul* și, dacă

[2526] Idem, p. 166.
[2527] Idem, p. 167.
[2528] Idem, p. 237.
[2529] Idem, p. 238.
[2530] Idem, p. 248.
[2531] Idem, p. 249.
[2532] Ibidem.
[2533] Ibidem.
[2534] Idem, p. 250.

voi avea putere de muncă, voi deveni și *genial*”[2535].

De unde înțelegem că pentru Marin Preda *a fi genial* însemna *a produce cărți valoroase* și nu a fi o *persoană extraordinară*, care *se produce* în mediul cultural.

Începe să scrie despre „legătura” lui cu Eta[2536]. „Măgarii” Jianu și Crohmălniceanu *nu îl vizitează* la spital[2537]. „Tovarășul Calcan *nu e de găsit*”[2538].

Eta e mereu mângâiată cu apelativul de „mititica”[2539]. „Ne-am îndrăgostit repede, în câteva săptămâni, aveam nevoie unul de altul!”[2540]. La o lună după ce a întâlnit-o, Preda a început să lucreze la *Risipitorii*[2541].

Și în aceeași zi de miercuri, 23 decembrie 1959, autorul ne mărturisește ceva foarte important, dacă vrem să înțelegem scriitura sa. Și anume faptul că „conștiința de sine *obosește* spiritul”[2542].

Conștientizarea de sine însă e urmarea unei *continue luminări* a duhului nostru de către Dumnezeu. Așa că nu e *un rău* ci *cel mai mare bine*.

El însă nu dorea să fie *conștient de sine*. Pentru el, conștiința de sine era *un rău*, care trebuia tăiat din rădăcină[2543]. Motivația?

[2535] Ibidem.
[2536] Idem, p. 254.
[2537] Idem, p. 255.
[2538] Idem, p. 257.
[2539] Ibidem.
[2540] Ibidem.
[2541] Ibidem.
[2542] Ibidem.
[2543] Ibidem.

Pentru că această conștientizare de sine *i-a furat* „candoarea și naivitatea”[2544].

Pentru că avea nevoie *să descopere caractere* și *fapte de viață* pentru a scrie și nu *să știe* drama pe propria-i piele. Și-ar fi dorit să scrie *distant* față de durere.

Jurnal foarte intim începe în anul 1964. Și în primele rânduri ale lui, Preda afirmă că jurnalul trebuie editat postum[2545].

Pe 2 mai 1964 a fost la țară să își vadă mama[2546]. Adică în Siliștea-Gumești, județul Teleorman. Mama lui locuia pe atunci cu fiica ei[2547]. Și i-a spus că *și-a visat* bărbatul... Preda abia putând să-și stăpânească lacrimile[2548].

Despre tatăl lui, autorul spune că „a fost *necredincios* din pricina bucuriei lui prea mari de *a trăi*”[2549]. Și a trăit *revoltă*, *indignare* și *frică* văzând „ce făcea bătrânețea” din el[2550]. Nu și-a putut *privi* tatăl decât pentru o clipă, atunci când era în coșciug[2551]. De ce? Pentru că „nu era el”[2552]...cel pe care îl vedea în coșciug.

A plecat din sat la o jumătate de oră după ce și-a înmormântat tatăl[2553].

[2544] Ibidem.
[2545] Idem, p. 263.
[2546] Ibidem.
[2547] Ibidem.
[2548] Idem, p. 264.
[2549] Ibidem.
[2550] Idem, p. 265.
[2551] Idem, p. 266.
[2552] Ibidem.
[2553] Idem, p. 267.

Revolta sa împotriva *falșilor scriitori*, care trăiau cu sinecuri de la partid: „*Săraci* și *ignorați* [i-]am avut pe Eminescu și Caragiale, *bogați* nu vom avea decât lăcranjeni, beniuci, jebeleni, stoieni. Adică *nimic*”[2554]. O însemnare din 14 mai 1964.

Pe 28 mai 1964, Preda spune că pe la vârsta de 12 ani considera că este „o greșeală” faptul că s-a născut[2555]. Pentru că era „slab, aveam înțelegerea greoaie, înfățișarea mizerabilă”[2556]...și dorea să moară[2557]. Acum, „la patruzeci de ani, dimpotrivă, am sentimentul că dacă aș muri s-ar produce *o greșeală*”[2558].

Pe 25 iunie 1964, Marin vorbește despre sentimentul de „gândire prizonieră”[2559] pe care i-l dădea comunismul. Și tot atunci, despre faptul că Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea și generația de după el sunt „*și mai obsedați* de ierarhie și de acaparare de bunuri și privilegii”[2560].

În noiembrie 1966, Marin și-a cumpărat un *Fiat 1300*, „cu 120 pe oră”[2561].

Iar pe 25 ianuarie 1967 ne anunță că a terminat vol. al 2-lea din *Moromeții*, pe care îl dorea în 4 volume, sub titlul *Comedia țărănească*[2562].

[2554] Idem, p. 268.
[2555] Ibidem.
[2556] Ibidem.
[2557] Ibidem.
[2558] Ibidem.
[2559] Idem, p. 270.
[2560] Ibidem.
[2561] Idem, p. 274.
[2562] Ibidem.

A scris *Morometii 2* în două versiuni... „din pricina cumplitului trac, care *mă paraliza* la ideea de a continua un personaj, *deja intrat* în familia literară a personajelor noastre de la Dinu Păturică la Ion"[2563].

Împreună cu Eta a fost în Franța (mai-iunie), în Italia (octombrie) și în Austria (noiembrie 1965)[2564].

Mama lui Preda a murit la 88 de ani și au dus-o la groapă cu „o căruță simplă, trasă de doi boi, trimisă de colectivitatea țărănească"[2565]. Sunt cuvintele lui Marin. Și tot ale lui...când au îngropat-o: „patru bărbați voinici au legat sicriul ținându-l în frânghii, l-au coborât jos în *rana* pământului, i-au bătut capacul *sub țipetele* fetelor și ale muierilor, apoi au început să arunce pământ peste ea..."[2566].

Într-un interviu din 18 august 1965, dat lui Victor Crăciun[2567], Preda vorbește despre *cititul detașat* de după apariția cărții. La romanul *Risipitorii*, scrisul detașat l-a trăit la 2 ani după editare[2568].

Fișele de lucru la romanul *Delirul* încep din p. 289. E vorba despre însemnări din anul 1973[2569]. Își notează că *nu a mai băut* alcool și cafea de o lună de zile[2570]. Dar și

[2563] Ibidem.
[2564] Idem, p. 274-275.
[2565] Idem, p. 280.
[2566] Idem, p. 281.
[2567] Idem, p. 284.
[2568] Idem, p. 282.
[2569] Idem, p. 282, n. *.
[2570] Idem, p. 290.

despre „vremurile cumplite” dintre 18 și 25 de ani[2571].

Pentru *Morometții* a citit presa acelor vremuri de la *Academie*[2572].

Cf. n. 1, p. 293, un „grup de zece legionari, studenți la teologie, *l-au ucis în spital* pe Vasile Stelescu (care dorea să ia locul Căpitanului)” iar din nota următoare aflăm că un grup de 3 legionari *l-a ucis* pe prim-ministrul liberal și președintele PNL, I. G. Duca, *în gara* Sinaia, pe 29 decembrie 1933. Cei 3 legionari care *l-au ucis* pe Duca au fost Nicolae Constantinescu, Ion Caranica și Doru Beldimache[2573].

Despre convorbirea lui Gheorghiu Dej cu Zaharia Stancu între p. 296-298. Dej îi mărturisește cum a fost la Moscova, cum a așteptat 3 zile să fie primit de Stalin...și ce-a vorbit cu el[2574].

Și aflăm din această convorbire cum că e ideea lui Stalin *Canalul Dunăre-Marea Neagră* și faptul de a trimite burghezia acolo, pentru ca *să lucreze* la construirea canalului[2575]. Tot ideea lui Stalin a fost *reforma monetară* din România, care favoriza pe muncitor în detrimentul celor cu bani. Și i-a promis lui Dej „schimburi avantajoase de mașini și utilaje, contra produse...de industrie ușoară”[2576].

[2571] Idem, p. 291.
[2572] Ibidem.
[2573] Idem, p. 293, n. 2.
[2574] Idem, p. 296-297.
[2575] Idem, p. 297.
[2576] Ibidem.

Dănălache *interzice* accidentele pe CFR[2577]. Iar Hitler era „o pasăre *ucigașă*, foarte dotată, având geniul marilor cuceritori și reprezentând *o primejdie* pentru toți semenii săi”[2578].

Lui Hans nu i-a plăcut *excesul* de înjurături românești[2579]. Ilie Murgu este „un bou cu nume de cal”[2580]. Insațietatea sexuală a femeii[2581].

Amețeala germanilor[2582] produsă de megalomania lui Hitler.

Doctorul Spurcaciu[2583]. Troțki a primit „un târnăcop în cap” după ce „a ucis și a spânzurat” [2584] atâția.

Își planificase *să îl bage* și pe Țugurlan în *Delirul*, dar nu a mai făcut-o[2585].

Hitler mânca dimineața „dulceață cu frișcă și bucăți de ciocolată”[2586].

„Cosorul lui Moceanu”[2587]. „Starea de spirit a ziaristului *se schimbă treptat*”[2588]. Roșioru Fănică, Tutu Vasile, Plăcintă Eustațiu[2589]. Notele pentru *Delirul* se termină în p. 412 și cele la *Cel mai iubit dintre pământeni* încep în p. 437.

[2577] Idem, p. 302.
[2578] Idem, p. 303.
[2579] Idem, p. 304.
[2580] Ibidem.
[2581] Idem, p. 305.
[2582] Idem, p. 310.
[2583] Idem, p. 326.
[2584] Idem, p. 327.
[2585] Idem, p. 329 și Idem, p. 329, n. 4.
[2586] Idem, p. 330.
[2587] Idem, p. 334.
[2588] Idem, p. 352.
[2589] Idem, p. 366.

Notele la *Cel mai iubit*...sunt pe 31 de pagini nedatate[2590]. Moartea *grea* a păcătoșilor[2591]. Marghița[2592]. „E *lovit* de dragoste sau de moarte?”[2593].

Directorul de școală, ca să vezi treabă!, „ținea cu șmecherii, că era *șmecher*, ținea cu hoții, că era *hoț*. Ținea cu curvele, fiindcă era *curvar*”[2594].

Cum *se fură* în România[2595]. „Comuna Cârcâdații din deal”[2596].

Sora Pipuleanca este îndrăgostită de Vatică[2597]. Anghelache și Pațanghel[2598]. Tovarășul Fundea[2599].

Din p. 509 începe un interviu pe care i l-a dat Sânzianei Pop și care a fost publicat în *Luceafărul*, nr. 20, din 18 mai 1974[2600].

L-a cunoscut pe Geo Dumitrescu în 1942[2601].

Rebreanu a fost *un model* pentru el dar nu și Sadoveanu[2602]. Preda considera „generația” literară ca pe „o familie”[2603].

Mărturisește că a vrut să fie *învățător*[2604]. A citit pe islaz, când se ducea

---

2590 Idem, p. 437, n. *.
2591 Idem, p. 441.
2592 Idem, p. 444.
2593 Idem, p. 445.
2594 Idem, p. 446.
2595 Idem, p. 447.
2596 Idem, p. 451.
2597 Idem, p. 460.
2598 Idem, p. 466.
2599 Idem, p. 486.
2600 Idem, p. 509, n. *.
2601 Idem, p. 509.
2602 Idem, p. 511.
2603 Idem, p. 512.

să pască caii, pe la 13 ani, Scriptura și pe Descartes[2605].

Dacă unele cărți îl „pot strivi pe un copil”[2606], atunci „un răsărit de soare poate să fie o întâmplare magică care *să țină locul* unei biblioteci. Cu condiția ca, mai târziu, biblioteca în nici un chip *să nu[-i] lipsească*”[2607].

Din p. 519 începe un interviu acordat lui Mihai Ungheanu. Publicat în *Luceafărul*, nr. 17, din 1975. În care afirmă: „toate ființele umane existente pe pământ *fac istorie*”[2608].

La o întâlnire cu studenți și profesori, din 1980, după ce apăruse romanul *Cel mai iubit…*[2609], Marin a spus publicului din sală că *îl crede* pe Tolstoi „în totalitate” în scrisul său dar pe Balzac „nu…întotdeauna”[2610]. Dimpotrivă, eu îl cred *mai degrabă* pe Balzac în scrisul său și nu îmi plac *exagerările nihiliste* ale lui Tolstoi.

Îi dă replica *din nou* lui Dostoievski, spunând că „eu cred mai mult *în oameni*, în *omenie*”[2611] și mărturisește că *nu este rău* cu personajele sale[2612].

Poporul german a fost „*împins* în prăpastie de Hitler”[2613]. Și cartea se termină

[2604] Idem, p. 514.
[2605] Ibidem.
[2606] Ibidem.
[2607] Ibidem.
[2608] Idem, p. 521.
[2609] Idem, p. 525, n. *.
[2610] Idem, p. 526.
[2611] Ibidem.
[2612] Ibidem.
[2613] Idem, p. 527.

cu *moartea* lui Tolstoi, care, atunci când și-a dat duhul, a spus: „*Il faut foutre le camp*, adică, în traducerea mea, *trebuie să spălăm putina*!”[2614].

Nu am avut nicio *surpriză* în ceea ce îl privește pe Marin Preda. Dimpotrivă, intuiam că era *atent* la tot ce se întâmplă și, am înțeles și mai mult, de ce este o *expresie vie* a ceea ce înseamnă *a simți* ritmul vieții teleormănene: pentru că *nu și-a trucat viața* la nivel literar. Nu și-a *literaturizat*-o până la desființare.

40. De ce e Bucureștiul *capitala* României

P. P. Panaitescu consideră că românii au avut „concepția unei *capitale* din cele mai vechi timpuri”[2615]. Pentru că, la finalul hrisoavelor domnești, găsim referirea la *cetatea de scaun* a țării[2616].

Capitala Țării Românești a fost mutată la București, după ce fusese, pentru o jumătate de veac, la Târgoviște[2617].

Și Panaitescu consideră că nu Radu cel Frumos a mutat capitala la București ci Vlad

---

[2614] Idem, p. 531.

[2615] P. P. Panaitescu, *Cum au ajuns Bucureștii capitala țării?*, extras din „Revista Fundațiilor Regale”, nr. 8, august 1938, Ed. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1938, p. 5.

[2616] Ibidem.

[2617] Idem, p. 6.

Țepeș[2618]. Pentru că *primul act domnesc datat* la București este al lui Vlad Țepeș, emis în 20 septembrie 1459[2619].

Însă tocmai în sec. al 17-lea, Bucureștiul devine „capitala *statornică* a țării"[2620]. Iar târgul Bucureștiului a fost „o moșie domnească"[2621] la început, care, în secolul al 18-lea, era format din 12 sate[2622].

Bucureștiul devine un oraș important datorită *drumului spre Giurgiu*. Pentru că atunci când Giurgiu a fost cucerit de turci, el a devenit un important centru comercial[2623]. Însă el a devenit *capitală* a țării și pentru importanța *strategică* a așezării sale[2624].

Constantin Giurescu publica în 1966 *Istoria Bucureștilor*, în 468 de pagini[2625].

În pagina a 50-a a cărții, autorul amintește și el de documentul lui Țepeș din 20 septembrie 1459, considerând această dată drept „prima mențiune precisă"[2626] a orașului.

Hrisovul e scris în limba slavonă și menționarea e aceasta:

[2618] Idem, p. 6-7.

[2619] Acest act a stat *la baza* sărbătoririi, în anul 2014, a 555 de ani de *atestare* a Bucureștiului.

[2620] P. P. Panaitescu, *Cum au ajuns Bucureștii capitala țării?*, ed. cit., p. 7-8.

[2621] Idem, p. 10.

[2622] Ibidem.

[2623] Idem, p. 13.

[2624] Idem, p. 14.

[2625] Prof. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor. Din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, Ed. pentru Literatură, București, 1966, 468 p.

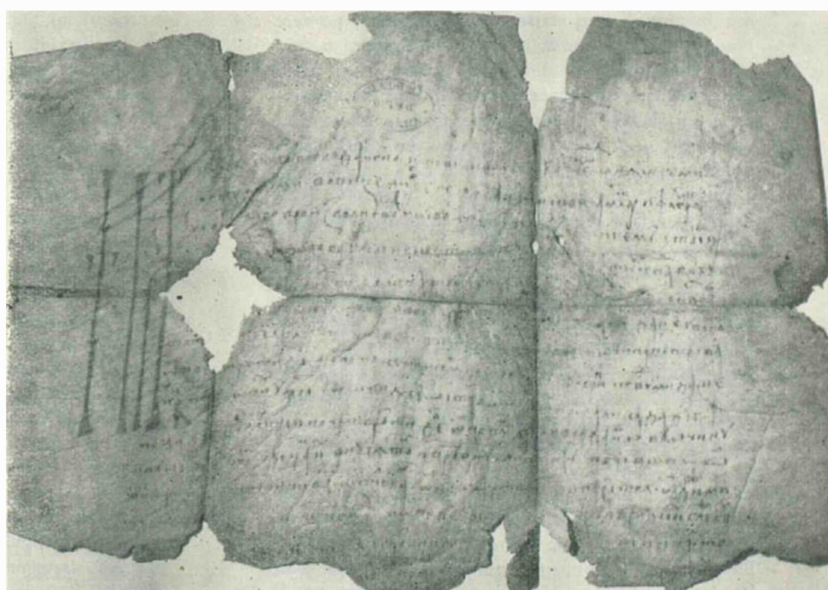
[2626] Idem, p. 50.

„în cetatea Bucureşti" („вь гра҄ Букурещи"). [2627].

Și Giurescu afirmă că Țepeș *a preferat* Bucureștiul „din considerente strategice"[2628] dar și datorită „posibilităților economice ale așezării"[2629].

În fig. 14, p. 51, autorul ne oferă documentul care *atestă istoric* Bucureștiul. Cel din 20 septembrie 1459[2630].

Autorul consideră că „cetatea nouă [novum castrum]", așa cum o numea Laiotă Basarab în 1476, este *Bucureștiul* și nu *Gherghița*[2631].

Hieronim Ostermayer, în 1545, consemnează faptul că Bucureștiul a fost îngrădit *cu trunchiuri de stejar* de către domnul Mircea

---

[2627] Ibidem.
[2628] Ibidem.
[2629] Ibidem.
[2630] Cel publicat în această pagină.
[2631] Prof. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor. Din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, ed. cit., p. 52.

Ciobanul[2632]. Îngrăditură care avea rolul „unei noi *delimitări* a orașului”[2633].

De pe vremea domnului Petru cel Tânăr avem *prima mențiune* despre conducerea Bucureștiului de către un *județ*/ cârmuitor/ primar. Și anume din ziua de 13 mai 1563, *județul* Bucureștiului numindu-se *Necula al lui Bobanea*. Care era ajutat de *12 pârgari*[2634], ce formau *sfatul* orașului.

Din 15 noiembrie 1571[2635], de la domnul Alexandru al II-lea, „avem *primul document scris* în legătură cu *alimentarea cu apă* a bucureștenilor”[2636]. Pe când *băile* din București sunt atestate într-un document din 21 octombrie 1585[2637].

[2632] Idem, p. 54.
[2633] Ibidem.
[2634] Idem, p. 60.
[2635] Idem, p. 61.
[2636] Ibidem.
[2637] Ibidem.

Bibliografia
(în ordinea apariției textuale)

Liviu Rusu, *De la Eminescu la Lucian Blaga. Și alte studii literare și estetice*, Ed. Cartea Românească, București, 1981, 506 p.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Liviu_Rusu_%28literat%29

Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice, vol. I, 1945-1947*, cu studiu introductiv și note de Alina Tudor-Pavelescu, Arhivele Naționale ale României, București, 2004, XII + 315 p. Downloadată de aici:
http://www.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/Dudu%20Velicu%20vol.%20I.pdf.

Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice, vol. II, 1948-1959*, cu studiu introductiv și note de Alina Tudor-Pavelescu, Arhivele Naționale ale României, București, 2005, VI + 285 p. Downloadată de aici:
http://www.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/Dudu%20Velicu%20vol.%20II.pdf

http://fototecaortodoxiei.ro/2114-teologul-dudu-velicu-secretar-al-patriarhului-miron-cristea

http://ro.wikipedia.org/wiki/Eugen_Cristescu

http://ro.orthodoxwiki.org/Antim_%28Nica%29_al_Tomisului_%C5%9Fi_Dun%C4%83rii_de_Jos

http://ro.wikipedia.org/wiki/Richard_Wurmbrand

http://ro.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Ghica

http://www.sfatulmedicului.ro/Afectiuni-ale-rinichilor/uremia_6512

http://jurnalul.ro/stiri/observator/curtea-europeana-drepturile-omului-sindicat-preoti-romani-647397.html

N. Al Mironescu, *O descîntătoare din Hangu (Influențe cărturărești în practica descîntecelor)*, în *Revista de Folclor*, anul III, nr. 3, București, 1958, p. 53-54.

http://www.judaica.ro/files/tabel-1.xls

Smaranda Vultur și Adrian Onică (editori), *Memoria salvată II. Cine salvează o viață salvează o lume întreagă*, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2009.

G.[eorge] Poboran (directorul Scoalei de băeți No. 1 Ionașcu din Slatina), *Istoria orașului Slatina*, edițiunea II, Tipografia de

Lux Costica[ă] Constantinescu & Fiu, Slatina, 1909 [1908], 507 p.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Vlad_Vintil%C4%83

Lev Tolstoi, *Jurnal*, vol. 1, trad. din lb. rusă de Janina Ianoși, studiu introd. și note de Ion Ianoși, ed. a III-a, revăzută, Ed. Ideea Europeană, București, 2005, 558 p.

Lev Tolstoi, *Jurnal*, vol. 2, trad. din lb. rusă de Janina Ianoși, cu note, tabel cronologic și indice de nume de Ion Ianoși, ed. a III-a, revăzută, Ed. Ideea Europeană, București, 2005, 529 p.

http://www.scribd.com/doc/31271595/Ana-Karenina-vol1

http://www.scribd.com/doc/31271503/Ana-Karenina-vol-2

http://ro.wikipedia.org/wiki/George_Sand

http://ro.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Soloviov

http://www.polirom.ro/catalog/carte/sonata-kreutzer-si-alte-povestiri-4596/

http://ro.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Boccaccio

George Topârceanu, *Evocări de război. Turtucaia. Pirin-Planina*, cu pref. de Nicolae Manolescu, Ed. Scripta, București, 2006, 230 p.

André Gide, *Jurnal. Pagini alese. 1889-1951*, cu pref., trad. și note de Savin Bratu, Ed. Univers, București, 1970, XLI + 799 p.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Damian_St%C4%83noiu

Ieromonahul Damian Stănoiu, *Mănăstirea Căldărușani*, cu o pref. de ÎPS Mitropolit Primat al României Dr. Miron Cristea, Ed. Tipografiile Române-unite, București, 1924, 115 p.

http://www.ziarulring.ro/stiri/bucuresti/42284/Un-monument-disparut-Biserica-Sarindar

http://www.sfant.ro/sfinti-romani/arhimandritul-antipa-dinescu-schitul-prodromul-athos.html

http://ro.wikipedia.org/wiki/Mircea_Vulc%C4%83nescu

Mircea Vulcănescu, *De la Nae Ionescu la „Criterion”*, ed. îngrijită de Marin Diaconu, Ed. Humanitas, București, 2003, 442 p.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Dimitrie_Gusti

Al.[exandru] Rosetti, *Călătorii și portrete. Note din Grecia, India, Israel, SUA, Albania. Diverse. Cartea albă*, Ed. Sport-Turism, București, 1977, 292 p.

http://www.antena3.ro/romania/document-exceptional-regele-cioaba-recunoscut-de-fostul-presedinte-ion-iliescu-225540.html

http://adevarul.ro/news/eveniment/documentul-atesta-ion-cioaba-era-agreat-fiind-unicul-reprezentant-romilor-1_52179c70c7b855ff56085eec/index.html

Dr. I. Felix, Director General al Serviciuluĭ Sanitar, *Dare de seamă asupra epidemiei de choleră din anul 1893*, *presintată D-lui Ministru de Interne,* Ed. Lito-Tipografia Carol Göbl, Bucuresci, 1893, 34 p.

http://florinlazarescu.com/

http://www.bookblog.ro/interviu/florin-lazarescu-e-prima-data-cand-am-un-personaj-feminin-principal/

http://media.lit.uaic.ro/anale/literatura/antonio%20patras.html

http://www.revista22.ro/bucurestiul-cultural-nr-106--resurectia-criticii-literare-si-ierarhiile-literare-ntre-canon-si-lupte-generationiste-10656.html

http://www.danlungu.eu/

http://egophobia.ro/?p=8039

http://cristinanemerovschi.ro/

http://ro.wikipedia.org/wiki/Ruxandra
_Cesereanu

http://tiuk.reea.net/index.php?option=
com_content&view=article&id=1641

http://media.lit.uaic.ro/anale/literatura
/Bogdan%20Cretu.html

http://www.suplimentuldecultura.ro/in
dex/continutArticolAllCat/13/7626

http://es.wikipedia.org/wiki/Ignacio_E
chevarr%C3%ADa

http://atelier.liternet.ro/articol/2190/Iu
lia-Popovici-Ignacio-Echevarria/Ignacio-
Echevarria-Rolul-criticului-e-cel-al-unui-
soldat-explorand-teritorii-inamice.html

http://uncristianblog.wordpress.com/2
012/10/03/stiva-cu-carti-de-la-marele-
premiu/

http://www.totpal.ro/convorbire-cu-
scriitorul-al-florin-tene-presedintele-
%E2%80%9Eligii-scriitorilor%E2%80%9D-
din-romania/

Laszlo Alexandru, *Criticul literar Nicolae Manolescu*, ed. a 2-a, revăzută și

adăugită, Ed. Paralela 45, Pitești, 2009, 429 p.

Biblioteca online a lui Laszlo Alexandru: http://193.226.7.140/~laszlo/biblioteca.htm.

Ziarul *Epoca*, ed. a 3-a, seria II, anul III, nr. 359, de vineri, 24 ianuarie 1897, p. 4.

Stephen W. Hawking, *Scurtă istorie a timpului. De la Bing Bang la găurile negre*, ed. a III-a, trad. din lb. engl. de Michaela Ciodaru, Ed. Humanitas, București, 2001, 212 p.

http://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_Hawking

http://ro.wikipedia.org/wiki/Lorin_Fortuna

N.[icolae] Iorga, *Iudaica*, Ed. „Bucovina" I. E. Torouțiu, București, 1940, 23 p.

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș, *Istoria începe de oriunde o privești*, vol. 3, Teologie pentru azi, București, 2013, 308 p.

Care poate fi downloadată de aici: http://www.teologiepentruazi.ro/2013/07/31/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-3/.

https://www.facebook.com/brianna.caradja

http://ampress.ro/fapt-divers/marturisirile-unei-printese-barbatii-ma-mai-invita-la-o-cafea-doar-pentru-sex/

http://www9.georgetown.edu/faculty/tannend/bio.html

http://seductiatrupului.ro/despre-femei/ce-vor-cu-adevarat-femeile-de-la-barbati-dar-in-realitate-nu-le-spun-vreodata.html

http://bazavan.ro/2013/03/3-minciuni-pe-care-si-le-spun-femeile/

http://journalulevei.wordpress.com/2013/01/24/femei-si-barbati/

http://ligiapop.com/about/

http://ligiapop.com/2010/01/03/ce-vor-femeile-de-la-barbati-si-vice-versa-partea-ii/

http://www.simonatache.ro/2013/08/27/faci-doreasca-mult/

http://simonaionita.blogspot.ro/2011/02/transformarea-lui-fat-frumos.html

http://www.iulianicolaie.ro/2012/02/cum-stam-cu-respectul-intre-sexe/

http://www.vipmagazin.md/profil/Mihaela_Radulescu/

http://corinacretu.wordpress.com/2013/03/24/alaturi-de-colegii-din-ardeal/

http://www.bogdanabutnar.ro/femeile-pe-internet/

http://denisuca.com/violenta-conjugala-realitate-romaneasca/

http://andreeaburlacu.ro/2013/02/25/barbatul-ideal.html

http://claudiatocila.ro/pana-la-urma-ce-aveti-cu-ei/

http://ddunia.wordpress.com/2012/08/01/oameni-sau-feminin-si-masculin/

http://www.taifasuri.ro/taifasuri/la-taifas/1655-alessandra-stoicescu-nu-mi-fac-planuri-traiesc.html

http://www.formula-as.ro/2008/819/asul-de-inima-45/gianina-corondan-legaturile-de-dragoste-nu-se-vindeca-niciodata-9612

http://www.click.ro/vedete/romanesti/Simona-Gherghe-disponibila-barbatii-inteligenti_0_1445255480.html

http://ro.wikipedia.org/wiki/Simona_Sensual

http://www.cancan.ro/showbiz/showbiz-intern/simona-sensual-cateodata-barbatii-sunt-mai-javre-decat-cainii-129410.html

http://www.apropo.ro/showbiz/de-la-noi/valentina-pelinel-femeia-e-o-carte-deschisa-si-vesnic-obiect-de-studiu-7716198

http://www.tonica.ro/frumusete/frumoase-si-faimoase/11105-cosmina-pasarin-un-barbat-inteligent-nu-este-intimidat-de-o-femeie-puternica.html

http://www.cancan.ro/actualitate/anuntul-bomba-facut-de-o-vedeta-din-romania-barbatii-sunt-niste-porci-obsedati-sexual-vreau-o-relatie-cu-o-femeie-adevarata.html

http://www.tabu.ro/clisee-care-ne-dor-4-ca-barbat-trebuie-sa-fiu-autoritar/

http://www.askmen.ro/divertisment/vedete/ce-fel-de-barbat-isi-doreste-anda-adam-29630

http://www.larevista.ro/stela-popescu-eu-cred-si-acum-in-dragoste-chiar-daca-am-aproape-80-de-ani/3/

Pr. Teodor Bodogae, *Din istoria Bisericii Ortodoxe de acum 300 de ani. Considerațiuni istorice în legătură cu Sinodul dela Iași*, Ed. Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1943, 156 p.

Jurnalul inedit al lui Vasile Alecsandri, în C.[onstantin] D. Papastate, *Vasile Alecsandri și Elena Negri, cu un jurnal inedit al poetului*, Ed. Tiparul românesc S. A. R., București, 1947, p. 166-319.

http://www.anticariatbazar.ro/autori/C.D._Papastate/

http://ro.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Amadeus_Mozart

http://ro.wikipedia.org/wiki/Nifon_Mih%C4%83i%C8%9B%C4%83

http://biserica.org/WhosWho/DTR/S/NiculaeSerbanescu.html

Niculae I. Șerbănescu, *Dimensiunea religioasă a personalității domnitorului Mihai Viteazul (1593-1601) – premise și argumente pentru canonizare* – Arhiepiscopia Târgoviștei, Târgoviște, 2011, 344 p.

Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istorii clandestine*, seria *Istorie*, Ed. Humanitas, București, 2005, 511 p.

http://www.stelian-tanase.ro/

http://ro.wikipedia.org/wiki/Cristian_Racovski

http://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Cristescu

http://en.wikipedia.org/wiki/Mihail_Gheorghiu_Bujor

http://en.wikipedia.org/wiki/Comintern

http://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Luca

http://ro.wikipedia.org/wiki/Emil_Bodn%C4%83ra%C8%99

http://ro.wikipedia.org/wiki/Lucre%C8%9Biu_P%C4%83tr%C4%83%C8%99canu

Alexandru Mihăilă, *(Ne)lămuriri din Vechiul Testament. Mici comentarii la mari texte (vol. I)*, Ed. Nemira, 2011, 582 p.

http://ro.orthodoxwiki.org/Nikon_al_Moscovei

Allan Bloom, *Criza spiritului american. Cum universitățile au trădat democrația și au sărăcit sufletele studenților*, cu un cuvânt înainte de Saul Bellow, trad. din engl. și note de Mona Antohi, postfață de Sorin Antohi, Ed. Humanitas, București, 2006, 501 p.

Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ed. îngrijită de Dinu C. Giurescu, Ed. All Educational, București, 2000, 542 p.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Brag%C4%83

http://ro.wikipedia.org/wiki/Oin%C4%83

http://biserica.org/WhosWho/DTR/S/IuliuScriban.html

http://www.biblacad.ro/IoanBianu2.html

http://ro.wikipedia.org/wiki/Panait_Cerna

http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Andreescu

http://ro.wikipedia.org/wiki/Traian_Lalescu

http://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Bogrea

http://ro.wikipedia.org/wiki/George_V%C3%A2lsan

http://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Sahia

http://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga

M.[ihail] Kogălniceanu, *Scrisori*, cu texte îngrijite, adnotate și prezentate de Augustin Z. N. Pop și *Note de călătorie*, cu texte îngrijite, adnotate și prezentate de Dan

Simonescu, col. *Studii și Documente*, Ed. pentru Literatură, București, 1967.

N.[icolae] Bălcescu, *Scrieri alese*, ed. de Andrei Rusu, cu pref. de Paul Cornea și cronologie de Horia Nestorescu-Bălcești, Ed. Minerva, București, 1973.

P.[etre] P. Panaitescu, *Dimitrie Cantemir. Viața și opera*, col. *Biblioteca Istorică*, vol. III, Ed. Academiei RPR, București, 1958, 265 p.

Joachim Jeremias, *Parabolele lui Iisus*, trad. din lb. engl. de PS Calinic Dumitriu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc și Dr. Ștefan Matei, cu un cuv. introd. de Părintele [Constantin] Galeriu, Ed. Anastasia, București, 2000, V-VIII + 322 p.

Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Ed. Humanitas, București, 2012, 314 p.

http://en.wikipedia.org/wiki/Frithjof_Schuon

http://ro.wikipedia.org/wiki/Herta_M%C3%BCller

http://ro.wikipedia.org/wiki/Girolamo_Savonarola

http://ro.wikipedia.org/wiki/Patul_lui_Procust

http://ro.wikipedia.org/wiki/Maniheism

Wilhelm Dancă, *Logica filosofică. Aristotel și Toma de Aquino*, cu pref. de Alexander Baumgarten, Ed. Polirom, Iași, 2002, 313 p.

http://www.unibuc.ro/n/organizare/dirresumane/post-vaca/desf-conc-orga-in-facu/docs/2012/sep/12_18_31_25Danca_Wilhelm.pdf.

Pr. Dr. Ioan Valentin Istrati, *Taina veacurilor. Unirea timpului cu eternitatea în rugăciunile Bisericii*, teză doctorală în Liturgică, Ed. Doxologia, Iași, 2010, 518 p.

N.[icolae] Iorga, *Despre cronici și cronicari*, ed. îngrijită de Damaschin Mioc, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988, 364 p.

http://www.poezie.ro/index.php/author/0002296/Toma%20George%20Maiorescu#bio

Toma George Maiorescu, *Convorbiri în Amurg*, Ed. Cartea Românească, București, 2002, 519 p.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Ag%C3%A2rbiceanu

http://ro.wikipedia.org/wiki/Ana_Aslan

http://ro.wikipedia.org/wiki/Corneliu_Baba

http://en.wikipedia.org/wiki/Raoul_Dufy

http://ro.wikipedia.org/wiki/Ilarie_Chendi

http://flori-balanescu.blogspot.ro/

http://www.paulgoma.com/

Flori Stănescu și Paul Goma, *Dialog*, în col. *Fapte, idei, documente*, Ed. Vremea, București, 2008, 151 p. + 18 fotografii ale scriitorului.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Dumitru_Radu_Popescu

Cartea lui Enoh, trad. din etiopiană, note și comentarii de R. H. Charles, cuvânt înainte de W. O. E. Oesterley, trad. [din lb. engl.] și îngrijire de ediție de Alexandru Anghel, ed. a II-a, Ed. Herald, București, 2011, 216 p.

http://en.wikipedia.org/wiki/Azazel

Dr. J. Felix, *Crescerea igienică a copiilor. Instrucțiuni populare pentru mume*, Ed. Imprimeria Statului, Bucuresci, 1882, 52 p.

Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, și alte acatiste și rugăciuni foarte evlavnice şi de folos, Sibii, Ed. Tipografia lui Ioani Bart, 1821, în BAR, CRV 1110, 438 p.

Marin Preda, *Jurnal intim * Carnete de atelier*, introd. de Eugen Simion, ed. îngrijită de Eugen Simion și Oana Soare, Ed. Cartex Serv., București, 2007, 539 p.

P. P. Panaitescu, *Cum au ajuns Bucureștii capitala țării?*, extras din „Revista Fundațiilor Regale", nr. 8, august 1938, Ed. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1938, 14 p.

Prof. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor. Din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, Ed. pentru Literatură, București, 1966, 468 p.

Cuprins

Imagina de pe coperta primă e un fragment din imaginea de aici[2638] și reprezintă *Coloana infinitului* a lui Constantin Brâncuși[2639].

[2638] A se vedea: http://alexisphoenix.org/imagesromania/brancusi5293.jpg.

[2639] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Coloana_Infinitului.

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș